

Matti Minkkinen, Toni Ahlqvist, Akhgar Kaboli, Jari Kolehmainen, Maija Mäki,
Marjukka Parkkinen, Katriina Siivonen, Petri Tapio & Anne Arvonen (editors)

COOLEST STUDENT PAPERS AT FINLAND FUTURES RESEARCH CENTRE 2019–2020

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2019–2020

**'Coolest Student Papers at the FFRC' publication
has been published since the study year 2015–2016:**

2018–2019: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-538-9>

2017–2018: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-507-5>

2016–2017: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052116251>

2015–2016: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052116272>

Copyright © 2020 Writers & Finland Futures Research Centre, University of Turku

Cover picture © Nathan Dumlao, unsplash.com

ISBN 978-952-249-547-1

ISSN 1797-1322

Finland Futures Research Centre
University of Turku | Turku School of Economics
20014 UNIVERSITY OF TURKU

Rehtorinpellonkatu 3, 20500 TURKU
Korkeavuorenkatu 25 A 2, 00130 HELSINKI
Åkerlundinkatu 2, 33100 TAMPERE

tutu-info@utu.fi

utu.fi/ffrc

TABLE OF CONTENTS

EDITORIAL.....5

FUTUS1 ETHICS OF FUTURES STUDIES6

 Ethics of Meat Consumption in the Era of Climate Change7
 Johanna Lamberg

 Ethical Considerations of Future Police Surveillance Drone Utilization:
 Modern Form of Law Enforcement or Big Brother Violating Civil Rights?..... 12
 Patrik Saari

FUTUS2 FUTURES RESEARCH METHODS18

 Navigating Futures Methods: Comparing the Delphi Method and Causal Layered
 Analysis..... 19
 Johanna Lamberg

 Comparing Apples and Pears – Intuitive Logics and La Prospective27
 Anna Grabtchak

FUTUS3 SYSTEMS THINKING39

 A Systems Thinking Analysis of Pathological Escapism: Attempt to Vision
 Better Futures of Escapism40
 Patrik Saari

FUTUS5 FUTURES CASE EVALUATION51

 Evaluation of Futures Research Methods52
 Jessica Hanisch

 Evaluating Impact – Comparison of Two Evaluation Frameworks for Futures Studies
 from Perspective of Learning and Raising Futures Awareness56
 Linnea Sinkkilä

KEKO9001 IMPLEMENTING THE PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT60

 Ecological Sustainability of Electric Cars62
 *Rintaro Arai, Pia Autero, Kira Heikelä, Tarian Jenkins, Maria Kolehmainen,
 Maud Marcial, Emma Rossignol, Maëlys Sur & Shiori Tsuchida*

Mainonnalla kohti kulttuurista kestävyyttä? Tarkastelussa neljän eri yrityksen kauratuotemainoksia.....	78
<i>Amanda Seppälä, Eerika Nokkala, Karita Kantanen, Lauri Laine, Linda Pesonen, Oona Rouvinen, Roosa-Maaria Vatula & Viola Luukkala</i>	
TUTU1 TULEVAISUUSAJATTELU JA SKENAARIOT	97
Kulttuuri hyvinvointivaikuttajana nuorten elämässä Tampereella 2040.....	98
<i>Sanna Nurmilaakso, Liisa Rantakokko, Tommi Rättö, Pyy Smolander, Noona Taavela & Johanna Tevaniemi</i>	
TUTU3 TULEVAISUUDENTUTKIMUKSEN MENETELMIEN SOVELTAMINEN	117
Delfoi-menetelmän hyödyntäminen Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toiminnan suuntaamisessa vuoteen 2030.....	118
<i>Satu Moilanen</i>	
DEMOKRATIAN TULEVAISUUDET	145
Yksin yhdessä 2035.....	146
<i>Sonja Huotari, Laura Saarinen & Toni Wessman</i>	

EDITORIAL

Dear Reader,

Welcome to explore the world of futures studies through the fresh new voices of students! This collection includes some of the most interesting student papers that have been submitted on futures studies courses offered by the University of Turku and Finland Futures Academy. What makes a student paper cool? Looking at the papers in this collection, we can see that they are certainly different from each other. Some are more scholarly and analytical, some are more reflective, some are individual works, while others are written by a team. Thus, there is no universal set of characteristics for a 'cool student paper'. Nevertheless, each paper demonstrates some aspects that we as teachers like to see in student papers, whether it's clarity of argumentation, ability to apply key concepts, an innovative choice of topic or something else.

The reason behind this publication is that our students devote a great deal of effort to write high-quality papers, and therefore it is fair to give an opportunity to publish the most interesting papers for a larger audience. This collection provides a kind of public forum to consider futures studies from novel and interesting student perspectives. Of course, only a small selection of many high-quality student papers can be included in this volume.

This collection is divided into sections according to courses. Each section begins with an introduction to that particular course and the papers selected from the course. Courses range from systems thinking and sustainable development to futures research methods and futures of democracy. Most papers are in English, but there are also papers in Finnish in the latter part of the collection. The papers can be read in any order based on personal interest, but reading the course introductions provides valuable context for the papers.

Each of the papers opens a slightly different window into futures studies. We encourage you to let the enthusiasm behind these papers reach you and stimulate you to think about, and rethink, futures studies. We hope that you enjoy reading these student papers as much as we teachers did.

Turku, 7 October 2020

Matti Minkkinen, Toni Ahlqvist, Akhgar Kaboli, Jari Kolehmainen, Maija Mäki, Marjukka Parkkinen, Katriina Siivonen, Petri Tapio & Anne Arvonen

FUTUS1 Ethics of Futures Studies

Ethics of Futures Studies (5 cr) is one of the compulsory core courses in the Master's Degree Programme in Futures Studies. The aim of the course is to identify ethical issues related to work as a futures practitioner, both within and outside academia. The course assignments have two main focus areas: understanding the ethical responsibilities of a futurist and evaluating ethical dimensions related to possible future developments. Having a compulsory ethics course is especially important in futures studies because the field is usually considered value-rational by nature. Alternative futures cannot be studied without involving – and examining – one's own values and ethical judgments.

The course emphasises ethical discussions on relevant topics, both on general ethical considerations in futures work and on substance areas such as specific technologies. The course begins from principles of research integrity and research ethics according to Finnish National Board of Research Integrity (TENK) and continues to the value basis laid out for futures studies by Ossip Flechtheim in the 1940s and to contemporary issues and debates. Students take part in interactive seminar discussions and complete a group work assignment in addition to writing a short essay. The primary learning outcomes are awareness about the breadth and depth of ethical issues in futures studies and resources and tools to help deal with them.

FUTUS1 essays of Johanna Lamberg and Patrik Saari were evaluated by the course teachers **Katriina Siivonen** and **Matti Minkkinen**.

Johanna Lamberg presents a clear argument about the ethics of meat consumption in the era of climate change in her essay. The essay takes a normative position, which demonstrates the value-rational orientation common in futures studies dealing with global issues. Relevant recent sources and policy documents are used to support the argument, and different possible solutions to the issue are systematically considered. The essay presents an interesting argument that meat can no longer symbolise power over nature.

Patrik Saari discusses the topical theme of police surveillance drone utilisation and connects it with relevant societal phenomena. His essay discusses ethical questions with relation to civil rights such as privacy and non-discrimination. The discussion presents driving forces of police surveillance drone use, outlines two scenarios and selects one for further discussion because it raises significant ethical issues. The essay is focused and has a clear structure, and the analysis contains many different perspectives.

Ethics of Meat Consumption in the Era of Climate Change

Johanna Lamberg

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

There is a common understanding of the scientific world that humans are the main cause of global warming and climate change. The impacts, such as extreme weather events, the rise of the sea levels, and the destruction of ecosystems, can already be observed globally, and they are yet to increase if we do not take serious action towards limiting the CO₂ emissions (Nordgren 2011; IPCC 2014).

The largest sectors contributing to CO₂ emissions are electricity, transport, industry, and agriculture (IPCC 2014). The livestock supply chain itself contributes to greenhouse gas emissions by 14.5% – excluding emissions coming from transport (FAO 2016). Thus, the percentage could be argued to be higher. Not only does the livestock industry use an abundance of natural resources, but at the same time, it pollutes air, land, and water and creates masses of waste (Djekic 2015; European Commission 2019).

However, decreasing meat production and consumption is something that especially politicians tend to have an opposition to (Junnilainen 2011; Nordgren 2011) though they have been proven to have a great influence on climate change. As far as citizens are concerned, it seems, that there is a contradiction between consciousness and actions (Osman & Nelson 2019) as well as a division of opinions (Vinnari & Tapio 2009).

Studies show, that the main motivations for an individual to reduce meat consumption have mainly been health reasons and animal rights (Beardsworth & Keil 1997; Fox & Ward 2008). In this paper, I will approach the ethics of meat consumption from an environmental point of view. As far as I am concerned, to work towards a more sustainable future, we should aim to, at least, decrease the consumption of meat. First, I will discuss whose responsibility it is to mitigate climate change. After, I will analyse the motivations to consume meat and introduce some alternatives on how to decrease meat consumption. Finally, I will finish by talking about the changing attitudes around meat consumption.

Who Has the Responsibility for Climate Change Mitigation?

In the global world today, the common thought is that we have a moral obligation to keep the planet habitable for future generations. From an ethical point of view, it would be unjust not to mitigate climate change, when it is the future generations that will have to live with the worst consequences. Some theories even suggest that it would be a violation against the human rights of future generations if we do not try to fight climate change (Nordgren 2011).

Therefore, we need to decide who it is that takes the lead in climate change mitigation. First, the responsibility should be taken by nation-states, especially by the developed countries (UNFCCC 1992), as they are the ones who have caused most of the emissions and have the most funds to mitigate it. However,

some developing countries with a quickly growing middle class should also give their input, as the increasing consumerism in those countries grows the CO₂ emissions even more. Nevertheless, there are disagreements on how much each country should contribute to the mitigation, as different nation-states provide different amounts of emissions (Nordgren 2011). Thus, it seems, that though we should be thinking about the common good, countries still seek individual benefit.

Second, the obligation to act against climate change is also on the citizens. The IPCC Climate Change Synthesis Report (2014) states that “behaviour, lifestyle and culture have a considerable influence on energy use and associated emissions” and that “emissions can be substantially lowered through changes in consumption patterns [...] dietary change and reduction in food wastes”. This directly addresses individuals and presents different tools to act against climate change. Individuals, by changing their habits, can also influence others and thus contribute to a bigger change. Moreover, they are the ones that can influence politicians and policymaking (Nordgren 2011).

Throughout the 20th and the 21st centuries, meat consumption has increased in developed countries (Beardsworth & Keil 1997; Luonnonvarakeskus 2019) and it is most likely to increase in the emerging countries as their middle class grows (Nordgren 2011). This would support the idea that developed countries should be the ones guiding climate change mitigation. In the following paragraphs, I will further develop the ethical issue between climate change mitigation, meat consumption, and freedom of choice. Moreover, I will give examples of how we could try to decrease the environmental burden of meat consumption and production.

Motivations for Meat Consumption

Meat, in almost every culture, has been the main source of nutrition for a long time. Not only has it been valued by its nutritional value, but it contains a vast amount of cultural significance and symbolism. Overall, meat consumption has always been on the increase and is still increasing today as the middle class grows (Beardsworth & Keil 1997; Nordgren 2011; Luonnonvarakeskus 2019).

Meat has been a symbol of power and wealth across cultures. For example, in English, the word ‘meat’ has a significance of “the most important factor” as the word ‘vegetable’ signifies dullness and inactivity. Moreover, consuming meat has symbolized human supremacy over nature (Beardsworth & Keil 1997). However, as we can already witness the impacts of global warming in the world, it can be argued whether humans have control over nature anymore.

Some cultures avoid eating some animals, as they see them as dirty, sinful, or as bad luck. Hinduism, for instance, prohibits beef, Muslims rarely eat pork and some totemic beliefs prohibit eating their totemic animals as it might cause bad luck. Meat avoidance can, nevertheless, be witnessed in Western cultures as well, as we are morally bound not to eat our pets (Beardsworth & Keil 1997).

As cultures might maintain the idea of meat being superior to other sources of nutrition, in today’s discussion, the symbolic meanings of meat have mostly lost their significance (Beardsworth & Keil 1997). However, meat consumption is strongly defended with the right to autonomy. For example, in Finland, discussion about a vegetarian day in schools created an unusually heated argument in the government (Junnilainen 2011). Freedom of choice– in the Western world, at least – is regarded as a fundamental right, and controlling one’s meat consumption would interfere with that (Junnilainen 2011; Nordgren 2011). This is probably why most politicians won’t take a strong side on the matter. Moreover, they might have

voters that work in meat production or they have close personal contact with livestock supply (Vinnari 2009; Nordgren, 2011).

The most recent example of politicians softening arguments against meat consumption is the EU Green Deal (2019), a strategy to bring CO₂ emissions down to zero percent in the European Union by the year 2050. It provides a separate strategy to the food industry which acknowledges that “food production still results in air, water and soil pollution, contributes to the loss of biodiversity and climate change, and consumes excessive amounts of natural resources, while an important part of food is wasted”. However, the report does not mention meat consumption in any way, though most of the emissions do come from livestock supply (Nordgren 2011). Thus, they went around the subject by stating that the food industry should “[promote] the production and use of new sources of protein that can relieve pressure on agricultural land”. Indeed, the weight of emissions in meat consumption and production has been acknowledged, but the clear statement about it has yet to be made.

Possible Solutions to Decrease Meat Consumption

In the EU, the new Green Deal strategy has created ambitious goals for every industry, including the food sector (European Commission, 2019). Though the strategy does not mention meat consumption or production in a literal manner, we have shown in this paper, that the livestock sector significantly contributes to climate change. Indeed, the greenhouse gas intensity of beef rises as high as 12.14 CO₂e/kg while the amount for potatoes is around 0.25 CO₂e/kg (Nordgren 2011). Thus, there are some actions to be taken to guide people towards a more climate-friendly diet. In the next paragraphs, I will present a few options.

First, the actions could be taken in meat production by improving production technology and making it more efficient. More than 60% of the emissions in the livestock supply chain come from enteric fermentation and manure (FAO 2016). By improving the production efficiency and growing the cattle quicker by changing the feed, the emissions could decrease. The cattle could also be genetically modified to bring the emissions down (Nordgren 2011). Those options, however, raise a question about animal rights and the ethics of animal welfare and, in my opinion, would not be the most suitable choices. Furthermore, one option could be to decrease the number of animals in meat production (Nordgren 2011).

Second, the country governments could act by guiding the citizens towards a less meat-intensive diet. There are a couple of ways to do that. The first, the less coercive one, could be nudging; introducing voluntary measures, such as vegetarian days, or to run educational campaigns (Nordgren 2011; Osman & Nelson, 2019). However, Osman and Nelson (2019) point out in their paper, that the softer approaches are not necessarily the ones that work the best. It appears, that people know that it is “socially desirable” and more sustainable to consume less meat, yet, they are not ready to decrease their consumption. Thus, if the softer measures are to be taken, it should be considered that not all people react to the same nudges. Therefore, different kinds of approaches should be tried out, such as educating about animals and animal rights, having vegetarian ambassadors, or presenting different kinds of meat substitutes (Vinnari & Tapio, 2009).

Moreover, governments could put a tax on meat products. Increasing the price of meat could result in lessened consumption. However, it should be discussed whether all meat products should be taxed or just the most polluting ones. If only the beef would be taxed, as it is the one with the biggest emissions, it could lead to increased consumption of pork and poultry (Nordgren 2011). As far as I am concerned, though the emissions in poultry and pork are smaller (FAO 2016), in the long run, it would only shift the emission problem, thus, it would not be a sustainable decision. Finally, the European Commission states in their

Green Deal strategy (2019), that in the future, the imported, carbon-intensive products will not be allowed to the EU market. This, if not decreasing the consumption, will at least, possibly, result in a smaller selection of meat products and decrease the CO₂ emissions in the EU.

Indeed, in my opinion, it is the governments' responsibility to emphasize, that not only the environment would be grateful to humans if we quit – or at least decreased – consuming meat. Science has proven, that red meat harms people's health (Beardsworth & Keil 1997; Vinnari 2010; Nordgren 2011). Moreover, there is another big ethical debate about meat consumption and animal rights and welfare, that needs to be mentioned.

Change in Attitudes – a Seed of Change?

As I discussed earlier, meat, in the history of human species, has been a symbol of power over nature. However, this perception has been on the decrease and meat consumption has begun to appear as something savage – a remain of our ancestors. Meat consumption is perceived as shameful, as it has played an immense role in ruining our ecosystems (Beardsworth & Keil 1997). Moreover, as the extreme weather events caused by global warming increase, the idea of human supremacy, in my opinion, has become invalid. On the contrary, as we speak, nature is fighting back, and it could be said, that the roles have reversed.

The number of people adopting a vegetarian diet has always been on the increase (Vinnari 2010) and it could keep increasing in the future (Vinnari & Tapio 2009). Plant-based diets have existed for centuries, though mainly for religious, animal welfare, and health reasons. Up until the 21st century, the environment hasn't been a motivator to vegetarianism (Beardsworth & Keil 1997; Vinnari 2010; Fox & Ward 2018). However, as Fox and Ward (2008) state in their study, though the environment isn't the main reason for decreasing meat consumption, people who become vegetarian, eventually, start thinking about environmental ethics as well.

Coming back to the moral obligation and the common responsibility to mitigate climate change: if we are to fight against climate change, why do we not fight against it by decreasing meat consumption as well? As mentioned before, there are many different reasons why people are reluctant on giving up meat, for instance, the freedom of autonomy (Junnilainen 2011; Nordgren 2011). However, the livestock industry is a big causer of climate change and most of its emissions come from beef and dairy cattle (FAO 2016), not to mention that it is a cause of air, soil, and water pollution and it provides an abundance of waste (Djekic 2015; European Commission 2019).

From an ethical point of view, we cannot just think about ourselves in the current environmental situation. It is our responsibility to provide a world where future generations can live. If we do not mitigate climate change every possible way we can, it can be argued whether we violate human rights of future generations by taking away their right to life, right to subsistence, and right to health, as the effects of climate change, get worse (Nordgren 2011). Thus, it is the individuals' responsibility to think, whether or not their motivations to consume meat are valid in today's world. Moreover, it is the governments' responsibility to listen to the citizens and help people make a sustainable choice so that we can provide a liveable planet for future generations.

References

- Beardsworth, A. & Keil, T. (1997) *Sociology on the menu: An invitation to the study of food and society*. 193–217. Taylor & Francis Ltd, Oxfordshire.
- Djekic, I. (2015) Environmental impact of meat industry – current status and future perspectives. In: Proceedings of the 58th International Meat Industry Conference “Meat Safety and Quality: Where it goes?”. Mt. Zlatibor, Serbia, October 4–7, 2015.
- European Commission (2019) Communication from The Commission to The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions: The European Green Deal. European Commission. https://ec.europa.eu/info/publications/communication-european-green-deal_en, retrieved 11.12.2019.
- FAO (2016) *Livestock & Climate Change*. FAO. <http://www.fao.org/3/a-i6345e.pdf>, retrieved 17.12.2019.
- Fox, N. & Ward, K. (2008) Health, ethics and environment: A qualitative study of vegetarian motivations. *Appetite*, Vol. 50 (2–3), 422–429.
- IPCC (2014) *Climate Change 2014: Synthesis Report*. IPCC. https://archive.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/syr/SYR_AR5_FINAL_full_wcover.pdf, retrieved 17.12.2019.
- Junnilainen, L. (2011) *Lihan syömisen oikeudesta – Miksi kaupunginvaltuutetut kiistelevät kasvisruokapäivästä?* Master's Thesis. University of Helsinki, Helsinki.
- Luonnonvarakeskus (2019) *Ravintotase*. http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__08%20Muut__02%20Ravintotase/03_Elintarvikkeiden_kulutus_50.px/?rxid=dc711a9e-de6d-454b-82c2-74ff79a3a5e0, retrieved 12.12.2019.
- Nordgren, A. (2012) Ethical Issues in Mitigation of Climate Change: The Option of Reduced Meat Production and Consumption. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, Vol. 25 (4), 563–584.
- Osman, M. & Nelson, W. (2019) How can food futures insight promote change in consumers' choices, are behavioural interventions (e.g. nudges) the answer? *Futures*, Vol. 111 (7), 116–122.
- UNFCCC (1992) *United Nations Framework Convention on Climate Change*. UNFCCC. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>, retrieved 17.12.2019.
- Vinnari, M. & Tapio, P. (2009) Future images of meat consumption in 2030. *Futures*, Vol. 41 (5), 269–278.
- Vinnari, M. (2010) *The past, present and future of eating meat in Finland*. Doctoral Dissertation. Turku School of Economics, University of Turku, Turku.

Ethical Considerations of Future Police Surveillance Drone Utilization: Modern Form of Law Enforcement or Big Brother Violating Civil Rights?

Patrik Saari

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

Drones themselves do not represent a new technology (Fox 2019, 75) but in the recent years their application has diversified significantly (Vacca & Onishi 2017, 51). Drones are described as “the most disruptive technology in human history” (Frey 2017) and they are already used for multiple purposes, including agricultural monitoring, climatic and geographical mapping, commercial real estate activities, wildlife monitoring and package delivery services (Sakiyama et al. 2016, 1027). As Aydin (2019, 12) states, “the drone revolution is already happening”.

The police forces have also discovered the potential of drones and their use for general surveillance and crime detection is becoming common (Sakiyama et al. 2016, 1027). Attributes of drones are opening opportunities for enhanced policing activities. Drones can be as small as insects or as large as aeroplanes and they can accommodate information gathering equipment, such as cameras and sensors (Finn & Wright 2012, 184). Moreover, drones can fly autonomously or they can be piloted remotely. Aforementioned attributes of drones open unprecedented opportunities for policing, including omnipresent and clandestine unmanned surveillance and monitoring previously unreachable areas. Drones are one of the technological forms that characterise “new surveillance” (Finn & Wright 2012, 185) and extensive deployment of police surveillance drones includes huge potential for increasing security.

However, police surveillance drones also provoke serious concerns related to civil rights, including issues with privacy, freedom and nondiscrimination (Finn & Wright 2012, 185-188). Acceptability of surveillance drones in policing context is far from unambiguous, and it can be considered relevant to discuss what is right and wrong about the ways in which police surveillance drones may be used in the future. This essay provides ethical analysis concerning possible future application of police surveillance drones in Europe. The second chapter examines the key driving forces affecting futures of police surveillance drones. Based on key driving forces, chapter 3 presents two possible futures of police surveillance drones: scenario of extensive deployment and scenario of strictly restricted deployment. Chapter 4 consists of ethical analysis of future police surveillance drone use, after which chapter 5 delivers the conclusion.

Megatrends Affecting Futures of Police Surveillance Drones

There are some future-oriented publications about surveillance drones (e.g. Wright et al. 2014; Finn & Wright 2012; Aydin 2019; Sakiyama et al. 2016), which are used as inspiration in this essay. However the amount of futures research focusing precisely on topic is relatively thin, and therefore this essay looks at journals from other related disciplines to identify key driving forces affecting futures of police surveillance

drones. After literature review, it appears that these driving forces are public acceptance of drones and demand for increased security.

Aydin (2019, 12) argues that the public acceptance of drones will determine the future role of drones in our society. Currently, public sees drones as risky technology interfering with their privacy (Aydin 2019, 1) and drone support is highly affected by individuals concerns of 'big brother' daily life surveillance (Sakiyama et al. 2016, 1036). It seems that the public support for police drones varies significantly depending on type of activity the drone is used for. Currently public accepts utilization of drones only for increasing public safety and scientific research purposes (Aydin 2019, 1).

Demand for increased security can be seen as another key factor affecting futures of police surveillance drones. Having studied futures of security culture in Germany, Gerhold et al. (2017, 56) estimate that perceived need for security is still likely to increase. Moreover, Gerhold et al. (2017, 60) consider it plausible that "due to security reasons surveillance will be extended to cover all public spaces" in the future. However, some studies note that citizens do not blindly accept the trade-off between increased security and decreased privacy, they want both of them in parallel (Wester & Giesecke 2019, 387).

Futures of Police Surveillance Drones

Following guidelines of Brey (2012, 309), brief foresight analysis is conducted to build understanding about possible futures of the phenomenon being ethically analyzed. Considering the key driving forces and relevant literature, next sections present two possible future scenarios of police surveillance drone use.

Scenario 1: Extensive Deployment of Smart Police Surveillance Drones

According to future scenario of Wright et al. (2014, 331) relaxation of legislation surrounding drones would result as explosion in the number of drones hovering in the sky. More loose drone regulation combined with the increased need for security and extension of surveillance to cover all public spaces (Gerhold et al. 2017, 56-60) can be imagined as leading to a situation, in which undetectable police surveillance drones patrol public areas 24/7, monitoring behaviour of individuals to recognize potential emerging threats. In this future scenario interconnected and omnipresent autonomous drones accommodated with advanced facial recognition and behaviour interpretation technology enable guardians of law to effectively generate accurate risk profiles about each individual and permit government to always know the location of each person. Clandestine monitoring of civilians would be generally accepted as increased security is valued over privacy.

Scenario 2: Strictly Restricted Deployment of Police Surveillance Drones

Alternative future scenario is that growing number of police surveillance drones causes a "chilling effect" and people start feeling limited by pervasiveness of surveillance (Wright et al. 2014, 329). Fear of big brother intruding private lives results as increased public resistance towards police surveillance drones and governmental surveillance in general. The public acceptance of drone utilization determines how drones are allowed to be used (Aydin 2019, 12) and the utilization of police surveillance drones is limited to rescue operations.

Discussion: Ethical Considerations of Future Police Surveillance Drone Use

Brief foresight conducted in previous chapter results as descriptions of future uses of police surveillance drones. Considering the guidelines of Brey (2012, 312), one possible future is chosen as most important for further ethical examination. As extensive deployment of police surveillance drones would likely raise more ethical questions than restricted deployment, it is interesting to focus on scenario 1. This scenario is used as input for ethical analysis, which is conducted in two phases, starting with identification of ethical issues followed by evaluation of identified issues (Brey 2012, 312).

Identification of Ethical Issues: Privacy, Freedom, Nondiscrimination and Security

In this phase, the scenario 1 is cross-referenced with ethical values. In order to identify key ethical issues, the anticipatory technology ethics checklist (Brey 2012, 313) is considered and relevant technology ethics literature is reviewed. It seems that key ethical questions surrounding future use of police surveillance drones are related to individuals' rights to privacy, freedom, nondiscrimination and security (Brey 2012, 313; Finn & Wright 2012, 190–191).

Individuals have a fundamental right to have their privacy respected (Wilson 2014). Moreover, the privacy of EU citizens is protected by General Data Protection Regulation (GDPR). Operations collecting personal data fall under the jurisdiction of GDPR. Data collected through drone is considered personal if person's face is clearly visible; the person can be identified in another way; data shows details about the person's bodily characteristics, behaviour, private life or his or her professional activities; data is used when making decisions on how to treat, act towards or evaluate that person; or data focuses on or targets a particular person, especially if for a prolonged period of time. If drone collects aforementioned data, individual has right to be informed of being observed, right to know how personal data is used, right to be informed whom personal data is distributed to, right to revise documented personal data, right to limit processing personal data and right to resist collection of personal data. In addition, data collector must disclose any personal data collection and announce lawful basis and purpose for data processing. (European Union 2016). Extensive deployment of police surveillance drones would lead into a situation, in which aforementioned personal data is collected simultaneously. Since drones would be ubiquitous, undetectable and have a capability of sensing one's actions, they would register personal data about citizens without them knowing of being observed. It appears relatively improbable, that the extensive deployment of police surveillance drones would allow for such transparency in data treatment, which is required by GDPR.

Lack of privacy is also a threat to freedom because the personal information can be misused, people have a right not to be observed and being observed is an intervention that can affect those who are observed (Sætra 2019, 1). Drones being undetectable from ground could lead to a self-disciplining situation, in which "individuals adjust their behaviour as they were being watched constantly" (Foucault 1995), limiting freedom of expression. Finn and Wright (2012, 186) note that surveillance technologies may limit the individual freedom of assembly due to "chilling effect", which may discourage participating in social movements and public dissent activities. Since avoiding presence in public places would be the only way to opt out from being monitored, freedom of movement would be violated as well. Moreover, drones being capable of monitoring verbal expressions might discourage to discuss topics not commonly accepted, violating the freedom of speech.

Extensive deployment of police surveillance drones can also be seen as violating the right to equal treatment. Surveillance drones often target the usual suspects, including e.g. the poor, people of color and anti-government protesters. So far the police forces have mainly used surveillance drones for detecting “anti-social elements”, which are seen as security threats to society. (Finn and Wright 2012, 188). Extensive deployment of police surveillance drones can be seen as further targeting already marginalized groups, which can be identified as discrimination.

Despite violating civil rights discussed above, the extensive use of police surveillance drones might significantly increase security. Individuals have a fundamental right to security (United Nations, 1966) and it can be well-argued, that the omnipresent police surveillance would undoubtedly increase the overall security of society.

Evaluation of Ethical Issues: Trade-Off between Privacy and Security

In this section, the ethical issues identified in the previous phase are put under ethical evaluation (Brey 2012, 309), which covers examination of the potential importance of ethical issues, the probability that they will become significant issues in society, their relation to each other and potential value conflicts (Brey 2012, 314). It appears that extensive police surveillance drone deployment would mean placing law enforcement demands and increased security ahead of civil rights to privacy, freedom and nondiscrimination. Ethical concerns related to limitation of freedom and increased discrimination can be seen as originating from violating one’s privacy. Therefore, the value conflict of individual privacy and public security appears to be the top-most ethical issue arising from extensive police surveillance drone deployment. Next section addresses the value conflict from the perspective of individual, after which the value conflict is discussed considering the role of the government in contrast to individual.

Let us start with the individual perspective. Each one of us has a fundamental right to both, privacy (Wilson 2014) and security (United Nations 1966). How do you value security compared to privacy? Would you agree being object of omnipresent surveillance if it would mean increased security? Answers highly depend on individual views, findings of Grødeland (2015, 317) show that some people value security over other civil rights in extreme cases, e.g. if being threatened by terrorism. However, according to same study some people state that security should never be provided at the expense of civil rights (Grødeland 2015, 333). It seems that from individual perspective, violation of privacy may only be accepted in an extreme situation, in which increased security is perceived as outweighing loss of privacy. However, the perception of adequate security is always subjective, and therefore it is likely that privacy and security issues will become significant in society in case of extensive deployment of police surveillance drones, even in extreme situations discussed before.

Let us next examine the value conflict by considering relation between individual and government. In which situation could it be considered legitimate to value the tasks of law enforcement over civil rights? Individual's right to a sphere, which no one can enter without express agreement is fundamental, and more so than government’s right to observe others. Civil rights can be seen as core component of a democratic society (Grødeland 2015, 333) and valuing government’s rights over civil rights can be seen as reflecting totalitarianistic ideologies.

Extensive deployment of police surveillance drones would likely lead to reforming power structures between government and individual. Government would have access to vast amount of personal data leading to asymmetry of power (Zuboff 2019). Moreover, it has been argued that complete surveillance may lead to a “dictator-type situation where simply ‘watching’ eventually turns into ‘dictating’ behaviour”

(Fox 2019, 73). This raises more questions. Is it anyhow acceptable that government has the possibility for increased control power over individual? How can it be assured that the data collected is only used for increasing security and nothing else, as there are already reported fears of “mission creep” in police use of drones (Finn & Wright 2012, 190)? How to evade the “Playstation-mode”, in which the individuals are being objectified into things to track, monitor and control (Finn & Wright 2012, 190)? Overall, it appears that this type of shift in control power can be seen as problematic and contradicting with democracy and ideology of empowering individuals. It appears that there is a clear risk of individuals being dehumanized into controllable objects, resulting as deepening the gap between government and individual.

Conclusion

After conducting the ethical analysis, it seems evident that people fear ‘big brother’ intruding their daily lives when police surveillance drones are discussed. Overall, it appears that the ethical “costs” of police surveillance drones clearly outweigh the benefits. However, it should be noted that police surveillance drones are just one technology violating civil rights. If we accept that civil rights become public goods through deployment of other technologies, such as big data (Sætra, 2019, 6), is it anymore relevant to consider police surveillance drones ethically that problematic?

References

- Aydin, Burchan (2019) Public acceptance of drones: Knowledge, attitudes, and practice. *Technology in Society*, Vol. 59 (101180), 1–14.
- Brey, Philip, A. E. (2012) Anticipating ethical issues in emerging IT. *Ethics and Information Technology*, Vol. 14 (4), 305–317.
- European Union (2016) Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)
- Finn, Rachel L. & Wright, David (2012) Unmanned aircraft systems: Surveillance, ethics and privacy in civil applications. *Computer Law & Security Review*, Vol. 28 (2), 184–194.
- Foucault, Michel (1977) *Discipline & Punish: The Birth of the Prison*. Vintage, New York.
- Fox, Sarah Jane (2019) Policing – The technological revolution: Opportunities & challenges!. *Technology in Society*, Vol. 56, 69–78.
- Frey, Thomas (2017) Expert predicts 1 billion drones in world by 2030. <https://www.insiderobotics.com.au/technology/articles-technology/Expert-predicts-1-billion-drones-in-world-by-2030/>. (Accessed 11.12.2019).
- Gerhold, Lars – Bartl, Gabriel & Haake, Nels (2017) Security culture 2030. How security experts assess the future state of privatization, surveillance, security technologies and risk awareness in Germany. *Futures*, Vol. 87, 50–64.
- Grødeland, Åse B. (2015) Perceptions of civil rights, security and the “war on terror”: East and West compared. *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 48 (4), 317–335.
- Sakiyama, Mari – Miethe, Terance D. – Lieberman, Joel D. – Heen, Miliikeala S. J. & Tuttle, Olivia (2016) Big hover or big brother? Public attitudes about drone usage in domestic policing activities. *Security Journal*, Vol. 30 (4), 1027–1044.
- Sætra, Henrik Skaug (2019) Freedom under the gaze of Big Brother: Preparing the grounds for a liberal defence of privacy in the era of Big Data. *Technology in Society*, Vol. 58 (101160), 1–6.

United Nations (1966) International Covenant on Civil and Political Rights.

Vacca, Alessia & Onishi, Hiroko (2017) Drones: military weapons, surveillance or mapping tools for environmental monitoring? The need for legal framework is required. *Transportation Research Procedia*, Vol. 25, 51–62.

Wester, Misse & Giesecke, Johan (2019) Accepting surveillance – An increased sense of security after terror strikes?. *Safety Science*, Vol. 120, 383–387.

Wilson, Richard (2014) Ethical issues with use of Drone aircraft. In: *Proceedings of the IEEE 2014 International Symposium on Ethics in Engineering, Science, and Technology*, Article No. 56.

Wright, David – Finn, Rachel – Gellert Raphael – Gutwirth, Serge – Schütz, Philip – Friedewald, Michael – Venier, Silvia & Mordini, Emilio (2014) Ethical dilemma scenarios and emerging technologies. *Technological Forecasting and Social Change*, Vol. 87, 325–336.

Zuboff, Shoshana (2019) *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs, New York.

FUTUS2 Futures Research Methods

FUTUS2 Futures Research Methods (8 ECTS credits) course belongs to the Master's Degree Programme curriculum, and is typically studied during the first spring of the two-year programme. After this course the student is expected to understand the field of futures research methods, make an informed choice of a futures research method, compare the similarities and differences of futures research methods and apply several methods to specific questions.

One quarter of the course grade includes activity points scored in individual and group assignments during lectures. Three quarters of the grade are received from an essay, where the student compares two futures research methods with each other based on an individually performed literature search. The student is especially guided to read and review at least 10 articles published in three important futures studies journals: *Futures*, *Long Range Planning* and *Technological Forecasting & Social Change*. A default length of the essay is 3000–5000 words. FUTUS2 essays were reviewed by the course teachers, Professor **Petri Tapio** and **Akhgar Kaboli**.

Johanna Lambert compares Causal Layered Analysis (CLA) and the Delphi method. Her text represents beautifully written academic English, where she cautiously and diligently brings together viewpoints from various course materials in a solemn, interwoven manner. What made this essay special is its emphasis on and reflections of the various uses of futures research methods rather than focusing only on the litany (sic!) presented by many textbooks.

Anna Grabtchak compares the intuitive logics and La Prospective schools in scenario planning in terms of methodology. The apparently humorous metaphor of comparing apples and pears is nicely thought-out in an in-depth manner relating the differences and similarities of the two schools. Apart from the metaphoric illustration, the paper provides the reader with a multitude of the student's own critical notions about the two schools. The teacher might not agree in every point made, but we consider the liberty of students to disagree with teachers as the basic right at the FFRC.

Navigating Futures Methods: Comparing the Delphi Method and Causal Layered Analysis

Johanna Lamberg

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

For a fresh futures studies' student, the cavalcade of futures research methods might, at first, feel overwhelming. Of course, the methods can be categorized, for example, as normative, critical, explorative, qualitative or quantitative (Glenn 2009). However, as it turns out, it is not that simple. As Glenn (2009) states: "many techniques can be used for both normative and exploratory forecasting [...] Futurists' tools are often quite flexible and adaptable to specific purposes". Thus, a strict categorization might just not be helpful at all but, contrastingly, confuse a new futurist even more.

Understanding the field of futures research methods does not just end to the ability to categorize them. As futures research can treat almost any question there is, the possibilities for applying the methods are endless: they can treat long-term or short-term futures, possible, probable or desirable futures; or all of them. What is more, an assumption within the futures studies' field says: "no single method should be trusted by itself" (Glenn 2009). Thus, you can – or should even – approach a question from numerous angles.

Indeed, when you have had a chance to indulge yourself into the basic futures research methods there will inevitably be some that attract you more than others. For myself – a former French philology and sociology student – the methods with less mathematical modelling and more content analysis and communication felt more suitable. Thus, for this essay, I ended up choosing to explore the Delphi method and Causal Layered Analysis. The main inspiration to study these methods was seeing how nicely they can be used together with other methods that seemed interesting to me. First, I was intrigued by Tapio et al. (2017) study, where Delphi was used in a 'hybrid' manner and combined with cluster analysis to create scenarios. Though Delphi seemed quite complicated to me at first, their study showed a way which combined the Delphi questionnaires with interviews, which sparked my interest. Second, I got very inspired to try Causal Layered Analysis, when reading Kaboli and Tapio's (2018) paper where the method was used as a framework for content analysis.

I have organized this essay the following way. In the next chapter, I will briefly present the Delphi method and its practical applications. Then, I will do the same with Causal Layered Analysis. Finally, in the discussion section, I will compare the methods and give my own opinion on how I could possibly use them in my own futures research.

The Delphi Method

The Delphi method was first introduced in the United States, where the Rand Corporation developed it in the 1950s. It was first used to make forecasts for the US army, from where it was slowly applied in technology and finally in other scientific fields in the US and globally (Linstone & Turoff 2002). Indeed, the

method has become a popular tool in many fields, and its popularity seems to be growing still (Linstone & Turoff 2002; Gordon 2009a; Tapio 29.1.2020). In fact, in 2008, the largest field to implement Delphi method was health sciences (Gordon 2009a), but it has also been applied to governments and businesses, for instance (Linstone & Turoff 2002).

Defining the Delphi method can be a difficult task, as the range of applications has grown over the years. Linstone and Turoff (2002) state that if a specific definition of the method would be given, “the reader would no doubt encounter at least one contribution [...] which would violate [the] definition”. However, in a simplified manner:

”Delphi maybe characterized as a method for structuring a group communication process so that the process is effective in allowing a group of individuals, as a whole, to deal with a complex problem” (Linstone & Turoff 2002).

Additionally, Gordon (2009a) shortly defines Delphi as “a controlled debate”. However, in the backbone of the method is the idea of gathering an expert panel, running several rounds of anonymous questionnaires and providing feedback to the panel in between the questionnaires, in order to arrive at a consensus over a topic (Gordon 2009a).

Depending on what subject the method is used for, it can either be qualitative or quantitative. In qualitative Delphi, some rounds might be done as interviews or workshops (Gordon 2009a). Indeed, in Finland, it has become common to use interviews in some rounds of the study (Tapio 29.1.2020). In quantitative Delphi, some tools for data analysis might be used, such as the Cross Impact Analysis (Linstone & Turoff 2002). However, the two different approaches do not exclude each other and can be used together as well (Tapio et al. 2017; Tapio 29.1.2020).

Since the method is flexible and fits into many different fields, its practical applications are also various. First, Delphi can be used to look for desirable, undesirable, possible or probable futures and for the strategies to reach or to avoid them (Gordon 2009a). Second, it is applicable to data collection, data analysis as well as representing results (Tapio 29.1.2020).

Over the years, new schools have emerged within the Delphi method, such as different Hybrid Delphis (Landeta et al. 2011; Hsueh 2015; Tapio et al. 2017). However, the best-known of the modern applications are the Policy Delphi by Turoff (Linstone & Turoff 2002) and the Real-Time Delphi Method by The Millennium Project (Gordon 2009a; 2009b). Characteristic to Policy Delphi is that unlike the traditional Delphi which seeks a consensus among the experts, it aims to find the “strongest possible opposing views on the potential resolutions of a major policy issue” (Linstone & Turoff 2002). As far as the Real-Time Delphi is concerned, its main characteristic is in its electronic form, which allows the whole Delphi process to proceed faster (Gordon 2009b). Indeed, the roots of Real-Time Delphi lie in eDelphi, which is developed, and commonly used, in Finland (Gordon 2009b).

Finally, as the Delphi method, in its essence, is about collecting a suitable panel of experts and engaging them in participating in several rounds of questionnaires, some challenges do occur. First, it is vital to create a right set of question for the topic and to collect a suitable and representable crowd of experts (Tapio 29.1.2020). Second, it is important that the monitor doesn't let their preconceptions affect the process (Linstone & Turoff 2002). Moreover, the Delphi method tends to be rather time-consuming which creates a challenge to engage the participants in the whole process (Gordon 2009a; Tapio 29.1.2020).

The Delphi Method in Practice

As mentioned earlier, the types of Delphi, and the scientific fields in which it can be applied, are numerous. Originally, the method was developed for foresight practices (Linstone & Turoff 2002) but today, considering the variety of modern applications, it can be used in many exercises such as scenario building, policy work, innovation (Tapio 29.1.2020) and strategic planning (Linstone & Turoff 2002).

Hsueh (2015), for example, gave a practical example of 'a fuzzy Delphi'; one version of a Delphi hybrid. In the research, the Delphi method was used together with fuzzy-logic theory in order to create a "Quantified Effectiveness Assessment Model" (Hsueh 2015). The expert panel provided the researcher with reliable data which allowed the assessment model to "possess humanized thinking function". Finally, the model was used in a case study to assess different environmental policies and their effectiveness in Taiwan (Hsueh 2015). Landeta et al. (2011) took a step further and present their view of a Hybrid Delphi, which combines three communication – or expert knowledge-based methods: Focus group, Nominal Group Technique and the Delphi Method. In their words, their hybrid "seeks to feed and channel a flow of information and knowledge [...] towards a result that is higher than that which would be obtained by independently employing the techniques on which it is based" (Landeta et al. 2011). Moreover, they tested their Hybrid Delphi in three different cases, one of them concentrating on management training, one studying family enterprises and the third focusing on health care (Landeta et al. 2011). Our final hybrid Delphi method presented is by Tapio et al. (2017). In their research, they combined qualitative and quantitative methods and, with the help of cluster and content analyses, create six scenarios of energy futures in Finnish agriculture (Tapio et al. 2017). Indeed, their way of using Delphi differs largely from the traditional: they do not seek to find consensus between the experts, they use interviews as a part of one Delphi round and, finally, a finishing seminar was added to the end of the process, which interfered with the tradition of anonymity in Delphi (Tapio et al. 2017). Another study considering energy futures was done by Kattirtzi and Winskel (2020), however, their focus was on UK politics. Their study objective was to explore the extent of difference of opinion among experts and the reasons for it, by using the Policy Delphi method. Indeed, the Policy Delphi was more than suitable to the research, as it does not seek consensus (Linstone & Turoff 2002).

Earlier, Landeta et al. (2011) and Tapio et al. (2017) used two rounds of questionnaires in their Delphi. In contrast, Barnes and Mattsson (2016) use a four-round Delphi to uncover the drivers, inhibitors and future developments of collaborative consumption over 10 years' time. Indeed, their way of using Delphi is more traditional, starting with open questions and narrowing down to more specified Likert-scale questions, from which two rounds of rankings regarding the different drivers, inhibitors and developments were executed and followed by feedback (Barnes & Mattsson 2016). Finally, Mofazali and Jahangiri (2018) implemented a two-round Delphi with 43 experts, to validate their foresight model on disaster risk management. With the help of the expert panel, they came up with a five-point list on which foresight experts should focus on when dealing with the subject (Mofazali & Jahangiri 2018). Thus, in this case, the Delphi experts were not there to provide data for the research but to test an already existing model.

Indeed, these examples have proven how the Delphi method can be applied in a series of fields and topics, be it creating or assessing a model (Hsueh 2015; Mofazali & Jahangiri 2018), scenario building (Tapio et al. 2017), unveiling dissent in decision making (Kattirtzi & Winskel 2020) or exploring the possible drivers of a certain phenomenon in the future (Barnes & Mattsson 2016). Next, I will go through the characteristics of Causal Layered Analysis and provide some examples of its applications.

Causal Layered Analysis

Causal Layered Analysis (CLA from now on) is a theory and a methodology created by Sohail Inayatullah at the beginning of 1990s and it is placed in critical and transformative futures studies (Inayatullah 1998; 2009; Kaboli 5.2.2020). CLA has been strongly influenced by Johan Galtung's perception of civilizations, Michel Foucault's poststructuralist theory, Indic philosophy and Richard Slaughter's frameworks of futures studies, as well as complexity theory and Jungian psychotherapy (Inayatullah 2009). Despite its young age, the method has been praised by known futurists like Jim Dator (Inayatullah 2009) and Richard Slaughter (2008). The fruitful foundation of CLA allows the method its integrative character, and it has become a qualitative method that combines "empiricist, interpretive, critical and action learning modes of knowing" (Inayatullah 2009).

Using CLA, researchers get a chance to take distance from the common perceptions of the past and the present and to find new ways to create possible or desirable futures (Inayatullah 2009). Some examples of the fields where CLA has been used are psychology (Bishop & Dzidic 2014), policy-making, product and service design and strategic planning (Inayatullah 2009). Most often, CLA is used as a tool in futures workshops and data analysis. However, many people – Inayatullah himself included – suggest using CLA with other methods (Inayatullah 1998; 2009; Riedy 2008; Kaboli 5.2.2020) depending on the research conducted. Indeed, new hybrids of CLA have been presented. Milojević and Inayatullah (2015) have integrated CLA into their method of Narrative Foresight and Riedy (2008) has given an example of how to connect CLA and Integral Futures.

At the core of CLA is verticality. In fact, the foundation of the whole method is the assumption of a multi-level reality and knowledge (Inayatullah 2009). The levels are divided into four: litany; social causes and systems; worldviews and discourses and myths and metaphors. They represent the reality from the shallow level (litany) to the deeper meanings (myths and metaphors). CLA tends to put more emphasis on the deeper levels, for which it has also been criticized (Riedy 2008; Slaughter 2008). However, by going up and down the levels and broadening perceptions by creating horizontal scenarios within levels, more holistic alternatives of the future can be created (Inayatullah 2009).

Indeed, all levels in CLA have their own particular characteristics. The litany level is the most conventional way of perceiving reality. Further, it is the most superficial perception of an issue and tends to be exaggerated. Thus, Inayatullah (2009) uses news headlines and media as an example of the first level. The social causes and systems-level dig a little bit deeper to the headlines. It most often treats social, political, historical or economic elements of the reality and seeks correlations and causality between different phenomena. Thus, it provides a more in-depth interpretation of the litany but does not yet analyse the supporting structures any further. Here Inayatullah (2009) uses an example of newspaper editorials. What is more, Inayatullah places traditional futures research in between this and the following layer (Inayatullah 2009).

The last two layers of CLA, the worldview and discourse and the myth and metaphor, could be described as the more transformative levels of the method and they are the most emphasised by Inayatullah (2009). First, in the worldview and discourse level, the systems and structures that support the litany and thus current reality, are challenged (Inayatullah 2009). On this level, different discourses and worldviews concerning the studied issue can be investigated, and it shows how the chosen perception can constitute different angles to the problem (Inayatullah 2009). Finally, the myth and metaphor level approaches the studied issue beyond rationality. Here, the reality is investigated through deep stories and 'gut feeling'. Inayatullah (2009) emphasises the meaning of visual imagination and "touching the heart instead of the

head". Thus, the issue is examined through the individuals' assumptions of the reality that go deeper than the worldview. Further, Inayatullah (2009) states that the reality derived from the myth and metaphor level is often created by poets and artists.

Indeed, there are many perceptions from where to examine the different layers of CLA. First, the deeper you go the more complex the layers get. Second, the top levels tend to be more convenient in short-term planning, when the last two are more aligned with long-term. This allows the scenarios to be created differently on each level as well. Further, on the top levels, the problem solvers tend to be 'the bigger players' such as governments and organisations, but the deeper you get, the smaller the groups of changemakers become. In fact, Inayatullah speaks about individual leaders and artists as problem solvers in the deepest, myth and metaphor, level (Inayatullah 2009).

Finally, an important notion of CLA is not to get stuck on the levels. Though they are at the core of the method, using too much time on debating what goes where could "defeat the purpose of the layers" (Inayatullah 2009). The levels are after all tied together and overlapping. In fact, Bishop et al. (2014) make an interesting remark on the word "causal" in CLA. In their words, "the term causal alludes to how the layers of analysis are inherently connected and mutually influential. There is connection between the layers because each account for a different way of understanding the issue being explored".

Indeed, remembering the previous while applying CLA to one's own research, the method could become more approachable to those who have criticized it being too difficult (Inayatullah 2009). It must be mentioned, however, that Inayatullah himself lists "paralysis of action" as one of CLA's limitations; meaning that the speculation of the levels could take excessive amounts of time from the main goal, such as policy design (Inayatullah 2009).

CLA in Practice

As mentioned earlier, CLA has been used in many scientific fields. Inayatullah (2009) has suggested for it to be used in futures workshops but other applications to CLA exist. First, CLA can be used in analysing data. Hurley (2008), for instance, used CLA along with a theoretical framework of ecofeminism in her paper to uncover the images of the future in movies. All the films are future related, including big productions as Blade Runner, The Matrix and Star Wars. What she finds out is "the myth of American hegemony" and a common image of the future that is "too pessimistic and too unhealthy". Thus, her study revealed the structures in the contemporary film industry and creates space to create new alternative futures (Inayatullah 2009). Another research using CLA in a similar way is by Kelly (2002). She used CLA for analysing a painting called 'Cosmic Evolution' by Robert McCall; a vision of the future that was ordered by the Foundations for the Future. With CLA, Kelly implemented Sardar's Four Assumptions of Futures Studies (Sardar 2003). With the help of CLA Kelly underlined the power of images and how it is important not just to present one dominant image of the future but be open to different alternative futures. Two other examples of data analysis and CLA are studies by Ketonen-Oksi (2018) and Kaboli and Tapio (2018). Ketonen-Oksi (2018) implemented CLA with Service-Dominant logic and uncovered two alternative futures for value co-creation process in a service ecosystem. Further, Kaboli and Tapio (2018) presented four images of the future of young adults by using CLA as a categorization tool while analysing the interview material.

The two last examples present slightly different approaches to CLA application. First, Lianaki-Dedouli and Plouin (2017) combined CLA with Sarkar game and transformative scenario planning in a participatory workshop for youth in Africa. Their aim was to bring future awareness to global citizenship education (Lia-

naki-Dedouli & Plouin 2017). Indeed, in this example, CLA is used like Inayatullah (2009) first recommended it. Finally, the last research implementing CLA treats the 5000-year history of artificial intelligence (AI) and is combined with genealogical analysis (Farrow 2019). Like in the studies mentioned before, CLA is used as a tool for analysing the data, but in this case, it has been used to reveal the hidden meanings of the AI evolution in the past. To conclude the study, Farrow provides her image of the future of AI in 2039.

As I have shown, CLA has the potential to be used in many different topics. Indeed, I noticed that the studies that I found for the essay do touch different topics than the ones used for Delphi examples: there are two CLA studies focusing on art (Kelly 2002; Hurley 2008), one more abstract explorative paper (Farrow 2019) and an example of a workshop (Lianaki-Dedouli & Plouin 2017).

Discussion

Looking at the differences and similarities of the two methods, one of the clearest differences is their age. The Delphi method has been established in the mid-20th century while CLA was developed in the early 1990s. Indeed, it might have an effect on the difference between the number of new approaches the methods have gathered. Earlier in the text, I listed some of the modern applications of Delphi, which were numerous, while CLA has only been touched slightly by the matter and, in fact, one of the newer approaches to CLA presented earlier, Narrative Foresight, was developed together with Milojević and Inayatullah (2015) – the creator of the original CLA. Furthermore, the Delphi method simply offers a bigger number of researches. By making a search with the keyword "causal layered analysis" in Scopus (www.scopus.com) 137 results were offered, while, in contrast, the keyword "Delphi method" gave us 6008 documents. This leaves us with a question, whether the criticism towards CLA is accurate (Inayatullah 2009): is the method too difficult or is the field of Futures Studies just neglecting its potential?

Some differences between the two methods are obviously related to their basic characteristics. First, Delphi can be used in quantitative or qualitative studies, or they can be mixed. As far as CLA is concerned, it is strongly related to qualitative analysis. Further, Delphi is good for data gathering, data analysis as well as for data presentation. CLA in its part is more of a tool for analysing, organising and presenting the data. On the other hand, there are some similarities between the methods as well. First, they can both be used in studying probable, possible and preferable futures, depending on the point of view taken in the study. Furthermore, they are both recommended methods in policymaking and strategic planning, but, they are both applicable to many other fields too. What I did notice while writing the essay was, however, that CLA was more applied to art-related studies while I didn't come across any art-related Delphi research. Finally, as Glenn (2009) has mentioned, all futures studies' research should apply more than one method. Indeed, the studies I have examined were all combinations of two or more methods.

The reason behind choosing these two methods for the essay was that I saw the potential to use them in my own master's thesis, which will concentrate on the futures of fast fashion. However, I discovered that I would need to change the perspective of my topic depending on the method used. If I chose to use the Delphi method, I would be interested to use it the same way it was used in Tapio et al. (2017) study: combining questionnaires and interviews and creating future scenarios for the fast fashion industry. Contrastingly, using CLA would intuitively guide me towards consumerism and environmental consciousness. I would take guidance from Kaboli and Tapio's (2018) paper and carry out in-depth interviews of consumers and form future images based on content analysis and CLA. Thus, both methods are well-suited for my

topic, but I would now need to choose which path to take. And that, indeed, is not an easy task. Indeed, another worry about using these methods is that they are both quite time-consuming. Although, as far as I am concerned, whenever a study requires communication with other people and some analysing on top, it cannot be run at a very fast pace. Thus, using these methods for a master's thesis would require some time management and good planning.

References

- Barnes, S. J. & Mattsson, J. (2016) Understanding current and future issues in collaborative consumption: A four-stage Delphi study. *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 104 (3), 200–211.
- Bishop, B. J. & Dzidic, P. L. (2014) Dealing with wicked problems: conducting a causal layered analysis of complex social psychological issues. *American Journal of Community Psychology*, Vol. 53 (1–2), 13–24.
- Bolger, F. & Wright, G. (2011) Improving the Delphi process: Lessons from social psychological research. *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 78 (9), 1500–1513.
- Farrow, E. (2019) To augment human capacity – Artificial intelligence evolution through causal layered analysis. *Futures*, Vol. 108 (4), 61–71.
- Glenn, J. C. (2009) Introduction to The Futures Research Methods Series. In: *Futures Research Methodology – Version 3.0*. ed. by Jerome C. Glenn – Theodore J. Gordon, 1.
- Gordon, T. J. (2009a) The Delphi method. In: *Futures Research Methodology – Version 3.0*. ed. by Jerome C. Glenn – Theodore J. Gordon, 4.
- Gordon, T. J. (2009b) The real-time Delphi method. In: *Futures Research Methodology – Version 3.0*. ed. by Jerome C. Glenn – Theodore J. Gordon, 5.
- Hsueh, S-L. (2015) Assessing the effectiveness of community-promoted environmental protection policy by using a Delphi-fuzzy method: A case study on solar power and plain afforestation in Taiwan. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. Vol. 49 (9), 1286–1295.
- Hurley, K. (2008) Is that a future we want? An ecofeminist exploration of images of the future in contemporary film. *Futures*, Vol. 40 (4), 346–359.
- Inayatullah, S. (1998) Causal layered analysis. *Futures*, Vol. 30 (8), 815–829.
- Inayatullah, S. (2009) Causal layered analysis: An integrative and transformative theory and method. In: *Futures Research Methodology – Version 3.0*. ed. by Jerome C. Glenn – Theodore J. Gordon, 35.
- Kaboli, S. A. & Tapio, P. (2018) How late-modern nomads imagine tomorrow? A causal layered analysis practice to explore the images of the futures of young adults. *Futures*, Vol. 96 (2), 32–43.
- Kaboli, A. (5.2.2020) Lecture on Causal Layered Analysis at the Turku School of Economics.
- Kattirtzi, M. & Winskel, M. (2020) When experts disagree: Using the Policy Delphi method to analyse divergent expert expectations and preferences on UK energy futures. *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 153 (4), 119924.
- Kelly, P. (2002) In occupied territory: future.con. *Futures*, Vol. 34 (6), 561–570.
- Ketonen-Oksi, S. (2018) Creating a shared narrative: the use of causal layered analysis to explore value co-creation in a novel service ecosystem. *European Journal of Futures Research*, Vol. 6 (1), 1–12.
- Landeta, J. – Barrutia, J. & Lertxundi, A. (2011) Hybrid Delphi: A methodology to facilitate contribution from experts in professional context. *Technological Forecasting & Social Change*, Vol. 78 (9), 1629–1641.
- Lianaki-Dedouli, I. & Plouin, J. (2017) Bridging anticipation skills and intercultural competences as a means to reinforce the capacity of global citizens for learning to learn together. *Futures*, Vol. 94 (10), 45–58.

- Linstone, H. A. & Turoff, M. (eds.) (2002) *The Delphi Method Techniques and Applications*. Addison-Wesley, Reading, MA.
- Milojević, I. & Inayatullah, S. (2015) Narrative Foresight. *Futures*, Vol. 73 (9), 151–162.
- Mofazali A. S. & Jahangiri, K. (2018) Towards a customized foresight model on “disaster risk management” in developing countries. *Foresight*, Vol. 20 (5), 467–487.
- Riedy, C. (2008) An integral extension of causal layered analysis. *Futures*, Vol. 40 (2), 150–159.
- Sardar, Z. (2003) Other Futures: Non-Western Cultures in Futures Studies. In: *Islam, Postmodernism and Other Futures: A Ziauddin Sardar Reader*. ed. by Sohail Inayatullah – Gail Boxwell, 279–298, Pluto Press, London.
- Slaughter, R. A. (2008) What difference does ‘integral’ make? *Futures*, Vol 40 (2), 120–137.
- Tapio, P. – Rintamäki, H. – Rikkonen, P. & Ruotsalainen, J. (2017) Pump, boiler, cell or turbine? Six mixed scenarios of energy futures in farms. *Futures*, Vol. 88 (4), 30–42.
- Tapio, P. (29.1.2020) Lecture on the Delphi method at the Turku School of Economics.

Comparing Apples and Pears – Intuitive Logics and La Prospective

Anna Grabtchak

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

Intuitive Logics approach is commonly known as the “classical” futures scenario approach, especially in fields of management consulting and the corporate strategy development. Another stream of scenario planning, La Prospective approach has received less attention, possibly due to its focus in government and public domain and adequacy for policy maker’s decision-making needs. Having the same origin, but representing the two different lines of scenario thinking, the approaches can be seen as competing streams, but also as hard to compare, like apples and pears. Pears being the representation of the less used La Prospective and apples the more popular Intuitive logics (and US-origin of the approach apple being association with New York as a big apple).

Being globally wide-spread and popular in academia and foresight practitioners use, Intuitive logics (later referred as IL) is currently dominating the academic literature, leaving the La Prospective (later referred as LP) approach with less attention. Due to their differences, the approaches can be seen as serving different audiences, and conducting different tasks of Foresight and Futures Studies Research. They could complement each other. The research has an impact, if the process of conducting research is assisting decision-making process, speeding learning or results get to be used (by involving needed decision-makers) (van der Steen and van Twist, 2012). IL approach assist creating impact in the field of business decision making, involving leaders and managers, while LP is building impact in governance and public policy-making. These two approaches have similarities, share same origin, but also present scenario planning in a different manner.

This essay was built based on the 11 review articles, elaborated in Table1, that give an overview on scenario planning, scenario thinking or scenario building themed research from 2001-2020. Information related to La Prospective and Intuitive logics was summarised in a excel sheet, grouped and discussed in essay, and the summary is shown in Table2. SWOT analysis was used to form a synthesis and to define the strengths, weaknesses, opportunities and threats of both approaches.

The History of Scenario Planning

“You’re comparing apples and pears” - is a commonly used idiom meaning that being different fruits, the two are not comparable. When looking through the lenses of the evolution, both apple and pear have a common ancestor that diverged from other members of Rosacea family during the same major evolutionary activity (Potter et al., 2007), that lead to extinction of many species, including dinosaurs. Genic regions and protein-coding of apples and pear genes are similar (Yamamoto & Terakami, 2016). In other words, these fruits are related, they share the same origin.

Same as apples and pears, LP and IL can be seen as the two evolutionary lines, having the same ancestors of scenario thinking, the first was developed in French governmental DATAR (the Office for

Regional Planning and Development), and the second in strategic needs of RAND Corporation. Still, they share the common ground of futures thinking. Being clearly related, but obviously representing different fruits, the both approaches occurred after war times. The mass killings during wars between nations or inside nations, and the accumulating speed of change due to technological development, gave humankind a shock. This shock was one of the leading causes to increased futures thinking (Toffler, 1970), which is based on an aim for good future and mutual well-being for all humankind (Bell, 1994). The shock of wars lead to evolutionary change in our thinking, that IL and LP (among others) represent today, as did a sudden change in environment resulted in creation of apples and pears.

The two scenario thinking approaches are comparable, if understood as different fruits of same family and origin. In 1950s Herman Kahn brought the new task of “thinking about unthinkable” to RAND corporation and later to the Hudson institute for social forecasting and public policy (futurist scenarios) (Bradfield et al. 2005). At the same time in France, Gaston Berger brought prospective thinking to governmental policy making, a French governmental organisation known as DATAR (the Office for Regional Planning and Development) which played a critical role in the late 1960s, Masse introduced the use of the prospective scenario approach in the development of the fourth French National Plan (1960–1965) (Gordon, 1994), and in 1986 De Jouvenel converted it into French “La Prospective” approach (Bradfield et al. 2005).

Being originally built upon the need for intuitive scenario methods, both lines were under the pressure of including new quantitative methodologies for futures thinking and foresight purposes. In 1970s Godet brought probabilistic approach methods to LP and made it a hybrid of qualitative and quantitative comprehensive analysis, while the Anglo-American School of Scenario Planning IL gained more attention in the domain of corporate business development (Bradfield et al, 2005). French approach imbedded probabilistic methods with intuitive thinking, while Anglo-American didn't manage to combine both lines of methods. Godet enhanced LP approach with computer-based tools for analysing of the structural differences and looking form different stakeholder positions, and for generating of the scenarios, while Anglo-American school split into two approaches, the IL (more qualitative, narratives to see different options) and Probabilistic Modified Trends (more quantitative, forecasts and calculating probabilities of specific events) (Bradfield et al, 2005).

This essay concentrates on elaborating the differences and similarities of IL and LP scenario approaches and leaves the probabilistic approach out of the comparison due to the first two being the original ones emphasizing the main idea of using intuition, imagination and discussion in futures thinking, while the third is focused on mapping the probabilities and impacts of specific events as accurate as possible (mostly quantitative). If those would be fruits, probabilistic approach could represent orange, which has a completely different ancestry compared to apples, that are related to pears.

Review on Scenario Planning

The article search was conducted via Scopus, Volter and Google Scholar. The main selection criteria were a word “scenario” in the title, combination of words “scenario planning”, “scenario thinking” or “scenario building” in the abstract, the type of article (a review, summarizing or providing an overview) and the time frame of 20 years (2001-2020). First the clear review -type of articles were selected, then the additional ones added, if the article had words of “La Prospective” and “Intuitive Logics” (both needed to be mentioned in the same article). The search resulted with 11 approved articles, that are listed in Table 1.

Today scenario activities are the most referred as action of “scenario planning”, “scenario building” and “scenario thinking”, getting attention in futures studies, foresight, economics, business, management, R&D and social sciences (Varum & Melo, 2010). It is important to remember, that scenario building is a part of bigger activity package of scenario planning, that constitutes every scenario related activity in an organisation (Varum & Melo, 2010), thus using them as synonyms is not advisable, still some authors tend to mix them. Scenario methods are used in completely different fields of science (Data Science, Mathematics, Health Sciences, Cinematography, Design arts, just to name a few I got faced with during building process of this essay), representing a kind of evolution in scientific thinking. Scenarios are referred with active verbs like “planning” and “building” or referred as broader meanings like “thinking”. Due to multiple use purposes and roles in different fields, it is hard to define the one key role of scenario.

Table 1. The summary of review articles from 2000–2020.

ARTICLE	SCENARIO PLANNING FINDINGS	EMPHASIS
1. Burt, G. & Nair, A., K. Rigidities of imagination in scenario planning. (2020)	The role of ‘unlearning’ rather than ‘learning’ is the key mechanism.	Overview from learning perspective: Emergence of strategic foresight: unlearning is one crucial factor.
2. Oliveira, A. S., de Barros, M. D., de Carvalho Pereira, F., Gomes, C. F. S., & da Costa, H. G. Prospective scenarios. A literature review on the Scopus database. (2018).	Scenario planning as a field: Many findings, many reviews, hard to understand the big picture. Prospective scenario point of view (LP) is taken.	Scenario methods : Amount of LP scenarios is growing, focus still in France, themes: environment.
3. Batrouni, M., Bertaux, A., & Nicolle, C. Scenario analysis, from Big Data to black swan. (2018)	LP is easier to use with the needs of digitalization, more specific computer-based software/programmes/platforms.	Scenario approach comparison: Big data use potential in scenario planning.
4. Spaniol, M. J., & Rowland, N. J. The scenario planning paradox. (2018)	Paradox: Scenario planning filed is popular, widely used, but a variety of multiple approaches, techniques, methods and terms. This mess either must be admitted and rearranged or groomed to be more coherent.	Overview : “Perceived chaos gives way to typologies, which, as they mount, contribute to the chaos they were meant to resolve. The end result, intended by no one, is that theory remains dismal and methods remain chaotic.”
5. Amer, M., Jetter, A. and Daim, T. A review of scenario planning. (2013)	Detailed overview on full body of scenario planning literature.	Comparing 3 schools of techniques or major approaches for the development of scenarios.
6. Varum, C. A. & Melo C. Directions in scenario planning literature – A review of the past decades. (2010)	Organize the SP literature methodology. Notable lack of literature on the use and effects of scenario planning in business and effects on performance	Scenario methods : Why? How? And by whom? scenario planning is used.
7. Dammers, E. Making territorial scenarios for Europe. (2010)	Discuss new categorization that combines the three main scenario approaches. (IL and LP not mentioned by these terms, but included as strategic approach and design approach)	Combining scenario approaches : the model approach, the design approach, and the strategic conversation approach.
8. Bishop, P., Hines, A. & Collins, T. The current state of scenario development: An overview of techniques. (2007)	An overview of techniques: technique and method comparison: grouping the techniques and elaborating advantages and disadvantages	Clarify wide range of scenario planning methods : 8 main categories identified.
9. Börjesson, L., Höjer, M., Dreborg, K. H., Ekvall, T., & Finnveden, G. Scenario types and techniques: Towards a user’s guide. (2006)	New way for scenario typologies, based on Amara’s different futures. (LP and IL methods are included, but not mentioned because different categorization.)	A guidebook, a summary of all scenario types .
10. Bradfield, R., Wright, G., Burta, G., Cairns, G., Van Der Heijden, K. The origins and evolution of scenario techniques in long range business planning. (2005)	Three main schools identified—IL, probabilistic modified trends and LP school.	Bring consensus: 3 approaches .
11. Van Notten, P. W., Rotmans, J., Van Asselt, M. B., & Rothman, D. S. An updated scenario typology. (2003)	Defining the typical features of scenario development and of the relevant terminology.	Generic scenario typology with 14 characteristics.

We have witnessed a significant increase in scenario planning usage during the last decade. The body of scenario planning literature has been reviewed many times; the categorisation has been done from:

- an overview perspective by Spaniol & Rowland (2018) and Burt & Nair (2020),
- scenario typology perspective by van Notten et al. (2003) and Börjeson et al. (2006),
- scenario approach perspective by Bradfield, et al. (2005), Dammers (2010), Amer et al. (2013), and Batrouni, Bertaux & Nicolle (2018),
- scenario method perspective by Bishop et al. (2007) Varum & Melo (2010) and Oliveira et al. (2018).

Many attempts to form a coherent understanding of the big picture and its main components have been conducted, seven from 11 articles concentrate on approach or method perspective. One of the latest review articles emphasize the persistent need for clarification of the scenario planning field. Scenario planning is used by many, expressed as highly wanted, and tested to be useful portfolio of methods and techniques, but the coherence in definitions and mutual understanding of methods is still missing (Spaniol et al., 2018). It is a paradox that huge demand and supply of scenario planning resulted in a big variety, that might look like a mess, if put bluntly.

The Differences of La Prospective and Intuitive Logics

Apples and pears have a different taste and use. Scenario types, methods, tools and techniques and scenario building processes map the differences between the LP and IL approaches. Both approaches have the same target of picturing the future options but use contrasting ways in achieving the goals and even aim for different targets.

Scenario types – what is an apple, what is a pear?

Scenarios differ in types depending on project goal (explorations vs. decision support), process design (intuitive vs. formal) and scenario content (complex vs. simple) (van Notten et al., 2003). Scenarios can also be defined based on Amara's classification of different types of futures: probable (predictive: forecast vs. "what-if?"-scenarios), possible (explorative: external vs. strategic), preferable (normative: preserving vs. transforming) (Börjeson et al., 2006). LP provides scenario mainly as normative and is focused on the scenario work's result, while IL demonstrates normative and explorative typologies and value the scenario planning process over the end-product (Batrouni et al. 2018). Being process oriented, IL approach offers learning opportunities and strategy testing (Bradfield et al., 2005), thus could be more useful for conducting an organisational change.

In LP approach, definition of scenario could be interpreted as an image of the future, while IL emphasises the meaning of a path. Godet (2000) divided scenarios into 2 categories: 1. A particular future situation-specific scenario and 2. Development scenario, which describes a sequence of events that lead to a future situation. The later views scenario as a path, which is a most common definition (Amer et al., 2013), the first raises question of whether there is a clear division between image of the future and the definition of scenario. IL describes scenario as hypothetical sequences of events constructed for focusing on special decision making (Burt, 2007), which represents a common understanding of scenarios (Amer et al, 2013).

Scenario methods, tools and techniques

US-based IL provides a global perspective, it utilises methods like brainstorming, PESTE, STEEP, clustering, system dynamics, while the French Prospective is very nation-specific, locally focused and its method emphasis is on defining of the specific issue (Bradfield et al., 2005). LP is well-known for Trend Impact Analysis and Cross-Impact Analysis methods (Bradfield et al., 2005). The Prospectives Centre created a scenario-based methodology for developing of positive images of the future and to feed those images for political arena, that would use them as a guiding vision for policy-making (Huber, 1978). The focus here is on the final construction, a normative scenario (Amer et al., 2013), that could be supported by heavily on computer-based mathematical model-based tools such as, MICMAC for identifying key variables, MACTOR for analysis of actors' strategies and Smic-Prob-Expert for determining the probability of scenarios (Bradfield et al., 2005). Internal consistency in all scenario can be demonstrated by using a consistency matrix, and plausibility can be assessed with morphological analysis: these too are useful for assessing credibility of all scenarios (Amer et al., 2013).

The role of LP scenarios is to serve as a sense-making device rather than decision-making tool (Wright, 2005). Scenario planning approaches could be categorized also as the model approach (RAND corporation, computer models), design approach (public sector/policy-makers, DATAR) and strategic conversation approach (private sector, SHELL) (Dammers, 2010). These approaches are almost the same as the typical division of three, the IL (strategic conversation approach), LP (design approach) and Probabilistic approach (model approach), but the new naming is emphasizing the main role and difference in clear way: IL has the process and conversational focus, while LP is more about the institutional co-design and the end-result.

Scenario Planning includes a full portfolio of techniques, methods and tools to be categorized and specified without mentioning the approach. Bishop et al. (2007) identified and overviewed more than two dozen techniques, they described their utility, strengths and weaknesses. By concentrating on techniques without trying to map which approach the technique is representing, the role of each approach was showed as insignificant, a memory from the past. If approach would not be setting examples of common ways to use the techniques, a free the mix and match could provide fruitful combinations. After all, by combining the opposites we end with satisfying compromises. It has been proved, that scenario approaches that compromise the use of quantitative and qualitative techniques, provide 3-5 scenarios, generate the best scenarios (Amer et al., 2013).

Scenario building processes – the production of apples and pears

“Same, same, but different” – I heard in Thailand in 2008, when tried to buy a pear, but the seller provided me an apple with a very convincing look. Many of the tourists who visit the country get to experience the local selling technique. The situation in Thailand came to my mind, when I was reading about the scenario building processes in LP and IL. After reading 14 articles and found these 2 generic processes that seemed to describe the main steps in both approaches.

Today the methods of IL can be summarized as 8-step process (Wright et al., 2013):

1. Stage: Setting the agenda – defining **the issue** of concern and process, and setting the scenario timescale,
2. Stage: **Determining the driving forces** – working, first, individually, and then as a group,
3. Stage: **Clustering the driving forces** – group discussion to develop, test and name the clusters,

4. Stage: Defining the cluster outcomes – **defining two extreme**, but yet highly plausible – and hence, possible – outcomes for each of the clusters over the scenario timescale,
5. Stage: **Impact/uncertainty matrix** – determining the key scenario factors, A and B – i.e., those which have both the biggest impact on the issue of concern and also the highest degree of uncertainty as to their resolution as outcomes,
6. Stage: **Framing the scenarios** – defining the extreme outcomes of the key factors, A1/A2 and B1/B2,
7. Stage: **Scoping the scenarios** – building the set of broad descriptors for four scenarios,
8. Stage: **Developing the scenarios** – working in sub-groups to develop scenario storylines, including key events, their chronological structure, and the “who and why” of what happens.

LP scenario process is summarized by Michel Godet in the official web-page (<http://en.lapropective.fr/>) of the La Prospective approach, as following:

- pose **the problem** well and to choose the method with the "Strategic Prospective Workshops,
- identify **key questions for the future**, thanks to structural analysis with the "MICMAC Method",
- analyse **the interplay of actors** with the "MACTOR Method",
- explore **the field of possibilities** with the morphological analysis of the "MORPHOL Method ",
- identify **the most likely scenarios** as well as the various **risks** of rupture with "SMIC PROB-EXPERT Method ",
- identify and evaluate **strategic options** with the "MULTIPOL Method".

LP process is focused on risks and possibilities, while IL is about finding the causalities related to the phenomenon. LP is clear because of listed tools to be used, while IL could be interested in different ways, since the tools may differ. LP is result-oriented and promises strategic options, IL offers only a deep-dive into the specified issue and the multiple future paths. LP trusts on imagination and playing the options, LA relies on specific tools and listing the options. One clear conclusion is that IL provides opportunity for imagination and play (narratives, storylines, etc.) and LP keeps the process focused to provide as valid end-result as possible.

There is a clear need for increasing of the amount of creative thinking and use of imagination in LP scenario building process (as Americans say: “think outside the box”), and to speed up the building process to better fit the companies (de Brabandere & Iny, 2010). De Brabandere & Iny created a fast track for prospective approach, resulting in 2 days work load (instead of months) and a 9 steps process (instead of original 6) for scenario building, which as they wrote “gains in impact and practicality what it loses in deep analysis”. The big difference is in the way LP approach encourages to validate, hypothesize and test the scenarios to valid and useful. There is no mention of IL in scenario building in de Brabandere & Iny’s article, but 6 from 9 steps remind the IL scenario building process. IL scenario process starts with defining the issues/setting the agenda (or hypothesis as they name it) and driving forces (referred as megatrends in their process), continues with clustering (they used word “classification”), defining the extremes and building the matrix (they wrote about developing the hypothesis for each variable in a matrix), naming and describing the scenarios (they refer as a “full story”, slogan and visualization for each scenario). Is it a coincidence, that when one tries to add imagination and speed up LP scenario building process, the result starts to remind IL scenario building?

As a conclusion, there are similarities in both processes’ steps, same stages, even same logics, but the way of working differs, while IL encourages to using of own imagination, LP is framing the process with

hypothesis, validation and other probabilistic methods. LP is aimed at finding possible scenarios and IL is determined to change how the future is perceived, but there could be the same core phases defined in each of the processes.

The Benefits of Scenario Planning

Scenario activities are executed because they improve organisation's learning process, decision-making process and able better identification of new potential issues and problems (Varum & Melo, 2010). The crucial role of scenarios is not to learn new, but to unlearn the old, which happens during abandonment of the existing assumptions (Burt & Nair, 2020). Future preparedness results in company's success, thus the activities that are part of corporate foresight, like scenario planning, are also linked with firm performance (Rohrbeck & Kum, 2018). Firm-oriented scenario articles favour four streams: Strategic decision making (37% of articles) and change management (15%), technology (13%) and government policies (13%), which demonstrates the benefits in strategic level and in processes that require change (Burt & Nair, 2020).

The approaches differ in a way they use the scenarios, the purpose and the effectiveness of the scenario work. The two main purposes of LP is to make sense of a particular challenging situation or assist in strategy developing, while IL approach offers answers also to the questions of anticipation and help to find ways to adapt and increase organisational learning (Bradfield et al., 2005). The first is helpful with clearly defined issues, but the latter is more suitable for larger problems that require defining and understanding of bigger picture.

Intuitive logics scenarios are considered effective in three managerial tasks:

1. enhancing understanding,
2. challenging conventional thinking,
3. improving decision making, but when a closer look was taken, only the first two were fulfilled (Wright et al., 2013).

Intuitive scenario work is usually conducted within the organisation, or by person well-known by the organisations, in contrary, the Prospective approach is involving a combination of experts from different fields and the work is led by an external consultant (Bradfield et al., 2005). IL approach helps to build flexible and internally consistent scenarios, but relies highly on team members knowledge, commitment, motivations, agenda and communication skills (Huss & Honton, 1987) and many of the factors in the scenario planning work are qualitative and subjective, depending on the customer, politics, situation and product demand (Huss, 1988). The risk of misunderstanding is higher if team members are not familiar with each other, however the risk of missing out on the important factors may also rise, if the team members are belonging to the same "bubble" sharing the similar thoughts. Even with facing all the criticisms, IL is still representing the word of scenario for example in Finnish SITRA (I asked 3 futures thinking experts), which as a public organisation, the Future House of Finland and due to close cooperation with government, could benefit from understanding the LP.

LP approach implies intuitive methods in addition to the probabilistic, which helps to avoid the weaknesses that result from using intuitive methods alone. While the usage of probabilistic methods is helping to concentrate deeper on the issue described, the broader helicopter picture on the issue might get blurry. The effectiveness seems to lie in the third task: "improving of the decision making".

Crucial role of pears – the potential of La Prospective

The use of LP approach in scenario planning research has been increasing during last ten years, especially in environmental sector, but the focus is still in France (Oliveira et al., 2018). Two development potential ideas could be mapped for the La Prospective approach. Technological development and the current discussion related to the impact of Futures Studies research provide interesting perspectives.

LP has been receiving more attention due to the pressure of technological development, especially in terms of digitalization and robotization. As concluded by Batrouni et al. (2018) it is hard to use big data with IL methods, while LP is offering a variety of potential development lines. From digitalization and especially Big Data perspective LP offers easier applicability opportunities compared to IL (Batrouni et al, 2018), thus the use of the approach could be expected to increase.

From futures research perspective, LP offers also potential development line for the increasing of the impact of the research. Van der Steen and van Twist (2012) wrote about the importance of using Futures Studies in policymaking to create changes in society. In case of Futures Studies, quality does not guarantee success, nor does success lead to impact (van der Steen & van der Duin, 2012). A lot of Futures Studies knowledge has been produced (van der Steen, 2008), but the knowledge is hardly used in policy-making (van der Steen & Van Twist, 2012). Taken in consideration the role and origin of Futures Studies, policy makers are the crucial group of influence and ensure the usage of Futures Studies research results. IL approach was designed to serve companies' needs thus the focus has not been on governmental organisations, which are the main policy-makers from national perspective. LP is offering the methods and tools suitable for the policy makers' needs, which is an important fact to remember from Futures Studies research result usage (thus the Futures Studies research) point of view.

Summarizing the Findings

To summarize the findings a SWOT analysis was conducted, and results are showed in table2. The strengths and weaknesses of IL approach lies in the use of intuitive methods: it helps to see the big picture, but limits from quantitative point of view. The Prospective approach provides new usage opportunities together with technological development machine learning, big-data and AI, but limits the problem solving to special issue or situation. Its biggest threat could be seen in being local, mostly used by French policy makers, thus it is hard to internationalize. In the same time world could benefit from spreading of LP, thus not limiting organisational future thinking mainly to the IL or probabilistic schools. IL school could in turn benefit from applying methods that provide local approach, to avoid generalist world views, and find new ways of applying probabilistic tools in the scenario planning work.

Table2. The summary of main findings: differences of IL and LP.

INTUITIVE LOGICS		LA PROSPECTIVE
Approach	Intuitive	Probabilistic and intuitive
Scenario definition	Path: hypothetical sequence of events (usually 2–4)	Result, path (usually multiple)
Scenario focus	Process, wide	The result, specific
Purpose of scenario work	Make sense of a particular, challenging issue, assist in strategy developing and help to find ways to adapt and increase organisational learning (and unlearning) and decision-making.	Make sense of a particular, challenging problem, assist in strategy developing, comparing options and sensemaking.
Time frame	Mostly long	Short, long
Approach	Focus on process, discussion/formation of mutual understanding, inductive or deductive	Focus on outcome, directed and objective, combining quantitative & qualitative methods
Scenario techniques used	for example: brainstorming, PESTE, STEEP, clustering, system dynamics, etc. usually not probabilistic	for example: Micmac, Mactor, Morphological analysis, Trend Impact Analysis and Cross-Impact Analysis
Scenario type	Normative or descriptive	Normative
Futures research	Involving management, decision-makers	Involving policy-makers
Audience	Companies, corporations (niche decision-makers)	Public organisations, some corporations (macro level policy-makers)
Popularity	Wide, well-known	Small, niche
Experts/team	Usually internal team, or familiar external expert (facilitator)	External expert managing the techniques and tools and conducting analysis
SWOT ANALYSIS		
STRENGTHS	Deep diving into the options thinking and playing it on the strategy opens new perspectives. Enables the use of human intuition and imagination in scenario building.	Applicable for machine learning, AI, big data-driven usage. Combining probabilistic and intuitive approaches. Combines quality with quantity.
WEAKNESSES	Hard to apply with machine learning, AI, big data-driven purposes. Qualitative approach may use of limit quantitative methods.	Low popularity can limit our thinking to intuitive and probabilistic thinking only (decision-makers are crucial)
OPPORTUNITIES	New combinations with probabilistic methods, using of different field of art: new techniques.	Globalisation: governmental and public organisations globally. Simplification of long process.
THREATS	Meeting local needs, becoming too general to be useful.	Local needs only, being mostly French-based may limit internationalization potential.

The demand for apples (1%) is 10 times the demand for pears (0,12%) in measured by Compound Annual Growth Rate (www.morningintelligence.com, cited 21.2.2020). The market of apples is clearly more developed compared to pears, but it does not mean pear market is not growing. One day we might get fed up with apples and remember that pears taste good. LP is falling behind the popularity of IL when calculating the number of academic articles. Godet (2000) claims, that it is due to the widely spread usage of

Anglo-American language. When considering the popularity, the size of audience and users (big amount of companies vs. small amount of governmental organisations), the locality (global vs. national/local), the focus (process vs. result) and the purpose (2 vs. 4), the reasons behind domination of IL school becomes clear.

The reasons behind the popularity of IL school has been explained as the effect of language, and the suitable methods for company use, but strong focus on policy-makers and local issues in LP approach may also limit the number of target audience, thus make it hard to use on global scale. The demand for pears has a potential to grow: the approach could help to guide Futures Research into policy maker friendly directions.

The relation between policymaking and foresight is important not only for creating an impact, but for assisting the dialog of these two different fields that are built on highly different logics requires understanding policy-making as it is, instead of trying to define what it should be (van der Steen & van Twist, 2012). And let's not forget about the data-driven economy we live in, the ability of combining intuitive and probabilistic methods in one approach might become useful in times of robotization. To summarise the conclusions: apples taste good, but let's eat more pears to ensure the diversity, keep-up with the changes, market wishes and possibilities of pear recipes.

Something is missing – understanding of our perception of a fruit salad

As mentioned in chapter "The Differences of La Prospective and Intuitive Logics", the IL and LP approaches differ a lot, but have many similarities also. They even seem to combine each other. The applicability of tools from both approaches and the wide range of opportunities that lies in mixing of the methods has become evident to me during writing process of this essay. If we forget about the division into the two approaches and use the methods, techniques and tools as one big portfolio, the range of new scenario planning opportunities arises.

Classical scenario methods were built to find new ways of dealing with uncertainty that cannot be solved with probabilistic methods. The field is full of methods, techniques, it has multiple approaches, many reviews, but still seems to be in the state of "mess". It can be seen as a fruit salad full of small bits and pieces, colourful, but when taking one bite, it is hard to recognize, which fruit you are eating.

Something is missing, because we are not anywhere near to understanding of the big picture of scenario planning literacy, even after the mass of review work that has been done. What if, the approach that could clarify the situation is not in field of futures studies nor foresight? What if, we need to better understand the reason for conducting scenarios to be able to arrange our perception of scenario planning? Dealing with uncertainty is dealing with the feeling of uncertainty, thus the uncertainty as such exist only, if one feels it. This feeling could be seen as one of the main reasons for scenario planning (or conducting any futures studies or foresight activity). If scenario planning could be studied from psychological perspective, would it provide a new categorisation for the techniques and a clear division of approaches? Psychological processes behind human decision-making, learning or change management could help to find main steps in scenario planning, and help to build a "skeleton of scenario planning". If a "skeleton" could be developed, the different techniques could be used when most needed: probabilistic techniques to address likelihoods when needed, imaginary or intuitive approach when it is necessary to discover new preferable options or create a common understanding, different combinations when making compromise is essential. If the main steps of "scenario planning skeleton" could be revealed, the huge body of literature of scenario planning could be arranged as muscles, blood stream or different organs. Maybe scenario planning is not

a pear, an apple, but a fruit salad, thus require different kind of approach to be described in clear manner. After all, the main word “scenario” was taken from a completely other field of movies, theatre, arts and the ability of imagine.

Maybe the way to understand scenario planning lies beyond the current limits of Futures Studies or Foresight literature. To be able to clarify our scenario thinking and provide a coherent structure for the body of literature of scenario planning, we need to understand better the human process of imagination, to understand ourselves.

References

- Amer, M. – Daim, T. U. & Jetter, A. (2013) A review of scenario planning. *Futures*, 46, 23–40.
- Batrouni, M. – Bertaux, A. & Nicolle, C. (2018) Scenario analysis, from BigData to black swan. *Computer Science Review*, 28, 131–139.
- Bell, W. (1994) The world as a moral community. *Society*, 31(5), 15–22.
- Bishop, P. – Hines, A. & Collins, T. (2007). The current state of scenario development: an overview of techniques. *Foresight*.
- Bradfield, R. – Wright, G. – Burt, G. – Cairns, G. & Van Der Heijden, K. (2005) The origins and evolution of scenario techniques in long range business planning, *Futures*, 37, 795–812.
- Burt, G. (2007) Why are we surprised at surprises? Integrating disruption theory and system analysis with the scenario methodology to help identify disruptions and discontinuities, *Technological Forecasting and Social Change*, 74, 731–749.
- Burt, G. & Nair, A. K. (2020) Rigidities of imagination in scenario planning: Strategic foresight through ‘Unlearning’. *Technological Forecasting and Social Change*, 153, 119927.
- Börjesson, L. – Höjer, M. – Dreborg, K. H. – Ekvall, T. & Finnveden, G. (2006) Scenario types and techniques: towards a user's guide. *Futures*, 38(7), 723–739.
- de Brabandere, L. & Iny, A. (2010) Scenarios and creativity: thinking in new boxes. *Technological Forecasting and Social Change*, 77(9), 1506–1512.
- Dammers, E. (2010) Making territorial scenarios for Europe. *Futures*, 42(8), 785–793.
- Derbyshire, J. & Wright, G. (2017) Augmenting the intuitive logics scenario planning method for a more comprehensive analysis of causation. *International Journal of Forecasting*, 33(1), 254–266.
- Godet, M. (2000) Forefront: how to be rigorous with scenario planning, *Foresight* 2 (1) (2000) 5–9.
- Gordon, T. J. (1994) Trend impact analysis, *Futures Research Methodology*, AC/UNU Millennium Project, 1994.
- Huber, B. (1978) Images of the future in: J. Fowles (ed.). (1978) *Handbook of Futures Research*, Greenwood Press, Connecticut.
- Huss, W. R. & Honton, E. J. (1987) Alternative methods for developing business scenarios, *Technological Forecasting and Social Change* 31 (1987) 219–238.
- Huss, W.R. (1988) A move toward scenario analysis, *International Journal of Forecasting* 4 (1988), 377–388.
- Oliveira, A. S. – de Barros, M. D. – de Carvalho Pereira, F. – Gomes, C. F. S. & da Costa, H. G. (2018) Prospective scenarios: A literature review on the Scopus database. *Futures*, 100, 20–33.
- Potter, D. et al. (2007) Phylogeny and classification of Rosaceae. *Plant Systematics & Evolution*. 266, 5–43.
- Rohrbeck, R. & Kum, M. E. (2018) Corporate foresight and its impact on firm performance: A longitudinal analysis. *Technological Forecasting and Social Change*, 129, 105–116.
- Spaniol, M. J. & Rowland, N. J. (2018) The scenario planning paradox. *Futures*, 95, 33–43.

- Toffler, A. (1970) *Future shock*, 1970. Sydney. Pan.
- van Notten, P. W. – Rotmans, J. – Van Asselt, M. B. & Rothman, D. S. (2003) An updated scenario typology. *Futures*, 35(5), 423–443.
- van der Steen, M. A. (2008) Ageing or silvering: political debate about ageing in the Netherlands, *Science and Public Policy*, 35(8), 575–583.
- van der Steen, M. & van der Duin, P. (2012) Learning ahead of time: how evaluation of foresight may add to increased trust, organizational learning and future oriented policy and strategy, *Futures*, 44(5), 487–493.
- van der Steen, M. & van Twist, M. (2012) Beyond use: Evaluating foresight that fits. *Futures*, 44(5), 475–486.
- Varum, C. A. & Melo, C. (2010) Directions in scenario planning literature—A review of the past decades. *Futures*, 42(4), 355–369.
- Wright, A. (2005) The role of scenarios as prospective sensemaking devices. *Management Decision*, 43(1), 86–101.
- Wright, G. – Bradfield, R. & Cairns, G. (2013) Does the intuitive logics method—and its recent enhancements—produce “effective” scenarios? *Technological Forecasting and Social Change*, 80(4), 631–642.
- Yamamoto, T. & Terakami, S. (2016) Genomics of pear and other Rosaceae fruit trees. *Breeding science*, 66(1), 148–159.

Internet sources

- www.morningintelligence.com (cited 21.2.2020)
- www.mordorintelligence.com/industry-reports/fresh-pears-market
- www.mordorintelligence.com/industry-reports/fresh-apples-market
- <http://en.lapropective.fr/>

FUTUS3 Systems Thinking 2020

For the students, the two aims of the “**Systems thinking 2020**” course was, firstly, to gain knowledge about different paradigms of systems thinking and, secondly, to build linkages between systems thinking and futures studies. The general objective of the course was to learn key concepts and methods of systems thinking, and to apply them in the context of futures studies.

The content of the course was divided into two parts. The first part was lectures that introduced the broad historical lineages of systems thinking, discussed a selection of its key thinkers, and outlined core characteristics of the theories. The second part consisted of brief group discussions in which systems thinking was applied to specific future-oriented topics. As an outcome, the students compiled essays that applied systems thinking in futures-related topics.

FUTUS3 essays were evaluated by the course teacher, Professor **Toni Ahlqvist**.

Patrik Saari's essay is entitled “A systems thinking analysis of pathological escapism: Attempt to vision better futures of escapism”. I chose the essay for three reasons. Firstly, Saari bases his argument on a solid systems theory. Secondly, he is able to build a robust system visualisation of the extremely abstract topic by using causal loop diagrams (CLDs). Thirdly, he provides an interesting approach for intervening with the system of pathological escapism.

A Systems Thinking Analysis of Pathological Escapism: Attempt to Vision Better Futures of Escapism

Patrik Saari

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

This essay takes a systemic view on pathological escapism, which is a self-suppressive (pathological) form of escapism, causing harms to individual well-being. Understanding regarding structure and dynamics of the pathological system is generated by illustrating the system with causal loop diagrams, after which potential methods for intervening the system are discussed through drawing on the twelve leverage points framework of Meadows (1999). Pathological escapism as a system is ontologically far from black and white, which makes it interesting topic to be taken under scrutiny.

The essay is structured in a following way. First the overview of systems and systems thinking in general is presented, after which pathological escapism is discussed in the light of theories regarding systems and systems thinking. Next, keeping in mind the future of the system, the essay takes a normative stance by discussing potential positive (individual well-being increasing) interventions on pragmatic level. Concluding remarks in the end of the paper summarize findings regarding most effective ways to intervene the system of pathological escapism, then presenting fundamental questions and ideas regarding ontology and shaping of pathological escapism.

Overview on Systems and Systems Thinking

Overview on Systems

Systems come in different forms and they may be classified based on their fundamental attributes, e.g. by their essence (abstract vs. concrete), scale (micro vs. meso vs. macro), origin (artificial vs. natural), main aspects interacting within the system (human-environment / social-ecological) or interactivity (closed vs. open vs. dynamic systems). (Ahlqvist 2020.) Systems may exist within other systems, and the world can be viewed as constituting of irreducible system and subsystems, each of which include layered levels of complexity (Luhmann 1995).

There are various definitions for systems, most of which however seem to share the ideology of systems being sets of things, which are enough interconnected that they form a coherent whole that aims to achieve something (Carlsson et al. 2002, 234; Meadows 2009, 11; Merriam Webster Dictionary). Moreover, Meadows (2009) emphasizes a holistic view on systems arguing that “a system is more than the sum of its parts”, meaning that via organization into a integrated whole, parts of the system may exhibit that kind of “adaptive, dynamic, goal-seeking, self-preserving and sometimes evolutionary behavior”, which they would be incapable of performing operating as independent parts apart from each other.

Complex systems are more complicated form of systems. There are certain characteristics that are fundamental to complex systems – most importantly, they are always “open”, which means that they evolve

over time due to effect of internal and external tensions. Former refers to subsets of the system interacting with each other and latter to system interacting with its environment. Openness causes non-linear development of the system, meaning also that small changes may have significant impacts on system, which makes anticipation of complex systems challenging. Systems always kind of operate and balance within field of external and internal tensions. (Nieminen & Hyytinen 2015). These tensions affect the internal and external setup of the system and force it to modify it's functioning. Tensions can be seen as fundamental for evolvement of the system, as they force the systems to be on constant movement via generating new opportunities, threats, channels of operation and novel ways of thinking, on which the system can capitalize on. Therefore, tensions have often huge disruptive potential, which places interpretation of anticipatory knowledge regarding tensions into central role from system's point of view. (Nieminen 2020.)

According to Meadows (2009, 145) and Abson et al. (2017) the places in the complex system, in which a small change may cause to a significant shift, are called leverage points. Openness of complex systems leads to coevolution of leverage points, which may happen via systems developing in relation to other systems or via subsets of the system coevolving in relation to each other.

Complex systems are also path dependent, meaning that selections and trajectories in history have effect on present stage of the system, simultaneously channeling futures possibilities of the system. In addition, complex systems are adaptive, which means that they learn and transform through experience, enabling the system to reconfigure itself and adapt its actions via feedback and interactions, as its environment changes. This adaptive "feature" mobilizes complex system to seek balance between extremes of total equilibrium (no changes at all in environment) and disequilibrium (significant changes in environment). In order to be viable in changing environment, complex systems continuously seek and create alternative activities. (Nieminen & Hyytinen 2015).

Complex adaptive systems (CAS) are a form of complex systems, which are highly adaptive over time. They are defined more by interactions between their components than the components themselves. CAS are significantly affected by their operating environment, but feedback loops are providing these systems internal stability and protecting them from negative external factors, such as threats or unwanted disruptions. CAS typically adapts and evolves significantly over time in response to its operating environment and interactions between its elements. Therefore, the behavior of CAS results from dynamic processes, increasing non-linearity, uncertainty and unpredictability of its behavior. CAS are always very open systems, in which the exchange of energy, information and matter are difficult to locate and categorize. It may be even challenging to recognize the dimensions, in which CAS operates, as these systems often include complex causes, which "*may simultaneously work from the bottom-up, top-down, and across scales of space and time*". (Preiser et al. 2018). All systems, wherein human behavior is central, may be categorized as complex adaptive systems, as human behavior itself is already very adaptive and complex (Shaw 2020).

From a reductionist point of view, all types of systems can be viewed as consisting of components, relationships and function or purpose (Meadows 2009, 11). When these parts of the are assembled together and viewed through a holistic lens, they can be seen as interconnecting and generating fundamental operating units within the system, which are called feedback loops (Meadows 2009, 5) and feed forward loops (Shaw 2020). Feedback loops and feed forward loops are central to addressing system dynamics, and they may be modelled by applying causal loop diagrams (CLDs), which link actions of variables and behaviors in a system.

Feedback loops "perceive" system's environment and changes within it. Feedback loops can be viewed as "controllers", which monitor fluctuations in system's environment and respond to these signals by governing existing parts of the system. (Scolozzi & Geneletti 2017). By nature, feedback loops are either

balancing (aiming to return the system towards steady state) or reinforcing (driving system towards growth or decline) (Fusso 2012). The nature of feedback loops causes systems to exist somewhere in the continuum between disorder and order (Shaw 2020). “Feedback” seems to be fundamental for existence of a system – without feedback there is no system.

Balancing feedback loops appear to be facilitators of system’s resilience. When external impact affects the system, resilience enables the system to “recover” close to the state, in which it was before the impact. Due to path dependency, recovery to entirely same state as before is logically impossible, and system should be viewed as constantly evolving being. Therefore, resilience may be treated system’s capability to navigate dynamically within the field of external and internal tensions by transforming and learning. (Nieminen 2020). Reinforcing feedback loops may be seen as facilitators of change to growth or decay, namely something novel.

In contrast to feedback loops, feed-forward loops “perceive” also the system itself, in addition to system’s environment. Feed-forward loops enable systems to anticipate possible futures states of systems themselves. A system including feed-forward loop(s) is capable of “using the future” in an anticipatory manner (Poli 2013), as an “additional source of information” (Scolozzi & Geneletti 2017). Feed-forward loops enable the system to transform beyond its current boundaries and since they question the essence of the system, it could be argued that feed-forward loops are more all-encompassing than feedback loops.

Balance between present and future gratification seems to fundamentally drive transformation and learning of the system, as the system may opt to focus on extremes of 1. capitalizing current resources, 2. searching for innovative ways of being, or choosing ambidextrous approach between mentioned extremes. (Nieminen 2020.) System behavior caused by feedback and feed forward loops is the root reason for probably the most fundamental characteristic of complex adaptive systems - self-organization. The process of self-organization may be viewed as generating structure of the system, while entropy may be seen as breaking the structure down (Shaw 2020).

System structure consisting of feedback loops causes system behavior, *which “reveals it itself as a series of events over time”* (Meadows 2009, 89). The more complex the system becomes, the more surprising its behavior tends to be, and less single rules and recipes apply for systemic change (Meadows 2009, 14). Future behavior of complex system is “highly uncertain and largely unpredictable”, and thus it is impossible to control complex systems, and they can only be maneuvered more or less successfully. (Shaw 2020). Moreover, Meadows (2009, 17) states that, the least obvious part of the system is typically most crucial in determining behavior of the system. However, why this part of the system is least obvious? I think this is based on the fact that least obvious parts of the system are so fundamental (embedded in the phenomenon), that we fail to identify them in the first place or question capability to affect behavior of the system. When examining the future of a complex adaptive system, significant challenge seems to be the fact that complexity (and unpredictability) of the system increases often over time. This makes anticipating system behavior nearly impossible.

Overview on Systems Thinking

Systems thinking is interested about understanding the system and its behavior as whole – “it is a framework for seeing interrelationships rather than things” (Senge 1990), which “recognizes that behavior is caused by often invisible pressures, and that actions have consequences which often feedback into the original problem” (Fusso 2012).

The two probably most well-known schools of systems thinking are hard systems thinking and soft systems thinking. The fundamental difference between these schools of thought seems to be philosophical – hard systems thinking assumes that world can be modelled with systemic models (ontologies), whereas soft systems thinking acknowledges the world to be too problematical for being explored with systemic models, assuming that system models are “just” intellectual constructs (epistemologies). “Hard system thinkers” perceive systems as being organized around the principle of goal-seeking, where the system as whole is engineered to pursue a predetermined goal. In contrast, “soft system thinkers” perceive systems as being organized around the principle of learning, accepting that inquiry is never ending and that absolute truths may not be discovered. (Shaw 2020.) Both schools of thought share the same dilemma related to increasing complexity – the more complex the system becomes, the more challenging it is to practice systems thinking and anticipate system behavior.

It seems that there are various approaches for dealing with dilemma of systems thinking and anticipatory challenges. One approach for mitigating the challenge of anticipation is to take only part of the complex adaptive system under scrutiny. In practice, this could mean that researcher does not even try to anticipate behavior of e.g. social exclusion, but rather focuses on anticipating subsystem of it, e.g. unemployment of refugees, and aims to discover means to affect that system. Another approach for dealing with maneuverability challenge is via multidisciplinary cooperation - by simultaneously affecting many subsystems of the complex adaptive system, the probability of successful maneuvering increases, compared to a situation in which focus is strictly on one subsystem.

It appears that one grand challenge of systems thinking relates to perceiving complexity. First pitfall is obviously simplifying complexity of a system too much, when something relevant is likely to be missed. Second issue is approaching complexity “too seriously”, resulting often as limited/partial description of the system and failing to provide practical implications. Multi-level perspective (MLP) approach of Geels (2012) provides good example about this – the frame is has proven itself good for analyzing phenomena and unpacking complexity, but often the analysis remains on the level of stating that “this is how the system may look like” and the practical support for e.g. decision makers remains vague. It seems that finding a proper balance between simplification and considering complexity seriously is crucial, if practical implications are to be provided.

Self-Suppressive Pathological Escapism – Dimensions and Analysis of the System

This essay addresses pathological escapism with a systemic approach. Vernacularly, escapism has been defined as “*habitual diversion of the mind to purely imaginative activity or entertainment as an escape from reality or routine*”(Merriam Webster Dictionary). However, in general the concept of escapism is fuzzy, as escapism exists in different forms, on different scales. The most commonly known forms of escapism are self-suppressive and self-expansive escapism. The form of self-suppressive escapism originates from needs to run away from reality, by avoiding unpleasant thoughts, emotions and self-perceptions, whereas self-expansive escapism is rooted in motivation for gathering positive experiences and explore new aspects of self. (Stenseng et al. 2012.) Different scales of escapism refer to degree of disconnection from reality – e.g. watching movies moderately for few hours can be interpreted as light escapism whereas venturing in virtual reality for days in row can be interpreted as heavy escapism.

For the sake of brevity, this essay takes a systemic look only at pathological, self-suppressive escapism from individual's point of view. Therefore, albeit escapism exists on macro and meso level also, limitation to individual level indicates that self-suppressive escapism is treated as micro-level system in this essay. Throughout the paper, term "pathological escapism" refers to self-suppressive pathological escapism.

Pathological escapism may be interpreted as containing characteristics of abstract and concrete system. Escapism fundamentally emerges from human mind and thoughts, which are abstract intangible concepts, and cannot be explicitly discerned. However, pathological avoidance of thoughts is a process of concrete actions, thus implying that suppressive escapism encompasses relatively concrete elements as well. As suppressive escapism can be treated as mental construction of mind, it may be stated that the system is rooted to natural (human) premises. Even though origins of suppressive escapism are natural, it manifests through (and is highly affected) by artificial (social) constructs, such as technology, substances and work environment. It may be stated that pathological escapism as a system is ontologically far from black and white, which makes it interesting topic to be taken under scrutiny.

Despite fuzzy origins and manifestation of pathological escapism as a system, it can be relatively unambiguously argued, that we are speaking about a complex adaptive system (CAS), as pathological escapism is no doubt defined by it's internal (e.g. human mind's stance towards misfortunes) and external (e.g. surprising challenges as triggers of suppressive escapism) interactions, because avoidance of thoughts mandatorily incorporates some type of activity (e.g. getting excessively absorbed in virtual reality), which are often shaped by environmental factors (e.g. available technologies). Moreover, pathological escapism can be defined as CAS, since human behavior is fundamentally central in it, as the phenomenon occurs as in human mind. As a need for avoidance of thoughts may emerge rapidly (e.g. due to surprising event) and the environment, through which pathological escapism may manifest (e.g. virtual environments), pathological escapism may self-organize, self-develop and co-evolve non-linearly, uncertainly and unpredictably, making it a highly adaptive complex system.

Figure 1 presents pathological escapism as a system modelled with causal loop diagrams (CLDs). Causal loop diagram-approach was chosen to illustrate the system as it is good for identifying the most fundamental elements of the system and may be later connected to Meadows' (1999) framework for intervening the system. It seems that most fundamental elements of the system are (deceived) human mind and avoidance/capability of facing reality. Without human mind, escapism would not exist, and therefore it can be argued to be the most fundamental facilitator of escapism, something that could also be called "escapist infrastructure".

By looking at most influential elements that constitute pathological escapism, it may be argued that pathological escapism can be viewed as a soft system, as it is fundamentally organized around the never ending learning, since human mind may constantly discover new escapist facilities.

Intervening the System of Pathological Escapism

The twelve leverage points framework of Meadows' (1999) will be used for examination of how the system of pathological escapism could be intervened. The framework of Meadows' (1999) is illustrated in figure 2 and it was chosen the purpose due to it's potential in efficiency, as leverage points are "places in complex systems where a small shift may lead to fundamental changes in the system as a whole" (Abson et al. 2017). The examination in this essay will list the possible leverage points to intervene and change the pathological escapism system, starting from the most efficient leverage point, and then continuing listing potential leverage points in decreasing order of effectiveness.

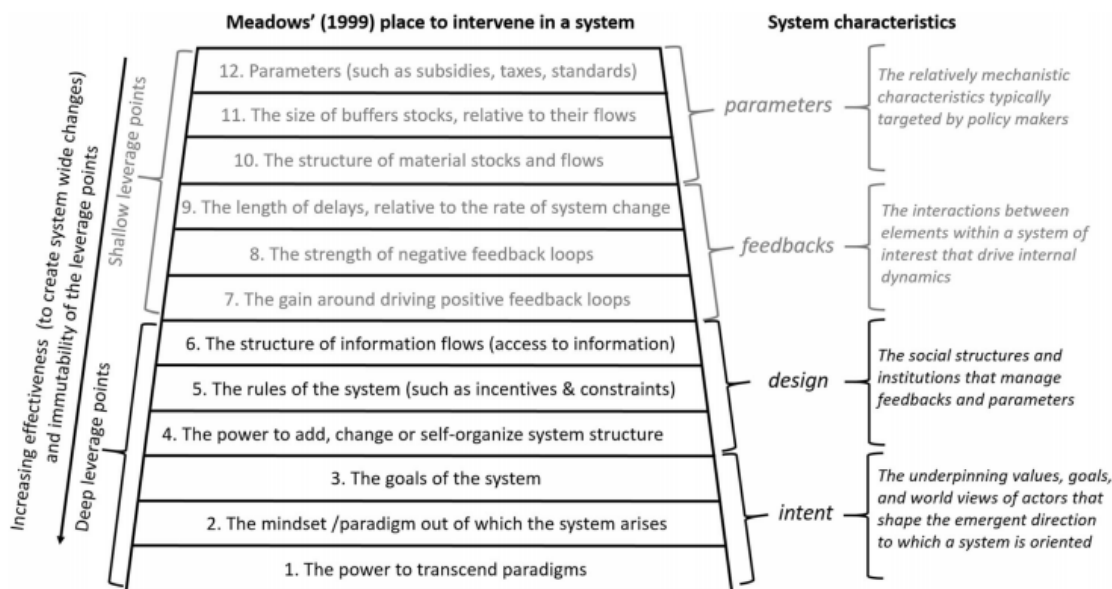

Figure 2: Meadows' twelve leverage points to intervene a system (Abson et al. 2017)

As paradigms (leverage point 1) related to values and priorities leading to existence of human mind to are (at least currently) relative challenging to transcend, the top-most explicit leverage point to intervene escapism is "mindset or paradigm out of which the system arises from (leverage point 2)"(Abson et al. 2017). As escapism is a system of thought arising from human mind, pointing out failures (e.g. life problems) caused by escapism to the individual might fundamentally ease the individual to become aware of 1. practicing pathological escapism, and 2. downsides of it. Via recognizing the presence and challenges caused by pathological escapism, individual might be able to affect the most fundamental "infrastructure" of escapism (one's mind), thus "limiting" the space, in which pathological escapism may arise from in the first place.

The system may not be affected by changing its goals (leverage point 3), since the goal of detaching individual from reality is fundamental for the ontology of pathological escapism. Via changing the goals of

the system, pathological escapism as a system would stop from existing. Therefore, the next influential leverage point is “*the power to add, change, evolve or self-organize the system structure (leverage point 4)*” (Abson et al. 2017). One of the most pragmatic ways of intervening the pathological system structure would be to modify the escapist infrastructure (excluding human mind, as it is still relatively unethical to modify human mind). As artificial alternative realities (e.g. virtual reality, social media platforms, and fantasy worlds) are techno-social constructs, which are created by human, their essence may be affected by human as well.

Due to ethical considerations regarding ones autonomy and more specifically “*ability to think one’s own thoughts and form one’s own*” (Brey 2012), rules of the system (leverage point 5) regarding escapism may not be changed in the context of human mind. However, by e.g. modifying legislation regarding artificial alternative realities discussed before, it would be possible to constrain and/or encourage e.g. technology providers to develop alternative realities to a direction, which would give less space for pathological escapism to exist. The fundamental ethical question arising here is who has the right to define “healthy” alternative realities, and thus decide the development path of technology in this context. This question can be seen as very relevant as it may significantly affect firstly the well-being of individuals visiting these alternative realities, and secondly the allocation of financial flows within technology providers.

Influencing the structure of information flow (leverage point 6) may enhance especially mitigation of pathological escapism, as information regarding existence and harms of pathological escapism could be more efficiently distributed to individual suffering from pathological escapism and actors aiding individuals to 1. decrease their need to avoid facing reality, and/or 2. increase their capability of facing reality. Untapped potential within the context of modifying structure of information flows can be especially seen in distributing data and analysis regarding individuals’ presence in human-created artificial environments to health experts working with pathological escapism. This would require novel co-operation especially between healthcare sector and technology providers (data owners). Again ethical questions would rise, this time regarding particularly the trade-off between psychological harms and individual’s right to privacy.

Slowing down the most relevant positive feedback loop (leverage point 7), avoidance of facing reality, is hardly influenced itself. It seems that the only way to indirectly slow down the feedback loop is via facilitators of escapism, which are significantly affected by escapist methods, escapist infrastructure, acceptance of escapist habits and individual’s ability to cope with thoughts. In the context of feedback loops of pathological escapism, it seems more efficient to intervene the system via enhancing the most influential negative feedback loop (leverage point 8), capacity of facing reality, via increasing individual’s ability to cope with thoughts by enhancing 1. recognition of mental health issues, and then 2. means to mitigate them (e.g. via psychotherapy, peer support or other social relations).

Decreasing delays related to received information (leverage point 9) about emergence of pathological escapism may be viewed as driving pathological escapism into decay. The sooner individual experiencing PE and healthcare experts gain access to information about presence of PE, the more efficiently precautionary and aiding actions may be planned and implemented.

The three most shallow leverage points (Abson et al. 2017), structure of material stocks and flows (leverage point 10), the size of buffers stocks relative to their flows (leverage point 11) and parameters (leverage point 12) may be seen as having relatively insignificant intervention potential to pathological escapism system. As these leverage points are fundamentally relative material in their essence, they become easily inefficient in intervening a relatively abstract system such as pathological escapism. Out of these three leverage points, parameters (leverage point 12) shaping acceptance of escapist habits may

be seen as most influential, but still having relatively minor influence in the big picture of pathological system.

Conclusion

It seems that as long as human mind exists, pathological escapism has the possibility of existing. However, it seems that this possibility is constantly gaining more foothold, as throughout time the spectrum of escapist methods and escapist platforms (infrastructure) has widened significantly. If the system is not intervened, this development is expected to continue, thus increasing the potential presence of pathological escapism in our lives. The most influential leverage points listed by Meadows (2009) to intervene the pathological escapism system are highlighted in the picture below.

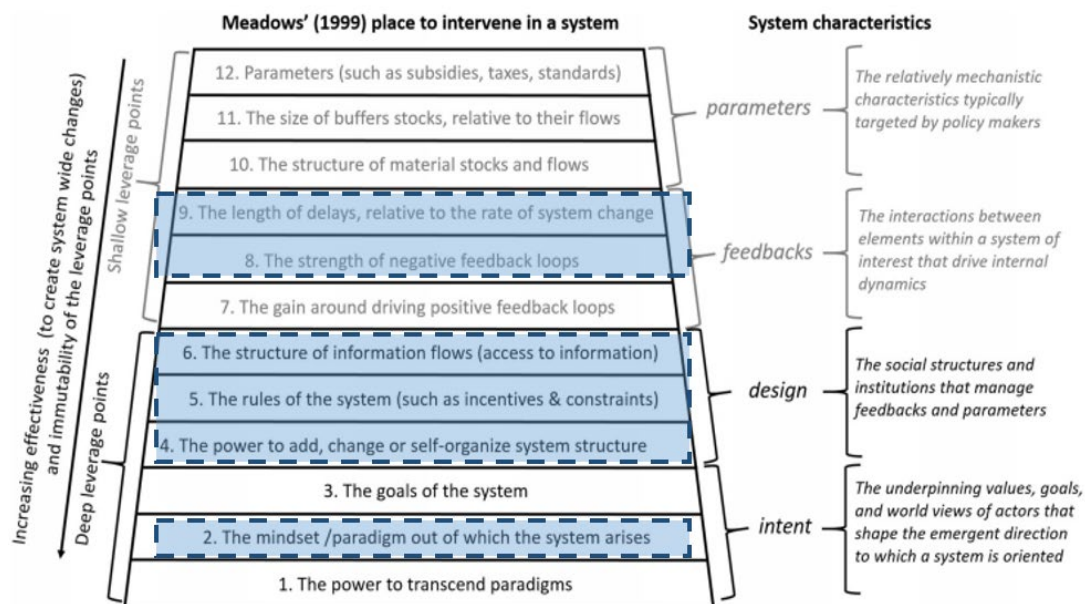

Figure 3: The most influential leverage points (Abson et al. 2017) to intervene the patho-logical escapism system.

Firstly, since human mind is the fundamental infrastructure out of which the pathological escapism system rises from (leverage point 2), affecting the human mind is the most influential method for shaping the system. Increasing mind's capability of facing reality drives the pathological escapism system towards decay. In addition to this leverage point being most influential, it is also the most challenging place to intervene on practical level.

Secondly, influencing the design of the system (leverage points 4–6) seems to have huge potential for changing the system. From the design point of view, the influencing power of humans may be seen as relatively limited to intervening artificial human-created alternative realities via legislation and monitoring regarding them. However, these interventions cause emergence of ethical considerations regarding 1. who may decide what is considered as healthy environment and 2. trade-off between individuals mental health and right to privacy.

Thirdly, changes in the pathological escapism system may be ignited on feedback-level (leverage points 8–9). In case of pathological escapism, it seems that there are more pragmatic methods to enhance the most significant negative feedback loop (capacity of facing reality) than to slow down the most significant positive feedback loop (capacity of facing reality). Through improving efficiency of precautionary and aiding actions, access to information regarding emergence of pathological escapism seems to provide potential for enhancing especially the capacity of facing reality.

Taking pathological escapism under scrutiny with systemic approach evoked few relatively fundamental questions and ideas regarding the topic. Firstly, what should we consider as reality of today? If different types of social media environments, virtual realities and fantasy worlds may be treated as integral parts of our reality, is spending time in them anymore avoidance of facing reality?

The fundamental need for intervening system of pathological escapism seems to arise from decrease of individual well-being caused by excessive practice of escapist actions. The question of reasonability seems to be fundamental in this aspect, as soon as the limit of appropriateness is crossed, life problems start emerging. However, in this context universal guidelines do not exist, as the definition of reasonability is nothing but objective.

The last ponderings were related to rationale of practicing (pathological) escapism. Longeway (1990) argues that practicing escapism can be considered as rational in a situation, in which “*rational person would succumb to despair and suicide*”. It seems that in this case practicing pathological escapism is less pathological than other possible futures. This rationale in extreme situations needs to be taken into account when intervening the system of pathological escapism.

References

- Abson, David J. – Fischer, Joern – Leventon, Julia – Newig, Jens – Schomerus, Thomas – Vilsmaier, Ulli – Wehrden, Henrik von – Abernethy, Päivi – Ives, Christopher – Jager, Nicolas W. & Lang, Daniel J. (2017) Leverage points in sustainability transformation. *Ambio*, Vol 46, 30–39.
- Ahlqvist, Toni (2020) FUTUS3: Perspectives to systems thinking in futures studies. FUTUS3 course 01.04.2020.
- Brey, Philip (2012) Anticipating ethical issues in emerging IT. *Ethics and Information Technology*, Vol. 14 (4), 305–317.
- Carlsson, Bo – Jacobsson, Staffan – Holmén, Magnus & Rickne, Annika (2002) Innovation systems: analytical and methodological issues. *Research Policy*, Vol. 31 (2), 233–245.
- Fusso, Nicholas (2012) A systems thinking review for solving short-termism. *Management Research Review*, Vol. 36 (8), 805–822.
- Geels, Frank (2002) Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. *Research Policy*, Vol.31 (8), 1257–1274.
- Luhmann, Niklas (1995) *Social Systems*. Stanford CA: Stanford University Press, 1995.
- Meadows, Donella (2009) *Thinking in Systems*. Earthscan, London Sterling, VA.
- Meadows, D. 1999. *Leverage points: Places to intervene in a system*. Hartland: The Sustainability Institute.
- Merriam Webster's Collegiate Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/system>. Accessed 13.06.2020.
- Nieminen, Mika & Hyytinen, Kirsi (2015) Future-oriented impact assessment: Supporting strategic decision-making in complex socio-technical environments. *Evaluation*, Vol. 21 (4), 448–461.

- Nieminen, Mika (2020) Disruptive Opportunities Roundtable -discussion at VTT regarding organization's tensions and resilience 12.06.2020.
- Poli, Roberto (2013) A note on the difference between complicated and complex social systems. *Cadmus*, Vol. 2 (1), 142–147.
- Preiser, Rika – Biggs, Reinette – De Vos, Alta & Folke, Carl (2018) Social-ecological systems as complex adaptive systems: organizing principles for advancing research methods and approaches. *Ecology and Society*, Vol. 23 (4).
- Scolozzi, Rocco & Geneletti, Davide (2017) The anthroposphere as an anticipatory system: Open questions on steering the climate. *Science of the Total Environment*, Vol. 579, 957–965.
- Senge, Peter (1990) The fifth discipline. *Measuring Business Excellence*, Vol. 1 (3), 46–51.
- Shaw, Morgan (2020) FUTUS3: Complexity thinking. FUTUS3 course 03.04.2020.
- Stenseng, Frode – Rise, Jostein & Kraft, Pål (2012) Activity Engagement as Escape from Self: The Role of Self-Suppression and Self-Expansion. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, Vol. 34 (1), 19–38.

FUTUS5 Futures Case Evaluation

The FUTUS5 Futures Case Evaluation (8 cr) belongs to the curriculum of the Master's Degree Programme in Futures Studies as an obligatory course. In it students were provided material of different case studies conducted at the Finland Futures Research Centre, and they searched for additional literature in relation to them. They also met researchers, who had been working in these case studies; they listened lectures given by these researchers and they had a possibility to discuss about the case studies with them.

The main assignment of the course was to write an extensive case evaluation report on a specific case executed in groups. Four case studies were presented. All of them were evaluated by one group of students. Groups presented their evaluations in a seminar, discussed their evaluations with other groups, and at the end of the course conducted a written case evaluation report. In addition, students wrote an individual essay based partly on given articles presenting different evaluation methods in futures research and partly on literature of their own choice. In this publication we have an opportunity to read two of the individual essays.

The aim of the course is, that students will be able to compare various cases based on futures research methods, to critically evaluate given cases by drawing conclusions and restructuring the logics and contents, to work as a group in the evaluation process, to evaluate and summarize futures cases from the beginning to the conclusions and to be able to apply futures studies methods in various case studies. Responsible teacher: **Katriina Siivonen**.

In her essays, **Jessica Hanisch** reflects very well the philosophical basis of and theories in futures studies. She is able to analyse and compare evaluation methods on the same time from the perspective of the scientific and societal context of futures research, which makes her analysis very profound. The discussion and concepts are very clearly presented.

Linnea Sinkkilä has found a personal perspective to the task of the essay: she analyses evaluation methods from the perspective of impact of futures research to strengthening of futures consciousness of the involved participants in futures processes. The structure of her essay is very clear. Concepts and discussion in the essay are very well defined and presented.

Evaluation of Futures Research Methods

Jessica Hanisch

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

The evaluation of cases that are commissioned by different organizations, governments or projects that operate outside of these sectors, is an important part of Futures Studies since it offers insights into the process and highlights area of possible improvements for future cases. Oftentimes, Futures Studies is not recognized as a possible aid in identifying potential issues and opportunities due to the fact that the commissioners of such cases are looking for certain predictions and outcomes. However, such predictions or forecasting are not possible and are indeed one of the main limitations of Futures Studies (Bell 1997). There are some researchers who still see the benefits of predictions but there are just as many who agree with the general perspective Bell offers. Masini (1993), for instance, further explains this by stating that predictions are not the overall goal because this would consequently mean that there is only one future that is identified when, in fact, there are multiples due to numerous possibilities that influence these futures. One aspect that is introduced in the literature is the action of foresight which would be able to bridge the gap between the researchers in favor and those against predictions (Bell 1997).

However, these discussion among futures experts is also one of the reasons why Futures Studies still struggles to be recognized as a serious field that could be included in decision- or policy-making. Another reason is the uncertainty of foresight and, in connection with the aforementioned omnipresent discussions, the resulting difficulties to actively include futures knowledge into the process of decision-making (van der Steen & van der Duin 2012). This essay seeks to offer support in this area by first introducing two frameworks in the articles “Beyond use: Evaluating foresight that fits” by van der Steen and van Twist (2012), and “A systematic evaluation framework for futures research” by Piirainen et al (2012) with additional information giving in “Learning ahead of time: how evaluation of foresight may add to increased trust, organizational learning and future oriented policy and strategy” by van der Steen and van der Duin (2012). It will then go on to compare the introduced frameworks and highlight the important aspects that make them valuable for futures research. Lastly, this essay will conclude with an outlook and the perceived limitations connected to the findings.

Two Methods: Systemic Evaluation Framework

Piirainen et al. (2012) constructed their framework with the question in mind of how futures research should be evaluated to establish reliability and credibility of the findings. Based on Niiniluoto's (2014) idea of a design science framework which aims to offer value-free solutions to unsolved problems as well as recommending actions to take. Piirainen et al. where especially interested to examine to what extend Niiniluoto's framework helped to arrive at the solutions. Furthermore, Habermas's “Critical Theory” and Ulrich's (1987) “Critical System Heuristics” (CSH) were also drawn upon in order to gage the importance of ethics within evaluating cases; analyzing both the reasons and ways of studies and cases.

Informed by this prior research, Piirainen et al. (2012) created their systemic evaluation framework consisting of three levels: practical, technical, and ethical. Starting with the first level, which is also called the utility and delivery level, the factors that are of utmost importance are the chosen methods and whether they support the foresight needs, the quality of the overall process and the resulting findings and whether they satisfy the stakeholders. The second level continues on with examining the overall execution of the research or case, the quality of the gathered data and whether the methods are suitable. Lastly, the third level focuses on acceptability, sincerity and openness of the research and its results. Since all of the three levels are equally important when evaluating a case, the researchers stress that the levels can overlap in some areas but that they also should work seamlessly together and create an informed evaluation (Piirainen et al. 2012).

The systemic evaluation framework, furthermore, utilize an input-output-impact schema of foresight (Piirainen et al. 2012: 471) which breaks down the different players within each level. This checklist which they created with this schema greatly supports cases and studies that contain foresight and thus, Futures Studies; the input is applicable for pre-evaluation of the case, the output for the post-evaluation and the impact for the long-term evaluation. Thus, by creating this framework Piirainen et al. (2012) were able to connect the perceived difficult futures knowledge with decision-making.

Two Methods: Impact Evaluation Framework

Van der Steen and van Twist (2012) created their impact evaluation framework with the goal in mind to make foresight and policy-/decision-making compatible. In order to do so, they started by analyzing the different parts of policy-making: politics, organizations, and data/knowledge/theory. All of these have a great impact when it comes to decision-making but, what the researchers stress the most, all three of these areas are strongly interconnected which they labeled “integrative perspective” (2012:480).

With the knowledge of this interconnectedness, the researchers continued to formulate the three areas in which foresight must be evaluated when introducing it to this integrative perspective: quality, success, and impact. The latter is also the one on which the researchers place the highest importance in their article. While quality and success are also necessary for a foresight, in this case, the impact is the one area where Futures Studies can connect to the decision-making process. What van der Steen and van Twist (2012) suggest is the use of connective foresight informed by the integrative perspective. Identifying the areas that need foresight and also making it clear and understandable to the actors by phrasing it as requirements or implications (2012:482) the level of difficulty associated with Futures Studies decreases and thus, it becomes applicable and appropriate for decisions-makers to utilize.

Van der Steen and van Twist (2012) essentially connected foresight clearly with all three areas of the decision-making process and thus, increased the overall impact Futures Studies can have on cases, studies, and policy-making. Their impact evaluation framework analyzes the amount of impact foresight has, actions taken to connect the study to the decision-making, the impact of unintended outcomes, “after-care” of impacts, and networking (2012: 485).

Comparison of the Two Methods

Comparing these two methods of the systemic evaluation framework and the impact evaluation framework it comes clear that both of these are similar but also differ in some aspects. They both include the incorporation of Futures Studies into evaluating and, especially encourage the use of foresight.

Three levels are represented in Piirainen et al.'s (2012) framework – practical, technical, and ethical – just like van der Steen and van Twist's (2012) framework includes quality, success, and impact. Some also mirror the qualities associated with the different levels, as both practical and technical as well as the quality level highlight the suitability, the quality of the data and overall professionalism of the research or the case. One could even find similarities between the practical and the success level, since both of them have the satisfaction of the stakeholders in mind. The impact level can be, further, associated with the ethical level due to the fact that both of them are aware of the interplay between values and agents, but also emphasize the importance of suitability and the openness of one's actions (Piirainen et al. 2012, van der Steen & van Twist 2012). Interestingly, they both take a more dismissive stance towards the accuracy of their foresight, placing a higher interest in impact and quality, as the systemic evaluation framework uses an input-output-impact schema and the impact evaluation framework is solely focuses around impact itself. This could be due to the criticism in the field of Futures Studies about applying predictions due to the high uncertainty and would thus, be supported by Masini (1993) and Bell (1997), for instance.

However, there are also clear differences. While it is true that both frameworks put a great importance on impact, the systemic framework does not so exclusively like the impact evaluation framework. The former is also concerned with input and output, or rather the applicability of this framework during any time of a project. The latter can only be applied during the design phase of a project or after it is done. Lastly, both of these are used in different environments. Piirainen et al.'s (2012) framework can be used for cases, studies and projects that are more scientific while van der Steen and van Twist's (2012) framework is applied to business or decision-making processes connected to politics, and organizations.

Conclusion

It must be stressed that this essay is only able to scratch the surface of evaluation frameworks and practices when it comes to Futures Studies. Both Piirainen et al.' (2012) systemic evaluation framework and van der Steen and van Twist's (2012) impact evaluation framework are important and very helpful when applied correctly. The limitations of Futures Studies in terms of uncertainty that was raised by Masini (1993) and Bell (1997) among many others were taking into consideration through which these frameworks ultimately emerged. The impact of their foresight plays an important role in both frameworks, although at a different level, and both can help incredibly when evaluating projects, studies, cases, or decisions. Overall, these two frameworks are a good start to start incorporating Futures Studies into an evaluating process without mystifying its methods and uses, and it will be interesting to see whether they are applied more commonly in the future.

References

- Bell, W. (1997) *Foundations of Futures Studies: Human Science for a New Era*. Vol. 1, History, Purposes and Knowledge. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers
- Masini, E. (1993) *Why Futures Studies*. London: Grey Seal.
- Niiniluoto, I. (2014) Values in design sciences. *Studies in History and Philosophy of Science*, pp. 11–15.
- Piirainen, K. A., Gonzales, R. A. & Bragge, J. (2012) A systemic evaluation framework for futures research. *Futures*, 44, pp. 464–474.
- Van der Steen, M. & van der Duin, P. (2012) Learning ahead of time: how evaluation of foresight may add to increased trust, organizational learning and future oriented policy and strategy. *Futures*, 44, pp. 487-493.
- Van der Steen, M. & van Twist, M. (2012) Beyond use: Evaluating foresight that fits. *Futures*, 44, pp. 475–486.
- Ulrich, W., (1987) Critical heuristics of social systems design. *European Journal of Operational Research*, pp. 276–283.

Evaluating Impact – Comparison of Two Evaluation Frameworks for Futures Studies from Perspective of Learning and Raising Futures Awareness

Linnea Sinkkilä

Turku School of Economics, University of Turku

Introduction

In this essay I am comparing two evaluation frameworks: a systemic evaluation framework (Pirainen et al., 2012) and a framework for evaluating the impact of futures studies (van der Steen & van Twist, 2012). According to van der Steen & van der Duin (2012), evaluation of futures research may focus on several aspects: accuracy of prediction, transparency and rigor of methodology, added value to stakeholders, trust between parties in a futures research study, reflexiveness of choices made within the study and impact of research. These aspects can be further reduced to three different elements of evaluation, quality, success and impact – each or all of these can form the basis for evaluation (van der Steen & van Twist 2012).

The focus of this essay will be the evaluation of impact of a futures study. I will begin by inspecting the two different frameworks presented more closely on the following chapter and analyzing their take on impact. I will then try to advance the concept of impact in evaluation so that it covers also the possible effect a futures study might have to the people taking part in it (i.e. experts, decision-makers, stakeholders etc.). In this I will utilize the concept of futures consciousness presented by Ahvenharju et. al. (2018, 104): in their terms, futures consciousness is “the capacity that an organization or individual has for considering future consequences, having a sense of empowerment towards influencing their course of action, openly assessing alternative courses, approaching problems from a holistic and systemic point of view and striving for better future not only for the self but for all of humanity”.

If we accept the idea that one of the key objectives in futures research should be raising futures consciousness (Ahvenharju et. al. 2018, 11), then this aspect should also be taken into consideration when evaluating impact in futures research.

Comparison of Frameworks

Van der Steen & van Twist (2012, 476, 485) claim that foresight generally has little impact on policymaking even though there has been a significant increase in futures studies, forecast and such available to decision makers. This is due to nature of politics where short-term decisions and arguments tend to bypass long-term decisions – in short, politicians focus on the current issues instead of thinking decades ahead. However, it is possible to forge connections between foresight and policy; in this, der Steen and van Twist suggest using impact evaluation framework both when designing a project or evaluating it afterwards. The framework consists of five elements, each measuring a different aspect of the impact the study has: how well does the study relate to political and organizational cues and which actions have been or should have been taken in order to connect it with these cues, what are the emerging connectives and their (often unex-

pected) impact, what happens after the project closes and are the futurists behind the project able to build lasting and confidential relations with (government) organizations.

Piirainen et. al. (2012, 467, 472) approach the question of evaluation by constructing a systemic framework for evaluation, which consists of three different levels. First level is a practical one, composing of utility and delivery of the results in a satisfactory manner, the second level is about the quality of technical execution of a study in terms of data and suitability of methods, and the third and final level is more general one dealing with ethical dimensions, such as research conduct and sincerity. The systemic evaluation framework serves as a checklist in the beginning of a project and helps to validate it throughout the process as well as making a posteriori evaluation. The proposition behind this framework is that evaluation is needed in order to gain credibility – without credibility, there can be no trust in the results of a study and hence the research project has little or no impact whatsoever.

While these two frameworks have different approaches to evaluation (given the differing perspectives they have), they both acknowledge the fact that in order to create an impact, the study needs to be able to create trust between those taking part in the study and those conducting the study. Without trust in the methods and conduct of a study, the following results will not be put to use by practitioners (van der Steen & van der Duin 2012, 489). In addition to this, the study needs to be able to attach itself to the current ongoing debate about whatever issue is in the focus of the study and in that way be relevant to those who will utilize the results (van der Steen & van Twist 2012, 483; Piirainen et. al. 2012, 468). While both frameworks address the issue of trust through meeting the general requirements of a scientific study, systemic framework draws attention to reflectiveness throughout a research process, whereas impact evaluation framework has a more practical approach by emphasizing the need to create connectives to the (political) field where the results of a study are applied.

One element of impact these frameworks hold in common is learning from the process. Piirainen et. al. (2012, 473) see the futures research process as “a vehicle for learning”: by taking part in a futures study, an organization will become more agile and active in shaping its own future. Van der Steen and van Duin (2012, 484) also note that the most efficient way to apply futures research in policymaking is to integrate it as a part of institutional learning processes. An important prerequisite for learning is reflectiveness: by reflecting on everyday practices, perspectives and frames applied to the world, those taking part in futures research study will be able to expand their understanding of the future (van der Steen & van Twist 2012, 492).

In these frameworks, the concept of learning is mostly tied to organizations as a whole, although the impact evaluation framework also refers to individual decision makers as well as institutions. Nevertheless, an organization consists of individual members, so when we talk about organizational learning, are we actually talking about individual learning processes that might take place in a futures study carried out within an organization? And if so, should the evaluation of impact in these frameworks (or in any futures research evaluation framework) be expanded to include this aspect as well? Learning from the process of a futures study as described in the systemic and impact evaluation frameworks imply that the level of futures consciousness is indeed rising in those taking part to the study – considering the wider goal of spreading futures-awareness through futures research (Ahvenharju et. al. 2018, 1), this aspect should also be included when evaluating the impact of a study.

Expanding the Concept of Impact

Evaluating the impact of a futures study is difficult as “impact” is not clearly discernible and often takes time to actualize (van der Steen & van Twist 2012, 475, 485). Impact, when considered from the organizational or individual learning perspective, is even more difficult to observe, and perhaps due to this the two frameworks presented in this essay have only touched upon this issue. Despite of this, a study that helps to generate futures consciousness in people taking part in it is clearly having a desirable impact – without futures awareness, there can be no creativity or openness to alternatives, which are necessary qualities for an organization seeking to expand its understanding of future and become more future-oriented. Without this kind of approach, organizations tend to frame the problems they encounter in a way that suits their repertoire of solutions (van der Steen & van Twist 2012, 479) – addressing emerging issues in this way creates no space for learning in individual or organizational level. It is therefore the job of a futurist to awaken the participants in futures research project to “make their assumptions transparent while they (re-)interpret their observations and knowledge about the present to learn about the future” (Piirainen et. al. 2012, 473).

However, evaluating impact in this sense is problematic. Currently, the concept of futures consciousness is not measurable or empirically observable – to futurists themselves, the discussion about raising levels of futures awareness seems to be mostly stuck on speculative level (Ahvenharju et al. 2018, 11). As the whole experience of futures awareness is highly subjective, measuring it in an accurate and reliable way may prove to be challenging. It is easier to evaluate impact by assessing whether the result of a study can be applied to the specific problem it was set out to solve, whether the researchers and participants will be able to deal with unexpected emerging issues throughout the project and whether the study is periodically revisited even after the project has ended in order to substantiate its longterm impact.

Measuring impact in terms of learning and becoming futures conscious can be accomplished mainly through reflectiveness, as both frameworks suggest. Reflecting upon existing assumption and choices made during the study also serves to increase participants’ trust in the process and the results following from that process, which in turn increases the likelihood of the results to be actually utilized. But this approach still leaves the measuring of the actual process of learning opaque: neither of these frameworks offer clear guidance on how to gauge whether any increase in futures awareness in participating organizations or individuals is happening.

One possible solution to this problemacy is to utilize futures consciousness model. This model lists the features an individual or an organization needs to have in order to be futures conscious: understanding of the past, present and future, trust in ability to influence future events, openness to alternatives, understanding the interconnectedness and complexity of consequences in decisions and striving for better future (Ahvenharju et. al. 2018, 5, 7). Futures consciousness model serves to explore the depth and actuality of learning in a futures research project and can be operationalized “for measuring Futures Consciousness on the individual, organizational or societal level”, as the authors suggest (Ahvenharju et. al. 2018, 11) – incorporating this model to an evaluation framework would further enrich the concept of impact by adding another scope to it.

Sources

- Ahvenharju, Sanna & Minkkinen, Matti & Lalot, Fanny (2018) The five dimensions of futures consciousness. *Futures* 104 (2018), 1–13.
- Piirainen, Kalle A., Gonzalez, Rafael A. & Bragge, Johanna (2012) A systemic evaluation framework for futures research. *Futures* 44 (2012), 464–474.
- van der Steen, Martijn & van Twist, Mark (2012) Beyond use: Evaluating foresight that fits. *Futures* 44 (2012), 475–486.
- van der Steen, Martijn & van der Duin, Patrick (2012) Learning ahead of time: how evaluation of foresight may add to increased trust, organizational learning and future oriented policy and strategy. *Futures* 44 (2012), 487–493.

KEKO9001 Implementing the Principles of Sustainable Development

KEKO9001 Implementing the Principles of Sustainable Development (10 cr) course forms the backbone of the Sustainable Development Minor. The course aims at the development of collective expertise. To achieve the goals of sustainable development people must agree on important priorities. This is a challenge, as both the aims and the means to pursue them change depending on the spatial scale, the time perspective – and depending on whom you ask. To get experience of such dialogue, students work in multi-disciplinary teams. Each team gets one theme that they study for the whole year. In 2019–2020, the themes were light-duty vehicles, online retail/online shopping, oat products and climate refugees.

During the year, each team writes four papers: ecological, social, economic and cultural sustainability analysis of the topic. For each paper, the team needs to self-organize, agree on a more specific question or a problem, define what they mean with sustainability in this context, divide and carry out research and writing tasks, and to integrate their work into a coherent whole, all within a month.

Of the 16 papers produced by the KEKO teams, the next pages feature the ecological sustainability analysis of the Light duty vehicles (Team: **Rintaro Arai, Pia Autero, Kira Heikelä, Tarian Jenkins, Maria Kolehmainen, Maud Marcial, Emma Rossignol, Maëlys Sur** and **Shiori Tsuchida**) and the cultural sustainability analysis of Oat Products (Team: **Amanda Seppälä, Eerika Nokkala, Karita Kantanen, Lauri Laine, Linda Pesonen, Oona Rouvinen, Roosa-Maaria Vatula** ja **Viola Luokkala**). The latter paper is written in Finnish. The both papers were graded as “excellent”.

Papers are introduced by the responsible teacher **Sari Puustinen**, drawing on the evaluations by ecological sustainability co-teacher **Maria Tuomi** and cultural sustainability co-teacher **Katriina Siivonen**.

The paper of an international team dealing with the (presumed) environmental friendliness of electric cars is titled “*Ecological sustainability of Electric cars*”. The paper was the first work written by the team and shows that the team organized quickly and was able to work coherently and ambitiously right from the start of the course.

As a research method of the paper, the team has used an integrative literature review. The use of the sources has been quite successful, although there was a feedback discussion on the reliability of some sources from the automotive industry.

The paper focuses on the environmental impact of electric cars throughout their life cycle. Particular attention is paid to CO₂ emissions during the production and use of cars. These are also compared to the corresponding emissions from internal combustion engines. The team makes an interesting observation, among other things, that the production of electric cars emits more CO₂ than the production of internal combustion engines. In addition, special attention is paid to the environmental impact of the mining of metals and minerals required by electric car batteries. At the moment, the technology used in producing the batteries for electric vehicles is highly dependent on mining products. The main minerals used in battery production include copper, cobalt, lithium and nickel. As the demand for electric cars grows, so does the

demand for these minerals. This also has global political and economic implications. Extracting and mining are good examples of the complex relations between global demands and local effects, as the need for minerals is growing worldwide, but the primary effects of the extraction processes are mainly localized. The largest amount of lithium is located in a small region in South America: in Argentina, Bolivia, and Chile.

The work also addresses the relatively short service life of electric car batteries and, at least for the time being, the underdeveloped recycling and reuse.

The paper shows that the environmental friendliness of electric cars is nowhere near as simple as car ads suggest. The paper gives a good idea of the near-term challenges of the automotive industry.

The second paper is titled "*Advertising towards Cultural Sustainability? An examination of oat product ads from four different companies*" (in Finnish: *Mainonnalla kohti kulttuurista kestävyttä? Tarkastelussa neljän eri yrityksen kauratuotemainoksia*). The team has looked at the advertisements of four companies that make different oat products. Using close proximity reading method, they analyze the oat product advertisements of Plant, Fazer Kaslink, Oatly and Valio's Oddlygood product family. The purpose of the paper is to find out what means of influencing are used in the advertising of oat products. The team wants to find out whether the means of advertising used in advertisements for oat products contribute to a change in consumer culture in a more sustainable direction, and what kind of advertisements could potentially contribute to a change in culture. In other words, the team was interested in the ways in which advertisements seek to influence consumers and thus support the transformation of culture into more sustainable ones. The team defines cultural sustainability by meaning that culture must be or must become sustainable (culture as sustainable development). Their premise is that oat products are a more sustainable alternative to products of animal origin, such as milk.

As the theoretical background of the paper, the team utilizes the theory of planned behavior. According to the theory, people's behavior is influenced not only by their own values but also by many other factors, and the theory examines the relationship between attitudes and behavior.

The paper shows that oat products are advertised in different ways and from different starting points. Oatly builds its advertisements on the juxtaposition of products of animal and vegetable origin, while other advertisements offer alternatives rather than question the consumer's consumer behavior. Advertisements for Valio's and Plant's products appeal to identity and universality through personalities, and Kaslink's advertising focuses on naturalness, albeit in a provocative style.

The paper as a whole is interesting and illustrative, in some places also amusing. It has been carefully made and finished. The team has achieved the concept of cultural sustainability well. They have realized that advertising can bring about change (cultural transformation), even if it has not necessarily been consciously chosen as a means of producing sustainable development.

Ecological Sustainability of Electric Cars

Rintaro Arai, Pia Autero, Kira Heikelä, Tarian Jenkins, Maria Kolehmainen, Maud Marcial, Emma Rossignol, Maëlys Sur & Shiori Tsuchida

University of Turku

Abstract

As the ecological crisis is growing, more sustainable options are studied to reduce the impact of personal driving, which represents a significant sustainability issue. The mass production of electric vehicles (EVs) may appear as a solution. The whole process needs to be evaluated, and so several impact areas of mass production of EVs instead of traditional cars will be considered in this paper. For EVs the CO₂ emissions are lower, as the electricity does not directly reject any CO₂. However, the CO₂ emittance is higher in the production of the EVs. Also, EVs would need good powering production management to supply the new enormous demand. A fully ecological charging system might be difficult to find. Finally, the mining extraction of lithium, essential for the EVs batteries, is a difficult issue as the process is not ecological friendly for the land and the recycling is, for the moment more expensive than the extraction.

Introduction

With climate change gaining momentum over the decades, individuals, organisations and the world's decision makers are searching for alternative means of sustaining the expectations and levels of human living whilst limiting the ecological impact. One of the foremost issues is the impact and effect of personal transport (notably cars) on the environment as a whole. Explanations for this would stand as its own area of study, and a fundamental change in transport means would require drastic political, economic and social change across the board. Full support and cooperation from all levels of society would be needed for a shift to successfully take place.

In relation to this, the search for fully ecologically sustainable options has taken center stage in both the public and private domains. Before delving deeper into the focal issue, it would be best to define the term ecologically sustainable to avoid ambiguity and display uniformity throughout; within this report ecological sustainability will be defined as the use, conservation and enhancement of resources so that ecological processes are maintained.

Throughout this report we will outline and discuss the key drivers and discourse surrounding the possible future of mass operationalization of personal electric vehicles (EVs). With the main discussion around the mass implementation of EVs being related to their reduction of emissions in comparison with combustion engine vehicles, it becomes important to consider all aspects of the production before determining EVs as the most ecologically sustainable option. The EU 2050 emissions target acted as motivation for this report and was used to weigh options from a variety of sources and studies before concluding the impact of EVs on a localized scale. However, the global view is equally important and is often neglected. This remains an area for concern when considering the environmental impact of EVs, as more often than

not the manufacturing process can be as equal or in some cases more environmentally intensive as the production to their traditional equivalent.

In addition to the global impacts and manufacturing processes, a localized perspective is also considered within this report. The localized perspective can be simplified as the place of a total overhaul of current systems. Thus, the trend of personal electrified transport has arisen as an alternative to replace traditional fossil fuel burning modes. Therefore, it is possible to argue that in the face of change, the automotive industry and decision makers are beginning to favour the alternatives without considering the overall environmental impacts of them.

The localized perspective can be simplified as the study of 'what happens now'. In essence this study was centered around changes and possible issues within a country that have been brought about by increased usage of EVs for example the creation of an infrastructure or adaption of existing ones to support their use. There are many possible issues related to localized increased usage of EVs, the main example being, though not limited to, the powering of EVs. The powering of EVs is a topic of discussion within itself due to the number of spillover effects into other areas of study. However, throughout this report we will attempt to summarize them.

To address the aforementioned issues the following research questions have been proposed to explore if electric vehicles truly are ecologically sustainable. As the report is aimed at analyzing the ecological sustainability of electric vehicles the report and research questions have been divided to the following:

- **Research Question 1:** Are electric vehicles as ecologically sustainable as we think?
- **Research Question 1a:** What impact do EVs have on CO₂ emissions?
- **Research Question 1b:** What challenges are there in relation to charging EVs?
- **Research Question 1c:** What challenges does the production and recycling of batteries create?

Methodology

Electric vehicles and their ecological impacts is a topic where new information has emerged quickly during recent years, to answer the needs of policymakers looking for more sustainable solutions to traditional transportation. In this paper, an extensive outlook is constructed on the ecological impacts of electric cars based on the current information available. This will be done on the basis of an integrative literature review to synthesize current information from a wide range of relevant sources.

Integrative literature review is a type of descriptive literature review, suitable for covering the subject in a versatile manner (Salminen 2011, 6). Snyder (2019) describes the integrative review as optimal for qualitative research covering different types of sources. The aim is to address interdisciplinary and diverse sources in a transparent way. (Snyder 2019, 335.)

Integrative literature review also emphasizes critical approach to the sources and topic (Snyder 2019, 335). In this work the critical approach is applied both in selection of sources and in their reading, but also as a critical approach to what is ecologically sustainable. The subject of EVs needs to be considered as a whole, noting the impacts from the manufacturing to end of life.

The work focuses on three main impact areas of electric vehicles; emissions, powering the vehicles and the impacts related to batteries. These are the main ecological issue categories identified from the previous research. The selection process of sources did not, however, exclude other possible ecological impacts

rising from the literature. Instead sources that were not directly linked to ecological impacts have been excluded, as the scope of the work does not mean to reach to other areas of sustainability.

The primary material for the literature review consists of scientific research papers as well as reports and briefings from some of the main public actors in the transportation field. Due to the relevance of EVs in today's policymaking, the scientific community and main actors in the transportation field can be seen in active interaction, which is why up-to-date research and information is given priority.

In the selection process of sources, we take advantage of the internationality of the team, including sources from various countries and in various languages. This has offered the work a possibility to reach different perspectives more broadly.

EVs and Emissions

One of the greatest ecological concerns about automobiles is that of gas-emissions, which has and continues to be discussed. While EVs have no exhaust emissions, the total global warming emissions from operation are significantly higher than one would expect, as this is dependent on a power source for the charging of a vehicle's battery and the efficiency of the vehicle. According to Kurokawa (2018), lately, there have been several movements which shift from conventional combustion engine cars to EVs in many countries. For instance, in Norway, it was announced that they would ban the sales of fossil fueled vehicles by 2025. Additionally, the UK and France have also proposed to discontinue the manufacturing of unsustainable automobiles by approximately 2040. In particular, the Norwegian government is becoming a leading country in terms of promoting EVs, as they are exempt from value added tax (25%). Additionally, parking fees for public spaces are going to be abolished. (Kurokawa 2018.) In this way, leading countries are attempting to address the issue of air pollution and cut down localized emissions. Despite not directly releasing CO₂ emission while operating, the majority of emissions linked to EVs is related to the production of power and manufacturing.

As aforementioned, both EVs and combustion engine vehicles directly or indirectly emit greenhouse gases. This chapter will discuss whether EVs really are ecologically sustainable on the basis of a comparison. This comparison will be based on the amount of emissions from EVs emitted in the process of generating electricity and the amount of emissions emitted by combustion engine vehicles while driving.

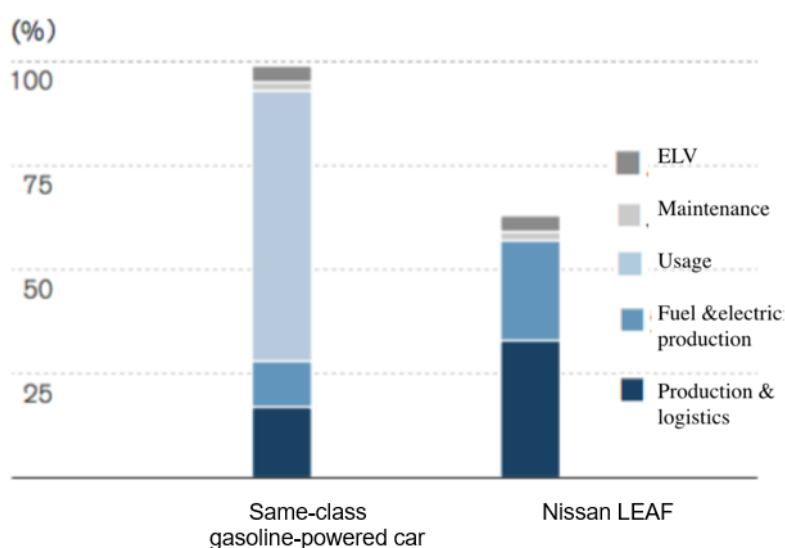

Figure 1: CO₂ equivalent emissions over vehicle life-cycle for Nissan LEAF (Nissan sustainability report, 2017, 136)

Figure 1 illustrates the comparison of the amount of emissions between both Nissan Leaf (the EV model with most registrations to date according to Centre for Solar Energy and Hydrogen Research Baden Wurttemberg, 2019), and a same class combustion engine car based on their life-cycle. Examining the emissions produced by manufacturing, the Leaf provides doubled CO₂ emissions in comparison to that of the fossil fuel equivalent. While in comparison, the scrapping and maintenance process emits almost the same amount of CO₂. The most notable difference is the stage of “usage” and “fuel & electricity production” for operating, where by the LEAF reported just one-fourth of emissions of a combustion engine vehicle. Put simply, the shift to EVs can result in a 40% reduction in CO₂ emissions per vehicle. Fossil fueled vehicles do not only emit greenhouse gas while driving, but also through the production of fuel itself. As a result, even though in the production process the Nissan Leaf displays a higher amount of CO₂ emission, it also reveals that energy-consumption and manufacture of EV are more sustainable than combustion engine vehicles. Thus, EVs are emitting three-fifth of greenhouse gasses compared with fossil fueled vehicles. Therefore, it is possible to claim that EVs have less of an impact on our planet.

Electric Vehicles and the Question of Charging

Charging is an important aspect in the development and operation of EVs, as a number of different factors influence the overall sustainability. EV charging stations consequently have an impact on the environment, this is reliant upon the type of electricity production used. The production of electricity indirectly affects the greenhouse gas emission related to the use of EVs. It is important to know how the generation of electricity and its management affects the ecological sustainability of EVs.

Charging stations for electric vehicles

At present there are several different charging options and those who plan to purchase an EV have many things to consider. In addition to this, an increase of sales and usage will undoubtedly lead to the development of further options. The current public infrastructure for charging stations is significantly lacking in many areas. Therefore, private charging options have been introduced whereby customers can opt to have their own domestic charging station. A charging station requires the purchase of the equipment and additional installation costs, the cost of which for an individual charging station (in October, 2019) varies between 500\$ and 700\$ depending on the company.¹ However, this option seems convenient and cheaper in comparison to the EVs price. Weiller and Sioshansi, (2008) claim that if there are less public charging stations, then the number of domestic private stations will increase. Nevertheless, customers have to consider the issues related to EV parking. People living in big cities often rely on parking spaces rented from their block of houses or public parking areas, and in practice it might be difficult for people to have their own parking place to install a charging station.

According to Navon (2011), there are alternative options for charging an EV in addition to home charging. Renault-Nissan and Better Place – an American and Israeli company – signed an agreement in 2008 which specifies that car companies would provide car batteries in specific stations. The customer would

¹ Prices retrieved from three major online companies; Clippercreek (<https://store.clippercreek.com>); Enel X (<https://evcharging.enelx.com>) and Amazon (<https://www.amazon.com>).

then switch the car battery at the stations (Navon 2011). Pluyette and Kriegel (2013) examined the alternative to standard charging proposed by Better Place but added that the company had filed for bankruptcy in 2013. The company built 38 battery swapping stations in Israel and 18 in Denmark. However, the company spent more than 800 million dollars, and it did not find an investor for continuing the project (Pluyette & Kriegel 2013). Hence, the increasing development of traditional battery charging stations was continued.

4.2 The production of electricity

Kasten et al. (2016) studied the future EVs and the impact of emission from the energy sector. Using two scenarios of EV's market share, medium (EV fleet 20% in 2030, 50% in 2050) and high (EV fleet 30% in 2030, 80% in 2050), and comparing them with European Commission 'reference' projection that assumes 8% market share in 2050. Figure 2 shows the effect of EVs as an additional electricity demand on the passenger transport sector and carbon dioxide emission reduction relative to 2010. EVs significantly reduced carbon dioxide emission by 30% (European Commission 'reference' projection scenario) to 91% (EV-high scenario). On the other hand, EVs electricity demand does incur additional carbon dioxide emission through energy production. The EV-high scenario based in 2050, passenger road transport carbon dioxide emissions are offset by more than 6% from the energy sector. Thus, emissions do not have a significant impact. However, EVs cannot claim to be completely free of carbon dioxide emissions if EVs use non-renewable energy for charging. Therefore, the energy infrastructure might need to develop and improve the means of producing renewable energy.

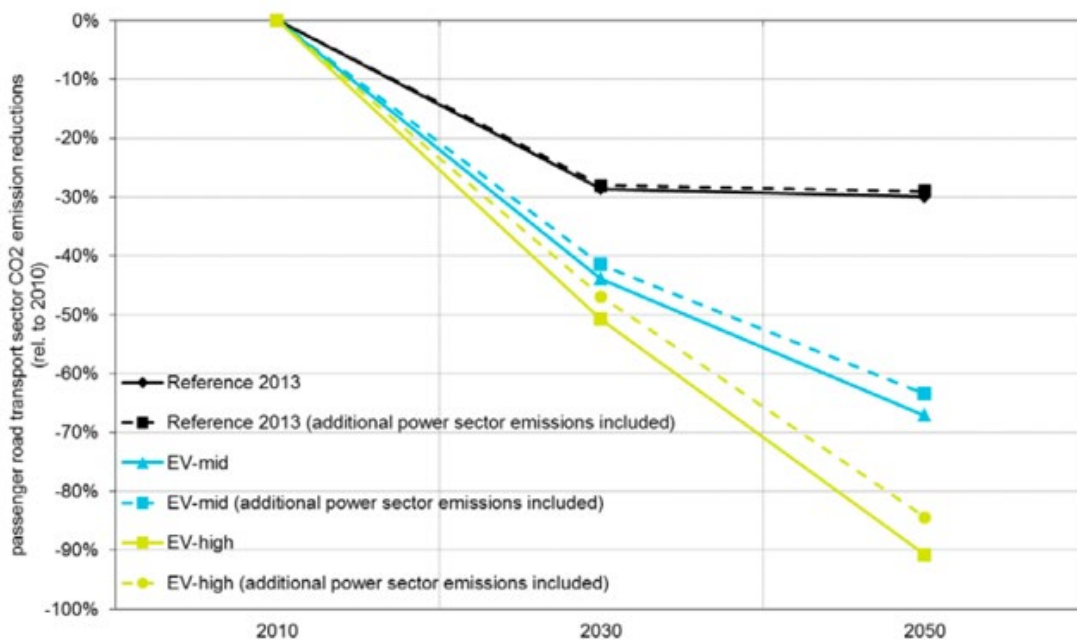

Figure 2: Passenger road transport sector CO₂ emission reductions (WTT and TTW emissions) relative to 2010 (EU-28 aggregate). The dashed lines take additional power sector emissions into account (Kasten et al. 2016, 54)

According to Tang and Jun (2017), renewable energy has a significant impact on the reduction of carbon dioxide emissions and the break-away from using fossil fuels in the energy sector. According to European Commission, the EU renewable energy share target should be at least 32% in 2030. Agora Energiewende and Sandbag (2019) published that the current European renewable energy proportion is

32.3% (1 051 TWh), a 2.3% increase to the previous year. Therefore, the target for 2030 has already been achieved. The majority of renewable energy is wind based, which accounts for 11.1% of overall production, followed by hydro 10.9%, biomass 6.1% and solar 3.9%. Notably, Denmark has a high renewable energy proportion with wind power providing 47% (15TWh) of the country's total electricity in 2018. Denmark also aims to generate electricity without using fossil fuels by 2050 (Ministry of Foreign Affairs of Denmark, 2019). Sweden also has a high renewable energy proportion, with 38% (62TWh) of its produced electricity coming from hydro power in 2018. Renewable energy proportion and energy generation from renewable sources are increasing year by year. Agora Energiewende and Sandbag (2019) have stated that solar photovoltaics will also increase in the near future within the EU, due to a fall in costs for solar modules in 2018. In addition, IRENA in the recent study conducted for G20 assumed that 80% of the world's electricity can be produced using renewable energy by 2050 (IRENA 2017, 10). An increase in renewable energy production means that there is a need to closely manage supply/demand and introduce energy storage systems to renewable energy sources.

Alternative energy for charging

EVs production is set to increase the demand for energy. Therefore, this phenomenon will causally impact the need for alternative energies to fulfill this demand. According to IRENA (2017) the total stock of electricity storage capacity in energy terms will need to triple, which is an estimated 4.67 terawatt-hours (TWh) in 2017 to 11.89-15.72TWh (155-227% higher than in 2017). This could be achieved if countries double the share of renewable energy in the global energy system by 2030. Hydro pumping systems are the highest proportion, currently with approximately 96% of the total storage capacity. Tsakalidis and Thiel (2018) argued that it is difficult to find suitable places for hydro pumping systems as these places are usually based far away from the point of electricity consumption.

The method of battery charging also has an impact on energy supply and demand. Hanks (2008) argues that EVs production might favor alternative energies by finding a sustainable balance between supply and demand so that EVs would not impact the electricity capacity during peak times, when people are awake and using electricity. People would charge their cars during the night at off-peak hours. Because of this the industry would need to find a better solution to support intermittent power demand. Presently, the industry does not utilize a large amount of wind power as there are no ways to store it. Hence, wind production has greater impact at night during off-peak periods. Hanks (2008) also states that a "better match of supply and demand" could turn intermittent power into an economically valuable resource for a smart-grid-system (Hanks 2008, 189). Smart charging can contribute to the development of the supply and demand through the smart-grid system, as it can examine the consumers electricity demand in real time. Smart charging uses the data to find the peak demand times for high generation of renewable energy to support EV charging (Obata 2018). Furthermore, there is the possibility to use EVs as battery storage with an auxiliary service known as Vehicle-to-Grid (V2G). The internet can also be used to control charging and discharging of EVs, where the EVs are able to discharge electricity into the grid when it is necessary (IRENA 2017).

Espinero (2018) points out that some manufactures such as Nissan, BMW and Honda are researching the practical applications of the V2G project with energy and software companies. In Denmark, one of the companies has installed 10 bidirectional stations. Denmark relies mainly on wind power, therefore V2G can contribute to the storage of wind power in off-peak periods. V2G schemes offer rewards to EV owners when discharging to the grid. However, V2G can increase the degradation of EVs' batteries. Uddin et al.

(2017) argue that using intelligent smart grid and V2G can prevent EVs' battery deterioration, due to a decreased full-charge state.

Weiller and Sioshansi (2008) explain that it is quite complicated to find a balance for sustainable supply and demand. The domestic need for electricity would also increase during peak periods. For example, electricity demands are often higher during summer afternoons, because of building cooling loads. According to Mohseni and Stevie (2009), EV owners often live within specific areas, for example cities. Therefore, distribution systems might be too weak to supply all the demand. However, this could act as an incentive for the electricity industry to build new systems (Weiller & Sioshansi 2008, 291–316).

Alternative types of battery charging as proposed by Navon (2011) could have the opposite effect on alternative energies. Other options of charging EVs batteries such as home charging might increase. Such as Renault-Nissan and Better Place's battery changing stations, where the battery charging would take place during the day.

For the moment, home charging is a valid and popular option. Hanks' (2008) proposal to make advantage of this situation to develop sustainable energy appears plausible. However, easier and faster options for charging EVs are possible if they are backed up by the energy industry. Some argue that the demand for EVs alone is not enough to change energy systems and infrastructure. According to Huib van et al. (2011) even if all of the European cars are replaced by EVs, additional demand will be 10–15% which is not a significant demand for power. Therefore, the increase of EVs production might not change the electricity industry. Additionally, an increase in the number of EVs also has a negative impact on the environment. If EVs are charged in peak periods of electricity demand, it can affect climate change due to a reliance on non-renewable energy services. On the other hand, EVs charging can open new possibilities for alternative energies. If EVs use smart charging systems and V2G there is a potential to develop renewable energy production to support and balance supply and demand. But finding the right supply balance between supply and demand is difficult (Weiller & Sioshansi 2008). However, issues such as this encourage growth and development by the industry.

Production and Recycling of EV Batteries

Production

The composition of EV differs from that of its traditional counterpart, combustion engine vehicle, due to its battery that stores electricity (Nealer et al. 2015). Batteries require a large quantity of so-called rare metals and the production method of these batteries requires the use of a larger quantity of electricity. EVs have been promoted as environmentally friendly because the car itself does not emit CO₂ while driving, which may help to combat the greenhouse gases responsible for global warming.

This is why it is important to focus on the production of the batteries for these vehicles. The main source of CO₂ emissions from an EV is during the manufacture of the battery, engine and the assembly of the vehicle. The production of an EV emits on average 50% more CO₂ than a combustion engine vehicle because their batteries and engines are complex to build due to the use of a large quantity of rare metals. Besides, it must be taken into account that the extraction of rare metals is already a polluting activity (Bettinelli & Bretonnier 2018). According to Figure 3, retrieved from the French agency for the environment ADEME (Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Énergie), producing an EV emits 6.57 tonnes of CO₂ compared to 3.3 tonnes of a conventional vehicle.

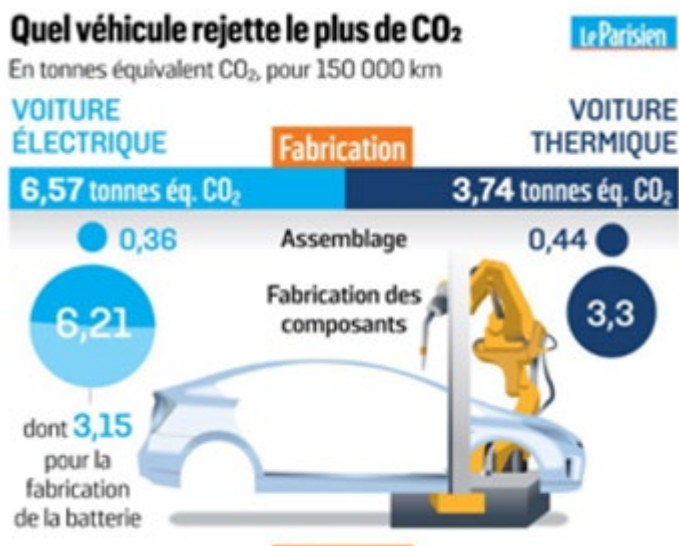

Figure 3: “Which vehicle is the most polluting during manufacture?” (On the left, pollution during manufacture for an electric car, on the right the counterpart for a traditional car.)

However, this result is questionable because it depends largely on the electricity source used for battery production and assembly. An EV produced with renewable electricity will have a lower carbon footprint than an electric car produced with electricity from the combustion of fossil fuels such as coal. The proportion of energy produced by coal in this projection remains considerable despite the increase of renewable energy (figure 3). The electric car of the future will still be polluting in countries that continue to use coal.

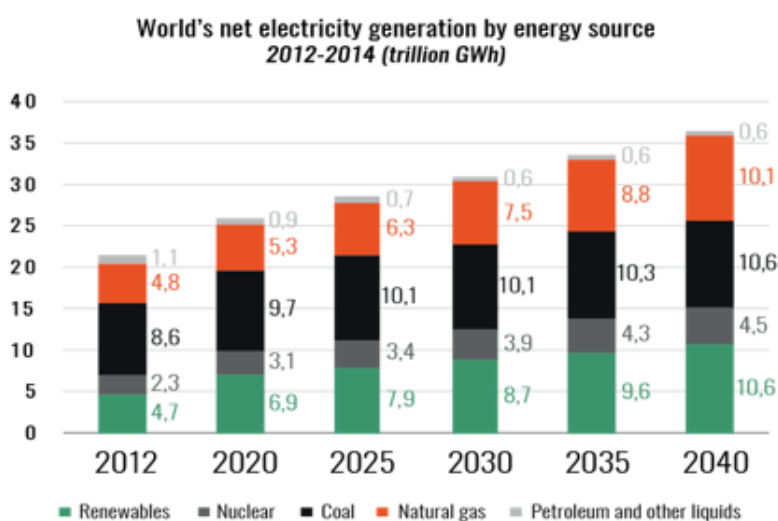

Figure 4: This figure explains the evolution of the energies used in the world. This graphic shows that the use of renewable energies will increase, but slowly. (US Energy Information Administration, International Energy Outlook 2016).

For example, an EV produced and used in China is four times more polluting than a petrol car (European Environment Agency 2018). The use of renewable energy in manufacturing would reduce greenhouse gas emissions by 30%. To counter the "carbon debt" of an EV, you have to use it for at least 40,000 km or around 3 years. After 3 years of use, an EV becomes less polluting than a combustion engine car (Schuller 2018). Although the manufacturer is polluting, the EV remains less polluting than the traditional car producing half as much greenhouse gas than a conventional combustion engine car. Using electricity from renewable energy sources would help to reduce the impact of electric vehicles (ICCT 2018).

Mineral mining and extraction

At the moment technology used in producing the batteries for EVs is highly dependent on minerals. According to Manzetti & Mariasiu (2015), the main minerals used in battery production include copper, cobalt, lithium and nickel. The most common battery types include Lead acid (Pb-acid)-, Nickel-Cadmium (NiCd)-, Nickel-Metal-Hydride (NiMH)-, Lithium-ion (Li-ion)-, Lithium-ion Polymer-, and Sodium Nickel Chloride-batteries. Each type of battery is produced using different materials and has different qualities. Out of these different options the most commonly used is lithium-ion-battery, which is known for its large power storage capacity with very good energy density. The downside of this battery type is its high production costs, a potential for overheating and a limited life cycle (Manzetti & Mariasiu 2015, 1006). Due to limitations of this report and the current popularity we will concentrate here mainly on the lithium-ion-battery and its main mineral lithium in order to illustrate the effects of mineral extraction/mining.

Lithium carbonate is mostly manufactured by mining, extracting and treating two main resources: spodumene ores and salt-lake brines (Grosjean et al. 2012, 1738). Spodumene is a lithium-rich ore contained into a special type of stone called pegmatite. The mining process itself is complex but consists of digging pits, mining rocks and having them thermochemically treated in a factory. After that a method of acid leaching or a sodium ash synthesis is used to extract the lithium from the ore. As Grosjean et al. (2012) state, the procedure demands the use of energy-consuming furnaces and rock-crushing devices in addition to the usual polluting fuels and concentrated chemicals. Other ecological effects include damages caused by pit-digging machines and the pollution that is intertwined with the process of turning mined raw minerals into lithium carbonate (Ibid. 1739). The upside of this process is the ability to answer the sudden and unexpected growing needs of the global market, which makes – despite the evident negative environmental effects – mining the most profitable and certain option for resource production.

Salt lake brines are water resources with high concentrations of mineral salts. They are often located at the surface or shallow in the ground of lake-like saline expanses located in particularly dry areas where climate conditions allow salts persistence. Such an area is also called salar. Salt lake brines contain lithium but their lithium grades are low and have a lot of variation. The extraction process is very simple and environment-friendly as it consists of having brines pumped and evaporated under solar natural effect (Grosjean et al. 2012, 1738). However, the most evident environmental issues have to do with the use of fresh water and the disposal of waste. The amount of fresh water used in evaporation techniques does not seem statistically significant, but the brines are located in arid areas where fresh water supply is very limited. Regarding waste disposal, the current methods are non-existent, contained to the somewhat established method of piling the waste into the brine (Flexer et al. 2018, 1194–1196). Another downside is that the manufacturing process is highly time consuming. It lasts between one to two years until the processed lithium carbonate is ready to be sold. As such, a long extraction process is not a viable answer to possible and sudden changes in lithium demand (Grosjean et al. 2012, 1738–1739). Huge quantities of lithium are contained also in oceans. However, its concentration is very small, 170 ppb (parts per billion) (Flexer et al. 2018, 1189). It would be technologically complex and costly to isolate lithium from other seawater mineral salts. There is only one Japanese laboratory working with this process, but even after years of development, the process still leads to considerably high prices for the product itself. (Grosjean et al. 2012, 1739)

As is the case with most of the minerals used in batteries, the existing deposits of lithium are geographically concentrated (see figure 5). In this sense extracting/mining is a good example of the complex relations between global demands and local effects, as the need for minerals is growing worldwide, but

the primary effects of the extracting processes are mainly localized. The biggest amount of lithium is located in a small region in South America (often referred as the Lithium Triangle) made of Argentina, Bolivia, and Chile (Flexer et al. 2018, 1190). With 43.6% of presence in this part of the world, lithium mostly comes from salt lake brines (Grosjean et al. 2012, 1741). All of these countries are infamous for insufficient laws and policies that make environmental protection difficult. North America and Australia possess almost all the rest of the resources with around 25% share for each. Despite being the leader of end-users of the material itself, Europe has less than 3% of resources. (Grosjean et al. 2012, 1741). This initial setting leads to the question of potential imbalance where the negative environmental effects and costs of mineral extraction and mining will stay in the producing countries, while the profits would concentrate to the rich west – namely Europe.

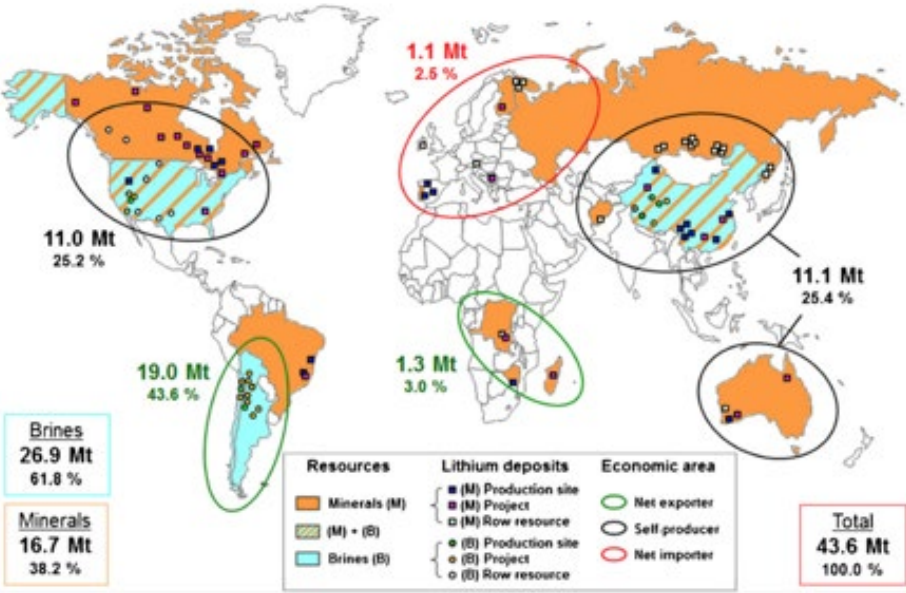

Figure 5: Map of lithium resource availability and geostrategic impacts (Grosjean et al. 2012)

Following the boom of lithium-ion-batteries, there has been a lot of discussion about the sufficiency of lithium and other minerals needed to make the transition from fossil fuels to EV’s. It is estimated that the demand of lithium needed for manufacturing EV’s will increase from 30% to almost 60% by 2020 (Peiró et al., 2013, 986). According to a survey by Grosjean et al. (2012), it is not likely that the world will face shortage of lithium anytime soon, as there are between 37.1 Mt and 43.6 Mt of lithium-rich resources. When compared to the lithium needs of manufacturing EV’s, that amount of lithium could guarantee resources for 12.3–14.5 billion electric vehicles, ten times the current number of automobiles (Grosjean et al. 2012, 1741). However, lithium shortages could threaten the EV market supply “since the most directly available resources are currently geographically concentrated.” (Grosjean et al. 2012, 1744). How the industry will develop facing the growing demand for resources and the pressure of exploiting the limited geographical locations, is difficult to predict. Noteworthy, Tesla has already announced that due to insufficient investment to companies that mine the metals used in battery production, the industry might face a global shortage of resources (Schyder 2019).

To estimate the existing resources is one thing, extracting those resources is another. The survey by Grosjean et al. (2012) does not pay much attention to questions of land use and negative environmental effects of opening new mines or exploiting the existing salt lake brines. When the whole point of transitioning to EVs is to find sustainable and environmentally friendly alternatives that help to mitigate the effects of climate change, it does not seem like a potential solution to exploit all the possible deposits and unleash the environmental effects of the extracting processes. In fact, there seems to be very little research done to estimate the sustainability of the battery manufacturing process as a whole, as majority of published papers¹ seem to focus either on the accessibility of the resources or new ways to refine them. It seems that there is still a lot to do to estimate the factual environmental benefits and sustainability of EVs, as the research done to evaluate the possible environmental effects of increased mineral extraction is scarce.

Recycling

The recycling of EVs batteries is a challenge in itself as it is still a nascent sector. While the number of EVs continues to increase, according to International Energy Climate there will be 140 million in use by 2030 (Gardiner, 2017). Currently in the European Union 5% of lithium-ion batteries, the most common type of batteries in EVs, are recycled. The used EVs are “normally exported, which means that the EOL [end of life] treatment for these vehicles is unclear” (Weil & Ziemann 2014, 521).

The recycling sector faces several obstacles that explain this low percentage of recycling of batteries. First of all, studies did not define exactly how much lithium can be extracted from a battery, and there is still uncertainty on whether the recycled metal is good enough quality to be integrated into a new product (Weil & Ziemann 2014, 519-521). Indeed, the sector is still new, and recycling techniques are still to be perfected. Moreover, the current recycling processes are expensive due to the numerous steps between recycling the used battery and extracting the second raw material. But also, the different kinds of batteries according to car manufacturers that make them are more difficult to produce and recycle. “While the cost of fully recycling a battery is falling toward 1€ per kg, the value of the raw materials that can be reclaimed is only a third of that” (Gardiner 2017) which does not make it economically sustainable. Therefore, it can be assumed that as long as the cost associated with battery recycling remains high, the environmental consequences remain secondary to its cost. Therefore, it will always be considered economically illogical.

According to ADEME, the recycling of an EV's battery has an environmental cost, regardless of the technique used (pyrometallurgy or hydrometallurgy). The pyrometallurgy technique produces 450 kg of CO₂/ton of batteries and also kgs of additives, usually bad for the environment. Hydrometallurgy, on the other hand, emits very little CO₂, but uses a large amount of solvents: up to 10 times the weight of the batteries, which can create fluoride emissions (ADEME 2011, 34–36). However, not recycling the batteries also has environmental consequences; waste of the energy and pollution generated during the manufacturing, waste of material such as lithium which will be rare in the future, possible pollution (toxic gases) of the landfill sites where the used batteries are left, etc.

To address these problems, several solutions are proposed. The first solution would be to encourage research and development in order to improve the batteries: which is currently being promoted by the European Union's “Innovative Batteries for eVehicles” whose funding is 10 million of euros. The challenge is “to develop a safe and sustainable battery for electric-vehicles through the development of new materials

¹ Although limitations of the literature review made for this report are acknowledged.

and chemistries making use of abundant, sustainable low cost materials, which are easily available in Europe. Solutions are required to provide the same or better performance than vehicles with internal combustion engines and to be capable of recharging the EV within a time equivalent to fill a conventional gasoline/diesel fuel tank.” (European Commission 2018.) The definition of the challenge is very interesting to analyze because it highlights the priorities of the European Union. Indeed, an improved battery would be a battery composed of abundant materials, which means less lithium or metal in general. Which will soon be rare; but also, of low cost materials so the prize of the battery does not rise and dissuade the potential consumers from buying an EV. The materials should also preferably be easily available in Europe so in the future the EU will not be dependent on other countries such as the oil-producing countries today. But also, to be coherent with the idea of reducing the pollution. Finally, the battery should be as or more efficient than traditional cars and be able to charge fast, in order for the EVs to be a serious alternative to conventional cars. We could argue that an improved battery should be also easily recyclable, and that their manufacturing should have less impact on the environment. (European Commission 2018.)

The second solution would be to re-use the batteries for other purposes as “car batteries can still have up to 70% of their capacity when they stop being usable to power EVs” (Gardiner 2017). Since the cost of recycling is still high, the solution would be to re-use these batteries as an emergency electricity storage system. This is for example, the case of Amsterdam Arena stadium which has, since 2018, 280 Nissan LEAF’s batteries as an emergency storage system (Feitz 2017). It is possible to claim that re-using the batteries implies the fact that the mining will continue to manufacture new ones for EVs.

Conclusions

As this report shows, the discussion surrounding EVs and their ecological sustainability includes many aspects that ought to be taken into account when decisions and future policies are planned. In this report we aimed to answer the question of whether EVs are in fact an ecologically sustainable alternative to traditional combustion engine cars and for this we established three questions which are to be answered in this part based on the research done in previous chapters.

Firstly, we wanted to investigate the effect that EVs would have on the CO₂ emissions. In chapter 3 we discovered that EVs emit much less CO₂ in the stage of usage than fuel-powered combustion engine cars. However, EVs cannot be called zero-emission vehicles because throughout the stages of its life-cycle, the CO₂ emissions can be quite extensive. Especially in the stage of production EVs cause much more CO₂ emissions than combustion engine cars. Their ecological sustainability also depends on the type of energy that is used to power the vehicle. For example, if the energy comes from fossil fuels, the CO₂ emissions caused by EVs will be greater than if they are powered by renewable energy. Nevertheless, one EV produces up to 40 % less CO₂ than a combustible engine car and therefore we can answer that replacing fuel-powered cars with EVs would help reduce the CO₂ emissions.

Our second question concerned the charging of EVs and the challenges that providing electricity could pose for the energy sector. In chapter 4 we discussed the different aspects of charging EVs and producing electricity for charging. The first problem arises with the possible increasing demand of electricity, especially currently during the peak hours in daytime when the demand for electricity is high even nowadays when electric cars are still relatively uncommon. If electric cars are charged during the peak hours, the energy demand will be so great that the necessary electricity might be needed to produce by less ecological means, such as by using fossil fuels. In this case, EVs overall CO₂ emissions would rise. However, if

electricity can be provided using renewable energy, and it can be stored efficiently, the usage of EVs could in fact help promote the alternative energy sector. With smart charge and V2G system it is possible to control the charging and energy and therefore make the charging of EVs more sustainable. Nevertheless, there is still much research and new innovations to be done to reach a fully ecologically sustainable charging system.

Our final question was related to the ecological sustainability of production, including mining of the minerals, and recycling of EVs and their batteries as we wanted to know what challenges these aforementioned actions create. As previously mentioned, most of the CO₂ emissions of EVs are generated during the production phase, as the production of the EVs and their batteries require a major amount of energy and therefore their ecological sustainability in production depends greatly on the type of energy used to power the production. If the energy comes from renewable sources, the CO₂ emissions are smaller but if the production is powered by fossil fuels, the CO₂ emissions of an EV can be close to double of that of a combustion engine vehicle. Therefore, the challenge caused by the production relates to the type of energy used to power the production.

The production of EVs batteries also requires mining and extraction of rare minerals, such as lithium for the production of lithium-ion batteries. The extraction and mining process often causes environmental problems locally, and as many of the mining sites are in developing countries, the local governments might not have the resources and means to handle the environmental hazards caused by mining. For now, there seems to be a lack of research done to estimate what kind of effects increased mining would have and how it would affect the sustainability of EVs, as the demand for minerals keeps on growing. However, it is safe to say that mining of the minerals is an environmental problem that needs to be addressed.

The growing demand for batteries also includes the question of recycling them. For now, batteries are not recycled effectively, as the recycling process is very expensive compared to extracting new materials and there is still much to be researched about the usability of recycled batteries. As a possible solution, researchers are considering re-using the old EV batteries for other purposes or alternatively trying to improve the battery life. However, more solutions are required in order to properly address the challenge in recycling batteries, the number of which is continuously increasing.

In conclusion, EVs can be a solution to reduce the CO₂ emissions and therefore combat climate change. However, they should not be regarded as a miracle solution, as there are many different aspects to EVs that need to be taken into consideration. Even though the emissions during usage of EVs is minimal in comparison with combustion engine cars, the emissions of energy production both for the production of EVs and for charging them can produce a large amount of emissions, unless renewable energy is effectively utilized to meet the growing demand. Also, the extraction of minerals for batteries and the recycling of batteries cause new environmental challenges which need to be taken into consideration. Therefore, it is important that when the mass implementation of EVs is discussed, all these aspects are accounted for and the need for new solutions in energy production and storage is considered. It is essential to keep in mind that EVs are not the only solution for mitigating climate change and perhaps instead of encouraging people to change their combustion engine cars to EVs, a more ecologically sustainable solution could be to improve public transportation and encourage using it alongside with other alternative means of transportation.

List of References

- ADEME (2011) Etude de la seconde vie des batteries des véhicules électriques et hybrides rechargeables, ADEME: Angers, France, 34–37. <https://www.ademe.fr/etude-seconde-vie-batteries-vehicules-electriques-hybrides-rechargeables>, retrieved 25.10.2019.
- Agora Energiewende & Sandbag (2019) The European Power Sector in 2018. Up-to-date analysis on the electricity transition. <https://sandbag.org.uk/wp-content/uploads/2019/01/The-European-Power-Sector-in-2018-1.pdf>, retrieved 19.10.2019.
- Archsmith, James – Kendall, Alissa & Rapson, David (2015) From Cradle to Junkyard: Assessing the Life Cycle Greenhouse Gas Benefits of Electric Vehicles. *Research in Transportation Economics*, Vol 52(C), 72-90. DOI: 10.1016/j.retrec.2015.10.007, retrieved 30.9.2019.
- Bettinelli, Marc & Bretonnier, Marceau (2018) “La voiture électrique est-elle vraiment plus écologique” ? *Le Monde*. https://www.lemonde.fr/climat/video/2018/12/10/la-voiture-electrique-est-elle-vraiment-plus-ecologique_5395451_1652612.html, retrieved 25.10.2019.
- Centre for Solar Energy and Hydrogen Research Baden-Württemberg (2019) To the Media. Global E-car Count Up from 3.4 to 5.6 Million. https://www.zsw-bw.de/fileadmin/user_upload/PDFs/Pressemitteilungen/2019/pr02-2019-ZSW-WorldwideNumbersElectriccars.pdf, retrieved 25.10.2019.
- DeRousseau, Mikaela – Gully, Benjamin – Taylor, Christopher – Apelian, Diran & Wang, Yan (2017) Repurposing Used Electric Car Batteries: A Review of Options *JOM* 2017, Vol.69(9), 1575–1582.
- Denholm, Paul – Ela, Erik – Kirby, Brendan & Milligan, Michael (2010) The Role of Energy Storage with Renewable Electricity Generation. Tech. Rep. NREL/TP-6A2-47187, National Renewable Energy Laboratory. DOI: 10.2172/972169, retrieved 25.10.2019.
- Essen, Huib van & Kampman, Bettina (2011) Impacts of Electric Vehicles – Summary Report. https://www.ecologic.eu/sites/files/publication/2013/4058_SummaryreportHvESD.pdf, retrieved 4.10.2019.
- European Commission (2019) 2030 Climate & Energy framework. https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en, retrieved 19.10.2019.
- European Commission (2018) Innovative Batteries for eVehicles. https://ec.europa.eu/research/eic/index.cfm?pg=prizes_batteries, retrieved 19.10.2019.
- European Commission (2013) EU Energy, transport and GHG emission trends to 2050 – Reference scenario 2013. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/media/publications/doc/trends-to-2050-update-2013.pdf>, retrieved 19.10.2019.
- European Environment Agency (2016) Electric vehicles and the energy sector – impacts on Europe's future emissions. <https://www.eea.europa.eu/themes/transport/electric-vehicles/electric-vehicles-and-energy>, retrieved 30.9.2019.
- European Environment Agency report EEAR (2018) Transport and Environment Reporting Mechanism. <https://www.eea.europa.eu/publications/electric-vehicles-from-life-cycle>, retrieved 25.10.2019.
- Eurostat Statistics Explained (2019) Electricity generation statistics – first results. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Electricity_generation_statistics_%E2%80%93_first_results, retrieved 30.9.2019.
- Feitz, Anne (2017) La seconde vie des batteries de voitures usagées. *Les Echos*. <https://www.lesechos.fr/2017/11/la-seconde-vie-des-batteries-de-voitures-electriques-usagees-186346>, retrieved 19.10.2019.
- Flexer, Victoria – Baspineiro, Celso Fernando & Galli, Claudia Inés (2018) Lithium recovery from brines: A vital raw material for green energies with a potential environmental impact in its mining and processing. *Science of The Total Environment* Volume 639, 1188–120.
- Gardiner, Joey (2017) The rise of electric cars could leave us with a big battery waste problem. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2017/aug/10/electric-cars-big-battery-waste-problem-lithium-recycling>, retrieved 18.10.2019.

- Grosjean, Camille – Miranda, Pamela Herrera – Perrina, Marion & Poggi, Philippe (2012) Assessment of world lithium resources and consequences of their geographic distribution on the expected development of the electric vehicle industry. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* (16), 1735–1744.
- Huib van, Essen & Kampman, Bettina (2011) *Impacts of Electric Vehicles – Summary Report*. https://www.ecologic.eu/sites/files/publication/2013/4058_SummaryreportHvESD.pdf, retrieved 4.10.2019.
- Hakes, Jay (2008) Declaration of energy independence: How freedom from foreign oil can improve national security, our economy, and the environment. John Wiley & Sons, 181–191.
- International Council on Clean Transportation (2018) Briefing: Effects of battery manufacturing on electric vehicle life-cycle greenhouse gas emissions. https://theicct.org/sites/default/files/publications/EV-life-cycle-GHG_ICCT-Briefing_09022018_vF.pdf, retrieved 25.10.2018.
- IRENA (2017) *Electricity Storage and Renewables: Costs and Markets to 2030*. International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi. <https://www.irena.org/publications/2017/Oct/Electricity-storage-and-renewables-costs-and-markets>, retrieved 19.10.2019.
- Kasten, Peter – Joß, Bracker – Haller, Markus & Purwanto, Joko (2016) Assessing the status of electrification of the road transport passenger vehicles and potential future implications for the environment and European energy system. <https://www.oeko.de/fileadmin/oekodoc/Assessing-the-status-of-electrification-of-the-road-transport-passenger-vehicles.pdf>, retrieved 4.10.2019.
- Kriegel, Daniele (2013) Israël: qui a tué Better Place? *Le Point international*. https://www.le-point.fr/monde/israel-qui-a-tue-better-place-30-05-2013-1674448_24.php, retrieved 25.10.2019.
- Kurokawa (2018) Study of EV Shift and Carbon Dioxide Emission: Environmentally friendly research 2018, Vol. 11, 25–31.
- Manzetti, Sergio & Mariasiu, Florin (2015) Electric vehicle battery technologies: From present state to future systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 51, 1004–1012.
- Ministry of Foreign Affairs of Denmark (2019) *Pioneers in Clean Energy*. Denmark.dk, the official website of Denmark. <https://denmark.dk/innovation-and-design/clean-energy>, retrieved 25.10.2019.
- Mohseni, Pedram & Stevie, Richard G. (2009) Electric vehicles: Holy Grail or Fool's gold. In: *Power & Energy Society General Meeting*. Institute of Electrical and Electronics Engineers, Calgary, AB, 1–5. DOI: 10.1109/PES.2010.5588159, retrieved 25.10.2019.
- Navon, Emmanuel (2011) Managing Energy Risks in the 21st Century. *Management & Avenir*, 42(2), 293–309. DOI: 10.3917/mav.042.0293, retrieved 25.10.2015.
- Nealer, Rachael – Reichmuth, David & Anair, Don (2015) Cleaner Cars from Cradle to Grave: How Electric Cars Beat Gasoline Cars on Lifetime Global Warming Emissions. Union of Concerned scientists. DOI: 10.13140/RG.2.1.4583.3680, retrieved 25.10.2019.
- Nissan Global (2017) Sustainability report 2017. https://www.nissanglobal.com/EN/DOCUMENT/PDF/SR/2017/SR17_E_All.pdf, retrieved 20.10.2019.
- Obata, Takuro (2018) EV普及の動向と展望. 気候変動対策の観点から. *Renewable energy institute*. https://www.renewable-ei.org/activities/reports/img/pdf/20180627/REI_EVreport_20180627.pdf, retrieved 20.10.2019.
- Oettinger, Günther H. (2011) *Energy roadmap 2050*. European Commissioner for Energy. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2012_energy_roadmap_2050_en_0.pdf, retrieved 30.9.2019.
- Peiró, Laura – Méndez, Gara & Ayres, Robert (2013) Lithium: Sources, Production, Uses, and Recovery Outlook. *JOM Aug* 2013, Vol. 65(8), 986–996.
- Pluyette, Cyrille (2013) Better Place, partenaire de Renault, en faillite. *Le Figaro*. <https://www.lefigaro.fr/societes/2013/05/27/20005-20130527ARTFIG00613-better-place-partenaire-de-renault-en-faillite.php>, retrieved 25.10.2019.
- Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintoteollisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto; Opetusjulkaisu 62. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1, retrieved 21.10.2019.

- Scheyder, Ernest (2019) Exclusive: Tesla expects global shortage of electric vehicle battery minerals - sources. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-usa-lithium-electric-tesla-exclusive/exclusive-tesla-expects-global-shortage-of-electric-vehicle-battery-minerals-sources-idUSKCN1S81QS>, retrieved 25.10.2019.
- Schuller, Aurélien (2018) La France amorce le virage vers le véhicule électrique, et si nous étions sur la bonne voie? Carbone 4. <http://www.carbone4.com/wp-content/uploads/2018/09/Publication-Carbone-4-Mobilite-electrique.pdf>, retrieved 25.10.2019.
- Snyder, Hannah (2019) Literature review as a research methodology: an overview and guidelines. *Journal of Business Research* 104 (2019) 333–339. DOI: /10.1016/j.jbusres.2019.07.039, retrieved 21.10.2019.
- Espiner, Tom (2019) Smart power. Fresh winds are blowing. The BBC. https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-sh/disruptors_smart_power, retrieved 21.10.2019.
- Transport & Environment (2018) Roll-out of public EV charging infrastructure in the EU. https://www.euractiv.com/wp-content/uploads/sites/2/2018/09/Charging-Infrastructure-Report_September-2018_FINAL.pdf, retrieved 30.9.2019.
- Tsakalidis, A. & Thiel, C. (2018) Electric vehicles in Europe from 2010 to 2017: is full-scale commercialisation beginning? An overview of the evolution of electric vehicles in Europe. JRC Science for policy report, European Commission. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC112745/jrc112745_kjna29401enn.pdf, retrieved 18.10.2019.
- Uddin, Kotub – Jackson, Tim – Widanage, Widanalage Dhammika – Chouchelamane, Gael – Jennings, Paul A. & Marco, James (2017) On the possibility of extending the lifetime of lithium-ion batteries through optimal V2G facilitated by a flexible integrated vehicle and smart-grid system. *Energy* vol. 133, 710–722. <http://wrap.warwick.ac.uk/88018/13/WRAP-possibility-extending-lifetime-lithium-ion-batteries-Marco-2017.pdf>, retrieved 20.10.2019.
- Weil, Marcel & Ziemann, Saskia (2014) Recycling of Traction Batteries as a Challenge and Chance for Future Lithium Availability, in Gianfranco Pistoia (ed.) *Lithium-Ion Batteries – Advances and Applications*, 509–528. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780444595133000224>, retrieved 19.10.2019.
- Weiller, Claire & Sioshansi, Ramteen (2008) The Role of Plug-In Electric Vehicles with Renewable Resources in Electricity Systems, *Revue d'économie industrielle*, 148 | 2014, 291–316. <http://journals.openedition.org/bibelec.univ-lyon2.fr/rei/6008>, retrieved 25.10.2019.
- Wanrong, Tang – Jun, Ying & Zhang, Angela (2017) Optimal Charging Control of Electric Vehicles in Smart Grids. <https://link-springer-com.ezproxy.utu.fi/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-45862-5.pdf>, retrieved 20.10.2019.

Mainonnalla kohti kulttuurista kestävyyttä? Tarkastelussa neljän eri yrityksen kauratuotemainoksia

Amanda Seppälä, Eerika Nokkala, Karita Kantanen, Lauri Laine, Linda Pesonen, Oona Rouvinen, Roosa-Maaria Vatula & Viola Luokkala

Turun yliopisto

Tiivistelmä

Tässä tutkielmassa tarkastelemme neljän eri kauratuotteen valmistavan yrityksen mainoksia. Analysoimme lähiluvun avulla Plantin, Fazer Kaslinkin, Oatlyn ja Valion Oddlygood-tuoteperheen kauratuotemainoksia. Mielenkiinnonkohteena on, millä keinoin mainokset pyrkivät vaikuttamaan kuluttajiin ja näin tukemaan kulttuurin muutosta kestävämmäksi. Kulttuurinen kestävyys ymmärretään tässä siten, että kulttuurin tulee olla tai tulee muuttua kestäväksi (kulttuuri kestäväenä kehityksenä). Lähtökohtana on, että kauratuotteet ovat kestävämpi vaihtoehto eläinperäisten tuotteiden, kuten maidon, tilalle.

Tutkielman taustana käytämme mainonnan eri vaikutuskeinoja ja suunnitellun käyttäytymisen teoriaa (engl. theory of planned behavior). Teorian mukaan ihmisten käyttäytymiseen vaikuttavat omien arvojen lisäksi myös monet muut tekijät, ja teoria tarkastelee asenteiden ja käyttäytymisen välistä yhteyttä.

Tutkielma osoittaa, että kauratuotteita mainostetaan eri tavoilla ja eri lähtökohdista käsin. Oatly rakentaa mainoksensa eläin- ja kasvisperäisten tuotteiden vastakkainasettelulle, kun taas muissa mainoksissa tarjotaan enemmän vaihtoehtoja kuin kyseenalaistetaan vastaanottajan kulutuskäyttäytymistä. Valion ja Plantin tuotteiden mainoksissa vedotaan samaistuttavuuteen ja universaaliuteen henkilöihahmojen kautta, ja Kaslinkin mainonnassa keskitytään luonnollisuuteen joskin provosoivalla tyylillä.

Yritysten perimmäisiä motiiveja on vaikea tietää. Voidaan ajatella, että lähinnä kauratuotteisiin keskittyneet yritykset ovat motivoituneempia ottamaan mainoksillaan kantaa kestävä kehityksen ongelmiin elintarvikealalla, ja että ne voivat toiminnallaan mahdollisesti antaa mainoksen katsojalle enemmän pohdittavaa kestävään kulttuurimuutokseen kuin myös eläinperäisiä tuotteita tarjoavat yritykset, joille kauratuote on vaihtoehto muiden joukossa. Mainonnan näkökulmasta kulttuurista muutosta edistävät parhaiten näistä ne mainokset, jotka samaistuttavat ja yhdistävät ihmisiä.

Johdanto

Kauratuotteet ovat kasvattaneet suosiotaan viime vuosina runsaasti, ja myös niiden näkyvyys mediassa ja mainoksissa on lisääntynyt. Siinä missä kauratuotteita mainostetaan usein trendikkäinä, ekologisina ja eettisinä, maitotuotteiden mainonta vaikuttaa pohjautuvan eri arvoihin, kuten aitouteen, perinteikkyyteen ja luonnollisuuteen. Kasvipohjaiset vaihtoehdot ja niiden kannattajat sekä liha- ja maitotaloustuotteet kannattajineen kilpailevat julkisuudessa paremmuudestaan. Kaurajuomaa valmistavat yritykset kampanjoivat joskus aggressiivisestikin kaurajuomien puolesta, ja toisaalta meijeriyritykset pyrkivät vakuuttelemaan, miksi maito on edelleen kaurajuomaa parempi vaihtoehto (ks. esim. Kling 2019; Koivuranta 2019; Kurki-Suonio 2019 & Perttula 2019).

Tutkielmamme tarkoituksena on selvittää, millaisia vaikuttamisen keinoja kauratuotteiden mainonnassa käytetään. Haluamme saada selville, edesauttavatko kauratuotteiden mainoksissa käytetyt mainonnan keinot kulutuskulttuurin muutosta kestävämpään suuntaan, ja millaiset mainokset mahdollisesti voisivat edesauttaa kulttuurin muutosta.

Tutkimusaineistomme toimii neljä pohjoismaista kauratuotemainoskampanjaa, jotka koostuvat kuvista ja videoista. Analysoimme näitä mainoksia lähiluvun keinoin. Tutkimme, tukevatko valitsemissamme kauratuotteiden mainoskampanjoissa käytetyt mainonnan keinot kestävä kehitystä ja kulttuurin muutosta sellaiseksi, että ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset kestävyysosa-alueet toteutuisivat mahdollisimman hyvin.

Kulttuurin käsite on vaikea määrittellä yksiselitteisesti. Merriam-Websterin sanakirja määrittelee kulttuurin yhdistelmänä jonkin tietyn ryhmän arvoja, aatteita, normeja ja tapoja (Merriam-Webster 2020). Esimerkiksi suomalainen kulttuuri saattaa tarkoittaa aivan eri asioita eri ihmisille. Siksi kulttuurille ei suoraan voi määrittellä rajoja, voidaan vain määrittellä symboleja ja niiden merkityksiä, jotka osa ihmisistä mieltää kuuluvaksi suomalaisuuteen. Tällaisia symbolisia merkityksiä voisivat olla esimerkiksi sosiaalinen pidättyväisyys, sauna ja suomalainen sisu. Mainonnassa vedotaan usein kulttuurisiin tekijöihin, ja mainonta on erilaista eri maissa ja kulttuureissa (Spurgeon 2004).

Kulttuurisen kestävyysosa-alueen on perinteisesti ajateltu tarkoittavan kulttuurissa vallitsevien tapojen ja perinteiden säilyttämistä. Ilmastokriisin uhatessa voidaan kuitenkin huomata, että usein vahingollisia tapoja ylläpitää nimenomaan kulttuuri (Smith, Tyszczyk & Butler 2014). Onkin kiistelty siitä, kuinka paljon tapoja ja perinteitä voi muuttaa ilman, että kulttuuri itsessään häviää. Kulttuurin muutos on yleensä hidasta, mikä mahdollistaa sen, että ihmiset tottuvat muutoksiin.

Suomessa ja muissa pohjoismaissa juodaan väkilukuun suhteutettuna maailman eniten maitoa. Yksi syy kauratuotteiden suosion nousuun voikin olla se, että eläinperäisten tuotteiden ekologisuutta ja eettisyyttä on alettu kyseenalaistaa. Monet kauratuotteet muistuttavat erittäin paljon vastaavia maitotuotteita, jopa niin paljon, että eroja niiden välillä on toisinaan vaikea löytää. Jos kuluttaja haluaa lopettaa maitotuotteiden käytön, vähentää niiden kulutusta tai vain kokeilla kasvipohjaisia vaihtoehtoja, se on helppoa. Samankaltaiseen tuotteeseen on helppo vaihtaa, kun ei tarvitse opetella esimerkiksi ruoanlaittotapoja uudelleen vaan pelkästään totutella uuteen makuun.

Kulttuurinen kestävyys voidaan siis määrittellä hyvin monella eri tavalla. Tässä tutkielmassa tarkoitamme kestäväällä kulttuurilla kulttuuria, jossa toteutuvat ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Sen sijaan, että mieltäisimme kulttuurin yhdeksi kestävyysosa-alueeksi kolmen muun rinnalla, näemme kulttuurin eräänlaisena yläkäsitteenä, joka pitää sisällään nämä muut kestävyysosa-alueet. Tämä ajatus tunnetaan nimellä kulttuuri kestävä kehityksenä (engl. culture as sustainable development). (Dessein, Soini, Fairclough & Horlings 2015.)

Olemme tutkineet kauratuotteita aiemmin, ja tutkimustemme tulosten perusteella asetamme tämän tutkielmamme lähtökohdaksi, että eläinperäisten maitotaloustuotteiden korvaaminen kauratuotteilla olisi muutos kestävämmän kulttuurin edistämiseksi. Olemme aiemmissa tutkielmissamme vertailleet kaurajuoman ja lehmänmaidon ympäristövaikutuksia, tutkineet kaurajuoman asemaa lehmänmaidon korvaajana eläinoikeusnäkökulmasta sekä selvittäneet kauratuotteiden mahdollisuuksia nousta lyhyttä trendiä pidemmäksi ja taloudellisesti kestäväksi vaihtoehdoiksi. Eri tuotteiden ekologisen kestävyysosa-alueen määrittäminen osoittautui lyhyen tutkimuksessa mahdottomaksi, sillä julkista ja vertailukelpoista tietoa kaurajuomien prosessoinnista ja maidon ja kaurajuoman ympäristövaikutuksista ei ollut tarpeeksi. Eläinoikeusnäkökulmasta kaurajuoma todettiin kuitenkin selkeästi lehmänmaitoa paremmaksi vaihtoehdoksi. Kauratuotteet pärjäävät markkinoilla hyvin, eikä niiden tuotannossa juurikaan ole ongelmia tai riskitekijöitä.

Olemme siis aiempien raporttiemme pohjalta päätyneet tulokseen, että kauratuotteita voidaan perustellusti pitää kestävinä, pääsääntöisesti eläinperäisiä kestävämpinä tuotteina. Vaikka tutkimustietoa on vielä verrattain vähän, kauratuotteet myös julkisessa keskustelussa mielletään yleensä maito- ja lihatuotteita eettisimmiksi ja ekologisimmiksi vaihtoehdoiksi.

Käytämme tutkielmassa apuna psykologiassa tunnettua suunnitellun käyttäytymisen teoriaa (engl. theory of planned behavior), jonka perusajatus on, että käyttäytymiseen vaikuttavat useat tekijät, eivätkä ihmiset aina perusta käyttäytymistään ainoastaan omiin arvoihinsa (Ajzen 1985). Teorian avulla pohdimme kaurajuomia myyvien yritysten motiiveja mainosten taustalla ja toisaalta sitä, miten mainokset ovat kuluttajan vastaanotettavissa. Suunnitellun käyttäytymisen teoria auttaa ymmärtämään, millainen mainonta tehoaa ihmisiin ja millaisilla keinoilla ihmiset saisi kuluttamaan vastuullisemmin.

Pyrimme selvittämään, edesauttavatko tutkimamme kauratuotteiden mainoskampanjat kulttuurin muutosta kestävämmäksi, ja mitkä niissä esiintyvät mainonnan keinot olisivat tämän tavoitteen kannalta kaikkein vaikuttavimpia. Tuotteiden mainostajat eivät varmaankaan ainakaan tietoisesti tue kulttuurin muutosta kestävämmäksi, vaan ensisijaisesti tarkoitus on myydä tuotetta. Kuitenkin kauratuotteiden mainonnassa on havaittavissa runsaasti viittauksia eettisyyteen ja ekologisuuteen.

Taustaa

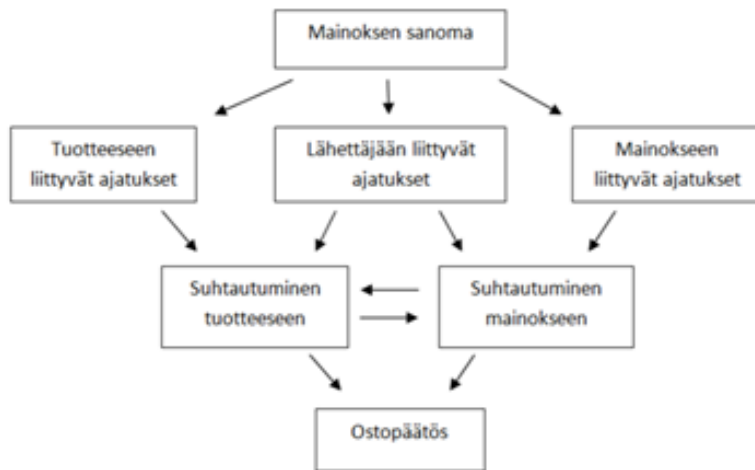
Erilaisten toimijoiden ja tuotteiden mainontaa voi nähdä kaikkialla ympärillämme. Mainonnalla tarkoitetaan yritysten, organisaatioiden, valtion toimijoiden tai yksilöiden maksamia ilmoituksia ja viestejä, joissa halutaan tiedottaa ja/tai houkuttaa tiettyjä kohderyhmiä huomioimaan heidän tuotteensa, palvelunsa, organisaationsa tai ideansa tietyssä ajassa sekä paikassa (AMA 2020). Mainonta voi olla joko media- tai suoramainontaa, ja tässä raportissa käsittelemme kauratuotteiden mediamainoksia (esimerkiksi televisio- ja ulkomainontaa). Mainonnan tavoitteet riippuvat yrityksen omista markkinoinnin tavoitteista, mutta voidaan ajatella, että tarkoituksena on tuoda näkyvyyttä yritykselle, tuotteelle tai palvelulle. (Isohookana 2007, 139–141.) Tulee kuitenkin huomioida, että mediamainonta on vain yksi osa markkinointiviestintää sekä brändin että mielikuvien luomista (Copley 2014, 139).

Mainonnan erilaisten vaikutuskeinojen tuottamaa kuluttajakäyttäytymistä ei voi yksiselitteisesti ymmärtää tai selittää. Mainonta ei ole ainoa asia, joka vaikuttaa yksilöiden ostokäyttäytymiseen, mutta rajaamme raporttimme käsittelemään kauratuotteiden mediamainonnan vaikutuksia yksilöiden elintarvikkeiden kulutustottumuksiin. Pohdimme sitä, millä tavoin mediamainonta voi vaikuttaa ihmisten kulutustottumuksiin ja sitä kautta myös ekologiseen, sosiaaliseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen kestävytyteen.

Mainontaa voidaan käsitellä kommunikaationa mainostajan (tässä yritys) ja kuluttajan välillä. Viestintäprosessimallin (the communications process model) tarkoituksena on selittää viestin siirtymistä tällaisessa tilanteessa. Ydinajatuksena on se, että lähettäjän sanoma tulee muokata niin, että vastaanottaja pystyy tulkitsemaan mainoksesta sen viestin, joka on haluttu antaa. Sanoma saattaa muuttua joko välissä olevan kanavan, vastaanottajan piirteiden (kuten asenteet) tai häiriötekijöiden (kuten tiedonpuute) vuoksi. Lähettäjän on siis palautteen perusteella tärkeätä seurata, millaisen käsityksen vastaanottajat ovat muodostaneet ja mahdollisesti muokata mainontaansa sen mukaisesti. (Copley 2014, 154.)

Mainonta pyrkii vaikuttamaan kohderyhmän ajatuksiin, tunteisiin sekä käyttäytymiseen. Se, miten yksilön ostopäätökset arjessa muodostuvat, ei ole yksinkertainen prosessi, mutta sitä on pyritty selittämään erilaisten mallien avulla. Kuvassa 1 on esitettyä malli siitä, miten mainos voi vaikuttaa kuluttajan ostopä-

tökseen. Yksinomaan pelkkä mainoksen sanoma ei ole ainoa tekijä, joka vaikuttaa, vaan ajatukset tuotteesta, lähettäjästä sekä mainoksesta muodostavat kuluttajalle kokonaiskuvan ostopäätöstä varten. (Vuokko 2003, Virtasen 2016, 38 mukaan)

Kuva 1. Ostopäätöksen muodostuminen (Vuokko 2003, Virtasen 2016, 38 mukaan).

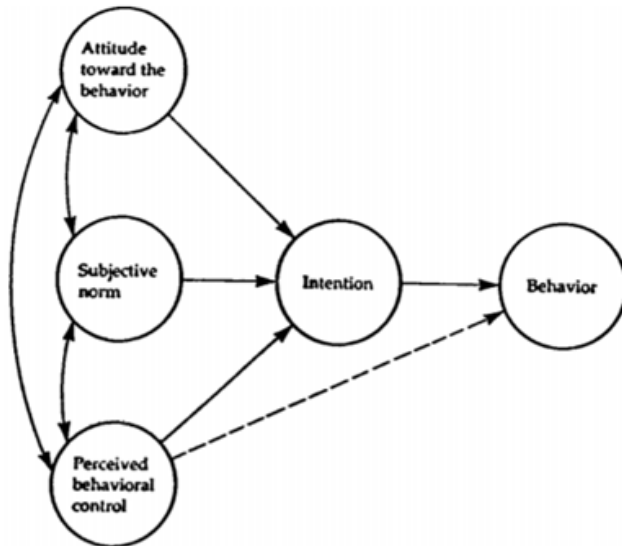
Fishbeinin sekä Ajzenin luoman perustellun toiminnan teorian (engl. theory of reasoned behavior) mukaan ihminen on melko tietoinen omista asenteistaan sekä käyttäytymisestään. Tämän teorian pohjalta on luotu suunnitellun käyttäytymisen teoria (engl. theory of planned behavior), joka selittää asenteiden ja käyttäytymisen välistä yhteyttä. Käyttäytymisaikomuksiin vaikuttavat kolme osatekijää. (Bordens & Horowitz 2001, 176).

Ensimmäinen osatekijä on asenne, jolla yksilö suhtautuu tiettyä toimintaa kohtaan (ns. attitude toward the behavior), esimerkiksi kaurajuoman käyttäminen kahvissa. On tärkeää ymmärtää, että yksilön asenteet toimintaa kohtaan voivat olla ristiriidassa. (Bordens & Horowitz 2001, 176.) Esimerkiksi yksilö voi kokea kaurajuoman käyttämisen kahvissa positiiviseksi asiaksi, sillä kyseessä on kotimainen kasvipohjainen tuote, mutta hän ei kuitenkaan pidä sen mausta. Asenteet käyttäytymistä kohtaan ovat tällöin ristiriidassa.

Toinen osatekijä on subjektiiviset normit. Tällä tarkoitetaan sitä, kuinka yksilö ajattelee hänen lähipiirinsä (ystävät ja perhe) arvioivan kyseistä käyttäytymistä (Bordens & Horowitz 2001, 176). Sosiaalisen median aikakaudella varmasti myös mahdollinen sosiaalisesta mediasta syntyvä paine voi vaikuttaa subjektiivisiin normeihin. On havaittu, että ihmisten käyttäytymiseen on helpompaa vaikuttaa, jos toiminta tapahtuu ryhmässä (Bordens & Horowitz 2001, 176).

Kolmas osatekijä on yksilön kokemus kykeneväisyys kontrolloida omaa toimintaansa. Tähän sisältyy myös yksilön ajatukset siitä, kokeeko hän toiminnan helpoksi vai haastavaksi. (Bordens & Horowitz 2001, 176.) Kontrollin kokemuksen ajatellaan pystyvän vaikuttamaan todelliseen toimintaan myös yksin suoraan ilman kahta muuta osatekijää. Tähän voitaisiin ajatella kuuluvan esimerkiksi yksilön käsitys siitä, kuinka helppoa hänen aiemmin käyttämiensä eläinperäisten tuotteiden vaihtaminen on kasviperäisiin tuotteisiin.

Teorian mukaan yksilö käyttäytyy sen mukaisesti, muodostuuko käyttäytymisaikomus kokonaisuudessaan positiivisemmaksi vai negatiivisemmaksi (Bordens & Horowitz 2001, 177). Ajatellaan, että mitä voimakkaampi käyttäytymisaikomus on, niin sitä todennäköisemmin toiminta todellisuudessa toteutuu (Ajzen 1991, 181). Tulee kuitenkin muistaa, että kyseinen teoria ennustaa ainoastaan tiedostettua käyttäytymistä.

Kuva 2. Suunnitellun käyttäytymisen teoria (Ajzen 1991, 182).

Lähiluku

Lähiluku on menetelmä aineiston perinpohjaiseen lukemiseen ja tarkasteluun. Aineiston ymmärtäminen helpottuu, kun sitä on ensin kirjoittamista tarkasteltu useamman kerran läheltä. Lähiluku menetelmänä mahdollistaa myös monimutkaisempien tekstien ja muiden aineistojen käsittelemisen ja niiden tarkemman ymmärtämisen. (Fisher & Frey 2014, 34–35.) Lähilukua voidaan käyttää monipuolisesti muun muassa eri tekstilajien, (litteroitujen) äänitteiden ja jopa elokuvien tulkintaan.

Lähiluvussa tekstiä tai muuta aineistoa käydään toistuvasti uudestaan läpi. Lukija voi käyttää esimerkiksi kynää ohjaamaan tekstin lukua. Yleisesti lähiluvussa suositellaan merkintöjen tekemistä, jotta yksityiskohdista voisi lähiluvun edetessä muodostaa helpommin kokonaisuuksia. Erityisesti kohdat, joissa aineistoa tarkasteleva tuntee olonsa hämmentyneeksi tai epävarmaksi jonkin sanan tai teeman merkityksestä, kannattaa merkitä ylös. Aineistosta kannattaa myös keskustella toisten kanssa, sillä lähteaineiston eri merkitykset ja näkökulmat saattavat erota vahvasti toisistaan eri henkilöiden näkökulmasta riippuen. Fisherin ja Freyn (2014, 45–47, 57–60) kirjassa esimerkkinä on käytetty opettajaa ja hänen ohjaamaansa luokkaa. Oppilaita neuvottiin tarkastelemaan esimerkiksi annetun tekstin rakennetta ja tyyliä, kysymään tekstistä tarkkoja kysymyksiä sekä miettimään esimerkiksi, mikä kirjoittajan näkökulma on, mitkä ovat tekstin pääideat ja miten tekstissä käytetyt sanat ja ilmaisut vaikuttavat tekstin tulkintaan ja merkitykseen. Lähiluvun edetessä tulkinnat saattavat muuttua, kun uutta tietoa havaitaan aineistoa läpikäydessä.

McClennen (2001) kuvailee lähilukua syvän ymmärryksen ja tarkan tulkinnan muodostamiseksi. Lähiluvussa usein sanojen merkitys on suuressa roolissa, mutta myös suuremmat teemat ja ideat tulevat huomioituiksi tekstin tai muun aineiston analysoinnissa. McClennen (2001) ohjaa aloittamaan lähiluvun aineiston pienistä yksityiskohdista niin, että oletusarvoisesti jokaisella sanalla on tärkeä merkitys. Ensimmäisillä lukukerroilla kannattaa pyrkiä ymmärtämään aineisto niin, että kykenee tiivistämään sen olennaiset ideat lyhyesti sanoittaen. Yksittäisten sanojen ja lauseiden tulkinnan jälkeen voi siirtyä tutkimaan muun muassa aineiston rakennetta, sen sisältämiä teemoja ja ideoita, mahdollista syntaksia ja rytmiä sekä muita tarkempia seikkoja. Kun yksityiskohdat on koottu yhteen, voidaan miettiä, miten aineistosta saadun tiedon ja havaintojen avulla saisi koottua teesin tai analyysin riippuen halutusta tekstityypistä. Lopulliset päätelmät perustuvat pieniin yksityiskohtiin, jonka takia menetelmää kutsutaan lähiluvuksi. (McClennen 2001.)

Tässä raportissa lähilukua hyödynnetään aineiston läpikäynnissä ja analyysissä. Aineistona olevat mainokset käytiin ryhmässä läpi keskustellen, minkä jälkeen mainosten tarkempi analysointi tapahtui lähilukumenetelmää hyödyntäen.

Aineiston esittely ja analyysi

Aineistoksi olemme valinneet Oatlyn, Plantin, Kaslinkin Aito-tuoteperheen ja Valion Oddlygood-tuoteperheen kauratuotemainoskampanjat. Yritykset ovat Oatlya lukuunottamatta suomalaisia ja kaikki neljä ovat Suomessa tunnettuja. Yritykset ovat keskenään eri kokoisia ja eri näkökulmista toimivia, ja mainosten sisältö sopii lähilukuun.

Valion Oddlygoodin kaurajuoman mainoskampanja koostuu kolmesta videomainoksesta. Kaikissa mainoksissa on toimittaja, joka kysyy ihmisiltä mielipidettä kasvipohjaisista tuotteista. Yhdessä mainoksessa toimittaja haastattelee iäkästä metsurimiestä, toisessa vantaalaisia nuoria ja kolmannessa lihapiirakkaa syövää miestä. Vastaukset ovat "ihan perus", "ihan jees" ja "ihan tavallisia". Haastattelun jälkeen toimittaja toistaa vastauksen kameralle. Jokaisessa mainosvideossa näkyy alussa alakulmassa ikään kuin uutisen otsikko, joka on "Kohuraportti Someron metsästä!", "Vantaan somessa kuohuu" ja "Huima skuuppi Hyrylän torilla!". Metsurimiehellä on itsellään kaurajuomaa mukana, ja muissa mainoksissa toimittaja pitelee ja esittelee tuotetta. Lopussa näytetään Oddlygoodin tuotteita ja slogan "outoa vain nimi".

Oatlyn mainoskampanjassa mainostetaan vuonna 2017 Oatlyn nettisivuille ilmestynyttä ja ladattavissa olevaa informaatiokirjasta, jossa kumotaan oletuksia maidosta. Mainoskampanjan yhteydessä analysoitavia mainosvideoita on neljä kappaletta. Jokaisella mainosvideolla on omat otsikoinnit, jotka viittaavat videoiden tapahtumiin. Otsikot ovat nimeltään "Factory Visit", "Sunday Drive", "At School" sekä "Release Party". Neljässä mainosvideossa pääosassa ovat kaksi miestä, joista toisella on puettuna päähän lehmänpääpäähine. Mainoksissa käydään puhedialogit miesten välillä erilaisissa miljöissä. Keskustelun aiheet käydään Oatlyn kaurajuomatuotannon sekä yleisesti maidontuotannon välillä. Miehet edustavat keskusteluissaan vastakkaisia näkökulmia. Repliikit ovat ruotsiksi, mutta videoista löytyy myös englanninkielinen tekstitys. Tästä voidaan päätellä, että mainoskampanja on tarkoitettu myös kansainväliseen levitykseen. Videomainoksissa käytetty kieli on arkista ja vapaamuotoista. Englanninkielisissä tekstityksissä käytettiin esimerkiksi lyhenteitä kuten "don't", "didn't", "what's", virallisten muotojen "do not", "did not" ja "what is" sijasta. Puhekieli antaa vaikutelman, että keskustelu ja väittely käydään rennosti kaverusten kesken. Kaverukset eivät kuitenkaan vaikuta samaistuvan toistensa näkökulmiin.

Kaslink Aito -tuoteryhmän Rakkaustarina luonnon kanssa -mainoskampanjassa (2019) mainostetaan Barista-kaurajuomaa. Tässä raportissa analysoidaan kampanjan kolmea printtimainosta, joissa jokaisessa keskiössä on parittelevat eläimet, sekä iskulause: "Kaurasta tuleville sukupolville". Vaikka eläinlajit vaihtelevat mainoksittain, yhtenäinen visuaalinen elementti on mainosten alareunaan sijoitettu kuva kaurajuomapakkauksesta, sekä teksti "Aito. Rakkaustarina luonnon kanssa", joka on vahva viittaus myös mainosten visuaalisiin ja temaattisiin valintoihin. Kokonaisuudessaan mainoskampanja käsittelee kaurajuomaa, luontoa ja kestävyyttä huomiota herättävästä näkökulmasta.

Planti mainostaa kahviin tarkoitettua kaurajuomaa Planti – parasta kahvissa (2018) mainosvideollaan. Mainoksessa esitellään pariskunnan arkea ja sen ongelmia, sekä tuodaan samalla nostalgiaa ja moderneja ratkaisuja katsojalle. Tuotetta koitetaan tuoda käytännöllisillä esimerkeillä lähelle katsojaa, jotta se on helposti samaistuttavissa. Kyseinen mainos ei niinkään tuo mullistavia uusia argumentteja tai vastalauseita

kasvipohjaisten tuotteiden maailmassa, vaan tukeutuu yksinkertaisuuteen. Myös kahvin suuri merkitys suomalaisille on mainoksen ja koko tuotteen kantavana voimana.

Valio Oddlygood

Oddlygood-tuoteperheen mainoskampanjaan on valittu kolme erilaista haastattelutilannetta. Yksi mainos sijoittuu Someron metsään ja siinä on toimittaja ja metsuri (mainos 1), toinen sijoittuu Vantaalle huoltoaseman pihalle illalla ja siinä on toimittaja ja kaksi nuorta (mainos 2) ja kolmas sijoittuu Hyrylän torille ja siinä on toimittaja ja lihapiirakkaa syövä mies (mainos 3). Haastattelija on toimittajamies, joka innoissaan haastattelee ihmisiä ikään kuin odottaen vastauksen olevan jotain yllättävää. Haastateltaviksi on valittu kaksi keski-ikäistä miestä ja teinikaksikko. Toinen nuorista on nainen, mutta muuten kaikki ovat miehiä. Voisi ajatella, että mainos haluaa haastaa nykyisiä mielikuvia miehistä ja kasviperäisistä tuotteista. Milla Annala (2018) tutkii väitöskirjassaan sukupuolen roolia elintarvikemainonnassa ja argumentoi, että elintarvikemainoksissa sukupuolikonnaatioita voidaan pyrkiä purkamaan eikä muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta elintarvikkeita pyritä mainoksissa korostuneesti sukupuolittamaan (Annala 2018, 351). Useat elintarvikkeet voidaan jaotella maskuliiniseksi (esimerkiksi punainen liha, olut, makkara) ja feminiineiksi (esimerkiksi kasvikset, hedelmät, suklaa) (katso esim. Sobal 2006). Oddlygoodin mainoksissa kasviperäisen tuotteen, joka mielletään usein feminiiniseksi (Sobal 2006), kuluttaja yhdistetään muuten maskuliinisiin piirteisiin, kuten fyysiseen työhön, lihapiirakkaan ja metsään. Sobalia mukaillen Annala esittää, että miehille on yleisesti naisia tärkeämpää valita tuotteita, joiden sukupuolittuneisuus vastaa heidän omaa sukupuoltaan. Tämän takia mainoksissa yhdistämällä maskuliinisia konnotaatioita tuotteisiin voidaan vedota miehiin naisia karkottamatta (Annala 2018, 326–327). Toimittajana on innoissaan oleva vanhempi mies, mikä osaltaan pyrkii vaikuttamaan tuotteen konnotaatioon. Vaikka on esitetty, että kasvisten feminiiniset konnotaatiot on heikentyneet Suomessa 2000-luvun alussa (Annala 2018, 121), voisi naistoimittaja luoda erilaisen tunnelman ja miellelyhtymän mainoksessa. Nuorista toinen on nainen, mutta mainoksessa hänet mielletään ennemmin nuoreksi kuin naissukupuolta edustavaksi. Naiset mielletään helpommin kasviperäisten tuotteiden kuluttajiksi, joten heidän kohdallaan asennemuutosta ei nähdä välttämättä niin tarpeellisena. Mainos pyrkiikin rikkomaan jakoa naisellisiin ja miehiin elintarvikkeisiin kasviperäisten tuotteiden kohdalla ja osoittamaan, että kaurajuomat ovat kaikille ”ihan perus”.

Kuva 3. Toimittaja haastattelee metsurimestä Oddlygoodin mainoksessa (Valio Oddlygood 2020).

Mainoskampanjassa huomionarvoista on myös toimittajan innokkuus ja haastateltavien ”olankohaukukset”. Toimittajan innokkuus näkyy selvästi hänen puhetyylistään, ilmeistään ja siitä, että hän toistaa kaiken, mitä haastateltavat sanovat. Esimerkiksi Barista kaurajuoma -mainoksessa (mainos 1) toimittaja kysyy kommentteja tuotteesta ja metsurimies vastaa: ”Kuuluu vähän huonosti”. Toimittaja katsoo kameran ja raportoi: ”vaikuttaa siltä, että mies kuulee vähän huonosti”. Mainoksessa metsurimies on kahvitauolla ja laittaa kahvin sekaan kaurajuomaa tynesti ja ”normaalisti” (katso kuva 3). Mainosvideot ovat uutisraporttien tyyliä, ja tästä voisi olettaa vastausten olevan jotain yllättävää ja raportoinnin arvoista. Mainosten alakulmassa näkyy alussa myös uutisraporttien nimet, jotka tukevat ajatusta yllättävästä uutisesta: ”Kohuraportti Someron metsästä!” (mainos 1), ”Vantaan somessa kuohuu!” (mainos 2) ja ”Huima skuuppi Hyrylän torilla!” (mainos 3). Lähtötilanteena voidaan näin olettaa maidon ja eläinperäisten tuotteiden olevan normiasema ja kauratuotteiden olevan jotain erikoista. Mainoksen asetelma luo aluksi katsojalle mieleen vastakkainasettelun maidon ja kaurajuoman välillä.

Mainoksissa haastateltavat vaikuttavat hieman hölmistyneeltä kysymyksestä – ikään kuin olisi turhaa tai tyhmää kysyä ja uutisoida mielipiteitä kaurapohjaisista tuotteista. Mainoksessa 3 toimittaja kysyy, onko lihapiirakkaa syövä mies kuullut kasvipohjaisista tuotteista. Mies vastaa ”mitä niistä?” hieman hämmentyneenä ja toimittaja kysyy hymyilevänä ”niin, mitä olette kuulleet niistä?”, johon mies vastaa, että ”ihan tavallisia”. Mainoksessa 2 toimittaja kysyy nuorilta mielipidettä, johon toinen nuorista vastaa ”ihan jees” ja kohauttaa olkiaan. Toimittaja vielä kysyy, miten he kuvailisivat tuotetta, mihin nuori vastaa ”ihan jees” ja toinen nuorista vastaa ”sama”. Nuorilla on kädet taskussa ja he katsovat toisiaan hieman kiusallisesti hymyillen toimittajan ”tyhmälle” kysymykselle. Mainoksissa on myös selvä ero toimittajan ja haastateltavien välillä: toimittaja pysyy innostuneena ja pirteänä koko ajan, kun taas haastateltavat vastaavat tavallisella äänenpainolla ja ovat tynnenä. Videoiden lopussa toimittaja julistaa kameralle ”hyvät katsojat, Someron metsässä huonosti kuuleva mies kommentoi kasvipohjaista kaurajuomaa sanoilla ihan perus” (mainos 1), ”Vantaan sosiaalisessa mediassa olevat nuoret ovat yhtä mieltä siitä, että kasvipohjainen tuote on ihan jees jees” (mainos 2) ja ”hyvät naiset ja herrat, lihapiirakkaa Hyrylän torilla syövä mies sanoo, että kasvipohjaiset tuotteet ovat ihan tavallisia” (mainos 3). Kaikissa vastauksissa käytetään sanaa ”ihan”. Arkikielessä ihan-sanaa käytetään myönnyttelevissä ilmauksissa, joskus sillä ilmaistaan myös vähättelyä. Ihansana korvaa sanaa ”melko” arkikielessä. (Kotimaisten kielten keskus.) Näissä mainoksissa ihan-sanalla tietyllä tapaa vähätellään itse kysymystä ja vastausta: ihan-sanalla painotetaan asian normaaliutta ja tavanomaisuutta.

Huomionarvoista on, että Oddlygood-tuoteperheen omistaa Valio. Valio on suuri (liikevaihdoltaan reilu 1 700 miljoonaa euroa) suomalainen meijeri ja ruokatalo (Valio). Tämä voi olla yksi syy siihen, miksei mainoksissa käytetä lihan ja kasvituotteiden vastakkainasettelua, vaikka yleensä kauratuotteet nähdään eläinperäisten tuotteiden korvaajina. Mainoksissa kauratuotteet nähdään neutraalina osana kaikkien normaalia ruokavaliota ottamatta kantaa siihen, korvaako se pysyvästi jotain tuotetta vai ei. Oddlygoodin kauratuotteiden käyttöä ei perustella ekologisuudella tai eläinten oikeuksien näkökulmasta. Yritys voi olettaa, että kuluttajat ovat muuta kautta tietoisia kauratuotteen hyödystä eikä heidän tarvitse siitä erikseen mainita. Voi myös olla, että yritys on tarkoituksella jättänyt mainoksessa kestävyysaspektin pois, jotta kohderyhmä on laajempi kuin vain kestävästä kehityksestä kiinnostuneet.

Oddlygoodin mainoksissa pyritään vaikuttamaan ihmisen käyttäytymiseen erityisesti subjektiivisten normien kautta. Subjektiiviset normit ovat yksi käyttäytymisaikomuksiin vaikuttavien osatekijöistä (Bordens & Horowitz 2001, 176). Haastateltavien mielestä kaurajuoma on ”ihan perus”, eikä sen käyttämisessä ole mitään kummaksuttavaa. Mainoksen nuoret edustavat sosiaalista mediaa, ja koska heidän molempien mielestä kaurajuoma on ”ihan jees”, ryhmäpaine sosiaalisesta mediasta ei ainakaan vastusta kaurajuomia.

Oatly

Oatlyn vuonna 2017 julkaistussa videomainoskampanjassa, josta analyysissa tarkastellaan neljää eri mainosvideota, mainostetaan Oatlyn nettisivuilta löytyvää tietopakettia tai ladattavaa informaatiolehtistä, jossa keskustellaan oikeista ja vääristä väitteistä liittyen maitoon. Jokaisen mainosvideon loppuun ilmestyy teksti "Stämmer allt du fått lära dig om mjölk?" (Onko kaikki, mitä olet oppinut maidosta, totta?), jonka jälkeen ohjataan mainos kuvakohtaukseen, jossa näkyy Oatlyn informaatiolehtinen, jonka kannessa lukee: "För och motboken – Ett diskussionsunderlag om mjölk" (Puolesta ja vastaan -kirja - Keskustelua maidosta). Lisäksi kuvassa on teksti, jossa kehoitetaan lataamaan lehtinen oatly.se -sivuilta. Lopuksi viimeisessä kuvakohtauksessa näkyy Oatlyn logo: "The original Oatly!". Valitettavasti Oatlyn omilla nettisivuilta linkkiä tietopaketin lataamiseen ei enää löytynyt.

Samalla itse Oatlya brändinä tuodaan esiin vahvasti mainoksissa. Lisäksi voidaan tulkita, että neljän mainosvideon kautta Oatly pyrkii osoittamaan omasta mielestään keskeisiä kulttuuriin liittyviä väittämiä, jotka ohjaavat ihmisten toimintaa sekä ovat haitallisia kestävän kehityksen kannalta. Haluttu viesti on siis herättää katsoja pohtimaan kyseisiä itsestäänselvyytenä pidettyjä asioita toisesta näkökulmasta. Mainosvideoita analysoitaessa myös eritasoisia vasta-asetelmia pystyttiin erottamaan. Mainosvideosta sai vaikutelman, että Oatly ajaa ympäristön, eläinten ja ihmisten, erityisesti nuorten ja lasten oikeuksia. Oatly yrityksenä asetettiin mainoksissa maitoyhtiöitä ja ruotsalaisia maitoviranomaisia vastaan. Myös tieto ja tiedostaminen taistelivat yleistämistä ja laiskuutta vastaan. Lisäksi mainoksissa esiintyvät kaverukset väittelivät keskenään ja pitivät omat mielipiteensä.

Neljässä mainosvideossa esiintyvät kaksi miestä, Toni ja John. Johnilla on jokaisessa mainosvideossa päässään lehmänpääpähine. Toni ja John esiintyvät mainosvideoissa kaveruksina, jotka väittelevät kaurajuomaan sekä maitoon liittyvistä uskomuksista, yleisistä olettamuksista, yhteiskunnan ilmiöistä sekä tieteseen ja tutkimukseen perustuvista faktoista. John, eli lehmänpääpähineeseen pukeutunut hahmo puhuu maidon puolesta, Toni sen sijaan puolustaa repliikeissään kaurajuomaa. Oatlyn vuoden 2018 kestävän kehityksen raportissa paljastetaan, että Toni, joka esittää mainoksissa kaurajuoman asiantuntijaa, on todellisuudessa Oatlyn toimitusjohtaja Toni Petersson. Lehmänpään kanssa esiintyvä John on puolestaan Oatlyn luova johtaja John Schoolcraft. (Oatly Sustainability Report 2018, 80.)

Kuva 4.
Vasemmalla John
ja oikealla Toni
Oatlyn tehtaalla
(Factory Visit
2017).

Video 1 on nimeltään "Factory Visit" suom. Tehdasvierailu. Mainoksessa John ihmettelee Oatlyn kaurajuomatehtaan pakkaamisprosessia. Toni seisoskelee tehdaslinjan vieressä, nojaten rennosti tehtaan rappusten kaiteeseen. Oatlyn kaurajuomapaketteja kulkee miesten edessä prosessilinjalla. "Factory Visit"

-videossa yritetään kumota väittämää, jonka mukaan lehmänmaitoa lypsetään kärjistetyksi suoraan leh-
mästä tölkkeihin, ja siten lehmänmaito on vähemmän prosessoitua kuin kaurajuoma. (Factory Visit 2017.)
Aikaisemmassa ekologisen kestävyysraportissamme olemme kuitenkin huomanneet, että leh-
mänmaidon sekä kaurajuoman matka valmiiksi tuotteeksi sisältävät hyvin samanlaisia prosessivaiheita
varsinkin pakkausprosessin osalta. Kummassakaan tapauksessa tuotantoprosessi ei ole "luonnonmukai-
nen".

Videossa 2 "Sunday Drive" suom. Sunnuntaiajelu Toni ajaa valkoista Oatly -logolla varustettua autoa
tasaisella maantiellä, jonka kyydissä on mukana myös John. John istuu auton takapenkillä. Keskustelu
käydään autossa, jossa Toni luo epäilevän katseensa Johniin auton sisällä olevan etupeilin kautta. Ikku-
nasta näkyy sateinen maalaismaisema, peltoa sekä muutama puu. "Sunday Drive" videon dialogissa kä-
sitellään väittämää, jonka mukaa lehmien kaasupäästöt vaikuttavat merkittävästi ympäristön hyvinvointiin.
John kuitenkin korostaa, että toisaalta tarkkojen lukujen tuijottaminen on järjetöntä eikä normaalia kulutta-
jaa varten. (Sunday Drive 2017.) Metaanilla on merkittävä rooli ilmaston lämpenemisen aiheuttajana (Ben-
chaar et al. 2013, 2413). Maailmanlaajuinen karjatalous on vuoteen 2018 mennessä ollut vastuussa 12-
18% vuosittaisista kasvihuonepäästöistä, ja käyrien ennustetaan kasvavan vuosittain. Noin 37% maail-
manlaajuisesta maatalouteen liittyvästä metaanista muodostuu eläin- ja eläinten lantapäästöistä, joista
suurin osa muodostuu märehäntäjien keskuudessa. (Fedrizzi et al. 2018, 669.) Videossa Toni väittää, että
lehmät vapauttavat vuodessa 7.1. miljardia tonnia kasvihuonekaasupäästöjä luontoon (Sunday Drive
2017). Väitteelle ei kuitenkaan mainoksessa löytynyt viitetietoja, joten väittämän todellisuudesta ei voida
olla varmoja.

Video 3 on nimeltään "At School" suom. Koulussa. Mustaa vanhaa Volvoa, jonka kylkiin on askarreltu
käsintehty isot Oatly-pahvikyltit, ajaa Toni. Auto pyörii ympyrää koulun pihalla, ja Toni huudahtelee me-
gafoniin mielenosoituksellisesti kaurasta ja kaurajuomasta. John kävelee Tonin auton avonaisen ikkunan
luokse, ja pysäyttää auton. Keskustelu käydään auton ikkunan luona. Toni puhuu Johnille megafonin väli-
tyksellä. Koulun oppilaat kurkkivat koulun ikkunoista ja kuvaavat tapahtuneesta materiaalia kännyk-
käänsä. Dialogissa puhutaan maitopropagandasta kouluissa. Toni kuitenkin kyseenalaistaa, miksi kou-
luissa suositaan maitoa. Toni myös kysyy, eikö lapsilla ole oikeus valita itse, mitä he juovat. (At School
2017.) Maitopropaganda on ollut myös näkyvä ilmiö vuosien ajan suomalaisissa kouluissa. Helsingin Sa-
nomien 5.10.2017 julkaistussa uutisessa puhutaan maidon merkittävästä roolista suomalaisessa yhteis-
kunnassa, ja siitä miten yhteiskunnan toimijat tukevat maitotuotantoa suurin rahavirroin. Maito on nauttinut
suosiotaan myös kouluissa, ja mainosjulisteissa on mainittu kuinka "maito tekee vahvaksi ja pitää koulu-
laiset kasassa." Koulumaito saa muun muassa tukea julkisista varoista, Maaseutuvirastosta. Maidon tuki-
rahojen takia maitomainokset näkyvät kouluympäristössä. (Vihavainen 2017.)

Neljännessä videossa nimeltään "Release Party" suom. Vapaaksi päästämisen juhla muutama perhe
lapsineen kokoontuu seuraamaan maatilan aitauksen eteen lehmän laitumelle päästämistä. Punainen ovi
aukeaa ja yleisö hurraa, kun John astuu ovesta ulos rennon letkeänä. Samalla taustalla alkaa soimaan
reggaemusiikki. John tuulettaa ja tekee voiton liikkeitä. John kävelee rennosti kohti yleisöä aitauksen
reunalle, jossa myös Toni odottaa epäilevän näköisenä nojailien aitaan. John kulkee faniyleisön vieressä
ja antaa ylävitosta yleisölle. Toni keskittää tällä kertaa kysymyksensä epäsuorasti Johniin katsomalla yleis-
sön suuntaan. "Release Party" -mainoksessa pureudutaan eläinten oikeuksiin. Johnin mielestä lypsyleh-
mät saavat elää iloisina ja ulkoilla tarpeeksi. Lypsylehmiä kohdellaan hyvin. Toni kyseenalaistaa Johnin
väitteet ja yrittää osoittaa, että lehmien eläinten oikeudet eivät toteudu todellisuudessa. (Release Party

2017.) Sosiaalisen kestävyuden raportissamme käsitelimme lehmän oikeuksien toteutumista maidontuotannossa. Tuloksiin pohjaten ei ole mahdollista väittää, että eläinten oikeudet toteutuisivat lypsylehmien tapauksessa.

Neljässä analysoitavassa mainosvideossa sanoma yritetään ilmaista sekä provokatiivisesti että huumorin keinoin. Komiikka on monimuotoinen, viimeistelemätön, hajanainen, kontekstistaan riippuvainen käsite, joka luo yhteyden toiminnan ja tekstin välille. Pelkästään huumorin luominen ei ole komiikan itsetar koitus, vaan se millaisessa juonikkaassa vuorovaikutuksessa se on katsojien kanssa. (Horton. 1991, 9.)

Oatly on tunnettu melko provosoivista sekä maitovastaisista mainoskampanjoistaan ja sloganeistaan. Analyysiosiossa tarkasteltavat mainosvideot noudattavat Oatlyn provokatiivista linjaa. Joskus provokatiivinen mainostaminen saattaa muuttaa toisten katsojien silmissä viestiä, joka alunperin olisi haluttu välittää. Provosoivat Oatlyn mainokset ovat aiheuttaneet Ruotsissa Oatlyn ja maan maitoteollisuuden välillä informaation sodan sekä kilpailua. Kyseessä saattaa olla vastakkaisten asenteiden kohtaaminen tai tiedonpuute kahden eri aloja edustavien tahojen välillä. Esimerkiksi Helsingin Sanomien 8.11.2019 julkaisemassa talousartikkelissa selvitettiin Oatlyn ja maitoteollisuuden tiukkoja välejä. Kinna oli aiheuttanut muun muassa Oatlyn julkaisema mainoskampanjan ”spola mjölken” eli ”kaada maito viemäriin”, joka viittasi Ruotsissa 70-80-luvulla levinneeseen alkoholin vastaiseen kampanjaan nimeltään ”spola kröken”. Seurauksena Ruotsin meijeriteollisuus otti mainoksen henkilökohtaisena loukkauksena ja tuotti mainoskampanjaa kohtaan vastamainoskampanjan. (Pelli 2019.)

Mainosvideoita katsoessa huvitusta aiheuttavat muun muassa lehmänpääpähine, jossa olevat kasvopiirteet vaikuttavat tyytyväisen tietämättömiltä. Lehmänpääpähineen kanssa kulkeva ihmisfiguuri voidaan välillä tulkita esittävän lehmää ja toisaalta ainoastaan ihmistä hassu pähine päässään. Lehmänpäähahmo John esitetään luonteeltaan hieman yksinkertaisena, ja katsoja saa vaikutelman, että lehmän suusta tulleet väitteet voivat olla väärä, käsittämättömiä ja yleistettyjä. Sen sijaan Toni vaikuttaa asiantuntijamaiselta, ja hänen sanaansa voi luottaa. Irrallisten elementtien kohtaaminen luo komiikkaa. Kaksi elementtiä, jotka eivät vaikuta olevansa liittyneet toisiinsa, tuodaan yhteen. Tämän tapahtuman epätodennäköinen luonto luo koomisen vaikutelman. Lisäksi kahden elementin välinen erillisuus ei saa olla arkista. Suhteen pitää kohauttaa normaaleja yhteiskunnan toimintatapoja ja jokapäiväistä elämää onnistuakseen viihdyttämään katsojaa. (McGowan. 2017, 5–6.)

Riippuen siitä, nähdäänkö John eläimenä vai ihmishahmona, voidaan hahmon symbolista merkitystä tulkita kahdesta eri näkökulmasta. Voidaankin kysyä, mitä hölmistyneeltä ja yksinkertaiselta vaikuttava lehmänpääpähineeseen pukeutunut hahmo edustaa. John edusti roolillaan samanaikaisesti lypsylehmiä eläinten oikeuksien näkökulmasta sekä maitotuotantoteollisuutta, ja teollisuuden ongelmakohtia. Esimerkiksi ”Release Party” -mainosvideossa John voidaan nähdä asettuvan sekä eläimen rooliin että edustamaan maitoteollisuutta tai anonyymeja maitoteollisuusalan toimijoita. ”Release Party” -mainoksessa käytettiin feminiinistä hän-muotoa ”she” puhuttaessa Johnista. Vaikka John on selvästi mies, tällä ristiriidalla mainoksessa haluttiin mahdollisesti tuoda esiin, että mainoksessa oli tarkoitus kritisoida juurikin maidontuotannossa käytettävien lypsylehmien oikeuksien rajoittamista ja elinolojen tilaa. Siten vastakkainasettelua luotiin erittäin selkeästi jälleen kaurajuomayrityksen sekä maitoteollisuuden välillä huumorin keinoin, mutta tarkoituksena provosoida kilpailijoita. Komedian tapa tuoda yhteen irrallisia elementtejä luo myös kaksisuuntaisia vastareaktioita. Yksi tapa ymmärtää komiikkaa on tulkita tapahtunutta kumouksellisessa muodossa, jonka tehtävänä on pakottaa sosiaalinen järjestys kohtaamaan omat ristiriitansa. Monet komediat myös pilkkaavat auktoriteetteja. Komediaan voi liittyä ideologisia elementtejä. Kiihkeimmät ideologian aktivistit eivät ole kykeneviä seuraamaan koomista sisältöä olematta huolissaan. (McGowan. 2017, 12.)

Koska maitoteollisuus on Ruotsissa asettanut Oatly vastaan, saattaa olla, että viranomaiset eivät kykene ottamaan Oatlyn vitsikästä lähestymistapaa loukkaantumatta tai kokematta, että Oatly toimii heidän toimintansa riippakivenä.

Fazer Kaslink

Kaslink Aito -tuoteryhmän Rakkaustarina luonnon kanssa -mainoskampanja (2019) yhdistää luonnon ja kestävyuden huomiota herättäväksi kokonaisuudeksi. Tämän raportin osalta analysissa keskitytään kolmen printtimainoksen lähilukuun, jotka ovat esitettyinä kuvassa 5. Kolmen mainoksen sisältö noudattaa toistuvaa kaavaa: kuvattuna on kahden eläimen parittelu luonnonmaisemassa, iskulause ”Kaurasta tuleville sukupolville”, Kaslink Aito Barista -kaurajuomapakkaus sekä teksti ”Aito. Rakkaustarina luonnon kanssa”. Mainosten visuaalisesti provosoiva yleisilme ja epätyypillinen asetelma luovat kuluttajalle mieleenpainuvan kokonaisuuden.

Kuva 5. Kaslink Aito -mainokset metroasemalla (Leskinen 2019).

Mainoksissa esiintyvät parittelevat eläimet ovat tietoinen valinta, jonka avulla yritys pyrkii saamaan kuluttajien huomion, tuomaan esille oman tuotteen mieleenpainuvalla tavalla ja vaikuttamaan ostokäyttäytymiseen. Ollakseen onnistuneesti provosoiva, mainoksen tulee rikkoa sosiaalisia normeja tai tabuja sekä olla monitulkintainen ja yksilöllinen (Virvalaité & Matulevičiené 2013, 135). Kaslinkin mainosten parittelevat eläimet haastavat sosiaalisia normeja, sillä seksuaalisuutta mainostamisessa ei käsitellä yleisesti hyväksytyksi, ja on keskeinen provosoiva elementti yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Yksilöllisyyttä mainoksiin tuo eläinlajien valinta, sillä vaikka mainostettu tuote on kaurajuoma, kuvissa esiintyy oravia, kettuja sekä sammakoita. Kaurajuoma mielletään usein kilpailevana tuotteena lehmänmaidolle, joka on vakiintunut elintarvike suomalaisissa talouksissa, mutta perinteisen kaurapellon tai lehmäviittausten sijaan mainoksessa keskeisessä asemassa olevilla eläimillä ei ole minkäänlaista yhteyttä maatalouteen tai kauran tuotantoon.

Mainosten keskeinen sanoma vahvistuu ja välittyy kuluttajille iskulauseiden kautta, jotka tuovat mainoksissa esitettyjen kuvien symbolisen merkityksen ja kokonaisuuden eksplisiittisesti esille. Mainoksen keskiössä on teksti ”Kaurasta tuleville sukupolville”, joka viittaa kaurajuomaan kestävästä tulevaisuudesta.

vaihtoehtona kuluttajille, ja kytkeytyy myös eläinten paritteluun lisääntymisen ja uusien sukupolvien luomisen kautta. Tekstin voi myös ymmärtää viittaavan kaurajuoman kulutuksen mahdolliseen yleistymiseen tulevaisuudessa, jonka suunnan nykyiset sukupolvet voivat valinnoillaan raivata. Mainoskuvien alareunassa lukee huomattavasti pienemmällä printillä ”Aito. Rakkaustarina luonnon kanssa”, mikä on suora viittaus mainostettavan tuotteen luonnonmukaisuuteen. Tekstin voi myös ääneen luettuna käsittää sanaleikiksi, jonka kirjoitusasu olisi: ”Aito rakkaustarina luonnon kanssa”, jossa tuoteryhmän nimen suomenkielisen merkityksen kautta vahvistetaan tuotteen asemaa autenttisenä ja luonnonmukaisena vaihtoehtona.

Luonto ja etenkin siihen vahvasti assosioitu kestävyys ovat keskeisessä asemassa jokaisessa mainoskuvassa. Nykyään kestävyys ja kestävä kehitys nähdään keskeisenä tavoitteena yritystoiminnassa monen eri sidosryhmän näkökulmasta, ja täten se nousee esille myös mainonnassa käytettynä vaikutuskeinona yhä useammin (Sheth, Sethia & Sirinivas 2001). Kaurajuoman esittäminen kestävästä tuotteesta on tietoinen valinta, jolla pyritään vaikuttamaan kuluttajien ostopäätöksiin, erityisesti vetoamalla seuraaviin kuluttajasukupolviin. Kestävyyden esilletuominen mainoskampanjan vaikutuskeinoilla, kuten huomiota herättävällä kuvituksella, voi kuitenkin nähdä paradoksaalisena, varsinkin ulkomainonnan kestävyiden kannalta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston ohjeistuksen mukaan ulkomainonta, joka tapahtuu julkisessa tilassa, ei saisi asettaa alaikäisiä tilanteisiin joissa heidän täytyy kohdata provosoivaa tai seksuaalisesti painotettua materiaalia (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2020). Parittelevat eläimet saattavat aiheuttaa hämmennystä nuorten lapsien keskuudessa, varsinkin kun mainoskampanja on ollut esillä esimerkiksi metroasemalla. Kestävyyden näkökulmasta mainosten sanoma korostaa ja painottaa kestävyttä, mutta käytetyt keinot eivät tue kestävästä mainoskulttuuria.

Planti

Plantin Plantin – parasta kahvissa -mainosvideo (2018) kuvailee pariskunnan arkisia tilanteita ja pulmia tarjoten niille ratkaisua kahviin tarkoitettusta kaurajuomasta. Mainos alkaa pariskunnan kahvihetkellä, jossa mies huomaa kahvimaidon loppuneen samalla kun nainen pitelee suurta maitokannua kädessään. Tämän jälkeen mies käy ruokaostoksilla, minkä jälkeen nainen hyökkää innokkaasti maitotölkkin kimppuun ennen kuin mies ehtii valmistaa kahvia. Toisin sanoen näyttäisi siltä, että tässä taloudessa nainen on maidon suurkuluttaja. Nainen huomaa myöhemmin, että mies on ostanut itselleen kaurajuomaa kahviinsa. Näin päästään loppuratkaisuun, jossa mies kaataa tyytyväisenä (kuva 6) kaurajuomaa kahviinsa tietäen, että hänellä on nyt jotain uutta perinteiseen maitoon verrattuna ja hänen ”kahvimaitonsa” tuskin tulee loppumaan jatkossa.

Kuva 6. Plantin mainoksen loppuratkaisu parempaan arkeen (*Planti – parasta kahvissa 2018*).

Lähilukua soveltaen voidaan lähteä tarkastelemaan mainoksen yksityiskohtia ja muodostaa niistä isompi kokonaisuus. Ensiksi tarkastellaan mainoksen tapaa pyrkiä olemaan samaistuttava katsojan silmin, jolla viestitään, että kyseinen tilanne voisi tapahtua kenelle tahansa. Tapahtumapaikkana toimii melko perinteinen skandinaavinen koti sisältäen arkisia peruselementtejä, kuten kodinkoneita, sisustustavaroita ja kahvikuppeja. Pariskunta juo kahvia, käy kaupassa maidon loppuessa ja purkaa ruokaostoksia kuin minä tahansa arkipäivänä. Toisaalta mainoksessa on kenties haluttu tuoda "tuoretta" näkökulmaa perinteiseen suomalaiseen elämään esittelemällä moderni koti ja nuori pariskunta, jonka askareita seurataan. Pariskunnan iän valinnan motiiveja on vaikea lähteä arvailemaan, koska toisaalta nuorella pariskunnalla on voitu pyrkiä vaikuttamaan nuorempiin sukupolviin, mutta toisaalta nuorten henkilöiden käyttäminen mainoksissa on melko yleistä ja sillä voidaan tehdä vaikutusta myös heitä vanhempiin katsojiin.

Mainoksessa on jossain määrin rikottu sukupuolinormeja ikään kuin vaihtamalla perinteisten sukupuoliroolien paikkoja toistensa kanssa. Sekä miehiin että naisiin liittyy tiettyjä stereotyyppioita myös mainosten suhteen. On tiettyjä yleisesti hyvänä pidettyjä arvoja, esimerkiksi "hyvä nainen" harjoittaa itsekontrollia eikä sorru ylensyöntiin. Tietynlainen itsekontrolli yhdistetään ihailtuihin naiseuden normeihin ja voidaan kuvitella, että naisellinen nainen syö vain vähän ja pieniä annoksia kerrallaan. Nainen voidaan ajatella yhteiskunnassamme kurinalaisuuden perikuvaksi, koska itsekontrollin ja naiseuden välillä on siten yhteys (Annala 2018, 50–51). Yleensä miehet voidaan esittää ilman itsekontrollia, kapinallisina ja syömisen normeja rikkovina. (Annala 2018, 11.) Tässä tapauksessa mainoksen miehen ja naisen perinteisiä romutetaan. Naisella ei ole näytä olevan itsekontrollia maidon juomisen suhteen, joka on johtanut siihen, että mieheltä puuttuu maito jatkuvasti. Myös naisen liioiteltu ja pakonomainen mieltymys maitoon voisi olla yleisempää miesten kuin naisten keskuudessa. Mies ikään kuin "kiltisti" antaa naisen toimia näin, ja löytää kaikkia tyydyttävän ratkaisun kaurajuomasta. On myös yleistä, että mainoksissa leikitellään vastakohtilla. (Annala 2018, 39.) Plantin mainoksessa siis kyseisiä vastakohtia ovat esimerkiksi kasvikunnan ja eläinkunnan tuotteet sekä itsekontrolli ja sen puuttuminen.

Samalla ajattelutavalla voitaisiin myöskin tehdä kärjistetty huomio siitä, kuinka naiset yleensä hoitavat ruokaostokset, vaikka tässä tapauksessa siitä huolehtivat sekä mies että nainen. Katsojien mielenkiintoa on kenties pyritty herättämään tällä tekniikalla, ja samalla viestitty moderneista ja innovatiivisista ratkai-

suista, joita kyseinen tuote tarjoaa. Tämä viestin vastaanottaminen riippuu tietysti yksilöstä, hänen asenteistaan sekä subjektiivisista normeista, kuten aiemmin mainittu suunnitellun käyttäytymisen teoriamalli osoittaa.

Mainoksen pariskunnalta puuttuu puherepliikit, ja kommunikointi tapahtuu eleiden ja ilmeiden avulla. Keskustelun puute on korvattu esimerkiksi mykkäelokuville tyypillisellä hilpeällä musiikilla. Myös mainoksen editointia voisi verrastaa mykkäelokuvaan ominaisella tavalla etenevään tapahtumakulkuun. Tämän voisi tulkita haluna tuoda katsojille jonkinnäköistä nostalgian tuntua perinteisyyden/arkisuuden rinnalle kontrastina uudelle perinteitä rikkovalle kauratuotteelle, tai toisaalta se voi olla puhdas tunnelmaa keventävä tyylliseikka.

Yksi tärkeimmistä arkisuuteen liittyvistä yksityiskohdista lienee kuitenkin kahvi ja sen merkityksen tiedostaminen suomalaisessa kulttuurissa. Kahvin kulutus on koko maailman mittakaavalla huippuluokkaa Suomessa. Suomalaiset käyttivät 1900-luvun alussa neljä kiloa kahvia per henkilö, kun taas sama luku oli vuonna 2010 kymmenen kiloa per henkilö. Kahvin nauttimisen oikeuksista on pidetty kiinni myös lakiin nojautuen, sillä Suomi on maailman ainoita maita, joissa kahvitauko on lakisääteinen. (Koivisto 2012, 17). Kahvi on siis saanut vakaan jalansijan suomalaisten keskuudessa. Täten kahviin tarkoitettu maidon korvaava kasvipohjainen tuote on nykyaikaa, mutta sen teeman ja arkisuuden ympärillä pyöriminen vetoaa varmasti moniin suomalaisiin kahvinjuojiin.

Mitä vaikutuksia tällä tuotteella voisi olla kestävyiden eri ulottuvuuksiin? Kahvi itsessään tunnetusti ei ole kovinkaan ympäristöystävällinen tuote, ja se oli pitkään Suomessakin "luksustuote", jota käytettiin vain juhlien ja pyhien aikaan. (Koivisto 2018, 21) Monessa kehittyvässä maassa, missä kahvipapujen viljely yleensä tapahtuu, tämä todellisuus "luksustuotteen" statuksesta pitää yhä paikkansa. Kahvin merkitys globaaleille markkinoille on merkittävä, ja sen markkinahinnan vaihteluilla voi olla merkittäviä seurauksia alkuperämaan talouteen (Maurice & Davis 2011, 7), yhteiskuntaan ja ympäristöön. (Salomone 2003, 299–300.) Näin ollen voidaan pohtia niinkin marginaalisen tuotteen kuin kahviin tarkoitettun kaurajuoman kestävyiden mittaa. Jos kahvi itsessään ei ole kaikin puolin kestävä, niin kuinka kestäviä ovat sen ympärille rakennetut tuotteet? Tämä ei välttämättä johda kuluttajia vähentämään kahvin käyttöä, mutta toisaalta edellisten raporttien perusteella maidon korvaaminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämmällä kaurajuomalla lienee mielekkäämpi ratkaisu myös kulttuurisen kestävyiden kannalta. Eli toisaalta mainos voi ohjata kuluttajaa kohti kestävämpää kulttuuria, mutta perspektiivi muuttuu, kun ajatellaan asiaa laajemmalla mittakaavalla kahvikonteksti huomioiden.

Lopuksi pariskunnan dilemma saa onnellisen päätöksensä. Mies on ostanut kotiin kaurajuomaa ja kaataa sitä tyytyväisenä kahviinsa. Eli voidaan todeta, että pariskunnalle tuskin tulee tulevaisuudessa epämiellyttäviä tilanteita, joissa maito tuntuu aina olevan loppu miehen kahvista. Täten mainoksen pääsanoma "parasta kahvissa" voisi tarkoittaa myös, että kyseinen tuote on ratkaisu arkipäivän ongelmiin kahviin liittyen. Ei ole selvää, onko tarkoitus viestiä kaurajuoman korvattavuudesta myös juotavan maidon vai pelkän kahviin käytettävän maidon suhteen.

Johtopäätökset

Raportissamme on analysoitu joukkoa tunnettujen suomalaisten kauratuotevalmistajien mainoksia kauratuotteista ja peilattu näitä mainoksia kulttuurisen kestävyiden tulkintoihin. Mainonta on vaikuttamisen väline, jolla voi tuoda tietoa uusista vaihtoehdoista kuluttajan käsille, ja neljän edellä analysoidun kauratuo-

temainoskampanjan vaikuttamisen lähtökohdat osoittautuivat jokseenkin erilaisiksi. Kauratuotemarkkinoilla riittää valinnanvaraa, ja vaikka eri yritysten valmistamat tuotteet eivät aivan samanlaisia tietysti olekaan, niin mainonta on keino, jolla kilpailevista yrityksistä voi erottautua. Valitsemiemme mainosten osalta on osoitettavissa pyrkimystä erottautua muista vastaavista tuotteista, sillä keskenään mainosten sanomat ovat huomattavasti toisistaan poikkeavia.

Kyseisillä yrityksillä lienee kaikilla ollut omanlaisensa strategiat kuluttajamarkkinoille tähdätessä uusilla brändeillään. Toisaalta kauemmin markkinoilla olleet brändit ovat varmasti siivittäneet kauratuotesegmentin tunnettavuutta ja kauratuotemarkkinoiden kehitystä. Esimerkiksi Oatly voidaan valikoiduista kauratuotemarkkinoiden brändeistä nähdä yhtenä edelläkävijänä. Tämä kansainvälinen brändi lienee monelle suomalaisellekin tuttu jo vuosien takaa, ja yritys on niittänyt myös paljon julkisuutta. Jos analysoidut Valion, Kaslinkin ja Plantin mainokset voidaan nähdä meijerituotteille vaihtoehtoa markkinoivana, niin Oatlyn tapauksessa voidaan puhua jopa meijerituotteille vastavoimaa markkinoivasta mainonnasta.

Muissa mainoksissa meijeritaloudelle keskeistä lehmän hahmoa ei edes tuoda konkreettisesti esille, mutta Oatlyn mainoksissa lehmäksi pukeutuneen ihmisen esille tuominen pyrkii muistuttamaan tämän hahmon olemassaolosta. Tämä ja meijeritalouden kyseenalaistaminen tuodaan esille niin, että katsoja voi nähdä meijeritalouden provokaation, huumorin ja jopa pilkan kohteena. On kaksijakoista, voidaanko tällaisella mainonnalla edistää transformaatiota kohti kestävämpiä kuluttajavalintoja. Mainonta voi selkeällä meijeriteollisuuden kyseenalaisuuden korostamisella nimenomaan erityisesti herättää ajatuksia omien kuluttajavalintojen kokonaisvaltaisesta kestävydestä. Vastaanottavuuden herättämät reaktiot ovat kuitenkin asia erikseen, ja se riippuu vastaanottajasta. Kuten viestintäprosessimalli osoittaa, yksilön asenteet käyttäytymistään kohtaan ovat usein ristiriitaisia. Toiset saattavat todella olla valmiita muuttaman kuluttajakäyttäytymistään, toiset taas saattavat nähdä mainonnan kyseenalaistavan omia elämäntapoja jopa vihamielisesti. Vaikka mainonta tuottaisi ymmärrystä kestävämpää kuluttajakäyttäytymistä kohtaan, niin kuluttaja ei siis käytännössä välttämättä näin toimisi. Toisaalta kuluttaja voi kyseenalaistaa mainoksessa kerrotun tiedon totuusperää, varsinkin kun myös "vastatuotteita" eli meijerituotteita markkinoidaan aktiivisesti.

Valion, Kaslinkin ja Plantin mainonnassa ei niinkään kyseenalaisteta mainonnan vastaanottajan elämäntapoja, vaan tarjotaan enemmänkin vaihtoehtoja niille. Valion ja Plantin mainonnassa on nähtävissä samanlaisia elementtejä keskenään, sillä molempien tuotteiden mainoksista käyttäjäkokemus välittyy moninaisista henkilöahmoista. Henkilöahmoista on tehty laajasti samaistuttavia. Voisiko tämän tulkita niin, että näin yritetään saavuttaa mahdollisimman laajaa universaalisuutta? Universaalisuutta, jonka piiriin inklusiivisesti suuret asiakaskunnat kuuluisivat, ja että tuotteet olisivat käyttökelpoisia näille asiakaskunnille. Kun vastakkainasettelua meijerituotteisiin ei Oatlyn mainoksiin vastaavalla tavalla ole, niin mainonta ei välttämättä herätä niin suurta ristiriitaa. Ja toisaalta, jos tuote on helposti lähestyttävä, niin yksilö voisi tehdä ostopäätöksen tällaisesta tuotteesta helpommin. Helposti lähestyttävyys voidaan nähdä kestävämmän transformaation edesauttajana.

Kaslinkin mainonnassa on selvästi kyse siitä, mikä on luonnollista. Yltiöseksuaaliset elementit ovat varmasti provosoivia; ei siis ihme, että kyseiset mainokset ovat saaneet paljon huomiota. Ehkei seksuaalisuudentäyteinen viesti ole kuitenkaan kaikkien kuluttajaryhmien vastaanotettavissa, esimerkiksi itsensä arvokonservatiivisiksi mieltävillä potentiaalisilla kuluttajilla. Jollekin tällainen voi taas olla nauruhermoja kutkuttavaa hyväntuulista kaksimielistä huumoria. Ajatuksia mainos herättäneen monella vastaanottajataholla, mutta on eri asia, tuoko tämä edes konkreettista tietoa itse kestävämmästä kulutusikäyttäytymisestä. Sanoma tuntuu olevan abstraktimpi ja vähemmän käsin kosketeltavana kuin muissa analysoiduissa mainoksissa. Kuitenkaan transformaatio kestävämpään kuluttajakäyttäytymiseen ei välttämättä tapahdu pel-

kästään mainostamalla tiettyä tuotetta, vaan strategia voi olla suuremman näkyvyyden saaminen yhteiskunnassa. Kohuttu mainos voi päätyä iltapäivälehtien otsikoihin tai kahvipöytien puheenaiheeksi. Näinkin voidaan saada kuluttajat miettimään valintojensa kestävyyttä, ja brändi lisää samalla tunnettavuuttaan.

Kauratuotteet ovat kuitenkin melko uusi tuotesegmentti kulutuksen valtavirrassa. Yksittäiset brändit yrittävät tehdä itseään tunnetuiksi erilaisin strategioin, mutta kyse on myös koko tuotesegmentin uskottavuudesta. Liika radikaalius tai kuluttajan valinnat kyseenalaistava mainonta yhdellä brändillä saattaa tuottaa mielikuvaa vaikeasti lähestyttävästä ja kyseenalaistettavasta tuotesegmentistä kuluttajan omat lähtökohdat huomioiden.

Oman brändin tuotteen suosiota pyritään vahvistamaan kohdennetulle kuluttajaryhmälle. Joissakin kohdennettu kuluttajaryhmä on universaalimpi kuin toisissa. Pelkästään tai lähinnä kauratuotteisiin keskittyneet yritykset saattaisivat kuitenkin kaiken kaikkiaan olla motivoituneempia edistämään laajempaa kulttuurin muutosta kohti kestävämpää ruokakulttuuria. Valio taas on esimerkki merkittävästä meijeritoimijasta, joten motiivina ei mainoksenkaan perusteella ole horjuttaa ihmisten meijerituotteiden käyttöä vaan tuoda rinnalle vaihtoehtoinen yhtä ”normaali” tuote. Kokonaisuudessaan transformaatiota kestävyteen voisi nähdä parhaiten edistävän tasapainoinen mainonta, joka inhimillisyyden rajoissa samaistuttaa ja yhdistää ihmisiä, ja joiden viesti on se, että kuluttajilla on varaa valita.

Lähteet

- Ajzen, I. (1985) *From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior*. Action Control. SSSP Springer Series in Social Psychology. Springer, Berlin, Heidelberg. Saatavilla osoitteessa https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-69746-3_2, haettu 28.3.2020.
- Ajzen, I. (1991) *The Theory of Planned Behavior*. *Organizational behavior and human decision processes* 50, 179–211. https://www.dphu.org/uploads/attachments/books/books_4931_0.pdf, haettu 23.3.2020.
- AMA (American Marketing Association) (2020) *Advertising*. <https://www.ama.org/topics/advertising>, haettu 23.3.2020.
- Annala, M. (2018) *Television elintarvikemainonta ja sukupuoli – naiseuden ja miehisyyden representatiot 2010-luvun Suomessa*. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104694/978-952-03-0906-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- At School (2017) <https://www.youtube.com/watch?v=Y2G7fbmdtVk>, haettu 26.3.2020.
- Benchaar, C. – Hassanat, F. – Gervais, R. – Chouinard, P. – Julien, C. – Petit, H. & Massé, D. (2013) *Effects of increasing amounts of corn dried distillers grains with solubles in dairy cow diets on methane production, ruminal fermentation, digestion, N balance, and milk production*. *Journal of Dairy Science*, 96(4), 2413–2427. <https://doi.org/10.3168/jds.2012-6037>, haettu 27.3.2020.
- Bordens, K. S. & Horowitz, I. A. (2001) *Social Psychology*. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=234152>, haettu 23.3.2020.
- Copley, P. (2014) *Marketing Communications Management: Analysis, Planning, Implementation*. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=4714331>, haettu 23.3.2020.
- Dessein, J. – Soini, K. – Fairclough, G. & Horlings, L. (toim.) (2015) *Culture in, for and as sustainable development: conclusions from the COST Action IS1007 investigating cultural sustainability*. University of Jyväskylä, Finland.
- Factory Visit (2017) <https://www.youtube.com/watch?v=EF3lZtrhbSA>, haettu 26.3.2020.
- Fedrizzi, F. – Cabana, H. – Ndanga, É. & Cabral, A. (2018) *Biofiltration of methane from cow barns: Effects of climatic conditions and packing bed media acclimatization*. *Waste Management*, 78, 669–676. <https://doi.org/10.1016/j.wasman.2018.06.038>, haettu 27.3.2020.

- Fisher, D. & Frey, N. (2014) *Close Reading and Writing from Sources*. International Reading Association.
- Horton, A. (1991) *Comedy/cinema/theory*. Berkeley: University of California Press. <https://www.fulcrum-org.ezproxy.utu.fi/concern/monographs/5t34sk24r>, haettu 27.3.2020.
- Isohookana, H. (2007) Yrityksen markkinointiviestintä. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.utu.fi/teos/IAJBBXETEF#/kohta:2/piste:b425>, haettu 23.3.2020.
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto (2020) Markkinoinnin hyvä tapa. <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/markkinointi-ja-menettely-asiakassuhteessa/hyva-tapa/>, haettu 26.3.2020.
- Kling, V. (24.10.2019) Miten maidon hiilijalanjälki nollataan? Saatavilla osoitteessa <https://www.valio.fi/yritys/artikkelit/miten-maidon-hiilijalanjalki-nollataan/>, haettu 28.3.2020.
- Koivisto, L. (2012) Mennäänkö kahville? Kahvin merkitys suomalaisessa kulttuurissa. Opinnäytetyö. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111615388>, haettu 26.03.2020
- Koivuranta, E. (27.2.2019) Mitä kauramaidon hiilijalanjäljestä oikeasti tiedetään? Tässä 4 kuumaa kysymystä aiheesta ja asiantuntijoiden vastaukset. <https://yle.fi/uutiset/3-10662961>, haettu 28.3.2020.
- Kotimaisten kielten keskus. Kysymyksiä ja vastauksia. https://www.kotus.fi/nyt/kysymyksiä_ja_vastauksia/nykysanastosta/ihan_kaunis, haettu 25.3.2020.
- Kurki-Suonio, O. (17.9.2019) Oatlyn mainoksesta taas maitoriita Ruotsissa – ”Kaada maito pois” -mainos viittaa vanhaan Systembolagetin kampanjaan. <https://www.marmai.fi/uutiset/oatlyn-mainoksesta-taas-maitoriita-ruotsissa-kaada-maito-pois-mainos-viittaa-vanhaan-systembolagetin-kampanjaan/e28c060a-6e76-4600-91a1-55bcb7a5af98>, haettu 28.3.2020.
- Leskinen, J. (2019) Parittelevat eläimet hämmentävät kaurajuomamainoksessa: "Miten ihmeessä tästä ei vielä nykypäivänä ole kukaan pahoittanut mieltään?". Maaseudun tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/ruoka/artikkeli-1.518860>, haettu 26.3.2020.
- Maurice, N. - Davis, J. (2011) Unravelling the underlying causes of price volatility in world coffee and cocoa commodity markets. Munich Personal RepEc Archive, Paper No. 43813. 1–37.
- McClennen, S. A. (2001) *Close Reading Guide*. <http://www.personal.psu.edu/users/s/a/sam50/close-read.htm>, haettu 19.3.2020.
- McGowan, T. (2017) *Only a joke can save us: a theory of comedy*. Evanston, Ill: Northwestern University Press. Evanston, Illinois. https://www-jstor-org.ezproxy.utu.fi/stable/j.ctv47w7ff.4?refreqid=excelsior%3Aab639e56c1f7790cf7e7b18ca806bf37&seq=15#metadata_info_tab_contents, haettu 27.3.2020.
- Merriam-Webster dictionary: Culture. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/culture>, haettu 22.3.2020.
- Oatly Sustainability Report (2018) <https://www.oatly.com/uploads/attachments/cjzusfwz60ef-matqr5w4b6lgd-oatly-sustainability-report-web-2018-eng.pdf>, haettu 26.3.2020.
- Pelli, P. (2019) Kaurajuomayhtiö Oatly kehottaa kaatamaan maidon viemäriin, ja maito-teollisuus keksii Oatlylle pilkka-nimiä – HS selvitti, mistä Ruotsin maito-sodassa on kyse. Helsingin Sanomat. 8.11.2019. <https://www.hs.fi/talous/art-2000006300196.html>, haettu 26.3.2020.
- Perttula, V. (13.3.2019) Oatlyn Ruotsissa tuomittu kampanja valloitti Helsingin kadut – Oatlyn luova johtaja M&M:n haastattelussa: "Olemme hieman old school -porukkaa". <https://www.marmai.fi/uutiset/oatlyn-ruotsissa-tuomittu-kampanja-valloitti-helsingin-kadut-oatlyn-luova-johtaja-mmn-haastattelussa-olemmehieman-old-school-porukkaa/eecab6de-5951-338c-a444-88fe7670ae10>, haettu 28.3.2020.
- Planti (2018) Planti – parasta kahvissa. <https://www.youtube.com/watch?v=mU1sAhTvWWg>, haettu 26.03.2020.
- Release Party (2017) <https://www.youtube.com/watch?v=PwtHD86dmfc>, haettu 26.3.2020.
- Salomone, R. (2003) Life cycle assessment applied to coffee production: investigating environmental impacts to aid decision making for improvements at company level. *Food, Agriculture & Environment*, Vol. 1(2), 295–300. https://www.researchgate.net/profile/Roberta_Salomone/publication/234591049_Life_Cycle_Assessment_applied_to_coffee_production_investigating_environment

mental_impacts_to_aid_decision_making_for_improvements_at_company_level/links/5710d72e08ae19b18694f93c/Life-Cycle-Assessment-applied-to-coffee-production-investigating-environmental-impacts-to-aid-decision-making-for-improvements-at-company-level.pdf, haettu 29.03.2020.

- Sheth, J. N. – Sethia, N. K. & Srinivas, S. (2011) Mindful consumption: a customer-centric approach to sustainability. *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol. 39 (1), 21–39. DOI:10.1007/s11747-010-0216-3
- Smith, J. – Tyszczuk, R. & Butler, R. (toim.) (2014) *Culture and Climate Change*, 2. Cambridge, United Kingdom. <http://oro.open.ac.uk/42589/>, haettu 28.3.2020.
- Sobal, J. (2005) Men, meat, and marriage: models of masculinity. *Food and Foodways*, Vol. 13 (1–2), 135–158.
- Spurgeon, C. (2004) Review article, *Continuum*. 18(2), 303–309. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1030431042000215077>, haettu 27.3.2020.
- Sunday Drive (2017) <https://www.youtube.com/watch?v=ZeB7-9xxCS4>, haettu 26.3.2020.
- Valio <https://www.valio.fi/yritys/yritystieto/>, haettu 25.3.2020.
- Valio Oddlygood (2020) Valio Oddlygood Barista kaurajuoma. <https://www.youtube.com/watch?v=m1l4foiHkqU>, haettu 25.3.2020.
- Vihavainen, S. (2017) Maito on jättimäinen bisnes ja sen juomista edistetään jopa julkisin varoin, mutta onko siinä järkeä? ”Hyvä ruokavaliota voidaan rakentaa ilman maitoa”. *Helsingin Sanomat*. 5.10.2017. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005395456.html>, haettu 27.3.2020.
- Virtanen, S.-M. (2016) Kuluttajan ostokäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät ja pakonomainen ostokäyttäytyminen. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu, Turku. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104943/Virtanen_Salla-Mari.pdf?sequence=1&isAllowed=y, haettu 23.3.2020.
- Virvilaité, R – Matulevičiené, M. (2013) The Impact of Shocking Advertising to Consumer Buying Behavior. *Economics and Management*, Vol. 18 (1), 134–141. DOI:10.5755/j01.em.18.1.3643.

TUTU1 Tulevaisuusajattelu ja skenaariot

TUTU1 Tulevaisuusajattelu ja skenaariot -opintojakso tarjoaa perustietoa tulevaisuusajattelusta ja ennakoinnista. Opintojaksolla tutustutaan tulevaisuudentutkimuksen keskeisiin käsitteisiin ja tulevaisuusajatteluun. Lisäksi opetellaan skenaariotyöskentelyä. Opintojakson suorittuaan opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä oppiaineen keskeiset toimijat, tulevaisuudentutkimuksen keskeiset kansalliset ja kansainväliset yhteisöt ja hyödyntää niiden tuottamaa materiaalia kurssin tulevaisuustyöskentelyssä. Opiskelija ymmärtää tulevaisuustiedon luonteen ja sen, miten tulevaisuudesta saadaan tietoa. Harjoitustyön hyväksytysti suorittuaan opiskelija osaa soveltaa skenaarioajattelua ja tulevaisuustaulukkomenetelmää tulevaisuuden vaihtoehtojen hahmottamiseen ja pystyy arvioimaan kehitystrendejä.

TUTU1-jakson raportin on arvioinut Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia koulutusyhteisön henkilö **Jari Kolehmainen** Tampereen yliopistosta.

Sanna Nurmilaakson, Liisa Rantakokon, Tommi Rätön, Pyy Smolanderin, Noona Taavelan sekä **Johanna Tevaniemen** kirjoittama 'Kulttuuri hyvinvointivaikuttajana nuorten elämässä Tampereella 2040' -tulevaisuusraportti on ehyt, informatiivinen ja tiivis kokonaisuus, joka tuo uutta tulevaisuussuuntautunutta tietoa tärkeästä aiheesta.

Työssä määritellään hyvin käytetyt keskeiset käsitteet ja tulevaisuustarkastelulle luodaan vahva pohja. Myös tutkimuskysymys on asetettu selkeästi, minkä lisäksi tutkimusprosessia ja -menetelmiä on avattu lukijoille hyvin. Tulevaisuustaulukon avulla laaditut tulevaisuuskuvat ovat kiinnostavia ja niihin perustuvat skenaariot on laadittu hyvin; skenaariot maastoutuvat yksityiskohtien kautta hyvin Tampereeseen luoden tarkastelulle erityistä uskottavuutta. Erikseen on kiitettävä sitä, että työn johtopäätösosoiossa on langanpäitä vedetty yhteen ja pohdittu varsin monipuolisesti.

Kulttuuri hyvinvointivaikuttajana nuorten elämässä Tampereella 2040

Sanna Nurmilaakso, Liisa Rantakokko, Tommi Rättö, Pyy Smolander, Noona Taavela & Johanna Tevaniemi

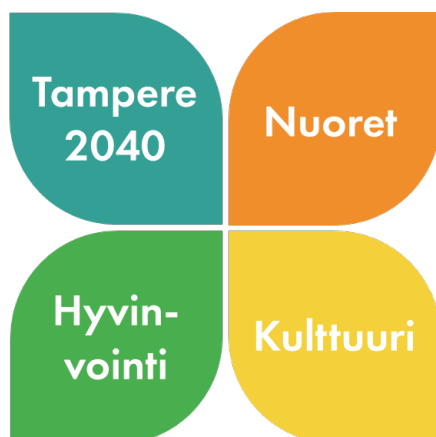
Tampereen kesäyliopisto

Johdanto

Suomi on politiikkaohjelmien ja rakenteiden tasolla taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toiminnan kiinnostavimpia kansainvälisiä esimerkkejä. Olemme edelläkävijöitä erityisesti poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Viimeisen kolmen vuoden aikana tehty valtakunnallinen, poikkihallinnollinen ja monialainen yhteistyö on nostanut kulttuurin tärkeäksi osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Tutkimusten mukaan taiteen ja kulttuurin kokeminen sekä itse tekeminen vaikuttavat positiivisesti koettuun hyvinvointiin, elämänlaatuun ja onnellisuuteen. Kulttuurilla on erityinen merkitys mielekkään elämän, yhteisöllisyyden, merkityksellisyyden, kokemuksen ja osallisuuden mahdollistajana (Kaattari & Suksi, 2019).

Tulevaisuusraportin tavoitteena on selvittää, miten kulttuuri vaikuttaa nuorten hyvinvointiin Tampereella vuonna 2040. Tampereen viimeaikainen nousujohteisuus kulttuurikaupunkina antaa mielenkiintoisen lähtötilanteen aiheen tutkimiseen. Halusimme tutkia ihanteellista tulevaisuutta, jossa nousujohteisuus jatkuu, mutta myös tulevaisuutta, jossa kaikki ei menekään suunnitelmien mukaisesti. Aihe rajautui melkein kuin itsestään nuoriin, sillä kaikki tulevaisuusraporttiryhmän jäsenet kokivat nuorison hyvinvoinnin tutkimisen ja kehittämisen erittäin tärkeäksi.

“Kulttuuri hyvinvointivaikuttajana nuorten elämässä Tampereella 2040” -raportti esittelee kolme erilaista tulevaisuusskenaariota. Keskeiset käsitteet ovat nuoriso, hyvinvointi ja kulttuuri. Keskeisimmiksi muutosilmiöiksi tunnistimme digitalisaation, väestöpohjan muutokset ja monikulttuurisuuden lisääntymisen. Digitalisaatiossa kiinnostaa kulttuurin kuluttamisen ja kulttuuripalveluiden tarjonnan muuttuminen. Väestönkasvu ja monikulttuurisuus puolestaan tuovat useita mahdollisuuksia, mutta myös haasteita. Tarkastelu on rajattu ikäryhmään 15–24-vuotiaat. Skenaarioiden rakentamisessa on hyödynnetty historian ja nykytilan analyysia. Tämän lisäksi raportissa esitellään tutkimusprosessi sekä tutkimusmenetelmät. Tulevaisuustaulukkoon on koottu tulevaisuuden kannalta keskeiset muuttujat ja tutkimuksessa tarkasteltavat muuttujien arvot, joiden pohjalta skenaariot on muodostettu. Päätelmiä-luvussa esitellään havaintoja luoduista skenaarioista.

Aihealueen kuvaus ja nykytila

Keskeiset käsitteet

Nuoret 15–24-vuotiaita

Tässä raportissa tarkoitamme nuorilla YK:n (World Youth Report 2007) määrittelyn mukaisesti 15–24-vuotiaita henkilöitä. Alunperin tilastointitarkoitukseen tehty määrittely hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 1981 (katso A/36/215 ja päätöslauselma 36/28, 1981). Tähän ikähaarukkaan kuuluvat sijoittuvat mielestämme paremmin käsitteeseen nuoret kuin esimerkiksi Suomen nuorisolain (2016) mukainen määrittely, jossa nuorilla tarkoitetaan kaikkia alle 29-vuotiaita, tai Nuorisobarometrin 2018 (2019) määritelmä, jossa perusjoukkona ovat 15–29-vuotiaat nuoret koko maassa, Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Nuoruus on kuitenkin liukuva käsite ja samanikäiset nuoret voivat olla keskenään erilaisissa elämäntilanteissa, kun osa opiskelee tai asuu vielä vanhempiensa kanssa, niin samaan aikaan toiset jo perustavat perhettä ja ovat työelämässä.

Yleisesti mielletään ja ajatellaan nuorten olevan iältään jossain lapsuuden ja aikuisuuden välissä, matkalla aikuisuuteen. Nuorten “välissä olemisesta” Wexler ja Ali Elington (2015) kirjoittavat artikkelissaan, että nuoret eivät ole vielä “valmiita ihmisiä” ja siksi heidän kehittymistään seurataan ja ohjataan, pyrkimyksenä varmistaa heidän kasvavan ja tulevan ”kunnon aikuisiksi”. Raportissamme emme tarkastele aihetta kuitenkaan ohjaavasta näkökulmasta, vaikka joissakin poluissa mainitsemme esim. koulun ja kulttuuriopetukseen liittyvistä hyödyistä.

Hyvinvointi tarkoittaa positiivista mielialaa

Hyvinvointi määritellään positiiviseksi mielialaksi, itsensä toteuttamiseksi tai hyväksi itsetunnoksi (Gissler, Puhakka, Vuori & Karvonen 2006). Aikaisemmin jo Diener (1984) kirjoitti, että psykologisessa kirjallisuudessa ja tieteellisessä tutkimuksessa hyvinvointi tarkoittaa yleensä onnellisuutta, elämään tyytyväisyyttä ja positiivista mielialaa. Kun taas sosiologisessa ja terveystieteellisessä tutkimuksessa hyvinvoinnilla voidaan tarkoittaa jotain muuta, kuten elintasoja, jossa on mukana terveys, yhteisöllisyys sekä sosiaalinen identiteetti (Gissler, Puhakka, Vuori & Karvonen 2006). Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota myös hyvinvoinnin siihen puoleen, jota kuvaavat itsensä toteuttaminen, optimaaliset kokemukset ja oppiminen (Csikszentmihalyi 2005). Huvipuistot, peliautomaatit ja tietokonepelit tuottavat elämyksiä, kuten myös luonto, erilaiset toiminnat ja yhteisölliset kokemukset (Pirnes ja Tiihonen 2010). Liikasen (2010, 37) mukaan hyvinvointi tarkoittaa tasapainoista kokonaisuutta, joka syntyy ihmisen itsensä, hänen läheistensä, lähiympäristön ja palvelujärjestelmän toiminnan sekä yhteiskuntapolitiikan tuloksena. Kaikki nämä lisäävät hyvinvoinnin kokemusta.

Nuorten hyvinvointiin liittyen on huomattu heidän osallistumisessaan vapaaehtoistyöhön, jota lähtökohtaisesti pidetään epäitsekkäänä ja pyyteettömänä toimintana, että osallistumisen ja auttamisen tuoman mielihyvän rinnalle on noussut toisentyypisiä syitä kuten ystävät, uusien asioiden oppiminen ja hauskanpito. Vapaaehtoistyössä toimiminen voi lisätä sekä antajan että vastaanottajan hyvinvointia ja onnellisuutta, mutta myös oma hyöty voi olla toiminnan motivaationa (Pessi 2008). Tällaista voidaan ensisilmäyksellä pitää jopa itsekkäinä motiiveina, mutta Lähteenmaa (1999) on tutkimuksessaan nuorista vapaaehtoisista käyttänyt käsitettä hedonistinen altruismi, joka tiivistää sen, kuinka egoismi ja auttamisen halu voivat olla samanaikaisesti läsnä tuoden molemmille hyvinvointia.

Kulttuuri taiteenlajien harrastuneisuutena

Kulttuuri käsitteenä itsessään on hyvin kompleksinen sekä laaja, ja sen vuoksi kulttuuripolitiikan suurin ongelma. Kulttuuripolitiikka ja kulttuuri sanoina ja käsitteinä vaihtelevat puhujan taustan ja tavoitteen mukaan. (Saukkonen ja Ruusuvirta 2009, 13.) Laajimmillaan kulttuurin määritelmät kattavat kaiken inhimillisen toiminnan. Kulttuuri liitetään tällöin arvoihin, merkityksiin, perinteisiin ja elämänmalleihin. Suppeammin käsitettynä kulttuurilla viitataan lähinnä taiteeseen ja korkeakulttuuriin. (Honkala ja Laitinen 2017) Tässä työssä käytämme kulttuuri-sanaa, kun viittaamme taiteenlajien harrastamiseen sekä kulttuuripalvelujen tarjoamiseen ja käyttämiseen.

Suomessa tuotiin taide- ja kulttuuripalvelut kaikkien saataville yhteiskunnan kehittämisen yhteydessä 1960-luvun lopulta lähtien. Demokraattinen kulttuuripolitiikka tarkoitti taide- ja kulttuuripalvelujen tarjoamista kaikille alueellisista ja sosiaalisista eroista huolimatta, painotettiin omakohtaista tekemistä ja taideharrastamista. Kulttuurista tuli ihmistä ja yhteisöjä ylöspäin rakentavaa toimintaa, elitismistä tavallisten ihmisten arkipäivään. (Pirnes 2008.)

Pirneksen ja Tiihosen (2010) mukaan kulttuurin merkitys kasvaa ennen kaikkea siksi, että sen koetaan antavan lisääntyvässä määrin sisältöä ihmisten elämälle (vrt. hyvinvointi). Elämän merkitykselliseksi kokemisen tarve on siten tämän merkitys- ja kulutusperusteisen kulttuuripolitiikan motivaatioperusta. Puhutaankin sosiokulttuurisesta innostamisesta. (Pirnes ja Tiihonen 2010.)

Kaupunkialueilla voidaan esimerkiksi pyrkiä ohjaamaan liikuntakäyttäytymistä tai parantamaan turvallisuutta ja viihtyvyyttä. Muun muassa nuoret ovat kuitenkin edelläkävijöitä kaupunkitilan ”vääränlaisessa” käytössä, eli he usein käyttävät tilaa toisiin tarkoituksiin kuin mihin se alun perin suunniteltiin. (Reivinen 2013.)

Taiteen soveltavaa käyttöä voivat olla erilaiset kulttuuri-teolliset, sisällöntuotannolliset tai luovan talouden kehittämissyrkimykset. Puhutaan elämyksellisyydestä, mielihyvästä ja nautinnosta liikunta- ja kulttuuriharrasteissa. (Pirnes ja Tiihonen 2010.)

Kulttuurihyvinvoinnin historia ja nykytila

Kohti holistista terveyskäsitystä

Kulttuurin asema hyvinvointivaikuttajana on historiamme aikana vaihdellut. Aikoinaan jo muinaiset intialaiset yhdistivät kulttuurin osaksi terveyttä. Tämä käsitys levisi moninaisten vaiheiden kautta osaksi länsimaista terveyskäsitystä aina keskiajalta valistuksen aikaan asti. 1800-luvun lopulla lääketieteen omaksuttua luonnontieteellisen terveyden mallin, terveys alettiin nähdä sairauden vastakohtana ja kulttuurihyvinvointi unohdettiin noin sadaksi vuodeksi. 1900-luvun lopulla alettiin palata vähitellen ja varovasti takaisin holistiseen yhteiskunnallis-kulttuuriseen terveyskäsitykseen ja sen myötä kulttuuri on jälleen tunnustettu isoksi osaksi hyvinvointiamme. (Hyypä & Liikanen 2005.)

Suomessa luonnontieteellinen terveyskäsitys oli voimissaan noin 50 vuotta 1930–1980, mutta sen jättämät jäljet ovat vielä merkittävässä osassa terveyskäsitystämme (Hyypä & Liikanen 2005). Holistinen terveyskäsitys on kuitenkin nykyään myös laajasti tunnustettu Suomessa. Alueellisesti esimerkiksi Pirkanmaa kokee olevansa kulttuurihyvinvoinnin edelläkävijä, sillä useat alueella tehdyt kulttuurihyvinvointikokeilut, esimerkiksi kulttuurinen vanhustyö, räätälöidyt taide- ja kulttuuripalvelut sekä taide- ja kulttuurikasvatus ovat Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman mukaan (2017) muuttuneet kokeiluista pysyväksi toiminnaksi.

Kulttuurin ja taiteiden vaikutuksesta hyvinvointiin on tehty viime vuosikymmeninä lukemattomia tutkimuksia ja näitä yhteen kokoavia raportteja. World Health Organizationin yli 900 julkaisua ja yli 3000 tutkimusta kokoava taiteiden ja hyvinvoinnin yhteyksiä tutkiva raportti toteaa taiteella olevan sekä ennaltaehkäiseviä ja terveyttä edistäviä vaikutuksia, että paikkansa sairauden hoivassa ja hoidossa (Fancourt ja Finn 2019). Iso-Britanniassa kootussa APPGA-ryhmän (All-Party Parliamentary Group on Arts, Health and Wellbeing) (2017) julkaiseman tutkimuksen mukaan, niin ikään taiteen ja hyvinvoinnin yhteyksiä kartoittavassa raportissa puolestaan todetaan taiteilla olevan yhdenvertaista ja elämän lähtökohtia tasapainottava ja siten hyvinvointia edistävä vaikutus. Vastaavanlaisia tuloksia tavoiteltiin Suomen kulttuurirahaston Myrsky-hankkeen kolmivuotisessa (2008–2011) tulevaisuustyöskentelyssä, jossa tehtiin tulevaisuustyötä tulevaisuusverstaissa. Hankkeessa haluttiin lisätä nuorten hyvinvointia taiteen tekemisen avulla. Siivonen (2010) toteaa hankkeeseen liittyen julkaisussaan, että yksi taiteen vahvuuksista on se, että sen avulla erilaisilla ja eri taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus kohdata tasaveroisina ja tuoda esille omia näkemyksiään maailmasta.

Suomessa nuoria ja nuorten hyvinvointia tutkii Valtion nuorisoneuvosto ja Nuorisotutkimusverkosto. Yhdessä he julkaisevat vuosittain Nuorisobarometrin, jonka aihe vaihtelee. Vuosina 1999 ja 2009 Nuorisobarometrissa on käsitelty kulttuuria sekä nuorten käsitystä kulttuurista. Vuoden 2009 Nuorisobarometrissä todetaan nuorten kokevan taiteen merkittävämmäksi kuin vuoden 1999 barometrissä (Myllyniemi 2009). Tampereen kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2019) toteaa puolestaan suurimman osan nuorista voivan yleisesti ottaen hyvin, sillä nuorten elämäntavat ovat parantuneet.

Tämän päivän tamperelaista kunnianhimoa

Pirkanmaa toteuttaa ja seuraa vuonna 2017 luotua Pirkanmaan alueellista kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa, jossa suositellaan jokaisen ihmisen nauttivan 100 minuuttia taidetta ja kulttuuria viikossa. Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman (2017) yleisenä tavoitteena on mahdollistaa kulttuuristen oikeuksien toteutuminen kaikille pirkanmaalaisille ja siten kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Nuorten aikuisten (suunnitelmassa määriteltäviksi ikävuosiksi 16–24) kohdalla tavoitteena on kannustaa nuoria omaehtoiseen kulttuuriseen toimintaan, lisätä nuorten aikuisten osallisuutta taide- ja kulttuuritoimijoina, lisätä oppilaitosten ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä sekä lisätä taiteen ja kulttuurin käyttöä nuoren aikuisen elämän tukemisessa. Tampereen kaupungin tavoitteena on Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (2019) mukaan lisätä nuorille suunnattua matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaa. Tampereen kaupunki hakee myös parhaillaan EU:n kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026, mitä varten on luotu erillinen kulttuuristrategia. Tampereen kaupungin kulttuuristrategiassa 2030 (2019) mainitaan yhtenä päätavoitteena yhdenvertaisuus ja kulttuurin saavutettavuus. Strategia näkee kulttuurin tuovan merkityksellisyyttä elämään ja tunnistaa kulttuurin merkityksen identiteetin rakentumisessa sekä syrjäytymisen ja muiden sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyssä. Konkreettisesti kulttuurin pariin nuoria Tampereella vie esimerkiksi nuorisopalvelut. He järjestävät nuorisotalojen yhteydessä aktiivisesti nuorten kanssa nuorten haluamia kulttuuritapahtumia, esimerkiksi Herwood-festivaali Hervannan nuorisokeskus Kupolin yhteydessä.

Tampereella kulttuurihyvinvointiin suhtaudutaan tällä hetkellä kunnianhimoisesti ja alueellinen tahtotila on kulttuuripääkaupunki 2026 -hakemusprosessin myötä korkealla. Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma sekä Tampereen kaupungin kulttuuristrategia 2030 ovat molemmat merkkejä tästä. Tämän työn aiheen kannalta nykytila viittaa myönteiseen kehitykseen ainakin lähitulevaisuudessa. Tärkeää on kuitenkin myös, että tulevaisuudessa suunnitelmat muuttuvat teoiksi.

Morfologinen skenaariotyöskentely menetelmänä

Tutkimme kulttuuria hyvinvointivaikuttajana 15–24-vuotiaiden tamperelaisten elämässä vuonna 2040, ja työmme perustuu skenaariotyöskentelyyn. Tässä luvussa kuvaamme tutkimusprosessia ja siinä käytettyjä menetelmiä.

Anita Rubin (2015) määrittelee skenaarion olevan jostain tulevaisuuden tapahtumasta oleva vapaa-muotoinen ja näkemyksellinen tarina, joka perustuu nyt käytettävissä olevalle tiedolle. Tämä tarina kuvaa tulevaisuudentilaa ja viitoittaa vaiheittaisen, kronologisen polun nykyhetken ja tulevaisuudentilan välillä (Rubin 2015). Skenaariot eivät kuitenkaan ole ennusteita tulevaisuudesta, vaan ne ovat perusteltuja tarinoita siitä, minkälainen jokin ilmiö saattaa olla huomenna. On tärkeää, että skenaariot ovat johdonmukaisia, loogisia sekä mahdollisia ja keskittyvät olennaisiin asioihin. (Kyllönen 2011, 98–99)

Työssämme olemme käyttäneet morfologista skenaariotyöskentelyä, eli tulevaisuustaulukkomenetelmää, joka tuottaa tulevaisuuskuvia ja niiden perusteella rakennettavia skenaarioita. Tulevaisuustaulukkomenetelmää on luonnehdittu menetelmäksi, jolla tunnistetaan tutkittavan kohteen kannalta keskeiset muuttajat (toimijat, tapahtumaketjut ja prosessit) ja niiden mahdolliset toteumavaihtoehdot tulevaisuudessa (Rubin 2015).

Lähdimme liikkeelle tutustumalla tutkittavaan ilmiöön lähdekirjallisuutta hyödyntämällä. Toisin sanoen tutkimme, mitä aiheesta on tähän mennessä kirjoitettu, ja sitä kautta hahmottelimme ilmiön historiaa ja nykytilaa. Sen lisäksi määrittelimme keskeiset käsitteet, joita työssämme ovat nuoriso, kulttuuri sekä hyvinvointi (ks. luku Aihealueen kuvaus ja nykytila). Käsitteiden määrittelemisen ja ilmiöön tutustumisen myötä myös tutkimuskysymyksemme tarkentui: Miten kulttuuri vaikuttaa nuoren hyvinvointiin Tampereella vuonna 2040?

Tämän jälkeen pohdimme ja pyrimme tunnistamaan tutkittavaan ilmiöön vaikuttavia muutosvoimia. Hahmottelimme tärkeimpiä osatekijöitä TopTen-listaan yhdessä keskustellen. Osatekijöiden hahmottelun jälkeen tunnistimme ja arvioimme PESTEV-analyysiksi kutsutun työkalun mukaisesti, mitä muutosvoimia voi liittyä kulttuuriin hyvinvointivaikuttajana nuorten elämässä. PESTEV on menetelmä, jolla selvitetään ilmiön poliittista, ekonomista, sosiaalista, teknistä ja ekologista tilaa ja tulevaisuutta sekä arvoja (Laakso & Lehtinen 2014, 16). PESTEV-analyysi toimi työssämme tapana löytää muuttujia tulevaisuustaulukkoon, jonka esittelemme luvussa neljä.

Rakensimme tulevaisuustaulukkoa sijoittamalla siihen keskeisimmiksi arvioimiamme muuttujia ja antamalla kullekin muuttujalle vähintään kolme arvoa, jotka sulkivat toisensa pois. Lisäksi nimesimme muuttajat. Yrjö Seppälän (1983) määritelmän mukaisesti tällaista taulukkoa kutsutaan tulevaisuustaulukoksi, koska sitä voidaan hyödyntää jonkin systeemin tilan kuvaamisessa jonakin tietynä hetkenä – myös tulevaisuudessa. Tulevaisuustaulukko rajaa ja määrittelee tutkimuksen kohteena olevan ilmiön ja tutkimustehävän, sillä taulukkoon sisältyy kaikki ne mahdolliset muuttujien arvot, eli tulevaisuustilat, joita tutkimuksessa tarkastellaan. Sen perusteella voidaan rakentaa erilaisia tulevaisuuskuvia ja niistä edelleen kehityspolkuja. (Seppälä 1983, 24–25) Tulevaisuustaulukossa on olennaista, että muuttujien arvot ovat toisensa poissulkevia, sillä näin tulevaisuuskuvaan ei voi tulla kahta saman muuttujan arvoa (emt. 28).

Tulevaisuustaulukkotyöskentelyä leimaa Seppälän (emt. 20–22) katsannossa kehämäisyys, eli joikaista prosessin vaihetta voidaan ja tulee tarkastella uudestaan. Omassa työssämme tutkimusprosessin kehämäisyys näkyi esimerkiksi siinä, että altistimme tulevaisuustaulukon ensimmäisen version muuttujineen ja niiden arvoineen opiskeluryhmämme iteraatiolle. Tämän palautteen ja ryhmämme keskustelun perusteella päädyimme poistamaan ekologisuutta kuvanneen muuttujan (Tampereen ilmastotoimet) sekä

yhdistämään kaksi kulttuurin kulutusmuotoja kuvannutta arvoa taulukossamme. Näin jäljelle jäi seitsemän muuttajaa ja jokaiselle niistä kolme arvoa.

Rakensimme taulukossa olevien muuttujien ja niiden arvojen perusteella kolme tulevaisuuskuvaa skenaariotyöskentelyn perustaksi: ihanteellisen, uhkaavan ja arvotun. Lehtosen mukaan (2016, 72–75) osa skenaariosta voikin muodostua myönteisten tulevaisuuskuvien perustalle ja osa kielteisten tulevaisuuskuvien varaan. Rakennettavien skenaarioiden on tärkeää poiketa selvästi toisistaan ja edustaa erilaisia kehityspolkuja, sillä tavoitteena on tuottaa vaihtoehtoisia malleja tulevaisuudesta (Kyllönen 2011, 98–99). Päädyimme ihanteellisen, uhkaavan ja arvotun tulevaisuuskuvan luomiseen, koska halusimme rakentaa toisistaan selvästi poikkeavia skenaarioita. Käytännössä valitsimme taulukostamme kullekin tulevaisuuskuvulle lähtökohdan, eli muuttujan ja muuttujan arvon, josta aloitimme tarkastelun. Sen jälkeen etenimme rivi kerrallaan etsien tilanteeseen sopivia muuttujien arvoja. Eri muuttujien arvoja yhdistämällä saimme aikaan tulevaisuuskuvia.

Niille puolestaan kirjoitimme nykyhetken juureutuvan tarinan siitä, kuinka kyseisiin tulevaisuuksiin on päädytty. Työskentelyotettamme voi luonnehtia induktiiviseksi, sillä skenaariomme ovat tulevaisuudesta nykyhetken suuntautuvia. Rubinin (2015) mukaan tällaisesta työskentelytavasta käytetään muun muassa nimitystä 'backcasting'. Keskeistä sille on, että jokin tulevaisuudentila oletetaan toteutuneeksi ja siitä hahmotetaan johdonmukainen polku takaisinpäin kohti nykyhetkeä. Tavoitteena on selvittää sitä, millaisia mahdollisia seuraamuksia eri tapahtumilla voi olla. Backcasting-menetelmällä voidaan kuvailla esimerkiksi odottamattomia, yllättäviä, haluttuja tai pelättyjä tulevaisuuden tiloja ja niihin johtavia syitä. (Rubin 2015.) Tämän työskentelyn perusteella rakentui kolme skenaariota, jotka esittelemme luvussa viisi. Sitä ennen kuitenkin avaamme rakentamaamme tulevaisuustaulukkoa ja perustelemme valitsemiamme muuttujia luvussa neljä.

Tulevaisuustaulukko

Tässä luvussa esittelemme tulevaisuustaulukon, jonka pohjalta erilaiset tulevaisuuskuvat on muodostettu. Taulukkoon valitut muuttujat toimivat pohjana luvussa 5 esiteltäville skenaarioille. Kerromme myös, miten päädyimme valitsemiimme muuttujiin. Tutkittavan kohteen kannalta keskeiset muuttujat, arvot ja skenaariot on kuvattu tulevaisuustaulukossa (taulukko 1). Tulevaisuustaulukon arvojen kuvaus löytyy liitteistä (Liite 1, taulukko 2).

Löysimme valitsemamme muuttujat ja niiden arvot TopTen-listauksen ja PESTEV-analyysin jälkeen käydyissä keskusteluissa. Tarkastelemassamme ikäryhmässä nuorimmat ovat vielä oppivelvollisuuden piirissä. Tämän lisäksi 94 % nuorista jatkoi Suomen virallisen tilaston mukaan (2018) peruskoulun jälkeen tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Koulu voidaan nähdä kodin ulkopuolisena tahona, jolla on mahdollisuudet tavoittaa lähes kaikki nuoret myös peruskoulun jälkeen. Perhetaustasta riippuen koulu voi olla ainoa taho, joka saattaa nuorta kulttuurin pariin. Rahoitusmuoto muuttujana sisältää myös samankaltaisen ajatuksen kuin koulun merkitys kulttuurikasvattajana. Yhteiskunnallisella rahoituksella on mahdollisuus taata kulttuuriharrastus nuorelle taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Näillä molemmilla voi jo aiemmin mainitun APPGA-ryhmän raportin (2017) mukaan todeta olevan elämän lähtökohtia tasoittava ja siten hyvinvointia parantava vaikutus.

Monikulttuurisuuden lisääntyminen oli yksi tunnistetuista muutosilmiöistä. Oletamme siis, että myös ulkomaalaissyntyisten nuorten määrä lisääntyy Tampereella. Nuorten hyvinvoinnin kannalta koimme merkittäväksi muuttujaksi, miten tulevaisuudessa monikulttuurisuus tulee osaksi suomalaista valtakulttuuria.

Kulttuurin yhdenvertaistaiva vaikutus on myös tässä oleellinen. Koimme myös merkittäväksi kulttuurihyvinvoinnin eteen tehtyjen tekojen toimivuuden. Toisin sanoen, saavuttavatko kulttuurihyvinvoinnin eteen tehdyt konkreettiset toimet niiden kohderyhmät ja asetetut tavoitteet vai jäävätkö suunnitelmat ja suuret puheet vain suuriksi puheiksi. Tämän muuttujan eri arvoilla on tarkoitus selvittää myös tulevaisuuksia, joissa kulttuurihyvinvoinnin eteen tehdyt teot eivät löydä kohderyhmäänsä.

Kulttuurin kulutusmuotoihin liittyen löysimme kaksi olennaiseksi koettua muuttujaa. Ensimmäinen on kulttuurin kulutusmuotojen sosiaalinen ulottuvuus. Olennaista on, tapahtuuko tulevaisuuden kulttuurin kuluttaminen yksin vai korostuuko yhteisöllinen kuluttaminen. Kulttuurin vaikutus koettuun hyvinvointiin painottuu suuresti taideharrastusten yhteisöllisyyteen, minkä vuoksi sosiaalinen ulottuvuus on tärkeä. Toinen kulutusmuotoihin liittyvä muuttuja on kulutusmuotojen monipuolisuus. Toisin sanoen, onko meillä tulevaisuudessa täysin uudenlaisia formaatteja ja mikä näiden formaattien suhde on jo olemassa oleviin kulutusmuotoihin. Pohdinnan jälkeen sisällytimme tähän muuttujaan myös, millainen vaikutus kulutusmuodolla on kuluttajaan. Muuttujassa on läsnä muutosilmiöksi tunnistettu digitalisaatio ja sen mahdolliset vaikutukset kulutusmuotojen monipuolistajana tai yhdenmukaistajana.

Viimeiseksi muuttujaksi valitsimme kulttuurin arvostuksen. Tämä yleisen tason muuttuja luonnollisesti vaikuttaa myös nuorten kulttuurihyvinvointiin, ja koimme sen merkittäväksi etenkin alueellisen tahtotilan kehityksen kannalta.

Näiden muuttujien arvoja yhdistelemällä loimme kolme erilaista tulevaisuuskuvaavaa. Ensimmäisestä tulevaisuudenkuvasta päätimme tehdä leimallisen kulttuurimyönteisen; valitsimme siihen muuttujien arvoja, joissa kulttuuria arvostetaan, sen pariin löytää helposti, tarjonta on monipuolista, kuluttamisen tapoja on monia ja jossa koululla on aktiivinen rooli ja monikulttuurisuus nähdään rikkautena. Toisesta tulevaisuudenkuvasta halusimme rakentaa selvästi erilaisen ensimmäiseen nähden ja valitsimme siihen individualistisen vireen, jossa yhteiskunta ei tue kulttuuria ja kulttuurin arvostus laskee. Kolmannen tulevaisuudenkuvan arvoimme, jotta saisimme siitä kahteen muuhun nähden erilaisen ja satunnaisen. Näiden kolmen tulevaisuudenkuvan rakentuminen muuttujien arvoista on esitetty alla olevassa taulukossa eri värein. Tulevaisuudenkuvien pohjalta kirjoitimme kolme erilaista skenaariota, jotka esittelemme luvussa viisi.

Taulukko 1. Tulevaisuustaulukko.

Miten kulttuuri vaikuttaa nuorten hyvinvointiin Tampereella 2040?				
PESTEV	Muuttajat	Vaihtoehto A	Vaihtoehto B	Vaihtoehto C
Poliittinen	Kulttuurikasvatus koulussa	Kouluissa on aktiivista kulttuurikasvatusta.	Kulttuurikasvatus jää perheiden vastuulle.	Koulussa esiintyy jossain määrin kulttuurikasvatusta.
Ekonominen	Rahoitusmuoto	Yhteiskunta mahdollistaa kaikille tasapuolisesti	Yksityinen rahoitus	Useita rahoitustapoja
Sosiaalinen	Monikulttuurisuus Tampereella	Monikulttuurisuus rikkautta, valtakulttuuri omaksuu elementtejä	Yksi valtakulttuuri, syö kaiken	Yksi valtakulttuuri, eriytyviä vähemmistöjä
Sosiaalinen	Saavutettavuus	Helposti kaikkien ulottuvilla	Palvelut eivät löydä käyttäjiä / käyttäjät eivät löydä palveluita	Osa löytää palvelut, osa ei
Sosiaalinen	Kulutusmuodot	Yksilöllinen kuluttaminen vallitseva	Yhteisöllinen tapa vallitseva	Yksilöllinen ja yhteisöllinen kuluttaminen
Teknologinen	Kulutusmuotojen monipuolisuus	Tarjonta monipuolistuu, nuoret aktiivisia kulttuurin tuottajia	Tarjonta yksipuolistuu, teknologia passiivoi	Säilyy ennallaan (osa tuottaa, valtaosa kuluttaa)
Arvoihin liittyvä	Kulttuurin ja luovuuden arvostus	Kulttuuripääomaa arvostetaan enemmän	Kulttuuria ei arvosteta, yhteiskunnallisesta tuesta säästetään	Ristiriitaisia näkemyksiä kulttuurin arvokkuudesta

- Kulttuuri voimaannuttaa nuoria
- Yksin virtuaalimaailmassa
- Monikulttuurinen Manse kaipaa koordinaatiota

Kulttuurin hyvinvointivaikutusten kolme tulevaisuutta

Tulevaisuusryhmässämme käytyjen keskustelujen ja pohdintojen tuloksena syntyi tekemämme tulevaisuustaulukon (luku Tulevaisuustaulukko) perusteella kolme skenaarioita, jotka esittelemme tässä luvussa. Keskusteluissa lähtökohtana olivat seitsemän muuttujaa toteumavaihtoehtoineen ja niistä rakennetut kolme tulevaisuudenkuvaa. Tuloksiksi valikoituneet skenaariot ovat: Kulttuuri voimaannuttaa nuoria, Yksin virtuaalimaailmassa ja Monikulttuurinen Manse kaipaa koordinaatiota. Näistä ensimmäinen perustuu taulukosta valittuihin kulttuurimyönteisiin arvoihin, toinen negatiivissävytteisiin, individualismia ja yhteiskunnan vähäistä osallistumista korostaviin arvoihin ja kolmas skenaario on arvottu. Jokaisessa skenaariossa näkyvät eri painoituksin ne asiat, joiden uskomme olevan keskeisimpiä muutosilmiöitä tutkittavan ilmiön taustalla: digitalisaatio, väestöpohjan muutokset ja monikulttuurisuuden lisääntyminen.

Kulttuuri voimaannuttaa nuoria

- Tampere tavoittelee edelläkävijän asemaa kulttuurihyvinvointikaupunkina ja kulttuurihyvinvointisuunnitelmista keskeinen osa kaupungin strategiaa
- Tampere Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuonna 2026
- kulttuuripääomaa arvostetaan ja monikulttuurisuus nähdään arvokkaana lisänä tuottamaan hyvinvointia tasapuolisesti eri väestöryhmille
- hyvinvointivaikutukset nuorille on selvästi nähtävissä mm. osallisuus on keskeistä ja itsensä ilmaiseminen ja hyväksytyksi tuleminen kokemus kantaa nuoria ja vahvistaa heidän yksilöllistä identiteettiään

Yksin virtuaalimaailmassa

- Suomessa alkaa muodostua voimakas konservatiivit-liberaalit vastakkainasettelu ja kulttuurin valtion tuki siirtyi kulttuurista kansallisperinnön ylläpitoon
- Tamperetta ei valittu vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi
- uudet interaktiiviset peliformaatit ja virtuaalitodellisuusperhaiset alustat ovat kulttuurin kulutuksen valtamuoto
- matalan kynnyksen sisällöntuotannon myötä nuorten muu harrastaminen on merkittävästi vähentynyt
- uhkaa nuorten yhteisöllisyyden kokemuksen vahvistumista ja monikulttuuristen nuorten kotoutumista

Monikulttuurinen Manse kaipaa koordinaatiota

- edetään positiivisessa ilmapiirissä, mutta joitakin epäonnistumisia tapahtuu, jotka mahdollistaa ongelmia kulttuuripalveluiden kehittämisessä Tampereella
- pienin askelin eteenpäin ja välillä jopa isoin askelin taaksepäin tai sivupuolelle (kuten nykypäivänä)
- Tampere on muuttovoittokaupunki vuosikymmenien ajan
- kulttuurikasvatus on säilynyt koulujen tehtävänä jossain määrin ja monikulttuurisuus on tuonut vivahteita valtakulttuuriin
- tärkeät arvot vahvistavat hieman hyvinvoinnin vaikutuksia nuorilla Tampereella, mutta haasteena kulttuuripalveluissa on sirpaleisuus

Skenaario 1: Kulttuuri voimaannuttaa nuoria

Tampere tavoitteli edelläkävijän asemaa kulttuurihyvinvointikaupunkina jo 2020-luvulla. Kulttuurihyvinvointikokeilujen myötä kulttuurihyvinvointisuunnitelmista tuli keskeinen osa kaupungin strategiaa, joka vahvistui entisestään Tampereen tullessa valituksi Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuonna 2026. Kulttuuri-innostus oli kovassa nosteessa etenkin päättäjien ja viranomaisten suunnitelmissa.

Asiantuntijat pitivät tärkeänä kulttuurin monimuotoisuuden arvostamista, ja kouluissa kannustettiin nuoria rohkeasti ja ennakkoluulottomasti kokeilemaan itselleen vieraita taiteen ja kulttuurin muotoja sekä itseilmaisua. Tampereen strateginen malli vakiintui ensin Suomeen 2030, sittemmin voimakkaan pr-työn seurauksena malli sai osakseen myös kansainvälistä huomiota. Kulttuurin kestävä tulevaisuus tavoiteltiin vakuuttavien tuloksin nimenomaan lasten ja nuorten altistamisella, osallistamisella ja sitouttamisella kaupungin kulttuuritoimintaan. Vastustustakin esiintyi, kuten kaikessa muutoksessa. Kaupungin päättäväinen toiminta muodostui kuitenkin itseään toteuttavaksi ennusteeksi, ja kulttuurin arvostamisesta muodostui osa tamperelaisuutta 2030-luvulla.

Tampere kasvoi muuttovoittajana entisestään, osin maalta kaupunkiin parempien työolojen perässä muuttavien suomalaisten, osin ulkomailta maahan tulleiden opiskelijoiden, työntekijöiden ja turvapaikanhakijoiden myötä. Ennakkoluulot vieraita kulttuureja kohtaan karisi sitä mukaa, kun kielitaito ei ollut esteenä kommunikaatiolle ja ulkomaalaistaustaisia vaikuttajia nousi näkyviin rooliin suomalaisessa kulttuuri- ja urheiluelämässä.

Kulttuuri on aktiivinen osa tamperelaisnuoren elämää: kulutusmuodot vaihtelevat yksityisen ja yhteisöllisen välillä. Jo 2010-luvulla alkanut kuvien ja videoiden jakaminen kehittyi 2020-luvulla julkisesta varsin rajatuksi, jolloin sisällöstä tuli henkilökohtaisempaa ja merkityksellisempää, kohdeyleisöstä puolestaan valikoidumpaa. Sovellusten takana jylläävä amerikkalainen tekoäly poimii nimettömästi taitavat sisällöntuottajat ja ehdottaa heille kaupallista yhteistyötä. Lisätyn todellisuuden tekniikat kehittyivät sovelluskilpailujen kiihtyessä seuraavalla vuosikymmenellä. Käyttäjät saattoi sijoittaa omat kasvonsa tunnettuun taideteokseen, musiikkivideoon tai elokuvakohtaukseen tai rikastaa ympäröivää todellisuutta rikkain pelillisin elementein. Pelikulttuuri kehittyi sosiaaliseen suuntaan, mikä pelasti ennen syrjäytymisuhassa olleita nuoria.

Itsensä ilmaiseminen ja hyväksytyksi tuleminen kokemus kantaa nuoria ja vahvistaa heidän yksilöllistä identiteettiään. Massaan hukkimista pyritään välttämään etsimällä persoonallisia ilmaisutapoja ja toisaalta rajaamalla omia verkostoja. Osalle merkityksellinen ihmisjoukko koostuu edelleen lähellä asuvista samankäisistä toiminnan ja vuorovaikutuksen välityksellä, osalla taas puhtaasti digitaaliseen viestintään rakentuvista virtuaaliyhteisöistä. Kulttuuri mahdollistaa merkityksellisyyden kokemuksen kasvottomien koneiden maailmassa.

Osallisuus on keskeistä myös perinteisissä kulttuuri-instituutioissa, kuten teatterissa ja museoissa. Museopedagogiikassa hyödynnetään monipuolista esitysteknologiaa, mikä elämyksellisyydessään houkuttelee myös nuoria. Uutena kulttuurimuotona on vahvistunut digitaalisen median avulla koolle kutsutut maksuttomat pop-up -pajat, joita eri alojen osaajat ja harrastajat kutsuvat koolle eri puolilla kaupunkia. Aihepiirit vaihtelevat laidasta laitaan ja oppilaat saavat kouluissa tehtäväkseen järjestää ja osallistua toisensa pajoihin. Kulttuuri kehittyi ainutkertaisempaan suuntaan, mikä ilmenee kertaluontoisissa työpajoissa, mutta myös pienille kohderyhmille lähetetyissä multimediatuotteissa. Yhteiskunta tukee kulttuuritoimijoita, mutta osittain harrastajat tuottavat kulttuuria toisilleen ilman sitoutumista.

Koulujen rooliksi on vakiintunut opettaa ”sitä, mitä ei internetistä löydä ja mihin koneet eivät pysty”, ja kulttuurikasvatus on noussut yhdeksi koulun tärkeistä sisällöistä ihmissuhdetaitojen ja ajattelutaitojen ohella. Kulttuurikasvatuksella pyritään löytämään jokaiselle nuorelle tapoja toteuttaa itseään positiivisessa hengessä elämän lähtökohdista riippumatta.

Skenaario 2: Yksin virtuaalimaailmassa

2020-luvulla Suomen politiikka otti voimakkaita askelia Yhdysvaltojen suuntaan ja Suomeen alkoi muodostua voimakas konservatiivit–liberaalit–vastakkainasettelu. Kansallismielisen konservatiivihallituksen ollessa vallassa 2023–2031 kulttuurin valtiontukia leikattiin merkittävästi, minkä jälkeen valtion vähäinen tuki kulttuurille on mennyt lähes kokonaisuudessaan kansallisperinnön ylläpitoon. Globaali ekologinen kriisi alkoi kärjistyä 2030-luvulla ja on johtanut suureen maailmanlaajuiseen muuttoaaltoon. Osittain tämän vuoksi kulttuurin rahoitusta ei ole onnistuttu palauttamaan. Tampereen väkiluku on kasvanut merkittävästi ja väestöpohja monimuotoistunut. Kahtiajakautuneen poliittisen ilmapiirin vuoksi maahanmuuttajien kotoutuminen on ollut haastavaa. Maahanmuuttovastaisuus on voimistunut ja nostanut kantaväestön keskuudessa ”perinteisen” suomalaisen kulttuurin asemaa. Tampereetta ei valittu vuoden 2026 kulttuuripääkau-

pungiksi vaan tuon tittelin vei Oulu. Kunnianhimoisista puheista huolimatta suurin osa kulttuuripääkaupunkiin liittyneistä hankkeista lopahti tittelin menetyksen myötä. Vähitellen Tampereen paikallinen halukkuus olla kulttuurihyvinvoinnin edelläkävijä hiipui yhteiskunnallisen tahtotilan muutoksen myötä.

2030-luvun alussa isot viihdeteollisuuden tuotantoyhtiöt alkoivat panostaa virtuaalimaailmoissa koettuun tarinankerrontaan ja uudenlaisten interaktiivisten peliformaattien kehittämiseen. Nämä uudet formaatit haastoivat televisiosarjat ja elokuvat, joiden suosio on merkittävästi laskenut. 2030-luvun puolivälin jälkeen ne vakinaistivat asemansa kulttuurinkulutuksen huipulla.

Vuonna 2040 uudet interaktiiviset peliformaatit ja virtuaaliodellisuusperustaiset alustat ovat kulttuurin kulutuksen valtamuoto etenkin nuorten keskuudessa. Uudet kulutustavat mahdollistavat monipuolisen matkan kynnyksen sisällöntuotannon, minkä myötä nuorten muu harrastaminen on merkittävästi vähentynyt. Tuotetun sisällön merkittävyys koetaan kuitenkin vähäiseksi ja yleisesti ottaen ajatellaan, että uudet teknologiat ovat yksipuolistaneet ja passivoineet nuoria kulttuurin tuottajina. Kulttuuria koetaan ja tuotetaan fyysisesti yksin omassa tilassa vaikka digitaalinen maailma mahdollistaakin sosiaalisen kontaktin. Tekoälyn kehityksen myötä tuo sosiaalisuus ei aina kuitenkaan ole aidon ihmisen kanssa koettua. Uudet formaatit ovat muuttaneet sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden käsitteitä ja kokemustapoja niin radikaalisti, että yhä useammalla nuorella on ongelmia perinteisissä sosiaalisissa tilanteissa. Tämän vuoksi koulun rooli sosiaalisten taitojen oppimisessa on kasvanut merkittävästi nopeassa ajassa, minkä seurauksena oppimistulokset ovat perinteisillä mittareilla heikentyneet. Uusien kulutusformaattien suosion nopea nousu on aiheuttanut kuilun nuorten ja päättävien aikuisten välille, jolloin konkreettiset toimet nuorten kulttuurin tukemiseksi eivät ole saavuttaneet kohderyhmää.

Digitaalisia kulttuurinkokemisalustoja pyörittää muutama kilpaileva yksityinen yritys, mikä on johtanut myös uudenlaisiin sosiaalisiin ongelmiin. Alustoilla on omat imagonsa, käyttäjäkuntansa ja hintaluokkansa. Yhdenvertaiset lähtökohdat kaikille nuorille kulttuurin kokijoina on erittäin haastava tarjota ja oma/perheen varallisuus vaikuttaa nuorten kulttuurin kokemiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Nuorten kulttuurikasvatus kouluissa on yhteiskunnallisen tahtotilan vuoksi vähäistä ja painottuu lähinnä valinnaiseksi muutettujen taideaineiden opetuksen yhteyteen. Perinteiset korkeakulttuurin muodot kuten taidemuseot, teatteri ja klassinen musiikki ovat menettäneet rahoituksen lisäksi myös arvostusta eivätkä tavoita nuoria ilman vanhempien aktiivisuutta tai merkittävää rahallista panostusta. Suurin osa nuorista ei kuitenkaan koe tätä ongelmalliseksi, sillä kulttuuri ja sosiaalinen kanssakäyminen vapaa-ajalla koetaan merkittävimmäksi digitaalisessa ympäristössä.

Vastapainona digitaaliselle kulttuurin kokemiselle ja Suomen poliittiselle ilmapiirille Tampereelle on muodostunut etenkin etnisten vähemmistöjen keskuudessa tiiviitä yhteisöjä, joissa on täysin omanlaisensa alakulttuuri. Nämä yhteisöt järjestävät aktiivisesti omia tapahtumia ja kaupunkifestivaaleja, joissa teemana on usein oman alkuperäiskulttuurin esiintuominen ja pyrkimys kulttuuriseen moninaisuuteen.

Kulttuurin kuluttamisen digitaalinen murros on muuttanut perustavanlaatuisesti tapaa, jolla kulttuuri vaikuttaa nuoren elämään. Murroksen myötä individualismi ja ihmisen vastuu itsestään on kasvanut merkittävästi, kun hyvinvointivaltion rakenteet eivät ole pysyneet kehityksen perässä.

Skenaario 3: Monikulttuurinen Manse kaipaa koordinaatiota

Vuonna 2040 Tampere on ollut muuttovoittokaupunki vuosikymmenien ajan, ja syntyperäisten tampere-laisten sekä maakunnista kotoisin olevan kantasuomalaisen väestön lisäksi esimerkiksi nigerialaisten, kiinalaisten, intialaisten ja Lähi-idästä juuriltaan olevien osuus on merkittävä. Osa juuriltaan maahanmuuttajataustaisia olevien perheistä ovat asuneet Tampereella jo 2000-luvun alkupuolelta ja suurin osa 2020-luvulta alkaen, ja 15–24-vuotiaiden piirissä on kyse jo kolmannesta sukupolvesta Pirkanmaalla. Tämän vuoksi eri etnisistä taustoista tulevat nuoret kokevat itsensä vahvasti tamperelaisiksi, ja monikulttuurisuus on niin itsestään selvä osa kaupunkia ja nuorten arkea, että rasistinen ajattelu tuntuu samalta kuin lankapuhelin 2020-luvulla. Uusien kulttuurimuotojen määrä on lisääntynyt merkittävästi ja erityisesti Lähi-idästä tulleet elementit ovat tulleet sulavaksi osaksi valtavirtakulttuuria. Tätä ilmentää Viikinsaressa järjestettävien, päihteettömien arabi-pop-festivaalien vakiintuminen kiinteäksi osaksi juhannusfestivaalien genreä.

Alkuperäisesti yhteisöllisistä kulttuureista kotoisin olevat asukkaat ovat tuoneet mm. perhekeskeisiä kulutustapoja tamperelaiseen kulttuurimaisemaan. Yhteisöllinen tapa harrastaa kulttuuria onkin vallitsevin, ja esimerkiksi Tampereen messukeskuksen pihassa on aloitettu vanhojen, 2020-luvulta peräisin olevien Netflix-klassikkosarjojen ulkoilmanäytökset, joihin nuoret tulevat ystävineen ja perheineen ratikalla ja joihin yhdistyy tamperelaisten, eurooppalaisten ja nigerialaisten ruokien tori. Toisaalta siihen ei ole tullut kahdessa kymmenessä vuodessa muutosta, että kulttuuria tuottaa pieni osa, kun suurempi joukko nuoria toimii pelkästään sen kuluttajina.

Kouluilla on edelleen jonkin verran merkitystä kulttuurikasvattajina. Erityisesti monikulttuurisuuden huomioiva kulttuurikasvatus kuuluu opetussuunnitelmaan, ja oppilaitokset ja kulttuuri-toimijat tekevät melko säännöllistä, joskin pienimuotoista kaupallista yhteistyötä. Vuonna 2040 Tampereen kouluissa on jo noin kymmenen vuoden ajan hyödynnetty kansainväliseltä toimijalta ostettua pelimusiikkisuunnittelun vr-kursseja.

Tampereen kuntatalous on ollut yli kahden vuosikymmenen ajan tiukka, ja säästöjä on haettu myös kulttuurista, kuten muissakin kunnissa Suomessa. Pieni julkisen rahoituksen osuus on palannut 2030-luvulla tapahtuneen notkahduksen jälkeen, mutta sen rinnalla on esimerkiksi säätiöiden kautta erityisesti nuorten kulttuurille suunnattu rahoitus ollut suhteessa merkittävää. Säätiöiden toimintaa puolestaan ovat jo vuosien ajan tukeneet bioteknologiayritykset osana yhteiskuntavastuutoimiaan. Julkisen talouden pitkään jatkuneet haasteet ovat pakottaneet kulttuuri-toimijoita etsimään uusia rahoitusmuotoja, kuten kansainvälinen joukkorahoitus.

Vuonna 2040 haasteena Tampereen kulttuuripalveluissa on sirpaleisuus, sillä yhteiskunnan monimuotoistumisen myötä niin sanottua yhtenäiskulttuuria ei enää ole. Palveluita ja harrastusmahdollisuuksia on paljon ja ne ovat niin hajallaan, että nuori kuntalainen tarvitsee erityistä henkistä pääomaa navigoidakseen niiden piiriin. Kaikki nuoret eivät siten löydä kulttuuriharrastuksia ja itselleen sopivia palveluita, mistä aiheutuu palveluiden tyhjäkäyntiä. Tamperelaisten nuorten keskuudessa näkyy myös suomalaisen yhteiskunnan kipeä kohta: kaikki eivät saa yhdenvertaista tukea perheeltään kulttuuripalveluiden ja harrastusten piiriin löytämisessä, koska perheissä on ylisukupolvista huono-osaisuutta ja mahdollisuuksien kaventu-mista. Tampereen kaupungin vuonna 2019 laatima kulttuuristrategia vuodelle 2030 ei siten täysin onnistunut lunastamaan lupauksiaan yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Huono-osaisuuden taustalla on jo vuonna 2020 nähtävissä ollut nuorten mielenterveysongelmien merkittävä kasvu ja pahoinvointi, joka ilmeni muun muassa ahdistuksena, päihdeongelmina, elämänpiirin kaatumisena ja asosiaalisena käytöksenä yhteiskuntaa kohtaan. Kyseisen sukupolvi on myös kokenut voimakkaammin ympäristöongelmien, identiteettipaineiden ja epäselvän tulevaisuuden aiheuttaman tuskan. Yhteiskunta ei ole täysin onnistunut kahdenkymmenen vuoden aikana tukemaan mielenterveyden haasteista toipumisessa ja niiden ennaltaehkäisyssä, mikä heijastuu myös seuraavaan sukupolveen. Tällä on yhtenä keskeisenä tekijänä ollut merkitystä sille, että kulttuurin ja luovuuden yhteiskunnallinen arvostus on riitasointuista vuonna 2040. Osa tamperelaisista harrastaa ja haluaisi tukea sitä, kun samaan aikaan osa näkee sen täysin merkityksettömänä asiana.

Päätelmiä

Skenaarioiden analysointia

Raportissa luodaan kuvaa siitä, millaiset kulttuurin hyvinvointivaikutukset voisivat olla nuorten elämässä Tampereella vuonna 2040. Suuriksi muutosilmiöiksi määriteltiin digitalisaatio, väestöpohjan muutokset ja monikulttuurisuuden lisääntyminen. Muutosilmiöiden kehityksen katsottiin vaikuttavan siihen, miten ja millaisiksi kulttuurin vaikutukset nuorten hyvinvointiin Tampereella muodostuisivat kahdenkymmenen vuoden kuluessa. Vaikka yllämainitut muutosilmiöt ovat perusmuutoksia, vakioita, ja näin jo olemassa olevia, on niillä kuitenkin tärkeä rooli tutkimuksessamme. Digitalisaation kehitys mahdollistaa erilaisten kulttuuripalveluiden kehittämisen ja muokkaamisen sekä niiden tuottamisen ja käyttämisen. Väestöpohjan kasvu ja muutokset alueella, vaikuttavat myös suuresti kulttuurin tuottamiseen ja käytön muodostumiseen tulevaisuudessa. Kaksikymmentä vuotta eteenpäin ei kaikkien asioiden kehityskulussa ole ajallisesti kovinkaan pitkä aika ja mikäli tutkimuksessa mainittujen muutosilmiöiden kehityksen vauhdissa tai suunnassa tapahtuisi muutoksia, eivät niiden vaikutukset luonnollisestikaan olisi kovin suuria tutkimuskysymyksen kannalta. Lisäksi myös Tampereen kaupungin poliittiset päätökset ja tahtotila niin julkisten palveluiden suhteen, ja tutkimuksemme yhteydessä lähinnä kulttuuripalveluiden, kuin myös kaupungin väestöpohjaan, ovat keskeisessä roolissa tulevaisuuden kulttuuritarjonnassa ja -muodoissa.

Skenaariotyöskentelyn tuloksena saatiin kolme tulevaisuuskuvaa kehityspolkuineen kulttuurin hyvinvointivaikutuksista nuorten elämässä vuonna 2040. Kulttuuri voimaannuttaa nuoria on ensimmäinen skenaario ja siinä muuttajien arvot toteutuvat suotuisasti ja kulttuuritarjonnan ja -käytön monipuolistuminen on selkeästi nähtävissä. Kulttuuripääomaa arvostetaan ja monikulttuurisuus nähdään arvokkaana lisänä tuottamaan hyvinvointia tasapuolisesti eri väestöryhmille. Hyvinvointivaikutukset nuorille on selvästi nähtävissä skenaariossa ja tulevaisuus on mitä suuremmassa määrin toivottava heidän kannaltaan.

Toinen skenaario Yksin virtuaalimaailmassa oli lähtökohdiltaan vastakkainen ensimmäiselle skenaariolle. Skenaarion tulevaisuuskuva on sulkeutuva ja vetäytyvä jo nykyhetkestäkin katsottuna. Vaikka skenaariossa tapahtuva kulttuurin kulutuksen digitaalinen murros voisi tuoda paljon myös hienoja asioita mukaan, tulisi samalla olla tietoinen digiajan vaikutuksista sosiaaliseen kanssakäymiseen ja muistaa myös kulttuuriharrastusten tuomat yhteisöllisyyden edut. Uhkakuvat nuorten yhteisöllisyyden heikentymisestä ja monikulttuuristen nuorten syrjäytymisestä toteutuvat skenaariossa, vaikka niistä olikin saatu jo 2010-luvulla onnistuneita tuloksia muun muassa Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman (2017) mukaan.

Tutkimuksemme kolmannessa skenaariossa, joka on ryhmämme ainut arvottu skenaario, on lopputulos hyvin BAU-, eli business as usual -tyyppinen skenaario. Monikulttuurinen Manse kaipaa koordinaatiota -skenaariossa on osin positiivinen ilmapiiri, mutta joitakin epäonnistumisia on tulevaisuuden polulla tapahtunut, mikä on johtanut ongelmiin kulttuuripalveluiden kehittämisessä Tampereella. Tämä on tälle BAU-skenaariolle luontevaa, koska näinhän se on myös nykyhetkessä, pienin askelin eteenpäin ja välillä jopa isoin askelin taaksepäin tai sivupoluille. Kulttuurikasvatus on säilynyt koulujen tehtävänä jossain määrin ja monikulttuurisuus on tuonut vivahteita valtakulttuuriin. Nämä molemmat tärkeät arvot skenaariossa vahvistavat vähän, mutta vahvistavat kuitenkin, hyvinvoinnin vaikutuksia nuorilla Tampereella.

Motto ja toimenpiteet

Haluttu tulevaisuus tutkimuskysymykseemme “Miten kulttuuri vaikuttaa nuoren hyvinvointiin Tampereella vuonna 2040?” olisi sellainen, missä mennään selkeästi eteenpäin, ei ehkä torvet soiden, mutta kuitenkin edetään ja kehitytään. Nuorten hyvinvointiin vaikuttavaa, kestävää tulevaisuutta tulisi tavoitella nimenomaan lasten ja nuorten altistamisella, osallistamisella ja sitouttamisella kaupungin kulttuuritoimintaan. Pelkkä palvelujen tarjonta ei riitä, koska silloin niitä käyttävät vain ne, jotka ovat tottuneet niitä käyttämään. Tarvitaan systemaattista työtä kulttuuri- ja taidepalvelujen toimintaan ja mahdollisuus osallistua tulee tarjota kaikille. Tämän lisäksi tarvitaan kulttuuri- ja nuorisopalvelujen yhteistä poikkileikkaavaa toimintaa, missä eri palvelujen tarjoajat tekevät ja toimivat yhdessä. Tampereen kaupungin paikallinen halukkuus olla nuorten kulttuurihyvinvoinnin edelläkävijänä on ensisijaisen tärkeää, ennen kaikkea poliittisen sitoutumisen ja toiminnan muodossa. Kaupungin halukkuus mainitaankin Tampereen kaupungin kulttuuristrategiassa 2030 (2019), ja kaupungin systemaattinen työ kulttuurihyvinvoinnin vahvistamiseksi tuo tasa-arvoiset mahdollisuudet kaikille kaupunkilaisille kulttuuriharrastuksiin. Taiteiden yhteydessä voidaankin yhtyä Minna Eväsojan (2010) artikkelissaan mainitsemaan toiveeseen “Taiteista nauttiminen ja taiteiden harrastaminen tulisi tehdä kaikille mahdolliseksi ja helpoksi, niin pienituloisten perheiden lapsille kuin liikuntarajoitteisille vanhuksille. Taiteiden ei tulisi olla elämän luksusta, vaan kuulua arkeen.”

Oppimiskokemukset

Työskentelymme tulevaisuusryhmässä oli antoisaa, tuottavaa ja kehittävää. Yhteistä ryhmälle oli se, että kaikki tekivät ensimmäistä tulevaisuudentutkimuksen loppuraporttia tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä hyödyntäen. Ryhmämme edusti erilaisia ammattiryhmiä, koulutustaustoja ja tieteenaloja aikaisempien opintojen osalta; joillakin asiantuntemus oli hyvinkin vahvaa nuorten ja kulttuurin alueella, kun taas toisilla tietämys perustui lähinnä vahvaan yleistietouteen ja tietysti kurssin aikana tehtyyn kurssi- ja tutkimuskirjallisuuteen perehtymiseen. Erilaiset työskentelytavat, ajankäytön suunnittelu ja priorisointi ryhmäläisten omien, ja ryhmäläisten kesken yhteisen työskentelyajan suhteen on aina haastavaa. Opimme kuitenkin luottamaan toisiimme ja hyödyntämään erilaisia taustojamme työskentelymme yhteydessä.

Oppimiskokemusta ryhmätyöskentelyn lisäksi muodostui kurssiin kuluvaan loppuraportin kirjoittamisesta, jonka yhteydessä harjoittelimme käytännössä kurssilla opittua teoriaa tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteiden ja menetelmien hahmottamista. Menetelmänä työn tekeminen oli hyvä oppimisprosessin kannalta katsottuna. Vaikkakin tulevaisuusraportin tekeminen kurssiaikataulun mukaisesti oli todella lyhyt, varsinkin jos aihe oli niinkin laaja kuin omamme. Asiantuntevien ja hyvin perusteltujen tulevaisuuskuvioiden luomiseen olisi tarvittu hieman enemmän aikaa tutkimusalueeseen perehtymiseen ja erilaisten vaihtoeht-

tojen löytämiseen, yhdessä keskustellen. Todellisessa tilanteessa esimerkiksi, jos kyseessä olisi ollut ti-laustyö, niin työskentelymenetelmäksi olisi todennäköisesti valikoitunut joku muu menetelmä, esim. Delfoi tai yhdistelmä useammasta tieteellisestä tutkimusmenetelmästä yhdistettynä tulevaisuuden tutkimuksen menetelmiin.

Lähdeluettelo

- APPGA (2017) Creative Health: The Arts for Health and Wellbeing. All-Party Parliamentary Group on Arts, Health and Wellbeing. Inquiry report. 2. painos. Viitattu 04.02.2020 https://www.culturehealthandwellbeing.org.uk/appg-inquiry/Publications/Creative_Health_Inquiry_Report_2017_-_Second_Edition.pdf
- Csikszentmihalyi, M. (2005) Elämän virta Flow. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu. Helsinki: Rasalas Kustannus.
- Diener, E. (1984) Subjective well-being. Psychological Bulletin, 95, 542–575.
- Eväsoja, M. (2010) Taiteet terveyden, hyvinvoinnin työssä jaksamisen edistäjänä. Tieteessä tapahtuu. Vol 28/3, 2010, 26–28.
- Gissler, M. – Puhakka, T. – Vuori, M. & Karvonen, S. (2006) Poikien ja tyttöjen hyvinvointi ja terveys tilastoinen. Teoksessa S. Karvonen (toim.) Onko sukupuolella väliä? Hyvinvointi, terveys, pojat ja tytöt. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 71, 18–37.
- Fancourt, D. & Finn, S. (2019) Health Evidence Network Synthesis Report 67. World Health Organization. Viitattu 04.02.2020 <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>
- Honkala, N. ja Laitinen, L. (2017) Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Kulttuurivos - uudistus. SITRA. Viitattu 06.02.2020 <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>
- Hyypä, M.T. & Tiilikainen, H. (2005) Kulttuuri ja Terveys. Helsinki: Edita
- Kaattari, M. & Suksi, I. (2019) Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportteja ja muistioita 2019:34. Viitattu 25.2.2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4069-7>
- Kyllönen, M. (2011) Tulevaisuuden koulu ja johtaminen. Skenaariot 2020-luvulla. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Laakso, A. & Lehtinen, R. (2014) Tulevaisuutta tekemään – työpajatyöskentelyn metodiopas. HAMKin e-julkaisuja 25/2014.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2019) Tampereen kaupunki. Viitattu 04.02.2020 https://www.tampere.fi/tiedostot//H98amhEyJ/Lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma.pdf
- Lehtonen, J. (2016) Skenaarioita maaseudun palveluista. Kaupat, kirjastot, pankit ja postit historiasta tulevaisuuksiin. Turku: Painosalama Oy, 64–67.
- Lähteenmaa, J. (1999) The hedonistic altruism of the young voluntary workers. Young. Volume: 7 issue: 4, 18-37. Viitattu 01.02.2020 <https://journals-sagepub-com.lib-proxy.tuni.fi/doi/abs/10.1177/110330889900700402>
- Mannermaa, M. (1999) Tulevaisuuden hallinta: Skenaariot strategiatyöskentelyssä. WSOY, Porvoo.
- Myllyniemi, S. (2009) Taidekohtia Nuorisobarometri 2009. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 97. Viitattu 04.02.2020 https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/Nuorisobarometri_2009.pdf
- Nuorisolaki 1285/2016 luku 1 § 3. Finlex. Viitattu 29.01.2020 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Pessi, A. B. (2008) Suomalaiset auttajina ja luottamus avun lähteisiin. RAY:n juhluvuoden kansalaiskyselyiden tulokset. Helsinki: RAY.

- Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma (2017) Pirkanmaan sairaanhoitopiiri & Taiteen edistämiskeskus. Viitattu 04.02.2020 https://www.tampere.fi/tiedostot/p/gS5Dfh9gp/pirkanmaan_kulttuurihyvinvointisuunnitelma.pdf
- Pirnes, E. (2008) Merkityksellinen kulttuuri ja kulttuuripolitiikka. Laaja kulttuurin käsite kulttuuripolitiikan perusteluna. Jyväskylän yliopiston Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 327.
- Pirnes, E. & Tiihonen, A. (2010) Hyvinvointia liikunnasta ja kulttuurista. Käsitteiden, kokemusten ja vastuiden uusia tulkintoja. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235.
- Reivinen, J. (2013) Johdanto: Yksin vai yhdessä eteenpäin? Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Toim. Jukka Reivinen ja Leena Vähäkylä. Helsinki: Gaudeamus.
- Rubin, A. (2015) Skenaariotyöskentely tulevaisuuksien tutkimuksessa. Viitattu 04.02.2020 <https://metodix.fi/2015/01/31/skenaariotyoskentely-tulevaisuuksientutkimuksessa/>
- Toiveet, tavoitteet ja todellisuus. Tutkimus kulttuuripolitiikasta 23 kaupungissa (2009) Toim. Pasi Saukkonen ja Minna Ruusuvirta. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cupore. Helsinki. Yliopistopaino.
- Seppälä, Y. (1983) 84 tuhatta tulevaisuutta. Helsinki: Gaudeamus.
- Siivonen, K. (2010) Taiteen särmällä nuorille hyvinvointia. Sitoumuksia ja toiminta-ajatuksia nuorten tuoksi. TUTU e-Julkaisuja 6/2010. Viitattu 3.3.2020, https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/siivonen_taiteen_srml_nuorille_hyvinvointia.pdf
- Suomen virallinen tilasto (SVT) Koulutukseen hakeutuminen. (2018). Verkkojulkaisu. Helsinki: Tilastokeskus Viitattu: 26.2.2020 http://www.stat.fi/til/khak/2018/khak_2018_2019-12-12_tie_001_fi.html
- Tampereen kaupungin kulttuuristrategia 2030 (2019) Tampereen kaupunki. Viitattu 04.02.2020 https://www.tampere.fi/tiedostot/k/PnUq0MOTb/Tampereen_kaupungin_kulttuuristrategia_2030.pdf
- United Nations (1981) Report of the Advisory Committee for the International Youth Year, A/36/215, Annex, United Nations, New York. Viitattu 30.01.2020, <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/36/215>
- Vaikutusvaltaa euroopan laidalta. Nuorisobarometri 2018. (2019) Toim. Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi. Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja nro:140. Viitattu 29.01.2020 https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf
- Wexler, L. & Ali Eglinton, K. (2015) Reconsidering Youth Well-Being as Fluid and Relational: A Dynamic Process at the Intersection of Their Physical and Social teoksessa Handbook of Children and Youth Studies. Singapore: Springer Reference.
- Young People's Transition Into Adulthood: Progress and Challenges (2007) World Youth Report 2007. United Nations publication. Viitattu 29.01.2020 https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wyr07_complete.pdf

Liite 1: Taulukko 2. Tulevaisuustaulukon arvojen kuvaus

Miten kulttuuri vaikuttaa nuorten hyvinvointiin Tampereella 2040?		
PES TEV	Muuttajat	Muuttajien kuvaus
Poliittinen	Kulttuurikasvatus koulussa	Kulttuurikasvatuksen järjestämisvastuu. Kouluilla yhä tärkeä rooli.
Ekonominen	Rahoitusmuoto	Kulttuurin eri rahoitusmuodot. Yhteiskunnallinen rahoitus mahdollistaa tasa-arvon toteutumisen.
Sosiaalinen	Monikulttuurisuus Tampereella	Monikulttuurisuuden merkitys Tampereella. Millätavoin osaksi valtakulttuuria?
Sosiaalinen	Saavutettavuus	Kulttuuripalveluiden saavutettavuus. Onnistuuko kulttuurihyvinvoinnin eteen tehdyt toimet saavuttamaan nuoria?
Sosiaalinen	Kulutustuodot	Kulttuurin kulutusmuodot. Kuluttavatko nuoret kulttuuria yksin vai yhdessä?
Teknoloinen	Kulutustuotojen monipuolisuus	Kulttuurin kulutusmuotojen monipuolisuus. Uusien formaattien suhde vanhoihin ja näiden suhde yksilöön?
Arvoihin liittyvä	Kulttuurin ja luovuuden arvostus	Kulttuuripääoman ja luovuuden arvostamisen vaikutus nuorten hyvinvointiin. Alueellinen tahtotila vaikuttaa.

Liite 2: Signaalitwiittaus 4.–12.2.2020

#hyvinvointi

#yhdenvertaisuus #osallisuus
#yhdessä-onnistuminen
(poliittinen + arvot)

#saavutettavuus #vastaullisuus
#tyväntekeväisyys
#rahoitusmuodot
#yhdenvertaisuus #hanke
(ekonominen + sosiaalinen + poliittinen)

(sosiaalinen)

#kulttuurikasvatus

#ilmiöt #henkilökohtaiset-kokemukset #joka-kolmas-vuosi #taidetestaajat-hanke #kulttuurielämäys (sosiaalinen + arvot)

#väestörakenne #elämäntavat #teknologia #monikulttuurisuus #virtuaalisuus #yhtenäiskulttuuri #kansallisvaltioaate #uusi-suomalainen-taide-elämä #taide-menee-ihmisten-luo

(poliittinen + sosiaalinen + ekonominen + teknologia)

#väestörakenne #elämäntavat #teknologia #monikulttuurisuus #virtuaalisuus #yhtenäiskulttuuri #kansallisvaltioaate #uusi-suomalainen-taide-elämä #taide-menee-ihmisten-luo

(poliittinen + sosiaalinen + ekonominen + teknologia)

#kulttuuri #nuoret #hyvinvointi #tampere2040

3

#pelaaminen #digitalisaatio

(arvot + sosiaalisuus + teknologia)

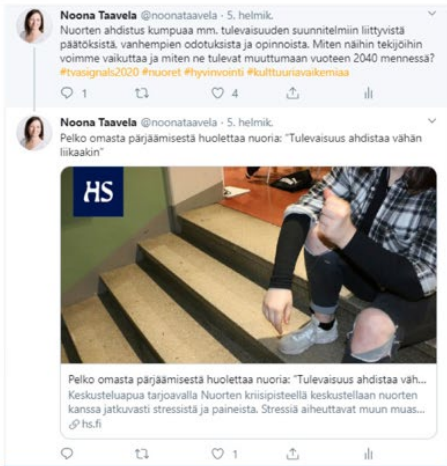
#pelaaminen #harrastus #yhteisöllisyys #uudetystävät #tunnelma #kokemustenjakaminen #pelitikki #pelikahvila #teknologia #virtuaalimaailma #e-urhelli #globaali

(ekonominen + sosiaalinen + teknologia)

#kulttuuri #nuoret #hyvinvointi #tampere2040

4

#nuortenhyvinvointi #elämäntaidot

#liian-koorkeat-odotukset #vanhempientuki #päättäminen #suorittaminen #valintojen-tekeminen #itsenäistyminen #yhteiskunnantuki #koulutusjärjestelmä #onnistuminen-epäonnistuminen #stressi #minä-riitän #paineita-joka-suunnalta #ei-hoputeta-aiikuisuuteen

(sosiaalinen)

#positiivinekasvatus #positiivinenvuorovaikutus #elämäntaidot #luontevahvuudet #kasvunsaane #mielenrenteytys #ylistä-rohkaise-motivoi #oleläsnä #tue-itsenäistymistä

(sosiaalinen)

#kulttuuri #nuoret #hyvinvointi #tampere2040

#kulttuuri #osallistavabudjetointi #osallistaminen

#mieliskely #hetken-psyähyminen #esteettisyys #tunnekokemus #oman-luovuuden-kokeminen #kyky-ajatella-luovasti-on-tärkeä-voimavara #kokemusmaailman-riikastaminen #kansakunnan-identiteetti #rahoitus #politiikka #määrärahat #ekosysteemi #luovien-alojen-kasvupotentiaali #taidekasvatus #saavutettavuus

(poliittinen + sosiaalinen + arvot)

#nuoret-päättäjät #avoin-ideointi #osallistaminen
(ekonominen + sosiaalinen)

#kulttuuri #nuoret #hyvinvointi #tampere2040

6

TUTU3 Tulevaisuudentutkimuksen menetelmien soveltaminen

TUTU3 Tulevaisuudentutkimuksen menetelmien soveltaminen (5 op) -opintojakson tavoitteena on tulevaisuusajattelun syventäminen ja tulevaisuusnäkökulman soveltaminen tutkimuskohteeseen. Opintojaksolla perehdytään tulevaisuudentutkimuksen menetelmiin ja työskentelytapoihin sekä tieteelliseen argumentaatioon ja tutkimuksenteon perusteisiin itsenäisen harjoitustyön avulla. Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa soveltaa valitsemaansa tulevaisuudentutkimuksen menetelmää omassa tutkimuksessaan sekä kykenee kriittisesti arvioimaan tutustumansa menetelmän vahvuuksia ja heikkouksia.

TUTU3-opintojakson harjoitustyön on arvioinut Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia koulutusasiantuntija **Maija Mäki**.

Satu Moilasan harjoitustyö on hieno esimerkki tulevaisuudentutkimuksen mahdollisuuksista käytännölläheiseen ennakointityöhön. Moilanen on itsenäisesti toteuttanut Delphi-prosessin Kuopion kaupungin nuorisopalveluille. Hän on dokumentoinut ja evaluoinut tutkimusprosessinsa tarkasti, mikä osoittaa lukijalle myös tekijän oppimisprosessin tutkimuksenteon aikana. Moilanen on koostanut harjoitustyön selkeäksi ja informatiiviseksi kokonaisuudeksi kattavine lähdeluetteloineen, mikä palvelee myös tilaajaorganisaation tarpeita.

Delfoi-menetelmän hyödyntäminen Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toiminnan suuntaamisessa vuoteen 2030

Satu Moilanen

Snellman kesäyliopisto

Johdanto

“Tärkeintä, mitä meidän pitäisi tehdä, olisi pitää nuorten tulevaisuususkoa yllä”, vastasi yksi tämän tutkimuksen asiantuntija omassa kommentissaan. Miten se tehdään? Annetaanko nuorille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin? Vai tarjotaanko nuorille enemmän ja parempia palveluja? *”Monimutkaisiin ilmiöihin ei ole suoraviivaisia ratkaisuja”,* kuin vastauksena edelliseen, totesi taas toinen asiantuntija omassa vastauksessaan.

Kuopion kaupungin vuoteen 2030 ulottuva strategia uudistettiin vuonna 2017. Sen seurauksena kaikki strategiaa täsmentävät kymmenet erilaiset toimintaohjelmat on päivitettävä vastaamaan uuden strategian tavoitteita. Nuorisopalveluiden toimintaohjelma on yksi näistä ohjelmista ja sen tarkoituksena on ohjata ammatillista nuorisotyötä ja toiminnan kehittämistä alueelliset erityispiirteet ja tarpeet huomioiden sekä antaa yhteistyökumppaneille ja kunnallisille päättäjille kuva kaupungin nuorisotyöstä (Kuopion kaupunki 2017, 3).

Tässä harjoitustyössä toteutetun pienimuotoisen empiirisen tutkimuksen toimeksiantajana oli Kuopion kaupungin nuorisopalvelut. Harjoitustyössä toteutettu delfoi-tutkimus käynnisti nuorisopalveluiden vuoteen 2030 ulottuvan toimintaohjelman päivityksen ja sillä pyrittiin saamaan tulevaisuussuuntautunutta asiantuntijatietoa päivityksen tueksi ja myöhemmin mahdollisesti myös toiminnan uudelleen suuntaamiseksi. Tutkimuksessa haettiin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten nuorten elämä ja nuorisotyö muuttuvat Kuopiossa vuoteen 2030 mennessä?
2. Millä keinoin nuorten hyvinvointia ja osallisuutta pitäisi tukea?
3. Mitä toimenpiteitä nuorisopalveluiden toimintaohjelmassa pitäisi toteuttaa?

Tutkimus toteutettiin Turun yliopiston tulevaisuudentutkimuksen menetelmien soveltaminen (TUTU3)-kurssin harjoitustyönä. Kurssin tavoitteena oli syventyä valittuun tulevaisuudentutkimusmenetelmään, tässä tapauksessa delfoi-menetelmään, sen toteuttamiseen käytännössä, sen taustoihin sekä vahvuuksiin ja heikkouksiin. Tästä johtuen myös harjoitustyöraportissa keskityttiin näihin ja siten nuorisotyön ja -toiminnan taustoitusta sekä metodologisten valintojen ja tulosten raportointia on jätetty vähäisemmäksi.

Tutkimuksen tieteenfilosofiset ja metodologiset valinnat

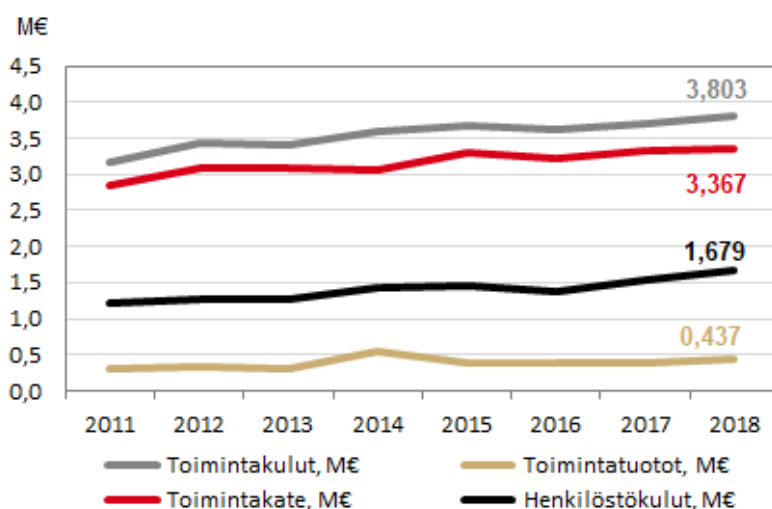
Tieteenfilosofisesti tarkasteltuna tämän tutkimuksen taustalla vaikuttavat nominalistinen ontologinen ja anti-positivistinen epistemologinen viitekehys (Burrell & Morgan 1985, 3–5). Tutkimus asemoituu deskriptiivisen eli kuvailevan tulevaisuudentutkimuksen paradigman alle (Rubin, A. 2019). Tiedonintressi tutkimuksessa on praktinen ja se liittyy läheisesti hermeneuttiseen tieteenfilosofiaan. Praktisen tiedonintressin

tarkoituksena on saavuttaa inhimillisestä näkökulmasta ymmärrettävä näkemys tutkittavasta ilmiöstä. Hermeneutiikassa ei oleteta olevan varsinaista tulkinnan metodia, vaan tulkitsijan, tässä tutkimuksessa tutkimuksen tekijän lisäksi myös asiantuntijoiden, oma subjektiivinen näkemys ohjaa tulkintaa ja näin tavoitteenakaan ei ole pyrkiä objektiivisuuteen. (Rubin & Lehtonen 2019; Haaparanta & Niiniluoto 1998, 65–66.)

Aineiston hankintamenetelmänä harjoitustyössä käytettiin kaksi kierroksista delfoi-kyselyä ja hankinta toteutettiin Surveysal-verkkosovelluksella. Tutkimuksen pääasiallinen aineisto muodostui delfoi-kyselyillä saadusta kvalitatiivisesta aineistosta, jonka analysointiin käytettiin luokittelua ja teemoittelua. Lisäksi muuttujien arvojen kuvaamiseen käytettiin absoluuttisia ja suhteellisia frekvenssejä sekä muuttujien jakaumatietojen kuvaamista keski- ja hajontaluvuin. Harjoitustyöraporttiin kerättiin lisäksi tutkimuskohdetta kuvaavaa tilastoaineistoa ja hyödynnettiin vertailutietona aiheesta ja kohderyhmästä aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä.

Tutkimuskohteena Kuopion kaupungin nuorisopalvelut

Kuopion kaupungin organisaatiossa nuorisopalvelut sijoittuvat kasvun ja oppimisen palvelualueelle yhdessä varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluiden, lukioiden ja toisen asteen yhteistyön sekä kasvun ja oppimisen tuen palveluiden kanssa. Alkusyksystä 2019 nuorisopalveluissa toimi 45 vakinaista ja 15 määräaikaista työntekijää. Työntekijöistä nuorisotyöntekijöitä oli 30 ja heistä 10 työskenteli etsivässä nuorisotyössä. Hallinnollisia henkilöitä oli kolme. Nuorisopalveluiden toimintakulut olivat vuonna 2018 yhteensä 3,803 milj. euroa, josta henkilöstökulujen osuus oli noin 44 prosenttia eli 1,679 milj. euroa. Kuviossa 1. on esitetty nuorisopalveluiden talouden ja henkilöstökulujen kehitys vuosina 2011–2018. Nuorisopalveluiden toimintakulujen suhteellinen osuus koko kaupungin toimintakuluista on laskenut koko 2010-luvun. Vuonna 2018 osuus oli noin 0,39 prosenttia, kun vuonna 2011 se oli vielä 0,45 prosenttia. (Kuopion kaupunki 2019a.)

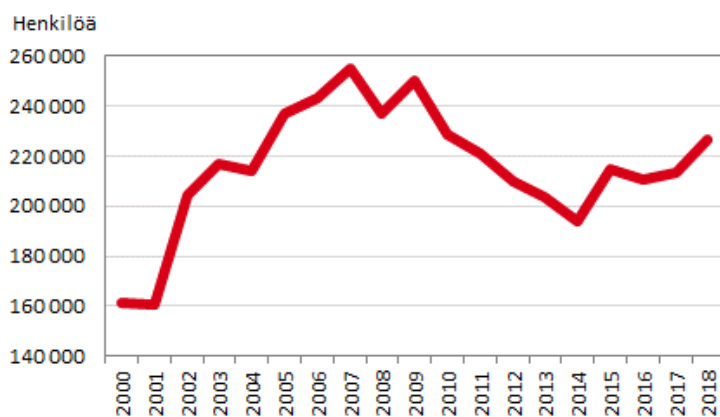
Kuvio 1. Nuorisopalveluiden talouden kehitys 2011–2018 (Kuopion kaupunki 2019a).

Nuorisotyö, -toiminta ja -politiikka kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin, joita se voi hoitaa itse, yhteistyössä muiden kuntien tai nuorille palveluja tuottavien viranomaisten ja muiden nuorisotyötä tekevien yhteisöjen kanssa (Nuorisolaki 1285/2016, 8§). Nuorisolaissa (128/2016, 9§, 10§, 13 §) säädetään lisäksi monialaisesta yhteistyöstä, etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta. Kuntalain (410/2015, 26

§) mukaan kunnanhallituksen on asetettava myös nuorisovaltuusto tai jokin vastaava nuorten vaikuttajaryhmä. Valtio rahoittaa kuntien nuorisotyötä valtionavustuksin ja rahoitus perustuu kunnan alle 29-vuotiaiden asukkaiden määrään ja asukaskohtaiseen yksikköhintaan, joka vuonna 2009 on 15 euroa. Myönnettävän valtionosuuden määrä on tästä euromäärästä 29,70 prosenttia. Lisäksi valtio tukee nuorisotyötä erikseen määriteltujen ja haettavien valtionavustusten kautta. (Opetushallitus 2019, 55.)

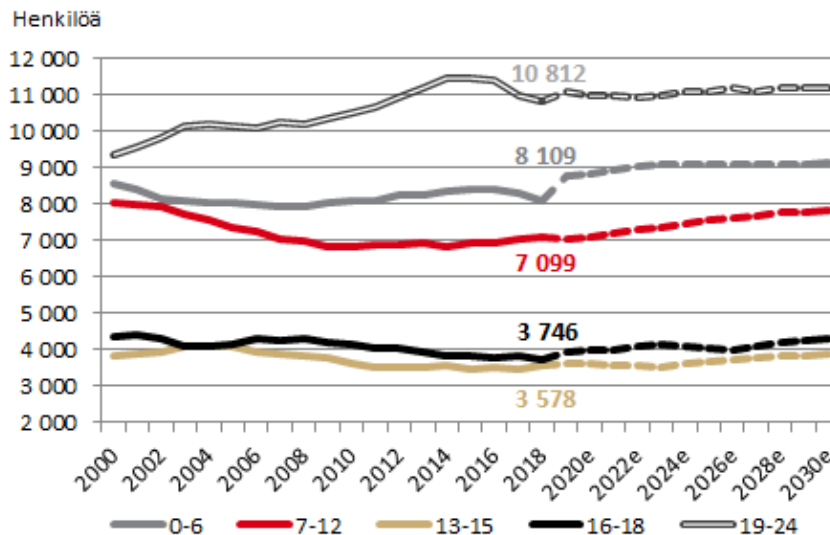
Nuoristyön toteutus ja työmuodot vaihtelevat huomattavasti kunnittain. Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden työmuotoina ja palveluina löytyvät seuraavat: avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta, digitaalinen nuorisotyö, erityisnuorisotyön palvelut, etsivä nuorisotyö, kansainvälinen nuorisotyö, katutyö tai jalkautuva nuorisotyö, koulunuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö, leiritoiminta, liikunnallinen nuorisotyö, monikulttuurinen nuorisotyö, nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet, nuorisojärjestöjen tukipalvelut, nuorten tapahtumat, nuorten tieto- ja neuvontatyö, nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta, nuorten työpajatoiminta, nuorten vaikuttajaryhmän toiminta eli nuorisovaltuusto, pienryhmätoiminta, retkitoiminta, sukupuolisensitiivisen nuorisotyön palvelut, vapaa-ajan harrastustoiminta sekä vapaiden nuorten toimijaryhmien eli ei rekisteröityjen nuorisoryhmien tukipalvelut ja yksilöohjaus. Nuorten ohjaamopalveluja ei ole vielä saatavissa Kuopiossa. (Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto 2019.)

Nuorisolain (1285/2016, 2§) mukaan nuorisopalveluiden piiriin luetaan kuuluvaksi 0–28-vuotiaat lapset ja nuoret. Kuopiossa valtaosa perustoiminnasta on kuitenkin kohdennettu yläkouluikäisille eli noin 13–15-vuotiaille. Yli 18-vuotiaat ovat kohderyhmänä erityisesti etsivässä nuorisotyössä ja erilaisissa projekteissa. Kuviossa 2 on esitetty nuorisopalveluiden asiakaskäyntimäärät vuosina 2000–2018.

Kuvio 2. Nuorisopalveluiden asiakaskäynnit 2000–2018 (Kuopion kaupunki 2019b, 2016, 2014, 2011).

Kuopiossa asui vuoden 2018 lopussa 118 664 asukasta, joista alle 29-vuotiaita oli 40 851 eli reilu kolmannes väestöstä (Tilastokeskus 2019). Kuopion kaupungin vuoteen 2030 ulottuvan väestöennusteen mukaan lasten ja nuorten absoluuttisen määrän arvioidaan hieman kasvavan tai pysyvän ennallaan, mutta suhteellisen osuuden koko väestöstä pienenevän. (Kuopion kaupunki 2015, 31). Kuviossa 3 on esitetty lasten ja nuorten määrän kehitys ikäluokissa 0–24-vuotiaat vuosina 2000–2018 ja ennusteet näiden määristä vuoteen 2030.

Kuvio 3. Lasten ja nuorten määrä 2000–2018 ja ennuste vuoteen 2030 (Tilastokeskus 2019; Kuopion kaupunki 2015, 31).

Tutkimusmenetelmänä delfoi

Modernin tulevaisuudentutkimuksen asiantuntijamenetelmänä delfoi-tekniikka otettiin käyttöön jo 1950-luvulla Yhdysvalloissa, kun RAND-yhtiön tutkimusprojektissa kehitettiin menetelmää armeijan sotilasteknologisiin tarkoituksiin, erityisesti sodankäynnin vaikutusten ennustamiseen (Kuusi 2013, 248; Gordon 2009, 1). Linstone ja Turoff (1975, 3) luonnehtivat delfoi-menetelmän olevan: ”Keino strukturoida ryhmän kommunikaatioprosessia niin, että prosessi auttaa tehokkaasti yksilöiden muodostamaa ryhmää kokonaisuutena käsittelemään monimutkaista ongelmaa.” Vastaavasti Gordon (2009, 1, 4, 11) määrittelee delfoin olevan eräänlaista kontrolloitua, persoonallisuudesta riippumatonta keskustelua eli systemaattinen menetelmä, jossa hyödynnetään kaikkien osallistujien asiantuntemusta yhdistämällä yksittäisten asiantuntijoiden mielipiteitä yhdeksi kokonaisarvioksi tutkittavasta asiasta. Beltonin ym. (2019, 80) mukaan delfoi on pragmaattinen, käytännön tarpeesta johdettu menetelmä ryhmäpohjaisen subjektiivisen arvioinnin mittaimiseksi.

Delfoi-kysely toteutetaan usein osana jotakin laajempaa prosessia, kuten erilaisia suunnitteluhankkeita (Belton ym. 2019, 79; Linstone & Turoff 1975, 74). Kuusen (2014) mukaan delfoi-menetelmä sopii erityisen hyvin alkuasteella olevien muutossuuntien tunnistamiseen tuomalla asiantuntijoiden uusia näkemyksiä ja ideoita suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Helmerin (1983) ja Waissin (1979) mukaan delfoi-menetelmä on käyttökelpoinen esimerkiksi julkisen organisaation toimintaympäristön arvioinnissa sekä hallinnollisten tavoitteiden ja toimintaohjelmien muotoilussa (Kuusi 2014). Delfoi-menetelmän käyttö on perusteltua muun muassa silloin, kun tutkimusongelmaa ei voi tarkastella analyyttisillä menetelmillä, mutta asiantuntijoiden subjektiiviset arviot ovat hyödyllisiä ongelmanratkaisun kannalta. Delfoin käyttöä puoltaa myös se, jos asiantuntijat edustavat hyvin erilaisia taustoja kokemuksen tai asiantuntemuksen suhteen sekä aika, kustannukset, asiantuntijoiden suuri määrä, ristiriidat tai mielipide- ja persoonallisuuserot eivät mahdollista fyysisten ryhmäkokousten järjestämistä. (Linstone & Turoff 1975, 4.)

Delfoi-menetelmän ominaispiirteitä ovat sen tulevaisuussuuntautuneisuus, paneeliin osallistuvien asiantuntijuus ja anonymius, useat kyselykierrokset tai jatkuva vuorovaikutteinen kommunikointi rajattuna

aikana, aiempien kierrosten tulosten jakaminen asiantuntijoiden käyttöön sekä asiantuntijoiden mahdollisuus korjata aiempia mielipiteitään (Kuusi 2013, 249; Linstone & Turoff 2011, 1712).

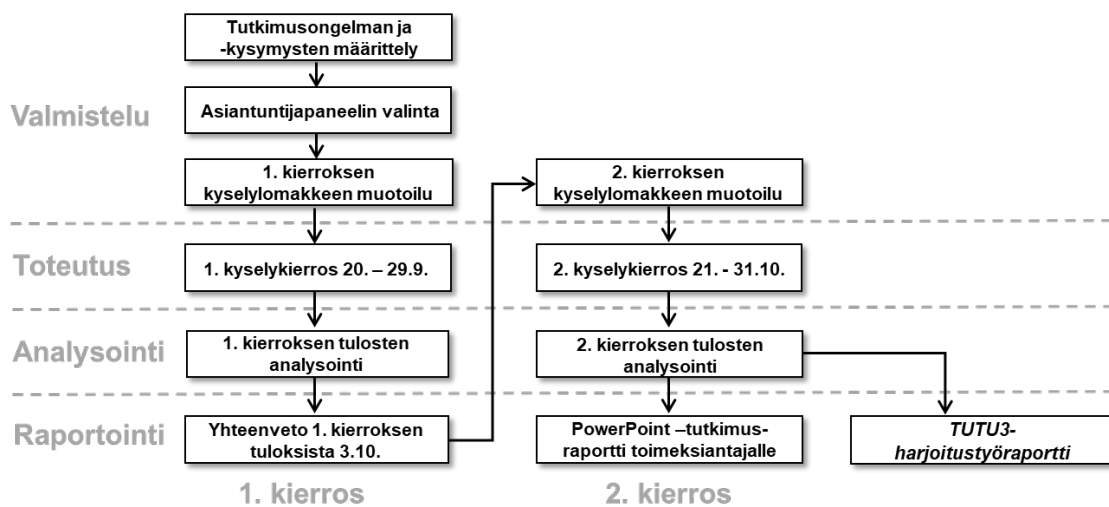
Tutkimuksissa asiantuntijapaneelin koot vaihtelevat huomattavasti. Paneelin tavallisimmaksi kooksi esitetään 5–20 henkilöä (Belton ym. 2019, 75), 15–35 henkilöä (Gordon 2009, 7) tai 20–100 henkilöä (Kuusi 2014). Tutkimuksen tavoitteista riippuen paneelin koko voi olla useita satoja tai jopa tuhansia henkilöitä (Belton ym. 2019, 74). Yksi syy delfoi-paneelien kokojen kasvamiseen ovat erilaisten verkkosovellusten yleistyminen aineiston keräämisessä ja sen analysoimisessa (Linstone & Turoff 2011, 1714). Asiantuntijamäärän lisäksi se, kuinka monta kierrosta toteutetaan sekä se, millaisina ja missä järjestyksessä ne toteutetaan eli käytetäänkö avoimia, puolistrukturoituja vai strukturoituja kysymyksiä, missä järjestyksessä ja millä menetelmillä tietoa hankitaan, vaihtelevat kulloisenkin tutkimuksen tavoitteista riippuen. Samoin myös anonymiteettivaatimus eli se, toteutetaanko koko tutkimus täysin anonymisti vai vain jossakin tutkimuksen vaiheista, vaihtelee riippuen käytetystä delfoi-menetelmästä tai tutkimuksen tavoitteista (Hasson & Keeney 2011, 1698; Kuusi 2013, 253).

Tiedonkeruumenetelminä delfoi-tutkimuksissa voidaan käyttää perinteisiä paperisia kyselylomakkeita, sähköpostin liitetiedostolomakkeita, survey-verkkosovelluksia, simulaatiomalleja, kasvokkain toteutettavia syvähaastatteluja ja ryhmätapaamisia tai reaaliaikaisia, koko delfoi-prosessin kattavia verkkosovelluksia. Peruslähtökohdiltaan delfoi on kvalitatiivista tutkimusta, mutta delfoi-menetelmällä kerättävä aineisto voi olla myös kvantitatiivisia tai molempia ja sen analysointimenetelmät voivat vaihdella sen mukaan esimerkiksi sisältö- tai temaattisesta analyysistä aina tilastollisiin monimuuttujamenetelmiin saakka. (Belton ym. 2019, 76, 79; Gordon 2009, 5–6.)

Rowe & Wright (2011, 1487) mainitsevat, että vuosien saatossa delfoi-menetelmästä on kehittynyt useita erilaisia muunnoksia ja siksi nykyisin olisi parempi puhua delfoi-menetelmistä pikemminkin monikossa kuin yksikössä. Delfoi-menetelmät voidaan tyypitellä ainakin seitsemään eri kategoriaan sen suhteen, mitä menetelmällä tavoitellaan: 1) asiantuntijoiden mielipiteiden konsensukseen tai stabiiliuteen pyrkivään klassiseen delfoihin 2) mahdollisimman vastakkaisia näkemyksiä jonkin poliittisen kysymyksen mahdollisista ratkaisuista tuottavaan politiikkadelfoihin, 3) asiantuntijoiden perusteltuja näkemyksiä tutkitavan asian tulevasta kehityksestä tavoittelevaan argumentoivaan delfoihin 4) asiantuntijoille annettavaan palautteeseen huomiota kiinnittävään ja alueellista päätöksentekoa aktivoivaan palautedelfoihin, 5) esitettyjä asiantuntija-arvioita ja -argumentteja klusteroivaan ja tulevaisuuden skenaarioiden muodostamiseen pyrkivään disaggregative policy -delfoihin, 6) päätöksenteon laatua parantamaan pyrkivään päätöksentekodelfoihin ja 7) johonkin tiettyyn teknologiseen ongelmaan ratkaisua hakevaan teknologiadelfoihin. Lisäksi erillisiksi delfoi-menetelmiksi on tunnistettu e-delfoi, online-delfoi, reaaliaikainen konferenssidelfoi sekä ominaisuuksia useammista delfoi-tyypeistä yhdistelevä niin sanottu modifioitu delfoi. Delfoi-menetelmien monimuotoisuus on osoitus siitä, että delfoi-prosessin suunnittelu on vahvasti tilannekohtainen ja sitä ohjaa ensisijaisesti tutkimuksen intressit sekä ongelmat ja vasta toissijaisesti delfoi-menetelmän omat vaatimukset. (San-Jose & Retolaza 2016, 3; Kuusi 2013, 260–263; Hasson & Keeney 2011, 1697; Tapio 2002, 98; Linstone & Turoff 1975, 5, 80.) Tulevina vuosina, jos on uskomista Linstonen & Turoffin (2011, 1714) vuosikymmenien mittaiseen kokemukseen delfoi-menetelmästä, menetelmä ja sen eri johdannaiset tulevat jatkamaan kehittymistä edelleen.

Delfoi-kyselyn toteutus

Tässä harjoitustyössä toteutettu delfoi-tutkimus voidaan luokitella modifioiduksi delfoiksi, sillä kierrosten toteutus ja tulosten analysointi noudattelevat Kuusen (2003, 207, 213) ja Rowen & Wrightin (1999, 354–355) kuvaamaa klassisen delfoi-prosessin toteutusta, johtuen tutkimuksessa käytetyn verkkosovelluksen ominaisuuksista, tai pikemminkin ominaisuuksien puutteista. Kuitenkin klassisesta delfoi-prosessista poiketen, tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan pyritä asiantuntijoiden mielipiteiden konsensukseen tai stabiiliuteen, vaan pikemminkin poliittikka-delfoille tyypillisiin asiantuntijoiden näkemyksiin tulevasta kehityksestä ja niiden pohjalta esiin nouseviin ehdotuksiin toimintaohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä. Asiantuntijapaneelin koon mukaan tässä harjoitustyössä toteutettu delfoi voidaan lukea kuuluvaksi suuriin, survey-tyyppisiin paneeleihin (Kuusi 2013, 251). Tutkimuksessa toteutettu delfoi-prosessi on esitetty tiivistetysti kuviossa 4.

Kuvio 4. Nuorisopalveluiden toimintaohjelma 2030 delfoi-prosessin toteutus.

Asiantuntijoiden valinta

Asiantuntijapaneelin onnistunut valinta ja asiantuntijoiden laadun painottaminen määrän sijaan ovat delfoi-menetelmän onnistumisen kannalta oleellisia vaiheita (Kuusi 2013, 254). Asiantuntijoiden valinta riippuu tutkimuksen tiedonintressistä eli minkälaista tietoa asiantuntijoilta halutaan saada (Belton ym. 2019, 73). Tässä tutkimuksessa delfoi-paneelin asiantuntijat valittiin yhdessä nuorisopäällikön ja nuorisotyön suunnittelijan kanssa ja valinnan perusteena oli asiantuntijoiden hyvä tietämys kuopolaisten nuorten olosuhteista, kaupungin nuorisopalveluiden toiminnasta ja laajemmin nuorisotyöstä. Beltonin ym. (2019, 74) mukaan juuri asiantuntijoiden ammatillinen kokemus, aktiivisuus tutkittavalla aihealueella tai kuuluminen tutkittavaan yhteisöön ovat tyypillisiä asiantuntijoiden valintakriteereitä. Asiantuntijoiden valinnassa kiinnitettiin huomiota myös Kuusen (2014) esiin nostamaan vaateeseen, että asiantuntijoiden tulee edustaa monipuolisesti tutkittavan aiheen yhteisöä hieman eri tahoilta. Delfoi-paneelin heterogeenisyys ja jopa, vastoin alkuperäisen delfoi-menetelmän periaatteita, niin sanottujen maallikoiden käyttäminen asiantuntijoiden rinnalla voi olla keino lisätä vastausten monimuotoisuutta (Hussler ym. 2011, 1651). Toisaalta taas liian heterogeenisen paneelin käyttäminen voi johtaa mielipiteiden erimielisyyteen (Belton ym. 2019, 74).

Tämän tutkimuksen asiantuntijapaneelissa olivat edustettuina seuraavat ryhmät ja sulkuihin on merkitty kunkin ryhmän henkilömäärä sen jälkeen, kun henkilöiden päällekkäiset jäsenyydet ryhmissä on poistettu: nuorisohjaajat (44), alueellista nuorisotyötä tekevien verkoston jäsenet (19), monialaisen työryhmän jäsenet (10), hyvinvointityöryhmän valmistelevan työryhmän jäsenet (22), nuorisjärjestöjen vakinaiset työntekijät (14), koulukuraattorit (13), koulupsykologit (13), perusopetuksen ja lukion rehtorit (40), nuorisovaltuuston jäsenet ja varajäsenet (36), nuorten vertaistiedottajat (5) ja muut (1). Asiantuntijapaneelin kooksi ja tutkimuksen perusjoukoksi muodostui siten 217 henkilöä. Asiantuntijapaneelissa painottuvat Kuopion kaupungin työntekijät, joita oli 146 (67 %), naiset, joita oli 135 (62 %) ja aikuiset, joita oli 177 (82 %).

Ensimmäinen delfoi-kierros ja tulosten analysointi

Delfoi-menetelmän onnistumisen kannalta mielekkäiden kysymysasettelujen löytäminen on yksi olennaisimmista tekijöistä (Kuusi 2013, 216). Kyselylomakkeiden rakenne ja muotoilu vaikuttavat suoraan asiantuntijoiden halukkuuteen osallistua tutkimukseen (Belton ym. 2019, 76). Ensimmäinen delfoi-kyselylomake (liite 2) muotoiltiin toimeksiantajan toivomuksesta mahdollisimman selkeäksi ja lyhyeksi. Tutkimuksen tavoitteesta ja tutkimuskysymyksistä muotoiltiin lopulta kaksi avointa kysymystä ja ne noudattelevat forecasting-tyyppistä lähestymistapaa tulevaisuuteen:

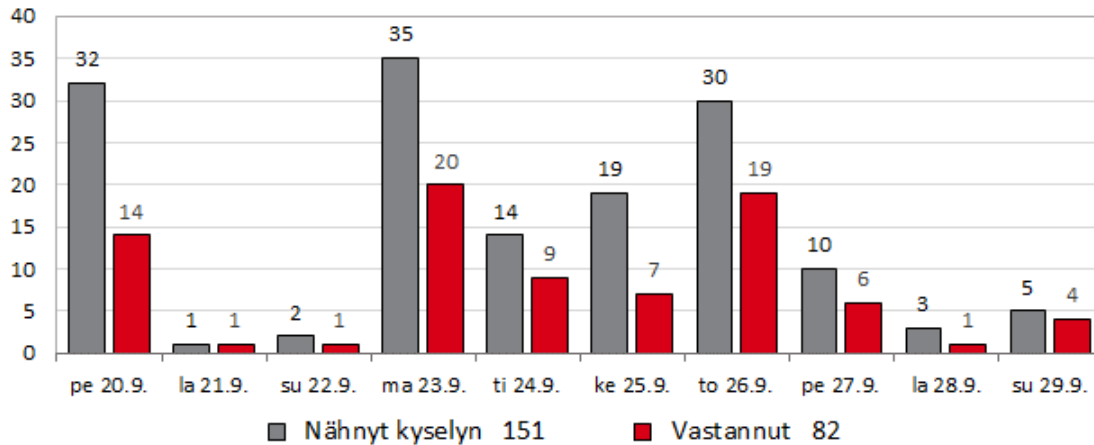
1. Miten arvelet nuorten elämän muuttuvan Kuopiossa seuraavan 10 vuoden aikana?
2. Millä keinoin voisimme yhdessä tukea nuorten hyvää elämää Kuopiossa seuraavan 10 vuoden aikana?

Avoimiin kysymyksiin päädyttiin, koska minulla delfoi-fasilitaattorina ei ollut riittävästi aikaa harjoitustyön tiiviistä aikataulusta johtuen tutkittavaan aiheeseen perehtymiseen ja siten strukturoituihin kysymyksiin tarvittavan tausta-aineiston valmisteluun. Lisäksi ajatuksena oli se, että avointen kysymysten avulla voisi saada aivan uusia näkemyksiä tutkittavaan aiheeseen. Toimeksiantaja osallistui aktiivisesti kysymysten muotoiluun ja halusi erityisesti korostaa kysymyksessä kaksi yhdessä tekemistä, sillä uudesta toimintaohjelmasta on tarkoitus tulla poikkihallinnollinen ja monialainen. Kyselyn lopussa vastaajia informoitiin siitä, miten ja milloin kyselyn toinen vaihe toteutetaan. Asiantuntijoista ei kerätty taustatietoja, koska toimeksiantaja ei nähnyt sitä tarpeelliseksi aineiston analysoinnin kannalta.

Kutsukirje delfoi-kyselyyn lähetettiin SurveyPal-verkkosovelluksen sijasta nuorisopäällikön omasta sähköpostista, jotta se lisäisi vastausmotivaatiota ja vastaajien anonymiteetti säilyisi. Boulkedidin ym. (2011, 7) mukaan helppokäyttöisen survey-verkkosovelluksen käyttäminen aineistohankinnassa voi olla tehokkaampi tapa kuin monimutkaisen, reaaliaikaisen delfoi-sovelluksen käyttäminen. Lisäksi kyselylinkin sisältävän sähköpostin lähettäminen on henkilökohtaisempaa ja saattaa lisätä kyselyyn osallistumista, kuin jos vastaaja ohjattaisi vain johonkin verkkosovellukseen.

Kutsukirje (liite 1) pyrittiin muotoilemaan myös mahdollisimman lyhyeksi, mutta kuitenkin informatiiviseksi ja kieleltään useille asiantuntijaryhmille sopivaksi. Ensimmäisellä kierroksella aikaa vastaamiseen oli 10 päivää ajalla 20.–29.9.2019. Vastausajan puolivälissä, 25.9.2019 kaikille asiantuntijoille lähetettiin nuorisopäällikön sähköpostista muistutus kyselyyn vastaamisesta. Beltonin ym. (2019, 79) suosituksen mukaisesti kaikki tutkimusprosessin aikana paneelisteille toimitetut kutsu- ja muistutuskirjeet sekä kyselylomakkeet pyrittiin muotoilemaan henkilökohtaisiksi, jota se lisäisi kyselyyn osallistumista.

Ensimmäisellä delfoi-kierroksella vastauksia tuli yhteensä 82, joista ensimmäiseen kysymykseen 77 vastausta ja toiseen kysymykseen 78 vastausta. Kyselyä kävi katsomassa yhteensä 151 henkilöä. Kuviossa 5 on esitetty kyselyn nähneiden ja vastanneiden päiväkohtaiset määrät. Heti 30.9.2019 kyselyn suljettua toimitin Surveypalista tulostetun raakadatan myös toimeksiantajalle.

Kuvio 5. Ensimmäisen kyselyn nähneet ja vastanneet ajalla 20.–29.9.2019 (Surveypal).

Vastausten analysointiin ja toisen kierroksen valmisteluun varattiin aikaa yksi viikko. Minä delfoi-fasilitaattorina luin ensin kaksi kertaa kaikki vastaukset. Vastausten pituudet vaihtelivat yhden virkkeen pituisesta kommentista aina yhden A4-pituiseen pohdiskelemaan kirjoitelmaan saakka. Analysoin raakadatan luokittelemalla kaikki erilaiset asiat, joita asiantuntijat olivat nostaneet esille. Tein yhden sivun mittaiset yhteenvedot molemmissa kysymyksissä esiinnousseista asioista sisältäen kyseessä olevan asian kommentissaan maininneiden henkilöiden lukumäärät. Nämä yhteenvedot on esitetty liitteessä 3. Yhteenvedot toimitettiin toimeksiantajalle 3.10.2019.

Belton ym. (2019, 77) ja Boulkedid ym. (2011, 8) suosittelevat antamaan jokaisen kierroksen jälkeen vastaajille paneelin tulokset sisältäen yhteenvedon kaikista kommentista sekä vastausten jakaumatiedot, kuten mediaani, kvartiilivälit sekä korkein ja alin arvo. Näiden tietojen avulla osallistujan on mahdollista asemoida oma vastaus suhteessa muuhun ryhmään ja auttaa vastaajaa seuraavilla delfoi-kierroksilla. Belton ym. (2019,78) kehottavat kuitenkin olemaan varovainen, kun paljastetaan enemmistön mielipiteiden esiintyvyys paneelisteille. Lisäksi on tärkeää olla myös herkkä poikkeaville mielipiteille. Tästä johtuen ensimmäisen kierroksen vastausten yhteenvedoista päädyttiin poistamaan mielipiteiden havaintojen lukumäärät ennen niiden toimittamista paneelisteille. Lisäksi teemoittelin luokitellut mielipiteet siten, että: 1) palveluja ja palvelurakennetta, 2) nuorten vapaa-aikaa, 3) koulutusta ja työtä sekä 4) nuorten hyvinvointia koskevat mielipiteet olivat lähellä toisiaan ja siten helpommin asiantuntijoiden hahmotettavissa.

Toinen delfoi-kierros ja tulosten analysointi

Delfoi-kyselyn toisen kierroksen tavoitteena oli saada vastaus siihen, millä asiantuntijoiden esittämällä nuorten hyvää elämää tukevilla keinoilla ja toimenpiteillä voidaan parhaiten vastata heidän esittämiinsä nuorten elämää muuttaviin tekijöihin. Ensimmäisen delfoi-kierroksen tavoin toimeksiantaja halusi pitää kyselylomakkeen mahdollisimman lyhyenä. Beltonin ym. (2019, 75) mukaan jo 10–15 väitettä on sopiva

määrä kyselylomakkeeseen, mikäli tutkittava asia on suhteellisen tarkka ja aiheesta on saatavissa tutkimustietoa. Koska ensimmäisellä kierroksella vastauksia saatiin monipuolisesti ja kun tuloksia verrattiin muihin nuorten palvelujen tulevaisuutta kartoittaneisiin tutkimuksiin ja selvityksiin, päädyttiin tekemään toisen kierroksen kyselylomake strukturoituna täydennettynä yhdellä avoimella kysymyksellä, jossa asiantuntijalla oli vielä halutessaan mahdollisuus perustella tai täsmentää omaa vastaustaan. Muodostin toista delfoi-kyselyä varten ensimmäisen kierroksen toisen kysymyksen luokitelluista vastauksista 13 väitettä, joiden muotoilussa pyrin säilyttämään vastaajien oma äänen ilman liiallista kielen ja termien ammatillistamista. Väitteiksi valittiin ensimmäisellä kierroksella esitettyjen keinojen joukosta ne, joihin nuorisopalveluilla on omassa toiminnassaan mahdollisuus vaikuttaa. Muotoilin väitteistä SurveyPal-kyselylomakkeen, jonka annoin esitettäväksi nuorisopalvelujen johtotiimille. Toisen delfoi-kyselyn väitteet on esitetty taulukossa 1 ja kyselylomake kokonaisuudessaan liitteessä 5.

Taulukko 1. Toisen delfoi-kierroksen väitteet.

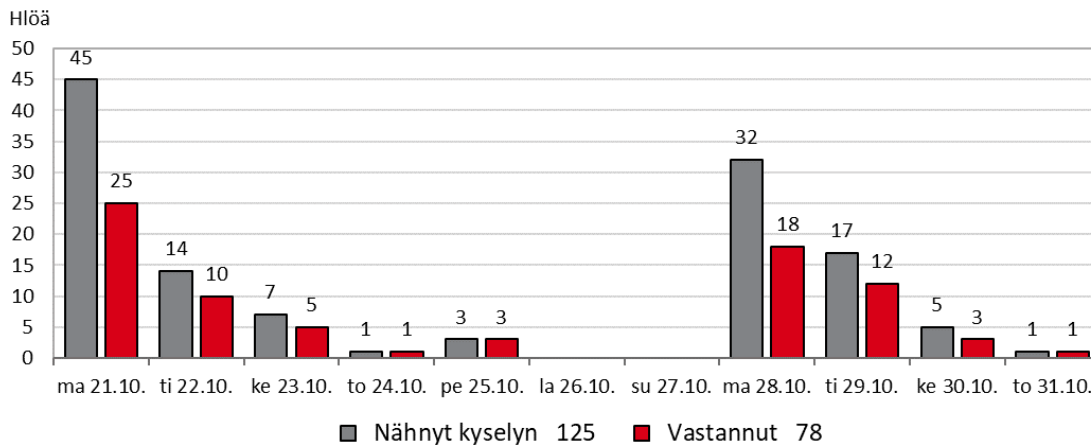
Nro	Väite
1	Panostetaan nuorten maksuttomaan harrastustoimintaan ja tapahtumiin.
2	Otetaan nuoret aiempaa enemmän mukaan päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen yhdessä asiantuntijoiden kanssa.
3	Lisätään ja tehostetaan moniammatillista ja -toimijaista yhteistyötä nuorten palveluissa esim. parantamalla tiedonkulkua nuoria koskevissa asioissa.
4	Tuodaan palvelut lähemmäs nuorta, nuorten elinympäristöä ja nuorten perheitä esim. jalkautuvan ja liikkuvan nuorisotyön avulla.
5	Lisätään nuorisotyötä kouluissa ja nimetään kouluihin joko kiertävä tai vastuunuori-sonohjaaja.
6	Lisätään resursseja perusnuorisotyöhön, lisätään koulutusta ja uudistetaan palveluja kohtaavaan ja osallistavaan suuntaan.
7	Uudistetaan nykyisiä nuorisotiloja nykyaikaisemmiksi ja monipuolisen toiminnan mahdollistaviksi.
8	Lisätään nuorille uusia houkuttelevia, ns. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sinne, missä nuoret liikkuvat, esim. kauppakeskuksiin.
9	Lisätään sekä kasvokkaisia että digitaalisia ns. matalan kynnyksen palveluja esim. nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.
10	Lisätään kumppanuutta 3. sektorin ja yritysten kanssa palveluiden järjestämisessä.
11	Huomioidaan yhdenvertaisuus, tasapuolisuus ja esteettömyys palveluissa aiempaa paremmin.
12	Seurataan ja hyödynnetään toiminnassa aktiivisesti nuorisotutkimusta, -kulttuureja ja ajan ilmiöitä.
13	Huomioidaan ilmastonmuutos ja kestävä kehitys näkyvästi toiminnassa.

En halunnut käyttää toisella kierroksella kysymysten mitta-asteikkona delfoi-tutkimuksille tyypillisiä likert-asteikkoja kuten täysin sama mieltä – täysin erimieltä -asteikkoa enkä kaksikulotteisia järjestysasteikoita, joissa tutkittavia asioita arvioidaan tärkeys-aika- tai todennäköisyys-toivottavuus -akseleilla (Belton ym. 2019, 75). McGearyn (2009, 38) mukaan Witkin ja Altschuld (1995, 135) varoittavat, että vastaajilla on taipumus vastata asteikon yläpäähän sijoittuvia arvoja, kun käytetään edellä mainitun tyyppisiä mittareita. Myös itselläni oli vastaavan tyyppisiä kokemuksia kahdesta delfoi-menetelmällä toteutetusta

Kuopion kaupungin strategiakyselystä, joissa ulkopuolinen konsultti käytti edellä mainittuja mitta-asteikoita ja kyselyjen anti jäi juuri tästä syystä varsin vaatimattomaksi. Toisen kierroksen kyselyyn mittariksi valittiin McGearyn (2009, 33) delfoi-tutkimusta mukaillen mittari, jossa vastaaja sai jakaa 13 pistettä 13 väittämälle haluamallaan tavalla. Mittari muistuttaa hieman myös RAND-yhtiön ensimmäisessä delfoi-tutkimuksessa käyttämää mittaria, jossa vastaajia pyydettiin asettamaan annettuja tavoitteita arvojärjestykseen (Linstone & Turoff 2011, 1715).

Kutsukirje toiselle delfoi-kierrokselle lähetettiin ensimmäisen kierroksen tavoin nuorisopäällikön sähköpostista (LIITE 4) ja se lähetettiin tutkimuksen koko perusjoukolle eli 217 henkilölle. Yhteenveto ensimmäisen kierroksen tuloksista lähetettiin pdf-tiedostona kutsukirjeen liitteenä. Toisella kierroksella aikaa vastaamiseen oli aluksi kahdeksan päivää ajalla 21.–28.10.2019. Viimeisenä vastauspäivänä vastauksia oli kertynyt vain 44 ja asiantuntijoita päätettiin muistuttaa kyselyyn vastaamisesta ja samalla vastausaikaa jatkettiin 31.10.2019 saakka.

Lopulta toisella delfoi-kierroksella vastauksia tuli 78 ja kyselyä kävi katsomassa yhteensä 125 henkilöä (Kuvio 6). Toiseen, avoimeen kysymykseen tuli vielä 18 kommenttia. Kyselyn 1.11.2019 suljettuna toimitin Surveypalista tulostetun raakadatan toimeksiantajalle.

Kuvio 6. Toisen kyselyn nähneet ja vastanneet ajalla 21.–31.10.2019 (Surveypal).

Ennen tulosten analysointia jouduin muuntamaan suhteuttamalla neljän vain 12 pistettä antaneiden ja kahden peräti 93 pistettä antaneiden asiantuntijan vastaukset vastaamaan 13 pisteen arviointia. Ensimmäisen kysymyksen tulokset analysointiin laskemalla jokaisen vastauksen frekvenssit ja suhteelliset frekvenssit, jotka on esitetty liitteessä 6. Lisäksi summattiin yhteen kunkin väitteen saamat pisteet (Σ) ja laskettiin kunkin väitteen suhteellinen osuus (%) kaikista annetuista pisteistä. Lisäksi laskettiin kunkin muutujan arvojen keskiarvo (\bar{x}), keskihajonta (σ) ja moodi (M_o) sekä jakauman muotoa kuvaavat tunnusluvut eli pienin arvo (Min), alakvartiili (Q1), mediaani (Md), yläkvartiili (Q3) ja suurin arvo (Max). Nämä tunnusluvut on esitetty taulukossa 2. Avoimeen kysymykseen tulleet 18 kommenttia luettiin läpi ja ne olivat pääasiassa asiantuntijan oman vastauksen täsmennyksiä eli konkreettisia toimenpide-ehdotuksia siitä, mitä pitäisi tehdä tai ensimmäisen kierroksen tulosten kommentointia.

Taulukko 2. Toisen delfoi-kierroksen väittämien 1–13 pisteet ja niiden suhteelliset osuudet sekä jakaumien muotoa kuvaavaa tietoa.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Σ	158,2	134,2	105,1	81,6	104,6	73,1	48,6	84,9	43,0	38,2	48,0	41,1	53,4
%	15,6	13,2	10,4	8,0	10,3	7,2	4,8	8,4	4,2	3,8	4,7	4,0	5,3
X	2,68	2,31	2,14	2,04	2,83	2,29	1,68	2,12	1,48	1,41	1,72	1,37	1,84
σ	1,402	1,307	1,076	1,426	2,739	1,449	1,128	1,595	0,970	1,030	1,149	0,972	1,327
Mo	3,00	3,00	2,00	1,00	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Min	0,93	0,57	0,71	0,36	0,14	0,57	0,93	0,36	0,29	0,14	0,36	0,14	0,36
Q1	1,86	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Md	3,00	2,00	2,00	1,93	2,00	2,00	1,00	2,00	1,00	1,00	1,04	1,00	1,00
Q2	3,00	3,00	3,00	2,79	3,13	3,00	2,00	2,75	2,00	2,00	2,00	1,80	3,00
Max	8,00	6,00	6,00	6,00	13,00	8,00	5,00	9,00	4,64	5,42	5,00	5,00	5,00

Tulokset

Ensimmäisellä kierroksella vastausprosentiksi muodostui 37,8 prosenttia ja toisella kierroksella 35,9 prosenttia. Kuusen (2013, 250) mukaan suurissa survey-tyyppisissä paneeleissa asiantuntijoiden suurikaan kato ei ole ongelma, sillä asiantuntijat tulkitaan tosiaan korvaaviksi. Delfoi-tutkimuksille on tyypillistä, että kato kasvaa jonkin verran toisella kierroksella. Tämän tutkimuksen toimeksiantaja oli kuitenkin tyytyväinen vastaajien määrään molemmilla delfoi-kierroksilla.

Nuorten elämän ja nuorisotyön muutostekijät 2030

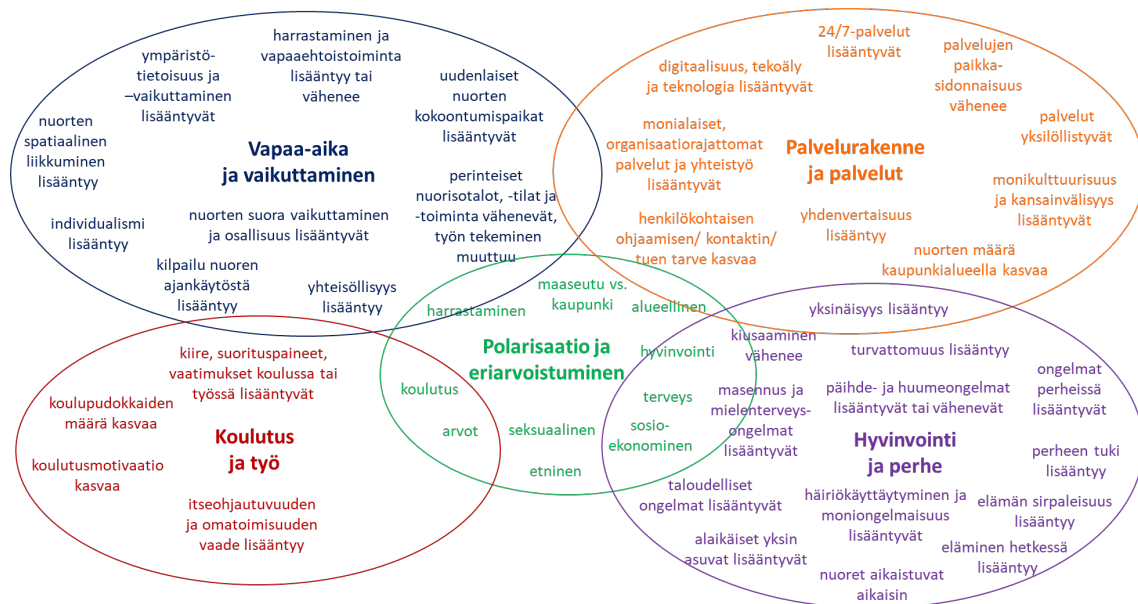
Tutkimustulosten mukaan nuorten elämää ja nuorisotyötä Kuopiossa vuoteen 2030 mennessä muuttaa erityisesti polarisaatio eli jakautuminen nuoriin, joilla menee hyvin ja niihin, joilla ei mene hyvin. Polarisaatiota nähtiin tapahtuvan nuorten hyvinvoinnissa, terveydessä, kouluttautumisessa, harrastamisessa, sosioekonomisissa tekijöissä, palvelujen jakautumisessa alueellisesti ja maaseutu-kaupunkiakselilla sekä nuorten seksuaalisuuteen, etnisyyteen ja arvoihin liittyvissä tekijöissä. Eräs asiantuntija esitti arvion, että: ”Keskivertolapsia ja -nuoria ei tulevaisuudessa enää ole, on vain niitä, joilla menee hyvin ja niitä joilla ei mene hyvin.”

Nuorten vapaa-aikaan liittyen arvioitiin, että nuorten suora vaikuttaminen ja osallisuus, ympäristötietoisuus ja -vaikuttaminen, uudenlaiset kokoontumispaikat, nuorten spatiaalinen liikkuminen, yhteisöllisyys sekä kilpailu nuorten ajankäytöstä lisääntyvät. Sen sijaan perinteisten nuoristalojen, -tilojen ja -toiminnan arvioitiin vähenevän ja työn tekemisen muuttuvan. Osa asiantuntijoista arvioi, että nuorten harrastaminen ja vapaaehtoistoiminta vähenevät ja osa taas arvioi niiden lisääntyvän.

Asiantuntijoilla oli myös hyvin vastakkaisia näkemyksiä nuorten ja nuorten perheiden hyvinvointiin liittyen. Osa näki, että ongelmat perheissä lisääntyvät ja osa taas, että perheiden tuki nuorille lisääntyy. Samoin mielipiteet jakoutuivat myös päihteiden ja huumeiden käytön suhteen. Yhteistä huolta kannettiin kuitenkin nuorten yksinäisyyden, turvattomuuden, elämän sirpaleisuuden, masennus- ja mielenterveysongelmien sekä taloudellisten ongelmien mahdollisesta lisääntymisestä. Nuorten arvioitiin myös aikuistuvan aiempaa nuorempina ja sen seurauksena huolta kannettiin alaikäisten yksinasuvien nuorten määrän kasvamisesta.

Nuorten koulunkäyntiin, opiskeluun ja työssäkäyntiin liittyen asiantuntijat arvioivat, että kiire, suoritus-
paineet ja vaatimukset tulevat lisääntymään. Samoin itseohjautuvuuden ja omatoimisuuden vaateiden
nähtiin kasvavan tulevaisuudessa. Koulupudokkaiden määrien arvioitiin kasvavan, mutta toisaalta myös
nuorten koulutusmotivaation nähtiin parantuvan.

Nuorten palveluita ja palvelurakennetta tulevaisuudessa muuttavat erityisesti digitalisaatio, tekoäly ja
teknologia. Sen seurauksena arvioitiin 24/7-tyyppisten ja yksilöllisten palvelujen lisääntyvän sekä palvelu-
jen paikkasidonnaisuuden vähenevän. Toisaalta asiantuntijat arvioivat myös henkilökohtaisen, kasvotus-
ten tapahtuvan tuen ja ohjaamisen tarpeen lisääntyvän. Toisen merkittävästi palveluita ja palveluraken-
netta muuttavan tekijän arvioitiin olevan monialaisten, organisaatorajattomien palvelujen ja yhteistyön li-
sääntyminen lasten ja nuorten palveluissa. Palveluissa ja palvelurakenteessa on tulevaisuudessa huomi-
oitava myös monikulttuurisuuden, kansainvälisyyden ja yhdenvertaisuuden lisääntyminen sekä nuorten
määrän kasvu keskeisellä kaupunkialueella. Kuviossa 7 on esitetty tiivistetysti nuorten elämän ja nuorisotyön
muutostekijöitä vuoteen 2030.

Kuvio 7. Nuorten elämän ja nuorisotyön muutostekijöitä Kuopiossa vuoteen 2030.

Keinot tukea nuorten hyvinvointia ja osallisuutta

Asiantuntijoiden vastauksissa kaksi useimmin mainittua keinoa, joilla nuorten hyvinvointia ja osallisuutta pitäisi tulevaisuudessa tukea olivat maksuttomaan harrastustoimintaan, tapahtumiin ja toimijoihin panostaminen sekä nuorten mukaan ottaminen päätöksentekoon yhdessä ammattilaisten kanssa. Asiantuntijat ehdottivat, muun muassa, että jokaiselle nuorelle olisi taattava yksi mieluinen harrastus ja sen harrastaminen olisi mahdollistettava taloudellisesti tasapuolisesti kaikille. Nuorten osallisuuden lisäämiseen käytännön toimenpiteenä asiantuntijat edottivat mielenkiintoisten osallistumisen mahdollisuuksien tarjoamista nuorille.

Nuorisopalveluiden nykyistä toimintaa toivottiin kehitettävän aiempaa kohtaavammaksi, osallistavam-
maksi, yhdenmukaisemmaksi, monipuolisemmaksi, liikkuvammaksi ja jalkautuvammaksi. Lisäksi kaivattiin

lisää koulutusta, ohjaajia, perustyön tuoteistamista, johtamisen selkeyttämistä, sosiaalisen median hyödyntämistä laajemmin, maaseutualueiden nuorisopalveluiden kehittämistä ja nuorisotyön lisäämistä kouluissa. Nuorisopalveluiden nykyisiä nuorisotaloja ja -tiloja toivottiin kehitettävän toiminnoltaan nykyaikaisimmiksi ja monipuolisen toiminnan mahdollistaviksi sekä niiden rinnalle olisi kehitettävä uusia, houkuttelevia niin sanottuja matalan kynnyksen paikkoja nuorille. Asiantuntijat esittivät myös nuorisotutkimuksen, -kulttuurien ja ajan ilmiöiden seuraamista, hyödyntämistä ja reagointia niihin aiempaa enemmän. Lisäksi etsivän nuorisotyön toivottiin muuttuvan laaja-alaisemmaksi hyvinvointityöksi.

Yhtenä keskeisenä keinona tukea lasten, nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointia ja osallisuutta nähtiin moniammatillisen ja -toimijaisen yhteistyön ja verkostoitumisen lisääminen, toimintojen parempi koordinointi ja moniammatillisen työryhmän toiminnan tehostaminen. Palveluja haluttiin tuoda lähemmäs nuorta, nuorten elinympäristöjä ja nuorten perheitä ja lisätä varhaista tukea ja puuttumista. Lisäksi toivottiin lisää erilaisia sekä kasvokkain tapahtuvia että nettipohjaisia matalan kynnyksen palveluja, kuten keskustelu- ja tukiryhmiä sekä yksilöllisiä ja oikea-aikaisesti kohdennettuja palveluja. Panostaminen nuorten hyvinvointiin negatiivisesti vaikuttavien tekijöiden ennaltaehkäisyyn, kuten yksinäisyyteen, kiusaamiseen, mielenterveysongelmiin, syrjäytymiseen, päihteiden käyttöön ja lapsikäyhyteen nähtiin tärkeinä.

Nuorten koulunkäyntiin, opiskeluun ja työssäkäyntiin liittyen asiantuntijat nostivat keinoina esille koulutuspaikan varmistamisen jokaiselle nuorelle, erilaisten mahdollisuuksien tarjoamisen koulun suorittamiseen, opiskelun ja koulunkäynnin tuen, myös rahallisen tuen lisäämisen, koulutusmyönteisyyden vahvistamisen sekä työllisyyden edistämisen tukemisen yhteistyössä yritysten kanssa.

Nuorten hyvää elämää tukevana keinoina nähtiin myös yhdenvertaisuuden, esteettömyyden ja tasa-arpuisuuden sekä ilmastonmuutoksen ja kestävä kehityksen huomioiminen toiminnassa, nuorten tulevaisuususkon ja yhteisöllisyyden vahvistaminen, sekä vaikuttamisen lapset ja nuoret huomioivaan poliittiseen tahtotilaan.

Kierrosten tulosten vertailua ja ehdotuksia tavoitteiksi ja toimenpiteiksi

Toisella delfoi-kierroksella kaikki väitteet saivat jonkin verran kannatusta. Eniten ja vähiten kannatusta saaneiden väitteiden ero oli kuitenkin iso, 117,1 pistettä. Tulosten mukaan parhaimpina toimenpiteinä vastata nuorten elämässä tulevana vuosina tapahtumaan muutokseen nähtiin panostaminen nuorten maksutomaan harrastustoimintaan ja tapahtumiin (15,6 % annetuista pisteistä), nuorten mukaan ottaminen päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen yhdessä asiantuntijoiden kanssa (13,2 %), moniammatillisen ja -toimijaisen yhteistyön lisääminen ja tehostaminen nuorten palveluissa (10,4 %) sekä nuorisotyön lisääminen kouluissa (10,3%). Vastaavasti vähiten vaikutusta nähtiin olevan kumppanuuksien lisäämisellä 3. sektorin ja yritysten kanssa palvelujen järjestämisessä (3,8 %), nuorisotutkimuksen, -kulttuurien ja ajan ilmiöiden seuraamisella ja hyödyntämisellä toiminnassa (4,0 %) sekä kasvokkaisten ja/tai digitaalisten matalan kynnyksen palvelujen lisäämisellä nuorten hyvinvoinnin edistämiseen (4,2 %).

Delfoi-menettelyn erityispiirteisiin kuuluu asiantuntijoiden mahdollisuus korjata aiempien kierrosten mielipiteitään (Kuusi 2014). Tässä tutkimuksessa kierroksia toteutettiin vain kaksi ja kierrosten tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään erilaisen toteutustapansa ja kysymysasettelun vuoksi. Taulukossa 3 on esitetty vertailua ensimmäisen ja toisen delfoi-kierrosten tuloksista. Väitteet on esitetty toisen kierroksen tulosten mukaisessa suosituimmuusjärjestyksessä. Ensimmäisen kierroksen tulokset on muodostettu suhteuttamalla asiantuntijoiden mainintojen määrät kulloisellekin väittämälle kaikkien 13 väitteen saamaan mainintojen kokonaisuuteen.

Taulukko 3. Tulokset 1. ja 2. delfoi-kierrokselta ja kierrosten vertailu.

Nro	Väite	Kierros 1, %:a maininnoista (sijoitus)	Kierros 2, %:a pisteistä (sijoitus)	Sijoituksen muutos
1	Panostetaan nuorten maksuttomaan harrastustoimintaan ja tapahtumiin.	15,0 (1.)	15,6 (1.)	↔
2	Otetaan nuoret aiempaa enemmän mukaan päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen yhdessä asiantuntijoiden kanssa.	15,0 (1.)	13,2 (2.)	↓
3	Lisätään ja tehostetaan moniammatillista ja -toimijaisia yhteistyötä nuorten palveluissa esim. parantamalla tiedonkulkua nuoria koskevissa asioissa.	8,5 (5.)	10,4 (3.)	↑
5	Lisätään nuorisotyötä kouluissa ja nimetään kouluihin joko kiertävä tai vastuunuorisohjaaja.	6,5 (8.)	10,3 (4.)	↑
8	Lisätään nuorille uusia houkuttelevia, ns. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sinne, missä nuoret liikkuvat, esim. kauppakeskuksiin.	11,1 (3.)	8,4 (5.)	↓
4	Tuodaan palvelut lähemmäs nuorta, nuorten elinympäristöä ja nuorten perheitä esim. jalkautuvan ja liikkuvan nuorisotyön avulla.	7,8 (6.)	8,0 (6.)	↔
6	Lisätään resursseja perusnuorisotyöhön, lisätään koulutusta ja uudistetaan palveluja kohtavaan ja osallistavaan suuntaan.	10,5 (4.)	7,2 (7.)	↓
13	Huomioidaan ilmastonmuutos ja kestävä kehitys näkyvästi toiminnassa.	2,6 (12.)	5,3 (8.)	↑
7	Uudistetaan nykyisiä nuorisotiloja nykyaikaisemmiksi ja monipuolisen toiminnan mahdollistaviksi.	5,2 (10.)	4,8 (9.)	↑
11	Huomioidaan yhdenvertaisuus, tasapuolisuus ja esteettömyys palveluissa aiempaa paremmin.	7,2 (7.)	4,7 (10.)	↓
9	Lisätään sekä kasvokkaisia että digitaalisia ns. matalan kynnyksen palveluja esim. nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.	5,9 (9.)	4,2 (11.)	↓
12	Seurataan ja hyödynnetään toiminnassa aktiivisesti nuorisotutkimusta, -kulttuureja ja ajan ilmiöitä.	3,9 (11.)	4,0 (12.)	↓
10	Lisätään kumppanuutta 3. sektorin ja yritysten kanssa palveluiden järjestämisessä.	0,7 (13.)	3,8 (13.)	↔

Delfoi-kierrosten tulosten vertailu osoittaa, että asiantuntijat ovat jonkin verran muuttaneet mielipiteitään. Toisella kierroksella toimenpiteistä eniten kannatusta ovat nostaneet nuorisotyön lisääminen kouluissa ja ilmastonmuutoksen huomioiminen toiminnassa. Vastaavasti eniten kannatusta ovat laskeneet perusnuorisotyön uudistaminen ja yhdenvertaisuuden huomioiminen toiminnassa. Nuorten maksuttomaan harrastustoimintaan panostaminen ja nuorten mukaan ottaminen päätöksentekoon nousivat molemmilla kierroksilla kahdeksi kannatetuimmaksi toimenpiteiksi, joilla vastata nuorten elämässä seuraavan kymmenen vuoden aikana tapahtuvaan muutokseen.

Pohdinta ja tutkimuksen arviointi

Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman 2030 -päivityksen käynnistänyt kaksikierröksinen delfoi-kysely toteutettiin ajalla 20.9.–31.10.2019. Työn tuloksena syntyi asiantuntijoiden näkemyksiä nuorten elämän ja nuorisotyön muutostekijöistä Kuopiossa vuoteen 2030, ehdotuksia keinoista, joilla voidaan tukea nuorten hyvää elämää ja osallisuutta sekä ehdotuksia toimenpiteistä, joilla voidaan parhaiten vastata siihen muutokseen, joka tapahtuu nuorten elämässä ja nuorisotyössä seuraavan kymmenen vuoden aikana. TUTU3-kurssin harjoitustyöraportin lisäksi tutkimuksen toteutuksesta ja tuloksista on tehty myös tutkimuksen toimeksiantajalle PowerPoint-esitys hyödynnettäväksi toimintaohjelman päivitysprosessin myöhemmissä vaiheissa.

Tutkimusprosesseissa tulee aina eteen yllätyksiä, joihin ei voi varautua etukäteen. Tässä harjoitustyössä yllätti delfoi-prosessin fasilitoinnin vaatima työmäärä, menetelmän monimuotoisuus sekä tasapaino toimeksiantajan vaateiden ja menetelmän asettamien reunaehtojen välillä. Toimeksiantaja suhtautui kuitenkin kiitettävän kärsivällisesti minun kysymyksiini tutkimuskohteena olleesta nuoristyöstä, jota en tuntenut kovin hyvin, teki rakentavia ehdotuksia koko prosessin ajan ja oli valmis tarvittaessa muuttamaan omia näkemyksiään tutkimuksen toteutukseen liittyen. Delfoi-kierrosten keskellä, 1.10.2019 sattunut koulusurma Kuopiossa viivästytti tutkimuksen toteutusta aluksi reilulla viikolla, koska se kosketti työtehtävien puolesta kaikkia aina tutkimuksen toimeksiantajasta asiantuntijapaneelisteihin saakka. Heti perään tullut syysloma siirsi toisen delfoi-kierroksen toteutusta vielä toisella viikolla ja vielä seuraavallakin viikolla, kun toinen kysely lähti, asiantuntijapanelisteja oli poissaoloviestien perusteella vielä paljon lomilla.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Delfoi-prosessissa, aina suunnittelusta toteutukseen ja edelleen tulosten raportointiin, on ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota tutkimuksen reliabiliteetin ja validiteetin arviointiin (Rowe & Wright 2011, 1490). Tämä on tärkeää erityisesti siitä syystä, että delfoi-menetelmä on toteutukseltaan niin joustava, sisältäen tulkitsevia ja kvalitatiivisia sekä positivistisia ja kvantitatiivisia elementtejä, että saattaa se vahingossa johtaa toimimaan vastoin hyvää tieteellistä käytäntöä. Reliabiliteetin ja validiteetin arvioinnin sijaan delfoi-menetelmään on suositeltu käytettäväksi vaihtoehtoisesti luotettavuuden (trustworthiness) arviointia. Siinä delfoi-tutkimuksen toteutusta arvioidaan seuraavista näkökulmista: uskottavuus (credibility), käyttövarmuus (dependability), vahvistettavuus (confirmability) ja siirrettävyys (transferability) (Hasson & Keeney 2011, 1700–1701.)

Jillsonin (1975) mukaan delfoi-prosessin luotettavuuden kannalta keskeisessä asemassa ovat menetelmän soveltuvuus tutkimusongelman ratkaisemiseen sekä onnistuminen asiantuntijapaneelin valinnassa, paneelin asiantuntemuksen taso sekä kysymysten onnistunut muotoilu (Hasson & Keeney 2011, 1696). Ensimmäisellä delfoi-kierroksella tulleista vastauksista voi päätellä, että vastaajat ovat olleet asiantuntijoita tutkittavan asian suhteen ja kysymykset on ymmärretty hyvin, sillä vastausten joukossa ei ollut yhtään asiaankuulumattomia kommentteja. Muutama vastaaja oli vastannut vain toiseen kysymykseen ja muutamassa vastauksessa oli samaan vastaustilaan laitettu molempia kysymyksiä koskevia asioita. Tutkimus toteutettiin toimeksiantaja toiveesta täysin anonymisti eikä vastaajista siten kerätty taustatietoja. Ensimmäisen kierroksen vastausten perusteella voi kuitenkin päätellä, että vastaajia on ollut kaikista asiantuntijaryhmistä.

Toisen delfoi-kierroksen toteutus epäonnistui hieman mittarin valinnan osalta, koska käytetty mittari oli osalle vastaajista selvästi outo ja sen visuaalinen toteutus ei onnistunut Surveypalin ominaisuuksien vuoksi

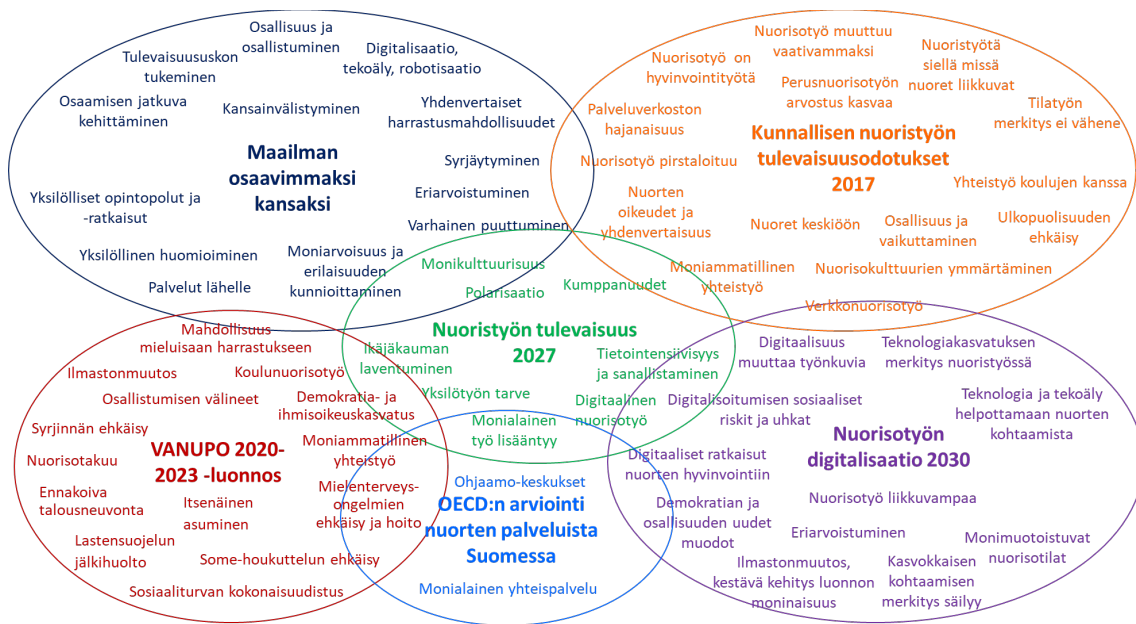
niin kuin olisin halunnut. Mittari olisi ollut toimivampi, jos annetut pistemäärät olisi voinut laittaa sille varattuun ruutuun ja mittariin olisi voinut liittää laskurin tai kaavan, joka laskee, paljonko vastaajalla on vielä pisteitä jaettavana tai muistuttaa, jos pisteitä on annettu enemmän kuin 13. Lisäksi toisella delfoi-kierroksella arvoitettavien asioiden tarkkuustasoa oli laskettava ja arvoitettavaksi tuli tavoitetyyppisiä asioita konkreettisten toimenpidetyyppisten asioiden sijaan, koska toimeksiantaja halusi pitää kysymyslomakkeen mahdollisimman lyhyenä. Eräs vastaaja kommentoi toisella kierroksella sitä, että väitteiden arviointi oli vaikeaa, koska ne kaikki olivat hänen mielestään tärkeitä. Näin jälkikäteen arvioituna jo tutkimuksen ensimmäinen delfoi-kierros olisi pitänyt toteuttaa strukturoituna väittäminä. Se olisi tosin vaatinut minulta enemmän aikaa perehtyä nuorisotyöhön ja -toimintaan sekä aiheesta aiemmin tehtyihin tulevaisuustutkimuksiin.

Delfoi-prosessin toteutuksessa managerin tai fasilitaattorin rooli on hyvin keskeinen (Kuusi 2014). Tältä osin tutkimuksen luotettavuutta on pyritty parantamaan syvällisellä tutkimusmenetelmään perehtymisellä, tutkimuksen huolellisella toteutuksella sekä sen yksityiskohtaisella kuvaamisella ja tehtyjen valintojen perustelemisella. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta yksi kriittinen kohta on ensimmäisellä kierroksella tulleen aineiston luokittelu ja tiivistäminen väitteiksi seuraavaa kierrosta varten. Kuusen (2014) mukaa tutkimuksen tekijän omalla taustalla ja tehdyillä valinnoilla voi olla vaikutusta tutkimuksen myöhempiin tuloksiin. Siksi olen antanut toimeksiantajalle suosituksen lukea koko aineiston läpi, koska se sisältää hyviä käytännön toimenpide-ehdotuksia, joita ei ole voitu ottaa väittäminä mukaan toiselle kierrokselle, mutta niille saattaa olla käyttöä myöhemmin toimintaohjelmaa konkretisoitaessa.

Delfoi-menettelmissä tutkimuksen tulokset ovat eräänlainen tilannekuva tietyn asiantuntijaryhmän mielipiteistä tietyssä aikana. Siten on erittäin epätodennäköistä, että toistamalla tutkimus täysin yhdenmukaisesti päästäisi uudelleen samanlaisiin tuloksiin. Kyse ei ole kuitenkaan menetelmän heikkoudesta, vaan muuttuneiden tilanteiden seurauksista. Yksi keino arvioida delfoi-menettelyn luotettavuutta on verrata saatuja tuloksia muiden vastaavien tutkimusten tuloksiin. (Hasson & Keeney 2011, 1701; Sackman 1974, 15).

Tässä tutkimuksessa saadut tulokset ovat hyvin linjassa eräissä viimeisen kahden vuoden aikana toteutetuissa, nuorisotyön kohderyhmää koskevissa tutkimuksissa ja selvityksissä esiinnousseiden asioiden ja teemojen kanssa (Kuvio 8). Tämän tutkimuksen tuloksia verrattiin seuraaviin tutkimuksiin ja selvityksiin: Nuorisotyön digitalisaatio 2030 (Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019), Kunnallisen nuoristyön tulevaisuusodotukset 2017 (Allianssi ry 2017), Nuorisotyön tulevaisuus 2027 (Kiilakoski 2017), Maailman osaavimmaksi kansaksi – Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuus katsaus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018), Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi 2020–2023 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019a) sekä OECD:n arviointi nuorten palveluista Suomessa 2018 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019b).

Yhteisiä huolenaiheita näille tutkimuksille ovat näkemykset eriarvoistumisen, polarisaation, syrjäytymisen ja nuorisotyön vaativuuden lisääntymisestä, palvelujen hajanaisuudesta ja keskittymisestä kuntakeskuksiin aluekehityksen tai kaupungistumisen seurauksena sekä huoli siitä, miten tukea nuorten ilmastoahdistusta ja tulevaisuususkkoa. Lisäksi nuorisotyötä muuttavina tekijöinä tutkimuksissa nostetaan esille palvelujen kansainvälistyminen, yhdenvertaisuuden ja erilaisuuden hyväksymisen vaade sekä lasten ja nuorten yksilöllisempi huomioiminen. Keinoina vastata muutokseen tutkimuksissa nostetaan esille muun muassa digitalisaation, tekoälyn ja teknologian hyödyntäminen nuorten kohtaamisessa, moniammatillisen yhteistyön ja -palvelut, varhaisen puuttumisen lisääminen, palvelujen tuominen lähemmäs nuoria ja heidän elinympäristöjä esimerkiksi koulujen kanssa tehtävän yhteistyön kautta, nuorten osallisuuden ja osallistumisen lisääminen, yhdenvertaisten harrastusmahdollisuuksien turvaaminen lapsille ja nuorille sekä kumpuunuuksien hyödyntäminen.

Kuvio 8. Vertailuissa tutkimuksissa ja selvityksissä esiinnousseita asioita.

Menetelmän vahvuudet ja heikkoudet

Tutkimuskirjallisuudessa ja -artikkeleissa on lueteltu useita delfoi-menetelmän vahvuuksia ja heikkouksia. Vahvuuksina mainitaan muun muassa se, että delfoi on menetelmänä tehokas, sillä on mahdollisuus tutkia arvottamista vaativia asioita kiihottomasti ja objektiivisesti, panelisteilla on mahdollisuus vaihtaa kantaan prosessin kuluessa ja menetelmä mahdollistaa erimielisyyksien syiden kartoittamisen. Lisäksi delfoi soveltuu hyvin käytettäväksi myös nykyisessä internet-maailmassa ja se mahdollistaa monenlaisten tutkimuksellisten valintojen tekemisen esimerkiksi tutkimuksen tiedonintressistä tai tutkijan omasta osaamisesta riippuen. Heikkouksina mainitaan, että delfoi on vaikea suorittaa hyvin, huomioiden sen kaikki yksityiskohdat. Se edellyttää myös tutkijalta itseltään hieman enemmän menetelmäosaamista, jotta hän pystyy tekemään oikeita valintoja. Lisäksi monikerroksisena toteutettuna se vie paljon aikaa ja voi aiheuttaa paneelistien poistippumisia. Delfoita on kritisoitu myös siitä, että sillä ei välttämättä saavuteta sen parempia tuloksia kuin muilla strukturoiduilla kyselymenetelmillä. (Kuusi 2013, 249, 262; Gordon 2009, 10–11; Rowe & Wright 1999, 367, 372; Sackman 1974, v–vi.)

Omasta mielestäni delfoi-menetelmän vahvuudesta ja ennen kaikkea sen hyödyllisyydestä kertoo se, että se on paljon käytetty menetelmä, se on kehittynyt vuosien saatossa ja siitä on syntynyt erilaisia muunnoksia. Menetelmä sopii sekä forecasting- että backcasting-tyyppisiin tulevaisuuden tarkasteluihin vaivattomasti, vain kysymyksenasettelua muuttamalla. Delfoi-menetelmässä on mielestäni kyse eräänlaisesta kahdensuuntaisesta oppimisprosessista, sillä se tuottaa hyödyllistä tietoa myös paneelisteille, ei vain tutkimuksen tekijälle itselleen, kun tutkimustulokset jaetaan myös paneelistien käyttöön. Tätä ominaisuutta voisi mielestäni hyödyntää enemmän erityisesti, kun asiantuntijavastaajia motivoidaan osallistumaan delfoi-tutkimuksiin. Delfoi-menetelmän heikkoutena näkisin, että se saattaa olla monille asiantuntijoille jo liian tuttu, eikä ainakaan survey-tyyppisenä toteutuksena innosta välttämättä osallistumaan tutkimuksiin. Li-

säksi mielestäni voi jo perustellusti pohtia sitä, onko menetelmä aivan liian suvaitsevainen eri tutkimuslistien valintojen suhteen? Jopa niin suvaitsevainen, että se kääntyy itseään vastaan esimerkiksi tutkimuksen luottettavuuskysymysten osalta?

Lähteet

- Allianssi 2017. Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2017. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto. Helsinki. Saatavissa [www-muodossa: https://issuu.com/allianssi-siry/docs/knt17_netsti_korjattu](https://issuu.com/allianssi-siry/docs/knt17_netsti_korjattu) (Luettu 24.9.2019)
- Belton, I., MacDonald, A., Wright, G. & Hamlin, I. 2019. Improving the practical application of the Delphi method in group-based judgment: A six-step prescription for a well-founded and defensible process. *Technological Forecasting & Social Change* 147, pp. 72–82.
- Boukredid, R., Abdoul, H., Loustau, M., Sibony, O. & Alberti, C. 2011. Using and Reporting the Delphi Method for Selecting Healthcare Quality Indicators: A Systematic Review. *PLoS One* 6(6), pp. 1–9. Saatavissa sähköisesti: <https://doi:10.1371/journal.pone.0020476> (Luettu 7.10.2019)
- Eriksson, S. & Tuuva-Hongisto, S. 2019. Nuorisotyön digitalisaatio 2030. "Meidän tulisi osata tarjota nuorille työkaluja maailmaan, jota me emme vielä itse tunne." XAMK tutkii 11. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli. Saatavissa [www-muodossa: https://www.theseus.fi/handle/10024/261063](https://www.theseus.fi/handle/10024/261063) (Luettu 12.10.2019)
- Gordon, T. J. 2009. The Delphi Method. The Millennium Project, Futures Research Methodology, Version 3.0. Editors: Jerome C. Glenn and Theodore J. Gordon.
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. 1998. Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsingin yliopiston filosofian laitos. Hakapaino Oy. Helsinki
- Hasson, F. & Keeney, S. 2011. Enhancing rigour in the Delphi technique research. *Technological Forecasting & Social Change* 78, pp. 1695–1704.
- Hussler, C., Muller, P. & Rondé, P. 2011. Is diversity in Delphi panelist groups useful? Evidence from a French forecasting exercise on the future of nuclear energy. *Technological Forecasting & Social Change* 78, pp. 1642–1653.
- Jillson, I. A. 1975. The National Drug-Abuse Policy Delphi: Progress Report and Findings to Date. Teoksessa: *The Delphi Method. Techniques and Applications*. Addison-Wesley, London. Verkko-versio vuodelta 2002. Saatavissa [www-muodossa: https://researchgate.net](https://researchgate.net) (Luettu 25.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2019a. Vega-tilanneseuranta. Saatavissa kaupungin sisäisessä [www-verkossa. http://intra.kuopio.fi/group/kuopion-kaupunki/taloustilanteen-seuranta](http://intra.kuopio.fi/group/kuopion-kaupunki/taloustilanteen-seuranta) (Luettu 24.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2019b. Tilinpäätös 2018. Saatavissa [www-muodossa. https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit](https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit) (Luettu 24.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2017. Ilo olla nuori. Nuorisopalveluiden toimintaohjelma 2017–2020. Kuopion kaupunki. Saatavissa [www-muodossa: https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7757867/IloOllaNuori_2018.pdf/43073857-d38b-4be3-b1f0-c55da0b7fc16](https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7757867/IloOllaNuori_2018.pdf/43073857-d38b-4be3-b1f0-c55da0b7fc16) (Luettu 14.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2016. Tilinpäätös 2015. Saatavissa [www-muodossa. https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit](https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit) (Luettu 24.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2015. Kuopion väestöennuste vuoteen 2030. Tavoite- ja kehittämissuunnitelmat TA 2015:1. Saatavissa [www-muodossa: https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit](https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit) (Luettu 24.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2014. Tilinpäätös 2013. Saatavissa [www-muodossa. https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit](https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit) (Luettu 24.9.2019)
- Kuopion kaupunki 2011. Tilinpäätös 2010. Saatavissa [www-muodossa. https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit](https://www.kuopio.fi/julkaisut-ja-raportit) (Luettu 24.9.2019)
- Kuntalaki 10.4.2015/410. Finlex Suomen sähköinen säädöskokoelma. Saatavissa [www-muodossa: https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410](https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410) (Luettu 8.10.2019)

- Kuusi, O. 2014. Delfoi-metodi. Metodix. Saatavissa www-muodossa: <https://metodix.fi/2014/05/19/kuusi-delfoi-metodi/> (Luettu 25.9.2019)
- Kuusi, O. 2013. Delfoi-menetelmä. Teoksessa: Kuusi, O., Bergman, T. & Salminen, H. (toim.) 2013. Miten tutkimme tulevaisuuksia? 3. uudistettu painos. Acta Futura Fennica No 5. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry. Sastamala.
- Linstone, H. A. & Turoff, M. 1975. The Delphi Method. Techniques and Applications. Addison-Wesley, London. Verkko-versio vuodelta 2002. Saatavissa www-muodossa: <https://researchgate.net> (Luettu 25.9.2019)
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto 2019. Suomen nuorisotyön tilastot. Kuntien nuorisotyön tilastot. Saatavissa www-muodossa: <https://nuorisotilastot.fi/> (Luettu 24.9.2019)
- McGeary, J. 2009. A critique of using the Delphi technique for assessing evaluation capability-building needs. Evaluation Journal of Australasia, Vol. 9, No. 1, 2009, p. 31–39.
- Nuorisolaki 21.12.2016/1285. Finlex Suomen sähköinen säädöskokoelma. Saatavissa www-muodossa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> (Luettu 8.10.2019)
- Opetushallitus 2019. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus – yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2019. Oppaat ja käsikirjat 2019:3. Opetushallitus. Saatavissa www-muodossa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoytys_2019_0.pdf (Luettu 14.10.2019)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019a. Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi 2020-2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Saatavana www-muodossa: <https://minedu.fi/nuorisolinjaukset> (Luettu 4.10.2019)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019b. Nuorten palvelut syynissä. OECD:n arviointi nuorten palveluista Suomessa 2018. Arvioinnin tiivistelmä ja suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:18. Helsinki. Saatavissa www-muodossa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161584> (Luettu 4.10.2019)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Maailman osaavimmaksi kansaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus. Valtioneuvoston julkaisusarja 21/2018. Helsinki. Saatavissa www-muodossa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160903> (Luettu 4.10.2019)
- Rowe, G., Wright, G., 2011. The Delphi technique: past, present, and future prospects – introduction to the special issue. Technological Forecasting & Social Change, 78, pp. 1487–1490.
- Rowe, G. & Wright, G. 1999. The Delphi technique as a forecasting tool: issues and analysis. International Journal of Forecasting 15, pp. 353–375.
- Rubin, A. & Lehtonen, M. 2019. Tieteellinen tieto ja tiedonintressit. TOPI – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. Saatavissa www-muodossa: <https://tulevaisuus.fi/filosofiset-perusteet/tieteellinen-tieto-ja-tiedonintressit/> (Luettu 1.11.2019).
- Rubin, A. 2019. Lähestymistavat. TOPI – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto. Saatavissa www-muodossa: <https://tulevaisuus.fi/perusteet/tulevaisuudentutkimus-tiedonalana/lahestymistavat/> (Luettu 1.11.2019).
- Sackman, H. 1974. Delphi Assessment: Expert Opinion, Forecasting and Group Process. A Report prepared for United States Air Force Project RAND. Rand Corporation, Santa Monica, California. Saatavissa www-muodossa: <https://www.rand.org/pubs/reports/R1283.html> (Luettu 17.9.2019)
- San-Jose, L. & Retolaza, J. L. 2016. Is the Delphi method valid for business ethics? A survey analysis. European Journal of Futures Research, 4:19, pp. 1–15.
- SurveyPal 2019. SurveyPal-kyselyalusta. Kirjautuminen vaatii käyttäjätunnuksen. Saatavissa www-muodossa: <https://surveypal.com/fi/> (Luettu 19.9., 30.9., 17.10. ja 28.10.2019)
- Tapio, P. 2002. Disaggregative policy Delphi. Using cluster analysis as a tool for systematic scenario formation. Technological Forecasting & Social Change, 70, pp. 83–101.
- THL 2019. Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa www-muodossa: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index> (Luettu 24.9.2019)

Tilastokeskus 2019. Tilastotietokanta Statfin. Saatavissa www-muodossa:
<http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/> (Luettu 24.9.2019)

Turoff, M. 1975. The Policy Delphi. Teoksessa: The Delphi Method. Techniques and Applications. Addison-Wesley, London. Verkko-versio vuodelta 2002. Saatavissa www-muodossa: <https://researchgate.net> (Luettu 25.9.2019)

LIITE 1. Ensimmäisen delfoi-kyselyn saatekirje

Aihe: Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman 2030 päivitys

Hyvä asiantuntija,

Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman 2030 päivitys on käynnistymässä. Pyydämme nyt sinua, yhtenä mukaan kutsutuista asiantuntijoista, tuomaan omia ajatuksiasi ja tietämystäsi toimintaohjelman päivitykseen.

Osallistuminen tapahtuu internet -kyselyn avulla hyödyntäen tulevaisuustutkimuksen delfoi-menetelmää. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja kyselykierroksia järjestetään kaksi. Kyselyn toteuttaa opiskelija osana Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuksen opintoja.

Tähän kyselyyn ensimmäiseen vaiheeseen toivon vastaustasi sunnuntaihin 29.9.2019 mennessä. Kysymyksiä on vain kaksi ja vastaamiseen kuluu aikaa noin 5 minuuttia. Kyselyn toinen vaihe toteutetaan ajalla 7.–13.10.2019.

Monet kiitokset,

Jari Väänänen
nuorisopäällikkö

Kyselyyn pääset klikkaamalla alla olevaa linkkiä:
<https://my.surveypal.com/Nuorisopalvelujen-toimintaohjelman-paivitys>

Nykyisen Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman löydät tästä linkistä
https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7757867/IloOllaNuori_2018.pdf/43073857-d38b-4be3-b1f0-c55da0b7fc16

Lisätietoja toimintaohjelman päivityksestä antavat:
jari.vaananen@kuopio.fi tai asta.sajaniemi@kuopio.fi

Lisätietoja kyselystä antaa: satu.moilanen@kuopio.fi

KUOPIO

Nuorisopalveluiden toimintaohjelma 2030

Nyt saa antaa ajatusten lentää!

1. Miten arvelet nuorten elämän muuttuvan Kuopiossa seuraavan kymmenen vuoden aikana?

Seuraava

2. Millä keinoin voisimme yhdessä tukea nuorten hyvää elämää Kuopiossa seuraavan kymmenen vuoden aikana?

Edellinen

Lähetä vastaukset

50%

Kiitos osallistumisestasi Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toiminnan kehittämiseen. Mitä tapahtuu seuraavaksi? Saat viikolla 41 (7. – 13.10.2019) sähköpostikutsun kyselyn 2. vaiheeseen ja tämän kyselyn vastaukset arvioitavaksi.

Powered by SurveyPal

LIITE 3. Yhteenvedot ensimmäisen delfoi-kierroksen tuloksista (2/2)

Millä keinoin voisimme yhdessä tukea nuorten hyvää elämää Kuopiossa seuraavan kymmenen vuoden aikana? N = 78

n = kuinka monessa kommentissa asia mainittiin, IUOMI yhdessä kommentissa voitiin mainita useita eri asioita

Nuorten (maksuttomaan) harrastustoimintaan, tapahtumiin ja toimijoihin panostaminen n = 23	Nuoret mukaan päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen yhdessä ammattilaisten kanssa, osallisuuden ja osallistamisen lisääminen n = 23	Uusia, houkuttelevia matalan kynnyksen paikkoja n = 17	Nupan nykyisen toiminnan kehittäminen (kohtaavaa, osallistavaa, yhdenmukaista, monipuolista, perustuksen tuoteistaminen, lisää ohjaajia ja koulutusta, liikkuu nuorisotyötä) n = 16
Moniammatillisen ja -toimijaisen yhteistyön ja verkostoitumisen lisääminen lasten, nuorten ja nuorten aikuisten palveluissa, toimintojen koordinointi ja tehostaminen n = 13	Palvelut lähemmäs nuorta, nuorten elinympäristöä ja nuorten perheitä n = 12	Luotettavia aikuisia, joilla aikaa kuunnella ja auttaa eteenpäin, "rinnalla kulkijoita", nuorten kohtaaminen yksilöinä n = 11	
Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja tasapuolisuus n = 11	Vanhemmuuden ja perheiden jaksamisen vahvistaminen ja tuki moniammatillisesti n = 10	Matalan kynnyksen palveluja nuorille (fyysiset + netti) n = 9	
Nykyisten nuorisotalojen kehittäminen monipuolisemmiksi n = 8	Nuorisotoimen ja koulun tiiviimpi yhteistyö n = 10	Maaseutualueiden nuorisopalveluiden kehittäminen n = 5	Syrjäytymiseen ja yksinäisyyteen puuttuminen n = 5
Ilmastomuutoksen/ kestävän kehityksen huomioiminen toiminnassa n = 4	Lasten, nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyspalvelut (matala kynnyks, saatavuus, tehokkuus, lisäresurssit) n = 7	Varhaisen tuen ja puuttumisen lisääminen n = 6	
	Koulutuspaikka jokaiselle, erilaisia mahdoll. suorittamiseen n = 4	Kiusaamisen ehkäisyyn panostaminen n = 4	Nuorisotyön näkyminen enemmän ulospäin n = 3
Opiskelun ja koulunkäynnin tuki, myös rahallinen n = 2	Tukea työllisyyden edistämiseen yhdessä yritysten kanssa n = 2	Kumppanuus 3. sektorin toimijoiden kanssa n = 1	Poliittinen tahtotila lapsiin ja nuoriin investoivaksi n = 1
Workshoppeja ja keskustelu- ja tukiryhmiä nuorille n = 1	Yhteisöllisyyden vahvistaminen n = 1	Yksilölliset palvelut n = 1	Lapsiköyhyyden vähentäminen n = 1
	Oikea-aikaisesti kohdenetut palvelut n = 1	Aktiivisten henkilötoimijoiden tuki n = 1	

LIITE 4. Toisen delfoi-kyselyn saatekirje

Aihe: Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman 2030 päivitys / TOINEN VAIHE

Hyvä mukaan kutsuttu asiantuntija,

Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman 2030 päivityksen ensimmäiseen vaiheeseen osallistui 82 vastaajaa. Kiitokset teille kaikille innostuneesta osallistumisesta ja hyvistä vastauksista! Tämän sähköpostin liitetiedostossa (PDF) lähetän teille ensimmäisen kyselyn vastauksista koostetut yhteenvedot.

Jatkamme nyt kyselyn toiseen vaiheeseen ja otamme jatkokäsittelyyn asioita, joita te nostitte esille. Tervetuloa mukaan myös te, jotka ette osallistuneet kyselyn ensimmäiseen vaiheeseen!

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu edelleen nimettömänä. Kysymyksiä on vain yksi ja se sisältää 13 väittämää. Vastaaminen vie aikaasi noin 5 minuuttia. Tähän kyselyn toiseen vaiheeseen toivon vastaustasi maanantaihin 28.10.2019 mennessä.

Kiitos etukäteen,

Jari Väänänen
nuorisopäällikkö

Kyselyyn toisen vaiheeseen pääset klikkaamalla alla olevaa linkkiä:
https://my.surveypal.com/Nuorisopalveluiden-toimintaohjelma-2030_kierros2

Lisätietoja toimintaohjelman päivityksestä antavat: jari.vaananen@kuopio.fi tai asta.sajaniemi@kuopio.fi

Lisätietoja kyselystä antaa: satu.moilanen@kuopio.fi

LIITE 5. Toisen delfoi-kyselyn kyselylomake (2/2)

5. Lisätään nuorisotyötä kouluissa ja nimetään kouluihin kiertävä tai vastuunurisonohjaaja.

6. Lisätään resursseja perusnuorisotyöhön, lisätään koulutusta ja uudistetaan palveluja kohtaavaan ja osallistavaan suuntaan.

7. Uudistetaan nykyisiä nuorisotiloja nykyaikaisemmiksi ja monipuolisen toiminnan mahdollistaviksi.

8. Lisätään nuorille uusia, houkuttelevia ns. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sinne, missä nuoret liikkuvat, esim. kauppakeskuksiin.

9. Lisätään sekä kasvokkaisia että digitaalisia ns. matalan kynnyksen palveluja esim. nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.

10. Lisätään kumppanuuksia 3. sektorin ja yritysten kanssa palveluiden järjestämisessä.

11. Huomioidaan yhdenvertaisuus, tasapuolisuus ja esteettömyys palveluissa aiempaa paremmin.

12. Seurataan ja hyödynnetään toiminnassa aktiivisesti nuorisotutkimusta, -kulttuureja ja ajanilmiöitä.

13. Huomioidaan ilmastonmuutos ja kestävä kehitys näkyvästi toiminnassa.

Varmista lopuksi, että toimenpiteille antamiesi pisteiden yhteenlaskettu summa on 13.

2. Haluatko sanoa vielä jotakin aiheeseen liittyen?

Lähetä vastaukset

0%

Powered by SurveyPal

LIITE 6. Toisen kierroksen vastausten frekvenssit ja suhteelliset frekvenssit

	1. Panostetaan nuorten harrastustoimintaan ja tapahtumiin.		2. Oletaan nuoret aiempaa enemmän mukaan päätöksentekoon ja toiminnan kehittämiseen yhdessä asiantuntijoiden kanssa.		3. Lisätään ja tehostetaan moniammatillista ja -toimijaisia yhteistyötä nuorten palveluissa esim. parantamalla tiedonkulkua nuoria koskevissa asioissa.		4. Tuodaan palvelut lähemmäs nuorta, nuorten elinympäristöjä ja nuorten perheitä esim. jalkautuvan ja liikkuvan nuorisoyön avulla.		5. Lisätään nuorisotyötä kouluissa ja nimitetään kouluhin kiertävä tai vastuunurisonhoaja.		6. Lisätään resursseja perusnuorisotyöhön, lisätään koulutusta ja uudistetaan palveluja kohtavaan ja osallistavaan suuntaan.		7. Uudistetaan nykyisiä nuorisotiloja nykykäsitsemiksi ja monipuolisen toiminnan mahdollistaviksi.		8. Lisätään nuorille uusia, houkuttelevia ns. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja esim. siine, missä nuoret liikkuvat, esim. kauppareksuksiin.		9. Lisätään sekä kasvokkaisia että digitaalisia ns. matalan kynnyksen palveluja esim. nuorten hyvinvoinnin edistämiseen.		10. Lisätään kumppanuuksia 3. sektorin ja yritysten kanssa palveluiden järjestämisessä.		11. Huomioidaan yhdenvertaisuus, tasa-arvoisuus ja esteettömyys palveluissa aiempaa paremmin.		12. Seurataan ja hyödynnetään toiminnassa aktiivisesti nuorisotutkimusta, -kulttuureja ja ajanilmiötä.		13. Huomioidaan ilmastonmuutos ja kestävä kehitys näkyvästi toiminnassa.	
VASTAUS	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%				
1	11	14,1	19	24,4	15	19,2	18	23,1	42	53,8	11	14,1	18	23,1	14	17,9	17	21,8	15	19,2	15	19,2	14	17,9		
2	17	21,8	14	17,9	18	23,1	11	14,1	12	15,4	9	11,5	6	7,7	14	17,9	6	7,7	7	9,0	6	7,7	5	6,4		
3	20	25,6	19	24,4	13	16,7	3	3,8	10	12,8	7	9,0	3	3,8	5	6,4	3	3,8	1	1,3	3	3,8	3	3,8		
4	6	7,7	0	0,0	1	1,3	3	3,8	7	9,0	4	5,1	0	0,0	2	2,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
5	2	2,6	5	6,4	1	1,3	3	3,8	2	2,6	0	0,0	2	2,6	2	2,6	1	1,3	1	1,3	1	1,3	1	1,3		
6	2	2,6	1	1,3	1	1,3	1	1,3	2	2,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
8	1	1,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
10	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
11	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	2,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
12	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
13	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
0	19	24,4	20	25,6	29	37,2	39	50,0	1	1,3	46	59,0	49	62,8	40	51,3	51	65,4	54	69,2	51	65,4	50	64,1		
YHTEENSÄ	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0	78	100,0		

Demokratian tulevaisuudet

Kuka vaikuttaa tulevaisuuden kaupungeissa ja miten? Miten laajat yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat demokratiaan ja osallisuuteen? Kevään 2019 Demokratian tulevaisuudet -opintojaksolla 17 opiskelijaa eri pääaineista syventyi osallisuuden teemaan tulevaisuudentutkimuksellisella otteella. Jakso alkoi kahden päivän seminaarilla, jonka jälkeen opiskelijat laativat pienryhmissä tulevaisuusselvityksiä osallisuudesta tulevaisuuden kaupungissa eri näkökulmista. Opintojaksolla perehdyttiin erityisesti skenaarioajatteluun. Työt esiteltiin ja niistä keskusteltiin yleisölle avoimessa loppuseminaarissa.

Demokratian tulevaisuudet -opintojakson järjestivät Tulevaisuuden Verkostoakatemia ja Turun yliopiston valtio-oppi. Opintojakson vastuuopettajat olivat **Marjukka Parkkinen** ja **Rauli Mickelsson**. Skenaarioista luennoi **Matti Minkkinen**. Seminaareissa esiintyi useita vierailevia luennoitsijoita.

Sonja Huotari, Laura Saarinen ja **Toni Wessman** käsittelevät skenaarioreportissaan työikäisten yksinelävien osallisuutta vuoden 2035 Turussa. Raportissaan kirjoittajat pohtivat sitä, miten työvoiman liikkuvuus Turkuun toteutuu tulevaisuudessa, ja millaisia mahdollisuuksia Turku yksinasuville tarjoaa. Huotari, Saarinen ja Wessman esittävät raportissa neljä vaihtoehtoista skenaariota, jotka rakentuvat viiden keskeisen muuttujan ympärille.

Tutkielma on yhdessä tehty kokonaisuus, joka vastaa tehtävänantoon tasapainoisesti. Kaupungin, osallisuuden ja toimijaryhmän tasot ovat tutkielmassa selkeät, ja käsitteet kirjoittajien hallussa. Tutkielmassa esitetään selkeät ja tärkeät tutkimuskysymykset, joihin palataan työn lopussa. Raportti etenee loogisesti ja tila on käytetty tehokkaasti. Skenaariot erottuvat toisistaan ja niiden otsikoinnit ovat kuvaavia ja kiinnostavia. Skenaariotarinoita tuetaan monipuolisilla lähteillä.

Yksin yhdessä 2035

Sonja Huotari (Aalto-yliopisto), Laura Saarinen (Turun yliopisto) & Toni Wessman (Turun yliopisto)

Tiivistelmä

Tämä skenaarioraportti käsittelee yksinelävien mahdollisia osallisuuden tulevaisuuksia Turun kaupungin kontekstissa. Skenaarioiden kohderyhmänä ovat työikäiset yksineläjät, joten raportissa on tietoisesti jätetty pois muut yksineläjäryhmät, kuten opiskelijat ja eläkeläiset. Yksineläjien osallisuuden tulevaisuuksissa on tarkasteltu viittä eri muuttujaa: asumista, liikenneyhteyksiä, yhteiskunnan ja yksilön suhdetta, sosiaaliturvaa sekä teknologian muutosta.

Skenaarioraportin ensimmäinen tutkimuskysymys pyrkii antamaan vastauksen siihen, miten hyvin työvoiman liikkuvuus toteutuu Turkuun. Toisena tutkimuskysymyksenä on, millaisia mahdollisuuksia näemme Turkuun suuntaavalle yksinasuvien liikkuvuudelle.

Esitettyihin skenaarioihin on päästy tulevaisuustaulukon avulla, jossa jokaiselle muuttujalle on annettu kolme tai neljä mahdollista arvoa. Näiden kautta on tehty tulevaisuuspolkua, mahdollisimman monesta eri näkökulmasta, välttämällä pelkästään negatiivisia ja positiivisia skenaariotarinoita. Skenaarioiden rakentamisen apuna on pyritty käyttämään monipuolisesti erilaista lähdemateriaalia.

Raportin skenaariot esittävät neljä erilaista vaihtoehtoa yksineläjien osallisuuden tulevaisuudesta painottaen logistiikan ja asumisen muutosta sekä eri näkökulmia sosiaaliturvasta. Jokainen skenaariotarina korostaa erityisesti kaupungin viestinnän, tasa-arvoisten palveluiden sekä osallisuuden tunteen merkitystä. Juuri näihin seikkoihin Turun kaupungin tulisi organisaationa keskittyä yksineläjien näkökulmasta.

Johdanto

Yle julkaisi vuonna 2015 uutisartikkelin¹, jonka mukaan Suomessa joka neljäs aikuisikäinen ihminen elää yksin. Yhteiskunnan yleisen ilmapiirin sanotaan huokuvan perhemyönteisyyttä ja suomalaisia on kannustettu jopa ”synnytystalkoisiin”. Siitä huolimatta, että yleinen kulttuuri saattaa olla hyvin perhemyönteinen, on huomionarvoista, että Ylen artikkelin mukaan yksineläviä on Suomessa jo yli miljoona, suurin osa heistä on työikäisiä.

Tässä skenaarioraportissa osallisuus ymmärretään ennen kaikkea tunteena, jota yksilö kokee esimerkiksi työn tai ympäröivän yhteisön kautta. Osallisuuden on sanottukin olevan yksi keino, jolla voidaan vähentää yksinelävien ja muiden ihmisryhmien vastakkainasettelua ja eriarvoistumista.² Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on lisäksi määritellyt osallisuuden tarkoittavan myös liittymistä, kuulumista, yhteisyyttä ja demokratiaa.³ Raportissa pyritään tuomaan esille näitä osallisuuden merkityksiä yksinelävien elämän näkökulmasta.

¹ Yle. 2015. Yksinelävien määrä on nousussa.

² THL. 2018. Osallisuuden edistäminen on tärkeä tavoite Suomelle ja Euroopan unionille.

³ Isola, Anna-Maria ym. 2017. Osallisuudella laajoja erilaisia viitekehyksiä.

Tässä raportissa on esitetty neljä erilaista skenaariota yksineläjien osallisuudesta Turussa. Mahdollisia tulevaisuuskuvia tarkastellaan viiden eri muuttujan avulla. Työssä keskitytään työikäisiin yksineläjiin, joten raportissa on painotettu juuri työn perässä Turkuun muuttuvia. Tulevaisuustaulukossa esitettyjen muuttujien avulla on pyritty tuomaan esille niitä tekijöitä, jotka ovat yksineläjien kannalta olennaisessa osassa jokapäiväisessä elämässä.

Teeman kuvaus

Turkuun työn perässä muuttavat yksineläjät

Tutkimusongelma 1: Miten työvoiman liikkuvuus Turkuun toteutuu?

Turun väestö on kasvanut viimeisen vuoden aikana 1 662 henkilöllä (Tilastokeskus, 2019). Kasvu on kuitenkin Suomen kuuden suurimman kaupungin joukossa toiseksi hitainta. Väestönkasvu perustuu muutto-
liikkeeseen, sillä syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen erotus on alueella miinuksella. Turkuun muutetaan erityisesti muualta Varsinais-Suomesta. Turun kaupunki on ollut aktiivinen työperäisen muuton tukija. Vuonna 2017 kaupunki järjesti mediakampanjan, jonka tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta Turkuun muuttamisesta erityisesti teknisen alan ammattilaisten keskuudessa.

Suuria työllistäjiä Turussa ovat Meyer telakka, Bayer, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri sekä korkeakoulut. Meyerin telakka on työllistänyt, mm. ison määrän Raumalta irtisanottuja meriteollisuuden ammattilaisia. Poistotekstiilien jalostus aloitettiin Turussa vuonna 2019, minkä erityisesti tulevaisuuden kasvuun suuntautuvana toimena.

Tutkimusongelma 2: Mitä mahdollisuuksia näemme Turkuun suuntautuvalla yksinasuvien liikkuvuudelle?

Yksinasuvien määrän kasvu on yleinen kehityspiirre korkean elintason maissa ja se tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon niin kaavoituksessa, asuntotuotannossa, verotuksessa ja sosiaaliturvassa. Yksinasuvat saattavat kohdata epäoikeudenmukaista kohtelua lisäksi esimerkiksi työaikojen joustossa ja loma-aikojen järjestelyissä (Väestöliitto, 2018). Myös näkymättömyyden tunne poliittisessa päätöksenteossa, sekä yksin kannettu taloudellinen riski työttömyydestä, sairastumisesta tai erilaisista kodin hankinnoista rasittavat eri tavalla yksinasuvaa.

Asuminen: Yksin muuttavalle asumisen kustannukset ovat erityisen suuri kustannus, koska yksinasuva vastaa kaikista kuluista yksin. Asumisen muoto on yksin asuvilla usein vuokra-asuminen. Turussa vuokrat ovat selvästi edullisempia pääkaupunkiin verrattuna. Vuonna 2018 Pernon alueella yksiön keskimääräinen neliövuokra oli 13,1 euroa ja kaksion 11,1 euroa (Vuokraovi.com, 2018). Toisaalta isot rekrytoinnit ovat näkyneet Turussa jopa ajoittaisena pulana pienistä vuokra-asunnoista. Ratkaisuna tähän työntekijöille on markkinoitu valmiiksi kalustettuja, väliaikaiseen asumiseen tarkoitettuja vuokratoteja.

Liikenneyhteydet ja muutto: Muuttohalukkuuteen vaikuttavat tekijät liittyvät monesti perheeseen ja läheisiin. Yksineläjällä läheisten ja ystävien rooli korostuu. Turusta yhteydet muualle Suomeen ja ulkomaille ovat hyvät, mikä voi helpottaa päätöstä muuttaa Turkuun työn perässä. Sosiaaliturvaa uudistettaessa myös työn perässä muuttamiseen voi tulla uusia vaatimuksia. Toisaalta erilaiset muuttoavustukset, muuttotuki, vuokravakuuden takaaminen ja matkakuluvähennykset voivat tukea työn perässä toiselle paikakunnalle yksin muuttoon suunnittelevia.

Kulttuuri ja harrastaminen: Maakuntien perustamisen myötä kuntien tehtävät vähenevät, mikä vaikuttaa esimerkiksi kuntien johtamiseen, kunta-valtio-suhteeseen ja kuntalaisten kunnalle mieltämään rooliin. Muutos voi kiihdyttää kuntien erilaistumista, koska kuntien on entistä voimakkaammin otettava huomioon paikalliset erityispiirteet (Valtiovarainministeriö, 2017). Turussa on ollut nähtävissä aktiivista profiloitumista erityisesti kulttuuri- ja harrastuskaupungiksi. Turun kaupungin verkkosivuilla on erillinen palvelukemisto ja ohjattuja liikuntaryhmiä juuri työikäisille (Turun kaupunki, 2019). Suunta voi olla erityisen sopiva yksin asuville, joille harrastukset tarjoavat yhteisöllisyyttä. Yksin asuva on lisäksi vapaa päättämään itse omasta ajankäytöstään ja menoistaan.

Menetelmäluku

Tulevaisuusraporttimme menetelmä perustuu Yrjö Seppälän esittelemään menetelmään, jonka pohjana toimii Yhdysvalloissa kehitetty FAR (Field Anomaly Relaxation) -menetelmä. Tämän mukaan on hankittava tulevaisuussuuntautunutta tietoa, minkä perusteella pyritään löytämään ne muuttujat, jotka ovat aiheen kannalta olennaisia. Taulukon avulla rakennetaan tulevaisuuskuvia ja tulevaisuuspolkuja, eli skenaarioita.¹

Menetelmän mukaisesti raportissa on kerätty tietoa käsittelemästämme aiheesta, minkä jälkeen on muodostettu tiedon pohjalta tulevaisuustaulukko, jonka avulla rakennettiin esittelemämme skenaariot. Tulevaisuustaulukkoa tehdessä olemme pyrkineet ottamaan mukaan muuttujia mahdollisimman monesta eri näkökulmasta.

Tulevaisuudentutkimukselle on tunnusomaista, että se pyrkii tutkimuksen keinoin vaikuttamaan ihmisten ajatuksiin tulevaisuudesta ja tuomaan esiin erilaisia vaihtoehtoja ja näkökulmia siitä, minkälaisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa voi olla, tai minkälaisiin asioihin meidän olisi syytä tulevaisuudessa varautua. Tulevaisuudentutkimus osallistuu myöskin argumentointiin siitä, miten näihin mahdollisiin maailmoihin voitaisiin päästä.² Tämän ajatuksen mukaisesti olemme pyrkineet skenaarioissamme tuomaan mahdollisimman monipuolisesti esille niitä muutostekijöitä, jotka vaikuttavat käsittelemämme aiheen tulevaisuuskuviin. Emme ole kirjanneet erikseen toivottavia tai ei-toivottavia skenaarioita, vaan esitämme erilaisia vaihtoehtoja, joiden perusteella lukija voi muodostaa oman mielipiteensä.

Tapasimme tiimin kanssa ensimmäistä kertaa toisena seminaaripäivänä. Yksi jäsenistä loi työskentelyyn Google Drive-kansion, johon tallennettiin skenaariotaulukko sekä skenaariotarina- ja raportti-pohja. Alustava rakenne auttoi meitä etätyöskentelyn aloituksessa ja tehtävänjaossa. Viestinnän tueksi loimme myös erillisen Whatsapp-ryhmän, jossa sisältöä koskevien kysymysten esittäminen onnistui ketterästi.

Koimme, että tehtävät jakaantuivat tasan ryhmän jäsenten kesken läpi kurssityön. Tasaista työjakoa tukivat erityisesti sujuva viestintä sekä kaksi kertaa työn aikana järjestetyt Skype-tapaamiset. Erityisen antoisaa tapaamisissa oli ryhmän monitieteisyys. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka keskustelu toi esille yhä uusia näkökulmia skenaariotarinoihimme. Ryhmän jäsenet toimivat kaiken kaikkiaan joustavasti ja ottivat huomioon toistensa vahvuudet.

¹ Seppälä. 1984. s. 20–28.

² Kamppinen, M., Kuusi, O., 2003. s. 28.

Tulevaisuustaulukko

Taulukko 1. Tulevaisuustaulukon kuusi muuttujaa neljällä eri arvolla. Arvot on kategorioitu skenaarioita kuvaavin värisymbolein. Oranssilla kuvatut arvot heijastuvat skenaarioon 2, vihreät skenaarioon 4.

Muuttuja	Arvo 1	Arvo 2	Arvo 3	Arvo 4
Asuminen	Yksinelävien keskittyminen	Jakamistalous yksinelävien kesken	Yksinelävien sijoittaminen	Yksiöiden hyvä jakautuminen
Liikenneyhteydet	Tunnin juna	Yksityisautoilu	Liikkuminen rajoitettua	Kaukoliikenteen kehitys
Yhteiskunnan ja yksilön suhde	Yksinelävien arvostus	Yksin asumista ei arvosteta	Tasa-arvoinen tilanne	Yksin asumista tuetaan
Sosiaaliturva	Universaali vastikkeeton	Vastikkeellinen	Ei sosiaaliturvaa	
Teknologian muutos	Robotisaatio	Virtuaali-todellisuus	Tekoälyn käytön lisääntyminen	Chatbottien yleistyminen
Työ	Vakaat työsuhteet	Lähes kaikki työkeikkatyötä	Useita työsuhteita	Itseohjautuvat organisaatiot

Tulevaisuusskenaariot

Skenaariotarina 1: Logistinen keidas Tukholman ja Pietarin välissä?

Suomalainen osaaminen tietotekniikan ja laivanrakennuksen osalta alkoi herättää kiinnostusta Euroopassa ja Venäjällä 2020-luvulla. Venäjän koillisväylän käyttöönoton suunnitelmat yhdessä sääntelyn kanssa¹ johtivat osaavan työvoiman hankkimiseen Suomesta, missä etenkin Turun seudun osaaminen laivanrakennuksessa korostui. Kotimaisen osaamisen valuminen ulkomaille loi Suomelle haasteita työvoiman saannin varmistamisessa. Varsinkin yksinasuvilla oli matala kynnys muuttaa ulkomaille paremman toimeentulon perässä. Oli kehiteltävä keinoja suomalaisten osaajien pitämiseksi kotimaassa.

Suunnitteilla ollut Helsingin ja Tallinnan välinen merenalainen tunneli valmistui tavoitellussa ajassa 2024.² Massiivisen projektin onnistuminen toi intoa muunkin infrastruktuurin suunnittelulle. Tunnin juna Turusta Helsinkiin oli nyt pöydällä, mutta vielä suuremman merkityksen sai lentoyhteyksien parantaminen suoraan Turusta Pietariin sekä Tukholmaan. Tärkeiden liikenneyhteyksien parantaminen Turusta Tukholmaan ja Pietariin takasi yksineläville mahdollisuuden pitää toinen jalka Suomessa. Pysyvä muutto ulkomaille ei ollut enää ainoa vaihtoehto. Tehokasta liikkumista edesauttoi myös autokannan robotisaatio,

¹ YLE, 2018. Venäjän teollisuus- ja kauppaministeriön lakiehdotus, jonka mukaan koillisväylän alusten on oltava Venäjällä rakennettuja.

² Tekniikka & Talous, 2019. Helsinki-Tallinna tunnelin on suunniteltu valmistuvan 2024.

minkä ansiosta yhteiskäyttöautot lisääntyivät, eikä kaupungin sisällä liikkua tarvitse enää omaa autoa.¹

Turun yksineläviä pyrittiin sitouttamaan kotipaikkakuntaansa parantamalla heidän mahdollisuuksiaan osallistua aktiivisesti kaupungin toimintaan. Turun kaupunki alkoi edistää avoimempaa vuorovaikutusta ymmärtääkseen paremmin yksinasuvien tarpeita. Ulkomailla työn perässä käyville turkulaisille Turun tärkeimmät annit ovat sen vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Turun ja yksinelävien välisestä dialogista hyötyvät molemmat. Yksineläjät saadaan pidettyä Suomessa tarjoamalla yksinasuville heidän tarpeisiinsa sopivaa kaupunkitilan käyttöä sekä palveluita.

2035 Turku on Suomen idän ja lännen välinen logistinen keidas, missä kansainvälinen liikkuvuus on suurta. Yksineläjiä viehättävät Turussa sen tarjoamat mahdollisuudet vapaa-ajan viettoon ja vahvat sosiaaliset siteet toisiin turkulaisiin. Hyvin moni turkulainen tekeekin töitä ulkomailla uusien nopeiden yhteyksien ja hyvien menestymisen mahdollisuuksien takia. Turkulaisille Turku on silti aina koti, minne halutaan palata.

Skenaariotarina 2: Teknologinen kehitys osallisuuden eteenpäin vievä voima

Turussa yksineläjien elämä muuttuu huomattavasti teknologisen kehityksen myötä. Informaatioteknologian aikakausi vaihtuu teknologian aikakaudeksi², jolla tarkoitetaan ihmisten ja teknologian kehityksen tiiviimpää yhteistyötä. Teknologinen kehitys ja yhteiskunnallinen osallisuus toimivat symbioosissa keskenään, eivätkä ole poissulkeneet toisiaan.³

Uuden teknologian myötä teknologisten laitteiden tekoäly mahdollistaa yksinelävien paremman osallistumisen kuin ennen. Turun kaupunki luo puhelinapplikaation, jonka avulla kaupungin asukkaat voivat kertoa mielipiteensä kaupunginvaltuustolle ennen kuin valtuusto äänestää. Tämä ennennäkemätön keino pitää kaupungin asukkaat poliittisessa päätöksenteossa mukana.⁴ Yksinelävien näkökulmasta tällä on suuri vaikutus, koska aikaisemmin yhteiskuntapolitiikka keskittyi enemmän perhekeskeiseen perspektiiviin⁵. Laajemman tekoälyn käytön mahdollistaa kaupungin yleinen langaton verkko, johon kaikilla Turussa kirjoilla olevilla on pääsy.

Yksinelävien asumisessa on tapahtunut muutosta sitten 2010-luvun, jolloin yksinasuminen oli erittäin yleistä ja vahvassa kasvussa⁶. Yksiöiden määrän kasvu jatkuu, mutta Turussa siirrytään yksinelävien asuntojen keskittämiseen. Tämä mahdollistaa paremmat kaupungin palvelut yksineläville sekä myös parantaa yksinelävien mahdollisuuksia kollektiiviseen kanssakäymiseen muiden yksinelävien kanssa. Teknologisen kehityksen avulla on mahdollista keskittää yksineläviä ihmisiä heidän intressiensä perusteella. Tällä tarkoitetaan, että yksinelävät saattavat muuttaa sellaiselle alueelle, jossa asuu saman mieltymyksen omaavia yksineläviä.

¹ Tulevaisuusvaliokunta, 2018. Robotisaation avulla voidaan siirtyä kuljettajattomaan liikenteeseen, milloin henkilökohtaista autoa ei enää tarvita.

² IFTF. 2017. Institute for the Future ennuste vuodelta 2017, jonka mukaan 2030-luvulla yksilöiden ja teknologisten laitteiden toiminta on arkipäiväistynyt.

³ Sitra. 2017. Tulevaisuuden päätöksenteon optimaalinen malli on symbioottinen tekoälyn kanssa.

⁴ Financial Times. 2018. Suuren datan käyttäminen hyödyksi poliittisessa päätöksenteossa.

⁵ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Yhteiskuntakeskustelussa ja toimintakulttuurissa ydinperheajattelu on ollut pitkään keskiössä.

⁶ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018. Yksinasuminen hyvin yleistä, sillä STM:n raportin mukaan vuonna 2018 Suomessa oli yli miljoona yhden hengen taloutta. Lisäksi raportin mukaan määrä tulee kasvamaan.

Yksinelävien asumisen kehittyminen perustuu laajempaan yhteiskunnan arvopohjan muutokseen. Turussa yksinelävien määrän kasvu oli seurausta 2010-luvun lopun vaurastumisesta. Näin ollen yksineläviä aletaankin katsoa vaurastumisen näkökulmasta¹ joten yhteiskunnallinen ilmapiiri yksineläviä kohtaan on tasa-arvoinen suhteessa muun kaltaisiin asumismuotoihin. Teknologian kehityksellä on myös oma merkityksensä yksinelävien arjessa, sillä älykodit lisäävät Turussa yksinelävien turvallisuuden tunnetta².

Sosiaaliturvan uudistus kasvattaa yksinelävien toimeentuloa. Suomessa otetaan käyttöön perustulomalli, jonka seurauksena yhteiskunnan taloudellinen tuki kuuluu lähtökohtaisesti kaikille kansalaisille. Yksinelävät ovat Turun kaupungin näkökulmasta yhdenvertaisessa asemassa terveys- ja sosiaalipalveluissa, mutta yksinelävien sosiaalipalveluita myös lisättiin. Näiden lisäksi Turussa otetaan käyttöön tekoälyllä toimivat terveys- ja sosiaalipalvelut, jotka mahdollistavat nopeamman avun saamisen.

Lisäksi vuonna 2035 rautatieverkosto on uudella tasolla. Tunnin juna kulkee Turusta Helsinkiin, mikä parantaa erityisesti ihmisten liikkuvuutta työn perässä. Tällä on suora seuraus ihmisten asumisen vapautteen ja liikkuvuuteen, joiden merkitys on erityisen suuri juuri yksinelävien näkökulmasta. Tunnin junan lisäksi Turku panostaa julkisen liikenteen kasvuun, sillä raitiovaunuyhteys kulkee vuonna 2035 yhteysväliä Varissuo-Raisio. Kehittynyt julkinen liikenne vaikuttaa erityisesti yksinelävien viihtyvyyteen ja osallistumisen mahdollisuuksiin Turussa³, sillä yhä harvemmillä yksinelävillä on käytössä henkilöauto.

Turussa itseohjautuvuus lisääntyy yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa. Tämä tuo työnteekoon lisää omaa vastuuta sekä tarkoittaa samalla hierarkiarajojen häviämistä.⁴ Yksinelävien elämään tämä tuo uudenlaista sisältöä, sillä nyt vastuu on lähes kokonaan yksilöllä tai hänen tiimillään. Osaltaan tämä edesauttaa myös yksinelävien yhteisöllisyyden tunnetta, sillä tiimien merkitys työpaikoilla on suurempi kuin ennen.

Skenaariotarina 3: Yksineläjä yhteiskunnan keskiössä

Yksityisyyden ja yhteisöllisyyden yhdistäminen: Kerrostaloasumisessa 2020-luvun lopulla yleistyneet yhteiset keittiöt, kuntosalit ja saunat tuovat yhteen yksin Turkuun muuttavia ja paikallisia vanhuksia. Valta-kunnallisesti on päätetty, että kasvavalle ikääntyneiden joukolla suunnattuja asumispalveluja on kehitettävä niin, että ne entistä paremmin tukevat kotona asumista⁵. Yksineläjät nähdään haastavan tilanteen tasapainottajina. Kaupunkisuunnitteluun ja kaavoitukseen on lisätty resursseja, jotta toimiva ja viihtyisä vuokra-asuminen onnistuisi joustavasti ja edullisesti. Kaupunki tarjoaa yksin muuttaville monipuolisilla alueille sijaitsevia miniasuntoja, joiden lisäksi käytössä on samassa rakennuksessa olevia julkisia tai puolijulkisia tiloja. Rakennuksissa on myös ikäihmisille soveltuvia asuntoja.

¹ Valtioneuvoston kanslia. 2018, 12. Nuorten ja keski-ikäisten yksinasuminen seurausta ovat seurasta varallisuuden lisääntymisestä.

² Ilkka Pernu. Kahdeksas Päivä. Älykkään kodinteknologian tavoitteena on tehdä asumisesta turvallisempaa, helpompaa ja ekologisesti kestävämpää.

³ Turun kaupunki. Raitioteiden rakentaminen Turkuun nähdään kaupungin asukkaiden sekä kestävän kaupunkirakenteen näkökulmasta tärkeänä investointina.

⁴ Kettunen, Sami. 2018. Organisaatiot muuttuvat asteittain itseohjautuviksi.

⁵ THL. Apua iäkkäille läheisilleen antavat usein heidän lapsensa, mutta suomalaiset auttavat paljon myös muita kuin perheenjäseniään.

Puolijulkiset tilat, kuten yhteinen keittiö ja kattopuutarha jaetaan talon erityyppisten asukkaiden kesken. Kauppakassin voi tilata yhteistilauksen kautta edullisesti kotiovelle tai oman kauppareissun voi merkitä Turun kaupungin omistamien autojen varauskalenteriin¹. Julkiset tilat, kuten yhteisön kahvila ja terveydenhoitajan vastaanotto ovat avoimia myös ohikulkijoiden käyttöön. Yhteisasumisessa yksityisyyden puute aiheuttaa vaikeuksia osalle asukkaista. Yleisten tilojen siisteyden säilyminen sekä omien ja yhteisten tavaroiden koskemattomuus ovat jatkuvia puheenaiheita yhtiökokouksessa.

Elinikäisen oppimisen yhteiskunta: Projektiluontoinen, entistä intensiivisempi työelämä muuttavat suhtautumista yksineläjiin. Työ vaatii jatkuvaa oman osaamisen päivittämistä ja kouluttautumista myös omalla vapaa-ajalla ja osana henkilökohtaisia harrastuksia. Tässä yhteiskunnassa erityisesti yksineläjä on vahvoilla ja häntä arvostetaan, sillä itsensä kehittämiseen on käytettävissä enemmän aikaa verrattuna perheelliseen kollegaan. Jatkuvan itsensä kehittämisen ihannoinnin vuoksi yksineläjät kokevat työnsä ja elämäntyyliinsä erityisen merkityksellisiksi. Elinikäisen oppimisen yhteiskunnassa moni jo urallaan edennyt osallistuu lisäksi toisten kansalaisten kehittämiseen vuonna 2025 aloitetun valtakunnallisen mentor-toiminnan kautta². Omalla urallaan ohjausta kaipaava voi ottaa vapaaseen mentoriin kätevästi yhteyttä eMentorointi-alustan kautta.

Skenaariotarina 4: Yksineläjien vaikeutunut arki

Yksineläjien asema Turussa muuttuu huomattavasti siitä, mitä se oli 2000-luvun alussa. Yksiötä rakennettiin huomattava määrä 2010-luvun loppupuolella³ ja niiden vuokrahinnat ovat sijoittajien toimesta nousseet erittäin korkeiksi. Yksiöiden korkeat kustannukset johtavat siihen, että suuri osa yksineläjistä muuttaa asumaan niin sanottuun jakamistalouteen muiden yksinelävien kanssa. Tilannetta voi verrata vanhainkotiasumiseen⁴, jossa asukkaat eivät ole kuitenkaan vanhoja vaan kaiken ikäisiä nuorista alkaen.

Sosiaaliturvan muuttuminen on myös yksi syy siihen, miksi yksineläjät päätyvät jakamistalouteen muiden yksineläjien kanssa. Sosiaaliturvaa kavennetaan niin, että kansalaisille jaetaan ainoastaan hyvin vähäisissä määrin perustuloa. Perustuloa saa vain pieni osa kansalaisista eikä perustuloon vaikuta juurikaan asuinkunta tai asumismuoto. 2030-luvun perustuloa ei kuitenkaan voi kutsua vastikkeettomaksi eikä universaaliseksi, sillä vain pieni osa kansalaisista saa sitä. Perustulo on niin pieni, ettei se suurella osalla riitä vuokran maksuun⁵, joten voidaan lähes tulkoon sanoa, ettei sosiaaliturvaa ole lainkaan. Ennen sosiaaliturvan muutosta yksinelävien oli mahdollista saada sosiaaliturvatukia, jos he asuivat yksin palkan ollessa asumiskustannuksiin nähden pieni.

Yksinelävien heikentynyt tilanne kielii myös siitä, kuinka yleinen yhteiskunnallinen kulttuuri ei edelleenkään suosi yksineläjien arkea. Syntyvyyttä ei edelleenkään ole saatu nousuun, joten perhemyönteistä politiikkaa jatketaan niin valtion kuin myös kunnallisella tasolla. Yleinen kehitys yhteiskunnassa johtaa siihen,

¹ Kanerva, Ilkka. Lappeenrannan kaupunki kokeili autojen vertaisvuokraamista virka-aikojen ulkopuolella sekä viikonloppuisin asukkaiden käyttöön.

² Sitra. 2017. Usein nykyaikaisessa mentoroinnissa voi olla kyse hyvinkin nopeasta, ketterästä tiedon vaihdosta, eikä välttämättä kuukausien ja vuosien pitkistä suhteesta.

³ Rakennuslehti. 2018. Yksiöiden määrä rajussa nousussa.

⁴ Maaseudun tulevaisuus. 2018. Yhteisasumisen suosio nousut suurissa kaupungeissa.

⁵ STTK. 2019. Perustulolla suuria haasteita ja lisäksi sen kokeilussa ei havaittu työllisyyden paranemista.

että keikkatyö on tyypillisin työskentelymuoto¹. Digitaalinen kehitys edistää myös osaltaan keikkatyön lisääntymistä, koska digitaalisten alustojen avulla työnantajat ja työntekijät kohtaavat reaaliajassa. Yksinelävien elämään tämä ei ole kuitenkaan suoraan negatiivinen kehityskulku, sillä tämän avulla yksinelävien kohtaavat enemmän muita samassa tilanteessa olevia.

Virtuaalitodellisuus on yksineläville erilainen keino ottaa irti ottoja arjesta. Varsinkin niille yksineläville, jotka ovat muuttaneet työnperässä Turkuun, virtuaalitodellisuus mahdollistaa uudenlaisia tapoja viettää aikaa. VR-lasien tuoma uusi maailma tuottaa erilaista yhteisöllisyyttä yksinelävien arjessa, sillä sen avulla yksilöt voivat ottaa yhteyttä esimerkiksi sukulaisiin ja muihin tuttaviiin eri puolilta Suomea ja maailmaa².

Turun kaupungilla on tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä. Tämä tavoite viivästyy, mutta vuonna 2035 se on lähes saavutettu.³ Yksi syy tähän on bensiini -ja dieselautojen myynnin loppuminen ja asteittain käytön kieltäminen. Tällä on omat vaikutuksensa turkulaisten elämään, sillä autoilla liikkumista pyritään rajoittamaan kaupungin toimesta. Sähköautojen hinnat ovat edelleen korkealla, mikä johtaa niiden heikkoon kysyntään⁴. Yksinelävät hyödyntävät kuitenkin yhteiskyydityksiä, joiden avulla esimerkiksi työmatkat saadaan järjestettyä.

Johtopäätökset

Turun kaupungin erityispiirteet on hyvä tunnistaa suhteessa pääkaupunkiseutuun. Väestönkasvu on ollut Turussa viime vuosina vähäistä ja painottunut muuttoliikkeeseen. Paikallinen teollisuus saattaa kohdata tulevaisuudessa haasteita, jos paikkakunnalle ei saada houkutelua uusia työikäisiä. Erilaiset osaajat tavoittaakseen Turun kaupungin onkin hyvä jatkaa mediakampanjoiden toteuttamista. Skenaariotarinoissa korostuu palveluiden (edulliset vuokra-asunnot ja yhteistilat, liikenneyhteydet ja koulutusmahdollisuudet) rooli osana yksinelävän arkea. Yksin työn perässä uuteen kaupunkiin muuttaminen on usein raskas prosessi niin henkisesti kuin taloudellisesti. Turun kaupunki voi monipuolisilla ja joustavilla palveluillaan sekä päätöksenteollaan osaltaan tukea yksilöiden muuttopäätöstä sekä mahdollisimman nopeaa kotoutumista uudelle paikkakunnalle.

Sen lisäksi, että Turku voi edesauttaa Turkuun kohdistuvaan muuttoliikkeeseen positiivisesti, on Turulla myös mahdollisuus toimia tulevaisuudessa linkkinä lännen ja idän välillä. Turussa kehittynyt osaaminen eri elinkeinojen osa-alueilla saattaa saada suurta roolia tulevaisuudessa, minkä takia Turun on myös panostettava nykyisten turkulaisten yksinasuvien sitomiseen Turun seudulle, sillä heillä ei ole perheellisten kaltaisia sitovia tekijöitä pitämässä heitä Turussa. Skenaariot aloitettiin pohtimalla, minkä vuoksi on arvokasta pyrkiä osallistamaan jo Turussa eläviä Turkuun muuttavien ohella, minkä jälkeen skenaariot keskittyivät Turkuun muuttavien tarpeisiin.

Jokaisessa skenaariotarinnassa osallisuuden ja vaikuttamisen tunteen kasvattaminen on tärkeässä roolissa yksin Turkuun muuttavan elämässä. Demokratian toteutumisen kannalta on olennaista, millä tavoin yksineläjien mielipide ja tarpeet välittyvät poliittiseen päätöksentekoprosessiin ja millä tavoin viranomaiset toimivat tuottaessaan julkisia palveluita. Erityisen olennaiseksi osaksi yhteistyötä Turun kaupungin ja yksin

¹ Herrala, Olli. 2017. Keikkatyöstä tulee työnantajan ja työntekijän näkökulmasta kannattavaa.

² Alanko, Leena. 2018. Virtuaalitodellisuus kasvaa yhteiskunnassa, jonka seurauksena ihmisten elämykset ja kokemukset kasvavat.

³ Turun kaupunki. 2018. Turun kaupungilla tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2029 mennessä.

⁴ Kauppalehti. 2018. Sähköautojen hinnat liian korkeita tavalliselle kuluttajalle.

muuttavien työikäisen välille osoittautui 2. skenaariotarinassa esitelty viestintäteknologia. Kyseisen skenaariotarinan mukaan Turun kaupungin tavoitteen tulee olla lisätä yhteistyötä yksin Turkuun muuttavien kanssa. Teknologia tarjoaa ratkaisuja esimerkiksi yksinelävien huomioimiseen päätöksenteossa, kun viestintä kaupunginvaltuustoon toimii puhelinapplikaation kautta.

Tässä raportissa tarkastelimme yksineläjiä ryhmänä, mutta on muistettava, ettei kyseessä ole missään nimessä homogeeninen ryhmä, vaan jokaisen yksineläjän asema yhteiskunnassa on omanlaisensa. On myös tärkeää huomata, että raportissamme on käsitelty lähinnä työikäisiä yksinasuvia, minkä ulkopuolelle on jätetty muun muassa kaksi isoa ryhmää, eli eläkeläiset sekä opiskelijat, joiden yhteiskunnallista osallistumista voisi tarkastella omilla tutkimuksissa.

Alla on listattuna skenaarioiden parhaimmat keinot aluekehityksen tukemiseksi:

- It-toiminnan kehittäminen: Tietoliikenneyhteyksien rakentaminen ja ylläpito sekä viestinnän helpottaminen kaupungin ja kaupunkilaisen välillä
- Liikenneyhteyksien kehittäminen: Lentoliikenneyhteyksiin ja suoriin kansainvälisiin yhteyksiin panostaminen
- Asuinympäristön yhteisöllisyyden vahvistaminen: Vanhuspalveluiden organisointi ja integrointi osaksi yksinelävän asuinympäristöä mahdollistaa erilaisten ystävyysuhteiden muodostumisen ja tukee vanhenevan väestön kotona asumista
- Vapaa-ajan ja elinikäisen oppimisen palveluprosessien kehitys: Panostus ympäristön viihtyisyyteen ja hyviin harrastusmahdollisuuksiin pitää työvoiman alueella
- Kaupunkitilan kehitys yksineläjät huomioiden: Jakamistalouden hyödyntäminen tukee yksineläjien taloudellista asemaa

Lähdeluettelo

Alanko, Leena (2018) Virtuaalitodellisuus ja lisätty todellisuus – uusia tapoja vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin? Saatavilla: <https://www.demoshelsinki.fi/2018/09/24/virtuaalitodellisuus-ja-lisatty-todellisuus-uusia-tapoja-vastata-yhteiskunnallisiin-haasteisiin/>. Viitattu 13.5.2019.

Herrala, Olli (2017) Keikkatyö kasvussa – ”Lyhin työsuhde vain 20 minuuttia”. Saatavilla: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/keikkatyo-kasvussa-lyhin-tyosuhde-vain-20-minuuttia/7ac05f81-46bd-39c0-9e5e-4566d60dabb6>. Viitattu 13.5.2019.

Hiilamo, Heikki – Kontula, Osmo – Miettinen, Anneli – Määttänen, Niku – Paavola, Juha-Matti – Terämä, Emma – Tiitu, Maija & Vainio, Arttu (2018) Yksin osana elinkaarta. Saatavilla: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161168/66-2018-YSI-loppuraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 22.4.2019.

Pernu, Ilkka. Kahdeksas päivä. Miten älykäs kodinteknologia vaikuttaa tulevaisuuden asumiseen? Saatavilla: <https://kahdeksas.fi/artikkeli/miten-älykäs-kodinteknologia-vaikuttaa-tulevaisuuden-asumiseen>. Viitattu 22.4.2019.

Isola, Anna-Maria – Kaartinen, Heidi – Keto-Tokoi, Anna – Leemann, Lars – Lääperi, Raija – Schneider, Taina & Valtari, Salla (2017) Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL, Helsinki: Juvenes Print.

Kamppinen, Matti – Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari (toim.) (2003) Tulevaisuudentutkimus – Perusteet ja sovellutukset. Tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteet. SKS.

Kanerva, Ilkka, (2019) Shareit-Jaettu auto. Saatavilla: <https://www.kokeilunpaikka.fi/fi/experiment/508/> Viitattu 24.4.2019.

- Kauppalehti (2018) Sähköauto-hypetys on huuhaata – olematon tarjonta ja tähtitieteelliset hinnat eivät ratkaise päästöongelmia. Saatavilla: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/sahkoauto-hypetys-on-huuhaata-olematon-tarjonta-ja-tahtitieteelliset-hinnat-eivat-ratkaise-paastoongelmia/6466cc0c-6aac-3fe6-854b-580892b4ac7e>. Viitattu 28.4.2019.
- Kettunen, Sami (2018) Itseohjautuva organisaatio – toiminnallinen taivas ilman esimiehiä? Saatavilla: <https://blog.kauppalehti.fi/viivan-alla/itseohjautuva-organisaatio-toiminnallinen-taivas-ilman-esimiehia>. Viitattu 13.5.2019.
- Linturi, Risto & Kuusi, Osmo (2018) Suomen sata uutta mahdollisuutta 2018–2037. Tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2018. Saatavilla: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_1%2B2018.pdf Viitattu 25.4.2019.
- Maaseudun tulevaisuus (2018) Vanhusten asuminen uudistuu: Nuoria muuttaa palvelutaloihin ja yhteisöllisyys lisääntyy. Saatavilla: <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/i ihmiset-kulttuuri/artikkeli-1.219228>. Viitattu 28.4.2019.
- Rakennuslehti (2018) Yksiöiden rakentaminen lisääntynyt rajusti – rakentaminen jatkaa suhdanteen huipulla. Saatavilla: <https://www.rakennuslehti.fi/2018/10/yksioiden-rakentaminen-lisaantynyt-rajusti-rakentaminen-jatkaa-suhdanteen-huipulla/>. Viitattu 28.4.2019.
- Seppälä, Yrjö (1984) 84 tuhatta tulevaisuutta. Gaudeamus. Helsinki. Saatavilla: http://www.tutuseura.fi/wp-content/uploads/2013/03/84_tuhatta_tulevaisuutta.pdf Viitattu 22.4.2019.
- Sitra (2017) Mentoroinnin Tinder tekee vertaistuesta kaikkien oikeuden. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/artikkelit/mentoroinnin-tinder-tekee-vertaistuesta-kaikkien-oikeuden/> Viitattu 24.4.2019.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2018) Yksinasumisen yleistymisen on osa suurta yhteiskunnallista muutosta. Saatavilla: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/yksinasumisen-yleistyminen-on-osa-suurta-yhteiskunnallista-muutosta. Viitattu 22.4.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2018) Osallisuus. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eri-arvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>. Viitattu 13.5.2019.
- THL (2019) Kotona asumisen ratkaisuja. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/ikaantymisen/kotona-asumisen-ratkaisuja>. Viitattu 24.4.2019.
- Tilastokeskus (2019) Tunnuslukuja väestöstä alueittain, 199020192018. Saatavilla: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_11ra.px/ Viitattu 24.4.2019.
- Turun kaupunki (2019) Liikuntaa aikuisille. Saatavilla: <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/liikunta/harrastamaan/liikuntaa-aikuisille> Viitattu 29.4.2019.
- Turun kaupunki (2019) Raitiotie vai superbussi? Saatavilla: <https://www.turku.fi/raiotie>. Viitattu 22.4.2019.
- Turun kaupunki (2018) Turulle maailman kärkeen lukeutuva ilmastosuunnitelma. Saatavilla: https://www.turku.fi/uutinen/2018-06-07_turulle-maailman-karkeen-lukeutuva-ilmastosuunnitelma. Viitattu 28.4.2019.
- Valtiovarainministeriö (2017) Tulevaisuuden kunnan skenaariot ja visiot 2030 Valtiovarainministeriön julkaisu – 9a/2017.
- Väestöliitto (2018) Puhuttelevia kokemuksia yksiasumisesta. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen työpaperi 2018 (9).
- Wigglesworth, Robin (2018) Can big data revolutionise policymaking by governments? Financial Times Saatavilla: <https://www.ft.com/content/9f0a8838-fa25-11e7-9b32-d7d59aace167>. Viitattu 22.4.2019.
- Yle (2015) Joka neljäs aikuinen asuu yksin – "Kaikissa yhteyksissä puhutaan vain lapsiperheiden ongelmista. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-8354753>. Viitattu 28.4.2019.

LATEST FFRC eBOOKS

- 4/2020 Wilenius, Markku & Jones, Ana: [Arctic Blue Resort – Kontiolahden vastuullisuuskäsikirja](#).
- 3/2020 Wilenius, Markku & Jones, Ana: [Arctic Blue Resort Kontiolahti – Co-responsibility Handbook](#).
- 2/2020 Kuhmonen, Tuomas: [Nuorten yrittäjyyspolut](#).
- 1/2020 Lakkala, Hanna – Shaw, Morgan – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna – Del Carpio Rodríguez, Amed Omar – Kaskinen, Juha – Repo-Carrasco-Valencia, Ritva – Morales-Soriano, Eduardo – Vargas Delgado, Luis Fernando & Vidaurre-Ruiz, Julio: [A Roadmap until 2030 and first action plan for the Peruvian agri-food sector, focusing on Andean native crops. Results from the 3rd and 4th Futures Workshops of the Pecolo Project](#).
- 13/2019 Parkkinen, Marjukka – Ahokas, Ira – Kiviluoto, Katariina – Saarimaa, Riikka & Tapio, Petri: [Liikunnallisen elämäntavan haasteita ja ratkaisuja. STYLE-hankkeen sidosryhmätyöpajojen tulokset](#).
- 12/2019 Aalto, Hanna-Kaisa – Lauttamäki, Ville – Minkkinen, Matti – Puustinen, Sari – Santaoja, Minna – Siivonen, Katriina & Arvonen, Anne (eds) (2019) [Coolest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2018–2019. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2018–2019](#).
- 11/2019 Siivonen, Katriina – Heinäjärvi, Henna & Tuittila, Satu: [Historian museon toiminnan tulevaisuuskuvat](#).
- 10/2019 Silvonen, Essi & Kaskinen, Juha: [ICLEI Green Circular Cities Coalition. Feasibility Study to Build an Active Network of Circular Economy Actors in the Turku Region](#).
- 9/2019 Silvonen, Essi & Kaskinen, Juha: [ICLEI Green Circular Cities Coalition. Toteutettavuustutkimus aktiivisen kiertotaloustoimijaverkoston rakentamiseksi Turun seudulla](#).
- 8/2019 Lakkala, Hanna – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna – Del Carpio Rodríguez, Ahmed Omar – Kaskinen, Juha – Morales-Soriano, Eduardo – Repo-Carrasco-Valencia, Ritva – Vargas Delgado, Luis Fernando – Vidaurre-Ruiz, Julio & Vähäkari, Noora: [A Scenario for the desirable future of the Peruvian agrifood sector 2030, focusing on andean native crops. Results from the 1st and 2nd futures workshops of the PECOLO project](#).
- 7/2019 Kuhmonen, Tuomas & Kuhmonen, Irene: [Suomen kotieläintuotannon tulevaisuuskuvat](#).
- 6/2019 Vehmas, Jarmo & Saarimaa, Riikka (eds): [Energizing Futures – Sustainable Development and Energy in Transition. Proceedings of the Futures Conference 2018](#).
- 5/2019 Saarni, Jouni – Heikkilä, Katariina – Kalliomäki, Helka – Mäkelä, Marileena – Jokinen, Leena & Apostol, Oana: [Sustainability in Shipbuilding – Observations from Project-Oriented Supply Network in Cruise Ship Construction](#).
- 4/2019 Karppinen, Ari – Aho, Samuli – Haukioja, Teemu – Kaivo-oja, Jari & Vähäsantanen, Saku: [Alueiden älykäs erikoistuminen Suomessa. Aluekehittämisen indikaattorianalyysi](#).
- 3/2019 Tapio, Petri – Aalto, Hanna-Kaisa – Heinonen, Sirkka – Minkkinen, Matti – Puustinen, Sari – Siivonen, Katriina & Arvonen, Anne (eds): [Coolest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2017–2018. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2017–2018](#).
- 2/2019 Taylor, Amos – Balcom Raleigh, Nicolas A. – Kurki, Sofi – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna & Wilenius, Markku: [Precursors to a 'Good' Bioeconomy in 2125: Making Sense of Bioeconomy & Justice Horizons. First Foresight Report of the BioEcoJust Project](#).
- 1/2019 Jaakkola, Minttumaaria – Laasonen, Salla & Vuorisalo, Timo: [Saimaannorpan suojeluun liittyvien asenteiden kehitys vuosina 2013–2018 ja Saimaannorppa Life -hankkeen vaikutukset asenneilmapiiriin muutokseen](#).

> Find all the FFRC eBooks at our website.

 Get inspired
by futures.

**Finland Futures Research Centre
University of Turku**

Matti Minkkinen, Toni Ahlqvist, Akhgar Kaboli, Jari Kolehmainen, Maija Mäki,
Marjukka Parkkinen, Katriina Siivonen, Petri Tapio & Anne Arvonen (editors)

**COOLEST STUDENT PAPERS AT FINLAND FUTURES
RESEARCH CENTRE 2019–2020**

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja
opiskelijatöitä 2019–2020

FFRC eBOOKS 5/2020

ISBN 978-952-249-547-1, ISSN 1797-1322

**FINLAND FUTURES
RESEARCH CENTRE**